CELEBERR. VIRORUM
APOLOGIÆ

Pro R. D.

CAROLO MUSITANO

ADVERSUS

PETRUM ANTONIUM DE MARTINO
MEDICUM GEOFONENSEM,

Qui

TRUTINAM MEDICAM

Anno 1688. Venetijs typis editam,

Quâ

HARVEANA SANGUINIS CIRCULATIO;
Aliæque Recentiorum Medicorum Sententiæ ſtatuminantur,
temerè, & ineptè impugnare auſus eſt.

KRUSVVICK.
Apud PETRUM ANTONIUM MARTELLUM.

M. DCC.

Ad Nobilissimum, Excellentissimum, & Experientissimum

Dominum

JOANNEM BAPTISTAM VULPINUM ASTENSEM

Celeberrimum Medicinæ Professorem.

LIENIS præjudiciis usque in hanc ætatem medentes emancipati fuêre, & aliena dogmata superstitiosè coluerunt; existimabant enim consuetam medendi methodum non nisi temerario ausu, & sacrilego ore à fundamentis everti posse. Tanquàm hæreticus litterarius citra appellationem mulctantur, qui pro infallibilibus articulis antiquariam non profitetur doctrinam. Sunt isti medici antiquarii Palladis, phsitacis haud assimiles, qui verbum proferre ignorant, quod à decrepito Galeno non hauserunt, undè nec quatuor verba unà consuere sciunt, esto Demosthenis potiantur acu, ni filum à rancidis Galeni documentis mutuentur, & cùm propriâ careant doctrinâ, antiquariâ amiciuntur. Phlebotomandi supplicium ad Romanorum ultionem à Galeni garrulitate in medicinam intrusum fuit, cùm aliis non potirentur armis Graj, & hoc piaculum per traducem, quasi per veneficium, omnes Mundi plagas sceleravit Galenus. Quantum potuit una Galeni versutia hoc exitiale venenum per omnes oras propaga-

re! Hinc phlebotomandi libertatem apud medicorum synagogam adeò invaluisse factum est, ut eam respuere, nonnisi maximum esset scelus, & tamen hæc parentes filiis, sorores fratribus, uxoresque maritis in floridâ viduavit ætate! Nec proindè resipiscunt, nec admoneri volunt vulgares. Quotidiè occisorum sanguis incassùm clamitabat ante thronum DEI: *Vindica Domine sanguinem nostrum, qui effusus est*, qui tandem clamor superos penetravit polos, & te, Peritissime *Vulpine*, ut vulpinâ dexteritate, & sagacitate tuâ sanguinarios deprimeres medicos, vel ut saltim mitiori phlebotomo, & ubi par est, phlebotomia celebretur, destinavit miseratione motus Apollo. Publici juris libellum proprio Marte typis deprompsisti, cujus titulus « *Hemophobiæ Triumphus, sive Erasistratus Vindicatus*», aureum planè opus, & Dædaleâ elaboratum arte, nec alius quadrabat titulus, quàm phlebotomiæ timor: nàm *Primus in Orbe Deos fecit timor*. Hic tuus libellus pro phlebotomiam coërcendo, eam funditùs evertit, ut ex eo, quem nuper accepi, & longo post tempore ad me pervenit, lectitando, collegi. Undè in malâ fide constituta hominibus suspecta evadere cœpit. Nec te pigeat, si Vulgarium synagoga medicorum maledictis urgeat, quia sanguinis missionem firmis, validisque rationibus denegas, nàm in Sapientis animum non dolor, nec injuria cadit. Meritò queruntur, & te Vatiniano prosequuntur odio, quia eorum Medicinam mutilasti; hæc nàmque duabus innititur columnis, purgatorio scilicèt medicamento, & phlebotomo; & hoc dempto claudicat. Ringentes sanè sunt canes, qui jacentium formidine perterriti in projectos tantùm lapides insiliendo, rabiem explent, verùm latrare possunt, mordere verò nequaquàm. Nè viventes laudent, thuris suffi-

ſuffitus defunctis exhibent, ac nè recentiorum operibus plaudant, in veterum jugum ſe redigunt. Novi te meam *Trutinam Medicam* invenire non potuiſſe, hanc tibi mitto; ſed Clariſſime *Vulpine*, non impari fruimur ſorte, cùm in tantam devenerint Galeniſtæ temeritatem, ut maledictis recentiores impetant, & ſterilitatem ſuam deplorantes aliorum fœcunditatem obtrectent, & de optimis literis benemerentes execrentur, ac tanquàm novatores proclament, & tamen ſub ſectariorum Medicorum Imperio miſerè, afflictèque vivunt. Rancidam Galeni Medicinam pervicaciter tueri conantur, (aliam enim neſciunt, nec addiſcere poſſunt) quia ejus doctrina, & authoritas defecit, non deſunt tamen, ſed pauci remansêre, qui tanquàm Galeni procuratores, ceu per epiſtolam ei prelo patrocinentur. Hujus farinæ eſt quidam Urinæ, & Merdæ medicaſter Geofonenſis, *Petrus Antonius de Martino* dictus, qui in meam *Trutinam Medicam* invectus ad Collegij Salernitani, & Galeni tutamen, pro fœtu luce digno ſui ingenij monſtrum edidit, quo ſe ipſum, cæteroſque Galenicos conſpurcavit, nec aliâ de causâ hanc ſuſcepit Spartam, quia Galeni Medicinam tot ſæculis receptam everto, Galeniſtas, Peripateticos, & Excellentiores Medicæ facultatis proceres proſterno, Animam in Capite colloco, Dolorem non fieri ab intemperie, Galenicorum Pharmaca eſſe inutilia, Phlebotomias noxias, Clyſteres pudendos, Cauteria, Veſicantia, ac Univerſa eorum Medicamenta eſſe inutilia, & noxia, Ventriculum non chylificare, Hèpar ſanguinis officinam non eſſe aſſevero, & ſexcenta alia. Imò ineptè ſanguinis circulationem Sole clariorem rejicit. Iſte Simpliciſſimum fovet Idiotiſmum, ac magnâ rerum ignoratione premitur, & doctus haberi vult, nec ei unum talentum con-

creditum fuit, ut dicere poſſet: *Domine unum talentum tradidiſti mihi, ecce alterum ſuperlucratus ſum.* Eſt Philoſophiæ ignarus, Medicinæ ignariſſimus, & quod de hujus temerario auſu in admirationem ſubit, nec prima Latiæ Linguæ rudimenta à primo ſalutavit limine, & adcò rixoſis, & inconcinnis verbis ridiculis vanitatibus, frivolis rationibus, & puerilibus ſyllogiſmis famoſum pro ſe ipſo excuſſit libellum, ut Heraclitum ad cachinnos adigeret: Verùm nihil probat, cùm fuerit Ignarus, & ruſticâ nimiùm invidiâ motus dentes acuire tentat in eum, qui ſuo labore omnibus prodeſſe conatur; unde Medicorum etiam Vulgarium factus eſt Fabula, & à Galenicis ipſis tanquàm Ridiculus ob ejus reſupinatam ignaviam maledictis premitur. Blaterat, & Latrat, quia Canina eſt Beſtia, mordere nequit, quia Edentulus eſt; non Erudit, ſed Rudit, quia eſt Aſinus Balaam, imò ſub formâ hominis eſt Aſinus, Lucio Apulejo oppoſitus, qui ſub formâ Aſini erat homo. Quis, qualis, & quantus ſit homuncio iſte Temerarius, Miſerabilis Cenſor, Inſulſum jumentum, & Arcadium pecus, brevibus delineavi, & non dilaniavi, ut ſua expoſcunt merita, ſed ejus ineptias ex libro magis conjicere poteris. Hoc Martinianum Opus, cujus Bardus titulus eſt; *Reſponſum Trutinæ Medicæ Muſitani* à typis Neapoli egeſtum ad te mitto, non eruditionis captandæ gratiâ, ſed ſi tibi ſupereſt in ſimilibus ineptiis terendi tempus, quandoque intermiſſis tuis eruditis lucubrationibus, vacuis horis, joci, & ludicri causâ aliquantulum oculis perluſtra; ſed quæsò, nè ſuccenſeas, potiùs miſerabili Galenico ignoſce cenſori, non enim plus ſapit. Accipe quodcumque eſt unà cum meâ *Trutinâ Medicâ*, ſed vereor, ne conſecrant in itinere manus, nàm contrariorum

ſem-

ſemper pugna, & diſſenſus eſt, ac verbera cum verbis confundantur. Mea Trutina tibi meo nomine dat ſalutem, tuaſque deoſculatur manus. Hanc itàque benevolo animo, meæ erga te obſervantiæ in pignus excipias, precor, qualiſcumque ſit, gratam fore ob ſummam ſuam humanitatem non deſpero, & eſtò inter tot tui Muſæi Illuſtrium Authorum volumina ſedem habere nequeat, ſat ſpectabilis erit, ſi remoto angulo potietur. Vale, & animitus ſalve mi Clariſſime *Vulpine*, atque omni proſperitate vivas, valeaſque.

Dabam Neapoli è meo Muſæo
Kalendis Maij, Agonizante
Sæculo, Anno ſcilicèt

1700.

Amicus Perpetuus

D. CAROLUS MUSITANUS

Phil. & Med. Profeſſor.

ERUDITISSIMO, ET EXPERIENTISSIMO

Domino

DN. CAROLO MUSITANO
MEDICINÆ PROFESSORI.

JOANNES BAPTISTA VULPINUS
Medicus Astensis.
S.P.D.

CCEPI diebus mox lapsis summâ cum jucunditate humanissimam tuam unà cum Libro cui titulus *Petri Antonij de Martino Geofonensis Responsum Trutinæ Medicæ Musitani*, Obstupui sanè quomodò Vir iste (ut ex primarum linearum lectione haurire potui) levis secus armaturæ miles, validissimos tuos conatus ausferit insultare, verùm ejusdem posteà cognomine ritè perpenso mirari desii, Nàm cum *Martinus* apud nos idem ac contumax, & cervicosus, imò Hircus, Caper, Aries, & quid simile audiat jam novum mihi non fuit hujuscæ farinæ homunculos cùm parum aut nihil de proprio possideant, innato quodam pruritu, & livore (saltem ut videantur) aliis semper impetere, & insultare, & maxime dictus *Martinus*, qui prout Salernitani Collegii Alumnus, *Galeni* partes qualescumque fuerint pro modiolo sustinere, & ex voto deffendere tenebatur.

Ignotum sanè hactenus mihi fuit Salernitanum Collegium nedum Orbi litterario, sed rudi etiam plebeculæ ob Iginæ præcepta tanta olim cum famâ, & applausu evulgata, tàm celebre & illustre, servili man-

mancipio *Galeno* ſic ſe aligâſſe, ut ſuos Alumnos (contra charitatem quæ libertatem arbitrii juſſu illius qui eam adimere poterat, cunctis permittit) ejuſdem placitis juramento perſtringat, undè poſtea Miſerabiles iſti pecudum more non quâ eundum, ſed quâ itur Majorum ſuorum veſtigia premere coacti, veritatem ipſam quæ tàm nitida modò refulget (ne perjuri notam incurrant) ſalutare nec audeant, quaſi *Galenus* ob vitæ, morumque probitatem Vir ille fuiſſet, cui Deus Optimus Maximus cuncta artis miſteria revelare debuiſſet, & tamen cum talis (ut ipſe remonſtras) haud fuerit, imò ceu Ethnicus, & Paganus Authorem Naturæ mimimè noverit, neque ipſam naturam probè noviſſe cenſendum, & maxime cum * de ſe proferat quod *nemo noſtrum ſufficit ad artem conſtituendam ſimul & abſolvendam, ſed ſatis videri debet, ſi quæ multorum annorum ſpatio Priores invenerint poſteri accipientes, atque his addentes aliquid illam aliquando compleant, atque perficiant*, unde ſi ipſe propriæ imbecillitatis gnarus artis culmen minimè attigiſſe, ſed complementum Poſteris reliquiſſe fatetur non eis quod *Martinus* infirmius fortè Salernitani Collegii membrum, dùm ipſe in artis complementum tantoperè inſudas, ſic obſtrepet, & objurget; ſi enim quod Veterum fundamentis Galenique Claſſibus dimiſſis. Jatrices inſtaurationi labores, ideò crepat, in Pergamenum potius, qui proprij immemor præcepti nedum ſub Antiquorum principiis aliquid non profert addendo artem complevit, ſed porrò eorum ſectis quantum potuit everſis, propriam duntaxat ſtabilire tentavit, deberet inſurgere. Etenim cum ars manca, & obſcura, juxta *Seneca*, effatum: *Veniet tempus quò Poſteri tàm aperta nos ignoraſſe mirentur*, vel ut *Hippoc.* ** *Medicina ab antiquo exiſtit, & principium, & via inventa per quam inventa, & multa, & probè habentia comperta ſunt per multum adeò tempus, & reliqua deinceps invenientur ſi quis idoneus ſit, & inventorum gnarus ex his ad perquirendam procedat* illuſtrari, & perfici queat, quomodo fiet ſi ad Salernitani Collegii, & *Martini* mentem ſupra *Galenum* pro piaculo habetur. Abſit ergò à genuinæ philoſophiæ Alumno tàm rigidum, ſervileque mancipium, & talentum ſummâ Dei benignitate concreditum, liberè liceat exercere, Amicus enim *Galenus* cum reliquo Antiquorum cœtu ſatis jam nobis fuit

* *Comm. ad 1. Aph.* ** *Cap. 26. de Veter. Med.*

nunc aliter sentire veritas ipsa compellit & quia ex *Hippocrate* plus ponderis habet ratio, quàm Authoritas, ideò ignoscant mihi eorundem Manes si alienas ad classes accedo, nàm cum Poëtâ:

Me quocumque rapit tempestas deferor hospes.
Vllius addictus jurare in Verba Magistri.

Legi itàque, attentèque ingens *Martini* Volumen, ubi per Capita *Trutinam tuam Medicam* insectatur, perlegi, ast præter excoctam Crambem quid sapidi proferat, reperire non valui.

In principio ubi de Capitis phænomenis jactabundè præfatur præter alias nugas quas recensêre, superfluum duco, Caput Cœlo comparans postquam Planetas inter Capilitium (fortè quia ibidem eosdem non sine pruritu haud semel oberrare persenserit) locavit, Animæ ad sedem conversus, hypothæsim, quâ eandem in Capite ubi Principes functiones exercet, reponis (quasi non minus arduum foret, substantiam spiritualem cujuscumque ubicationis nesciam in toto, quàm in parte statuere), Divum Augustinum, & Angelicum Præceptorem contra te implorans, convellere nititur, ignorans quod in re disputabili, nec fidei in codicibus recepta à prædictis Doctoribus dissentire pro piaculo non habetur, & maximè cum tuâ in sententiâ non de nihilo difficultas, cur amputato brachio, aut crure, Anima pariter non rescindatur facilè declinetur.

De Cæphalalgiâ indè doloris causam perquirens, â magno suo Jubare *Galeno* non dixero cum ipso, illuminatus, sed excæcatus, ubi solutionem continui perennem doloris causam, ceu pro tribunali sedendo promulgat, parum abfuit, quin apertis ulnis in suam descenderim sententiam, tantus enim, ex tàm gravi, & profundâ lectione succrevit mihi Capitis dolor, ut confestim, ab acutis suorum argumentorum telis, hoc evenisse putaverim, verùm hisce posteà melius perpensis impossibile duxi tàm Vana, retusaque tela, quæ epidermidem penetrare vix poterant, pertuso Cranio ad solvendos Cerebri meninges devenire potuisse, eoque magis cum eadem spicula, quæ mihi dolorem, ipsi sine dubio voluptatem adduxerint, ergò si ab eademmet solutione, dolor, & Voluptas natalia agnoscunt, jam doloris causam solutionem continui semper adesse haud ferendum, porrò cum omnis sensatio per passionem fiat, cùm sentire per Philosophum sit quoddam pati, passio autem sine solu-

ſolutione continui eſſe nequeat, ſequitur quod in omni ſenſatione quæ fit, per admiſſionem ſpecierum ſenſibilium dolor ſemper adeſſe (quod experientiæ repugnat) debet, imò cum eadem ſenſatio, uni Jucunda, alteri moleſta (ut dulcia Petro grata, Paulo verò in grata) eſſe queat, falſum eſt ſolutionem continui quæ utrobique concurrit dolorem ſemper producere. Omittò innumeras alias dari ſolutiones continui, ut in ſtrumis, gangliis, ſcirrhis, hydrope, Uteri geſtatione, Vulneribus, Ulceribus &c, in quibus, vel nullus, vel non niſi cum ruditer tractantur exiguus dolor percipitur, ſed quia de hiſce abundè Dominatio tua peregit, ideò nè actum agam, porrò nihil.

Ad id præterea quod circa Vitam Vitem aliaſque ſimiles improprietates Pragmaticis etiam indignas inſipidè jocatur, quatenùs ſcilicèt pro ſubjecto doloris vitam hoc eſt partem viventem conſtituis, ad id velit nolit aſſentiri tenetur, nàm cum organum per ſe non ſentiat, ſeminum verò ſeu Vita impreſſionum ideas effingat, ſenſationeſque eliciat, ſicut tantùm, ab organo diſtracta ſenſatio non fiat, jam Vitam ſive Animam, utut Corpori alligatam, immediatum Organum verò mediatum, doloris ſubjectum adeſſe tecum aſſentior, unde cum dixero Vita mihi dolet non inepté ſed aptiſſimè loquutum fuiſſe arbitrarer.

Petereà quod de Intemperie tàm ſimplici quàm compoſita comentat, nàm cum Ars parva *Galeni* tàm parva mox ſit ut pro exiguitate in ſcholis vix diſcernatur, de iſtâ diſſerere ſuperfluum duco, queadmodùm de ſympaticâ illâ aporheiâ, quæ inferioribus è Culinis exhalans, cum exitum liberum per os, & Nares commodiſſimè ſortiatur per uſquam remonſtrabiles ductus ad Caput propulſa Cæphalalgiæ, Emicraniæ, Vetiginis &c. cauſa ſtatuitur.

Ad id demùm quod ex te poſcit nùm Sales Cæphalalgiam, Emicraniam, alioſque Capitis affectus facientes ſint ſeparati, an permixti, reſponderem utroque modo preſtare hoc poſſe, hac tamen differentiâ, quod ſeparati ceu freno deſtituti, majorem, mixti verò prout alligati, minorem moleſtiam inducant.

Delirium quod omiſeris haud parvum ſtupet, neſcius te ceu peritum Medicum providens, poſt octo annorum veternum *Martinum*

tandèm deliraturum fuiſſe ejuſdem pathologiam, quam in *Trutinâ tuâ Medicâ Inſtauratâ Cap. de Melancholiâ* aptatam ſibi reperiet non omiſiſſe, ſed duntaxat diſtraxiſſe.

De Apoplexiâ, quòd in tradendis Capitis phænomenis ordinem non ſervaveris cum Caduco ipſam præmiſerint, te perperàm carpit, Nàm ſi *Hippocratem*, *Maſſariam* quem ut ſibi genialem, Alexandrum magnum appellat, *Mercurialem*, *Riverium*, alioſque celébres Galeniſtas, qui tuo ordine incedunt, prius conſuluiſſet, tàm ineptè non proceſſiſſet.

In ejuſdem porrò cauſis recenſendis malè te Novatoris nomine expungit, nàm cum ab Antiquorum ſententiâ haud te receſſiſſe contendat, ipſum peſſimè egiſſe remonſtrat. Quod verò impugnare aſſumis eſt (uti reor), quod cum Galeniſtarum Vulgus pro inconcuſſo habeat, Apoplexiam, ex craſsâ, glutinosâque pituitâ Cerebri Thalamos farciente? ſic ut ſpiritibus Animalibus, ad ſenſuum organa aditus denegetur, progigni, quàm inde ſartagine ardente frigere, cucurbitulis, frictionibus, imò phlebotomiis ad necem uſque reiteratis, educere tentant, hoc modo non fieri, ratione, & experientiâ demonſtras, nàm ſi ſic eſſet, cum hujuſmodi præſidia, etiam ex *Martini* ſententia, quod eſt in parte, educere nequeant, & tamen, ab eo duntaxat, imminens Vitæ jactura procedat, dicta tormenta per conſequens, vel ſuperflua, vel nullius uſus adeſſe poſſunt, non ità, in causâ à Dominatione tuâ ſuppoſita, in quâ ex *Hippocratis* effato, à ſolâ ſanguinis ſufflaminatione, quæ inde dictis præſidiis facilè concedit, ſentiendum, undè poſteà sì in cauſarum diverſitate, eadem probas, & improbas culpari non debes.

Ad litem de ſpiritibus Vitalibus, & animalibus quid proferam non habeo; nàm cum hujuſmodi ſatellites per me nugæ ſint, & chimeræ cum Anima ex ſe ipsâ abſque horum adminiculo, ut cum Doctiſſ. *Scaligero* loquar ſua munia exercere ſit potis, ideò ceu ſuperfluos rejici poſſe cenſerem.

Caput de Paralyſi, quia ſuo palato arridet, ideo in ſolâ objectionum ſolutione ſeverus Cato ſe preſtat, ſed quid reſponderet ad Doctiſſimum *Fonſecam* * qui non è craſsâ ſed tenui lymphâ, ne dùm nervos laxante ſed aciditate tanquàm hemodiâ plectente. ad Cla-

* Conſult. pag. 128.

riſſimum

riffimum *Ettmüllerum* quæ à Lymphæ copiâ motrices mufculorum fibras plus jufto irrigante,& ad Solertiffimum *Louverum* * qui ex folâ cruoris ad partem affectam interceptione experimento in Cane præmiffo Paralyfim fieri deducit, & de facto fi Apoplexia, quæ univerfalis Paralyfis eft ex Venarum per *Hippocrat.* interceptione ortum duxit, cur non item Paralyfis, quæ particularis Apoplexia cenfetur?

Ad magnum illud Therapiæ portentum quod in feptuagenario feciffe proclamat, Credat mihi *Martinus*, quod fi ab initio aprici folis, beneficio, ubi præfertim fulphureis aporhæis, in veftris in Regionibus ferax eft aër, congrua injuncta vivendi norma, vel diaphoreticis Neotericorum præfidiis ipfum comififfet, quod citra tot purgantium, quibus fanitas tantoperè diftracta eft, torturas, citius, tutius, & jucundius de rebelli fuo hofte triumphaffet, undè fanatio, non ipfi, fed aëris falubritate debetur.

Tractatum de Epilepfiâ totum nugis confpergit, nàm tuarum objectionum folutiones, quas tanti ponderis effe fupponit, tantum abeft, quod aliquam inter Apoplexiam, & Epilepfiam differentiam conftituant, quinimmò eadem magis, magifque femper confundunt, nam fatis percipi nequit, quomodò idem manens idem, fit femper aptum facere idem, & poftcà fequatur; quod idemmet fuccus pituitofus,craffus, & vifcidus in iifdem organis fine aliâ conditione faciat diverfa, etenim fi pituita craffa initia nervorum ocludens per fe facit Apoplexiam, eademmet eofdem pariter obftruens meatus, fi idem femper facit idem, Apoplexiam non autem Epilepfiam faciet, nàm cum in Apoplexiâ adfit fenfus & motus abolitio, in Epilepfiâ verò depravatio, ideò idem humor pituitofus craffus, & vifcidus non poteft facere diverfa, tanto magis cum ut fubdit agens pofitum in sferâ fuæ activitatis non poffit juxta fuas vires non agere, quia fi fuccus lentus, & vifcidus pofitus in Origine nervorum tanquàm in propriâ sferâ, impediendo fpirituum influxum inducit fenfus,& motus privationem in eadem permanens sferâ iifdem conditionibus præditus femper idem impedimentum addvcet, & fic ut doctiffime infers Apoplexiam debilem, vel fortem non autem Epilepfiam progignet, ad quam faciendam fimplex

* Cap. de Paral. tract. de Corde.

plex motricum fibrarum fodicatio conducit, & licèt per os ſpuma, per nares mucus quandòque expellantur hæc ex compreſſione & aëris alliſione ſtante ſpaſmodica laryngis & faryngis imò Corporis univerſi, quâ etiam fæces, Urina, ſemen &c. haud ſemel etiam exprimuntur, conſtrictione, non ex pituitâ à Cerebro decidua contingunt. Conſulatur ſuper hoc doctiſſ. *Schneiderus*, ubi de Oſſe Cribri, & Cuneiformi agit, & remonſtrabit à Cerebro per dictas vias nullum penitus excrementum excerni, ſecùs ſeroſitates, quibus ſæpiſſimè Cerebri Thalami ſcatent, faciliſſimo negotio elutriarentur.

Remedia porrò quæ improbas non qua lenientia vel diaphoretica ſunt damnari ſupponerem, ſed vulgariter ut *Martinus* habet concinnata, cùm nullius roboris, ut paſſim experimur inveniantur, & cùm ipſe ſelectiora magiſque proficua exhibeas, ideo ſua, & non tua reprobare arbitrarer, idem pariter de cauteriis ſentiendum, etenim cum à parte affectâ nil prorſus educant, ſi aliquod emolumentum attuliſſe quandòq; ſunt viſa, non emunctoriis iſtis, quæ præter deſtinatum ſibi chimum nil aliud plorare norunt, ſed vel dolori, vel inverſæ Ideæ, vel mutatæ ſuccorum Texturæ, ſpontè, haud ſemel ſequutæ, imputandum venit, præſertim cum decantata revulſio quidquid cum *Martino* alii pariter obganiant, nec à cauteriis, nec ab aliis evacuationibus, legitimè obtineri queat.

Capite de Vertigine quid pariter obtrudat non affert, imò te ipſum fucatis encomiis extollens, ceu *Galeni* ſui, fautorem commendat. Ego tamen in hoc haud parum à Communi hypotheſi abludens, cum hanc ſpirituum prolem uſquàm admiſerim, ideò nec ab eorundem rotatione, nec à fluidorum in anguſtis nimis eccephalon meandris ceu impoſſibili vortice, ſed ab intercepto duntaxat, nedum ad Caput ſed reliquas ad alias extremitates, quare nutant pedes, tremunt manus, titubant artus, tinniunt Aures, caligant oculi, menſque ipſa vacillat, Cruoris influxu, Vertiginem deduco, nàm cum hæc haud infimus Apoplexiæ gradus ſit, si hæc, cum *Magno Coo*, & Doctiſſimo *Baile*, qui haud ſpartam perfectiſſime ornavit à ſolâ ſanguinis ſufflaminatione, ſic ut ad ſenſuum organa expandi nequeat, procedat, vertigo pariter ceu ejuſdem prodroma, ab hac eadem pendebit, quod inde Verticoſus motus accedat eſt, quod cum ſanguis non pleno agminæ, ſed lentè ſanguifera Vaſa trajiciat

non

non solidum, sed trepidantem motum producit, quemadmodum cum quis exalto prospiciens ob metum quo unà cum sanguine ad interiora Anima revocatur, absque eo quod aliquid intus, spiritus in verticem agat, vertiginosus tamen efficitur, quod indè luculenter evincit sanatio, quæ à volatilisantibus, cruorique debitam expansionem conciliantibus præsidiis obtinetur.

In hoc tamen cum Dominatione tuâ convenio, quod sanguinis missionem nedum ut inutilem, sed & exitialem prorsus rejiciam, non quod immediatè necem adducat, sed quia cum ex *Celsi* sententiâ in Apoplexiâ, aut sanet, aut jugulet in Vertigine, quæ per me inquoata Apoplexia est, & plerumque in debilibus, Valetudinariis, & senibus contingat, plus per consequens obesse, quàm prodesse arbitrarer, & licèt *Galenus* suis cum Asseclis mirabiles curationes ex sanguinis missione (quarum fides apud Auctores) ostentet mirabiliores tamen præstasse, si citra hujuscæ nectaris effusionem, nobilissimis præsidiis è Neotericorum pyrotechniis petitis usus fuisset & quamvis Pavonis stercus celebre in hoc morbo præsidium, eo quod ullam sensibilem operationem moliatur, contemnat, ex analisis ejusdem imperitia procedit, nam cum stercus hoc, imò omnia alia (quod *Galeno* minimè latuit cum Caninum, imò humanum etiam in Anginâ tantoperè commendet) sale volatili turgidissima sint ad pituitæ crassitiem, & lentorem, vaporesque ut cum *Martino* loquar discutiendos, nil magis conducet, quia cum non pituitæ copia, sed lentor, non pletora per nos, sed cruoris segnities in Vertigine se offerat non purgantibus, & phlebotomiis, sed volatilisantibus occurrendum esse deduco.

In affectibus soporosis, ferre non valet, quod somnum à causâ calidâ potius quàm frigida deducas, & tamen autopsia stultorum magistra remonstrat quod estivo tempore etiam latrante sirio facilius meridianis, quam nocturnis horis requiescimus, imò hyemali tempestate, quamdiù algemus, somno indulgere non possumus, porrò post valida exercitia importunos labores, cum Corpus agitatum calefactumque mirabiliter est, ad somnum facilissimè disponitur. Obiter Vina generosa, eorundem spiritus aliique liquores aromatibus conditi facilius ad somnum, quàm oligofora, tenuia, vapida aliæque potiones refrigerantes disponunt, queadmodùm

alimenta

alimenta euchima, eupepta, condimenta, embammata, omniaque pinguia, & ſic Bacchanalibus feriis cum opimis Carnibus, probiſque ferculis indulgemus, longè melius, quam quadrageſimali tempore, cum leguminibus, oleribus, fructibus, conſimilibuſque aliis eduliis farcimur, ſtertimus, quidni melius ut obdormiamus Caput ipſum Cucufis, birretis, aliiſque, tegumentis, ad ambientis frigiditatem arcendam non ſolum Noctù, ſed diù, non hyeme tantum, ſed & eſtate, imò horis calidioribus, ut ſunt meridianæ, munire ſolemus. Verbo ut ipſe profers, granum unum, aut alterum laudani opiati, aut ſulphuris hypnotici, quæ omnium ſpagyricorum calculo calida ſunt ſomnum citius, quam Amphora Aquæ, aut Nivis libra quæ algidiſſima ſunt invitant, imò in lethargo ubi ex Galeniſtarum ſententia Cerebrum inflammatione mulctatur, inexpugnabilis dormiendi neceſſitas pro pathognomonico accedit.

Fit ergo ſomnus per nos ex ſanguinis motu, ob advenientis chyli particulas plus juſto incraſſantes, retardato, quæ inde ſive calidæ ſive frigidæ ſint parum conducit, aſt quia calidæ citius frigidæ verò ſegnius diſtribuuntur, hinc ex illis faciliùs cruoris maſſa ſaturata micationes in ſenſuum organa (unde ſomnus) retardat. In delaſſatis porrò languidis & extenuatis, & elaſticarum particularum defectum, cruore inerti, & deſide effecto, ſomnus contingit. Urſi, Taxi, & Marmotæ, quia ob nimiam pinguedinem, rigidæ, atmoſferæ preſſionem, & diapneuſtiæ carentiam, compreſſis nimis & arctatis ſanguiferis vaſis liber cruoris curſus intercipitur, donec ſomni, Aëriſque accedente tepore, pinguedine ex parte eliquata & abſumpta, vaſorumque ablata preſſione, naturalis fluidorum motus integretur, evigilare (ſalvo ſemper meliori ſcrutinio) non poſſunt, & Neniæ ſunt quod pinguedo, quia frigida, & humida ſoporem inducat, nam cum pinguia ob ſulphur & oleum quibus maximè turgent flammam facilè admittant & foveant, hinc ad Catarrhos dictos, Scirrhos tumores frigidos, Nervorum impotentias mirè conducant, non frigore ſed calore, (ut cum Galenicis loquar) hoc præſtare arbitrarer, & licet *Hippocrates*, *Galenus*, *Aëtius*, cum reliquo, ut ait, Antiquorum Cetu contrarium ſupponant, cum in aliis quamplurimis aberraverint in hoc pariter ſi veritatis culmen minimè tetigerint

mirum

mirum non eſt, nam cum Homines fuerint, & fallere, & falli peroptimè poterant, cum ſolius Dei ſit nec fallere nec falli.

Demum quod Anatomem manu propriâ haud exercueris Religioſus Status in quo vivis obſtare videtur, quod ipſam verò minimè calleas, Automatis Humani theoria, quâ Chirurgica tua trutina inſtruitur, contrarium clarè remonſtrat. Quod inde Cerebrum pituita onuſtum, nec Auctoris nomen citaveris, fieri potuit quod cum hæc apud *Veſalium*, *Tulpium*, *Kerchringium*, *Schenchium*, *Bonetum*, *&c* undique præſtent, de hiis, ceu nimis tritis, imò Lippis, & Tonſoribus noviſſimis porrò diſſerere tædioſum duxeris, miror tamen, Solertiſſimum *Martinum* qui Catonem profitetur, hæc minimè advertiſſe.

Theoria de Catarrhis, tam carioſa, & mucida eſt, ut non niſi deriſui, in tantâ Anatomes peritiâ deſervire queat, & ſi *Martinus* à profundis ſuis lucubrationibus tantum otii impetrare poſſet, ut *Helmontii* de Catarrhis deliramenta, vel *Schneideri*, de oſſe Cribri & Cuneiformi tractatum, aut *Gladbachii* Therapiam conſulere poſſet, quam malè de excrementorum Cerebro per Nares, & Os, ſomniata Catarrhope, & de vaporum à partibus inferioribus, & maximè per regias Galeniſtarum vias anarrope ſentiat, peroptimè ediſceret. Præterea veniæ illæ, quas de Cerebri refrigeratione cum denudatum Caput, Aëris injuriis exponitur, adducit, cum etiam pede nudato contingat, ſpontè conciderent. Sicuti deficiente igne, vaporum illorum immaterialium, qui inaudita metamorphoſi, materialem poſteà in laticem (miror tamen quomodò ſine mulcta, hoc laticis nomen quo paſſim abutitur, cum inter Galeni fraſes, haud reperiatur à Salernitano Collegio impetrare potuerit,) faceſſunt ſupra captum eſt, ſecus in Cauſo ubi calor immenſum intenditur miſerabile Eccephalon univerſæ machinæ vapores, ceu cucurbita (ut ait) deſtillatoria excipere coactum eoſdem contra autopſiam copioſiſſimos in imbres deſtillare deberet, eoque magis cum nedum hæc febris ſed reliquæ aliæ (illis putridæ nuncupatæ) ferè omnes *Galeni* vota, ex pororum conſtipatione ortum ducant,

Ex quibus indè fontibus Catarrhus derivetur, Clariſſimorum *Stenonis*, & *Nuck tractatus de ductibus ſalivalibus*, *&* *de Adenibus*, non ab Eccephalon per immaginarias ſuas vias, ſed à toto per arterias in in proprios ductus elutriari digito oſtendent, quibus Doctiſſimis Na-

turæ mistis *Martinum* remittens, quam crassa, & insulsa sua sit Theoria, jam tandem edìscet, hinc quam perperam tuas Theses expungat, non sine pudore deprehendet.

In Anginæ Pathologiâ licèt Censorem pariter agat, tamen nedum censura, sed scutica dignus incedit, Nam cum à differentiis statim ordiatur, à verâ methodo, quæ quid nominis primò, mox quid rei, tandem differentias importat prorsus abludit, undè cum Tyronibus plenum hujuscæ Affectûs tractatum polliceatur, eos potius cum Præceptore errare, quàm benè sentire docet, & maximè cum Anginam aliasque omnes inflammationes ex liberali sanguinis affluxu fieri reponat; Nam cum sanguis nisi impellatur, plus justo fluere nequeat, à quâ nam parte (dum circularem ejusdem motum per cordis impulsum negat) urgeatur, exponere debet, non à Cerebro, quia cum Caput per ipsum Metropolis pituitæ sit, tantum per consequens cruoris admittere nequit, ut ipsum ceu molestum excutere necesse habeat, porrò cum Cerebrum communi Medicorum suffragio insensile sit, à sanguinis molestiis, quas minimè sentit extricari opus non habet, prætereà si sanguis, aut infensus alius latex, in Cerebro urgeret, facilius per supposita Narium, Palatique emunctoria exiret, vel si forte eorundem porulos trannare nequiret, ibidem restagnans, Coryzam, aut Branchum induceret, quod si inde ab Hepate tanquam hematoseos officina impelli regerat, cum Hepar ceu Parenchyma (ut per ipsos audit) fibris destitum sit, Transversis per consequens, quibus superfluum cruorem repellat, minimè gaudet. Si demùm naturali motu pro partium nutritione ferri contendat, quem nos per circularem agnoscimus, vel à parte affectâ, & dolente trahi reponat, jam vanum est subterfugium, nam progressivo motu admisso sufficit ut aliqua remora vel in extremitate vel in viâ sive per compressionem, sive per coagulationem ocurrens motum impediat, sic ut ab alio à tergo etiam moderatè veniente impulsus, nedum vasa distendet, sed & eisdem quandoque apertis ut in Pleuropneumoniâ è propriis Alveolis exire consuescat.

Hoc modo inflammationes fieri evincunt spina infixa, articuli luxatio, ligatura fortis, contusio, compressio, &c. quæ citra majorem sanguinis affluxum, sensim & sine sensu vasa comprimendo, obturando, contrahendo, inflammationes seu melius cruoris stagnationes produ-

producunt, ſic pariter à principio intrinſeco ſalibus ſcilicet acidis, & auſteris quorum munus eſt coagulare quum ob eorundem luxuriem ſanguis plus juſto incraſſatur, ut per exiles vaſorum meandros liberè circuire non poſſit, ibidem ſufflaminatus phlegmonis occaſio efficitur, unde in inflammatione non quatenus nimis fluit, ſed quatenus ibi detinetur, ſanguis concurrit.

Plethoram indè tam ad vaſa quam ad vires (ſi datur quod non credo) in inflammationibus ferè ſemper accedere falſiſſimum eſt, nam cum in Tabidis ſenibus valetudinariis, languidis, & convaleſcentibus haud raró contingant ex plethorâ ortum ducere aſſerere non valet, niſi per plethoram ad vires, ſummum languorem, & proſtrationem quæ plethoræ ſanguinis boni redundantiam ſemper importanti, ex diametro opponitur, ſentire velit. Pari modo de malignâ anginâ audiendum, nam cum utraque inflammatio ſit, totumque vitium in ſtagnatione conſiſtat, quæ in benignâ æquè ac malignâ à ſalibus acido-auſteris, plus minus cogentibus contingit, hoc diſcrimine tantum, quod in benignâ ob mitiorem ſalium indolem facilior, in malignâ difficilior ſit diſſolutio, ideò quo ad cauſam, tàm in illâ, quàm in iſtâ, præter magis, & minus, nil abditi intervenire, manifeſtè deducitur, & cum Aluminoſorum ſalium ſit coagulare, Ammoniacorum diſſolvere, Arſenicalium, & Vitriolatorum mortificare, & adurare, ſic ſi ſimplex fuerit inflammatio, Alumnioſos, ſi largæ hæmorrhagiæ, Aluifluxus, Ephidroſes, Amoniacos, ſi Eſtiomenes, Anthraces, Ulcera &c. Arſenicales & Stigias, abſque eo quod ad ignorantiæ axilum cum *Martino* deveniatur in causâ adeſſe, demonſtrativè & à priori deducitur. Ita pariter cur Tarantula ad ſaltus, & choreas diſponat, eſt quod cum miaſma exoticum, & irregulare, per Tarantulæ morſum vel in cruoris vel ſucci (ſi mavis) nervei ſinum circulationis ergo reſorptum, per armonicas aëris vibrationes expergefactum poſt quandam ovationem, & tripudium in iiſdem fluidis inductum, ubi coxarum & crurum motrices præſertim muſculorum fibras, quibus cum ſymboleitatem fortè non ſervat, irregularibus angulis in tranſitu jectigaverit ſpaſmodicas contractiones in iiſdem producens, pro moleſti excuſſione ad ſaltus & choreas Patientes indè compellit. Hoc modo pariter peculiares fieri caducos ſentiendum, nam cum exoticum, & irregulare hoc

miasma machinæ nostræ diversimodè juxta pororum configurationem investire queat, sic pro partis affectæ indole varia emergere phænomena haud rarò non sine stupore videmus, sic alios ridere, alios flere, canere, sedere, currere, tremere, etiam citra mentis perturbationem contingit, & credat mihi *Doctissimus Martinus* quod Tarantulæ venenum sic peculiare non est, quod unica saltatione curari poscat, nam quemadmodum Epilepsia ad quam Tarantismus reducitur, probis diaphoreticis plerumque concedit, ita, & Tarantismus, si demorsus, ob pedum, crurumque vitium saltare nequiret, diaphoresi pariter, licèt non sic facilè fortè, ac choreis decederet. Sicut, & epilepticus si saltibus, & choreis ad sudoris eruptionem urgeretur sanari, probabiliter posset.

Hisce pro modiolo expressis jam liquet pro curatione, venæsectionem parum aut nihil tribuere, etenim cum sanguis in Anginâ, quemadmodum in reliquis inflammationibus, non nisi prout sufflaminatus concurrat, jam ad id cujus causa contigit sufflaminatio, curantis consilium dirigendum, atqui cum sales acida austeri vel in sanguine, vel in aliis fluidis luxuriantes hoc effecerint, ideò in eorundem cicurationem, curationis nervus intendendus est, & quia Alkalicis tam fixis quam volatilibus ritè tamen paratis facilè hoc obtinetur, in quem finem *Galenus* in Anginæ curatione stercus Caninum album scilicet græcum, summoperè affert, ideò hisce potius quam irritis phlebotomiis procedendum, eoque magis, cum malignâ in Anginâ ubi longè majus periculum adest, etiam ex *Martini* sententiâ, curatio peroptimè citra phlebotomiam explosi queat, undè si majus periculum sive sanguinis minimè averti potest cur minus pariter declinari nequeat, non video.

Revulsio inde, & derivatio, à sanguinis motu, & vasorum structurâ, quidquid *Martinus* obganiat, satis superque refelluntur, quoad eventationem inde quam liquorum conservationi conferre profert, falsissimum est quandiù enim vasa plena sunt, fermentationis molestiam minimè sentiunt, ast ex parte inanita, sic, ut materiæ subtili additus concedatur ex vino Vapam, ex ejusdem spiritu aliisque liquoribus fermentescibilibus flegmam fieri, in nostris regionibus stultorum Magistra ferè remonstrat.

Quod indè venæsectio refrigeret? qui fit ut post largas hæmorrhagias

rhagias, Cachexias, Hydropes, quarum pedissequa semper est, febris accedat? Si febrilis ignis adfuisset extingui, non accendi debuisset.

Nutrientium *Clysterium* opinio aptissimè à Dominatione tuâ convellitur, & maximè datâ *Martini* hypothesi, ubi ex chylo sanguinem, ex sanguine inde duntaxat, corpori nutrimentum accedere, pro rato tenet, si ergo ex chylo sanguis, chylus inde, non nisi per ipsum à ventriculi calore laboratur, quomodo clyster in intestinis, & maximè crassis, ultra quæ coli valvula scandere vetat, in chylum, mox Epatis beneficio in sanguinem, pro corporis nutrimento mutabitur? Si cum Doctissimo *Entio*, Dominatione tuâ, aliisque Clarissimis Poliatris non ex sanguine, sed ex puriori, magisque volatili alimentorum portione, corpus nutriri permitteret, plausibilis adhuc nutrientium Clysterium foret opinio, ast in mucidâ suâ hypothesi, locum habere non potest.

Disputatio de Pleuritide, & Peripneumoniâ de nomine, seu de Lanâ Caprinâ tantummodo est, nam cùm tam pleuritis, & peripneumoniâ, quàm reliquæ aliæ inflammationes, à parte affectâ denominationem sumant, Pleura ut inflammari queat probare, non autem supponere debet, tanto magis cum sanguis, qui per ipsum Pleuritidis pathognomonicon audit per quam viam excreavit tam facilè remonstrari non valeat.

Quod verò in ejusdem curatione solis diaphoreticis contentus venæsectionem repudies summâ cum ratione procedere videris, nam cum ut suprà innuimus, ad Pleuropneumoniam, aliasque omnes inflammationes cruori non ut magis fluit, sed ut in suo motu præpeditur, concurrat, jam non ad sanguinis copiam, sed ad obicem duntaxat curationem dirigendam esse sat liquet, qui inde quia, vel fibras contrahendo, vel sanguinem incrassando procedit ideo probis Alkalicis, & maximè volatilibus (ut sunt Elixir proprietatis, Spiritus vini Camphoratus, Cornu Cervi, fuliginis, Salis ammoniaci, qui congruis liquoribus propinati utramque paginam absolvunt) curatio expleri potest.

Quod aliquis inde hac methodo pertractatus intereat, haud mirum, nam cum pretiosissima illa herba, *Pusu*, Indis dicta, quæ homines immortales reddere solet, ad nos hactenus non navigaverit, omnes per consequens servari non possunt, ast quod non obstante

Martini revulſione, derivatione &c. tantus pleuriticorum numerus occumbat, mirari quidem debemus, ſed quia Mundus ſemper decipi cupit, hinc eſt ut horum denatorum numero, ceu nimis familiari poſthabito, eos tantummodo qui moderno (ut aiunt ſtylo tractantur utut exiguiſſimi ſint) inſectentur. Quaſi quod decrepita præſidiorum farago minimè præſtat, ſurgentis mox è crepundiis therapia ſemper obtinere debeat.

Quod dictum de anginâ, & pleuritide, de reliquis inflammationibus, quacumque in parte ſucreverint, intelligendum venit, nam ſanguinis copia, & major ejuſdem concurſus, cum eodem ferè modo, niſi à causâ procatharticâ perturbetur, ſemper gradiatur, culpari non debent, imò quum velocius, ut magnis in febribus, moveri ſupponitur tardiori pede tunc progredi evincit pulſus celeritas, in hunc finem ne ſanguis in Cordis ſpecu cum vitæ jacturâ concreſcat, inſtituta, undè pluſquam decet ad partem affectam concurrere non eſt dicendum, ſed ſi ibi hæret, aut per vaſorum compreſſionem, diſtorſionem, & anguſtiam vel ſanguinis concretionem lentorem & deſidiam contingit, quare tantùm abeſt, ut qui fluxit, & fluit Plateæ expugnationem, ceu hoſtis intentet, quidni, ut eam tueri, alere, fovereque queat, ingreſſum, benignus ut hoſpes duntaxat affectet.

Dum Aſthmatis cauſas recenſet, ſtupet, quod incoctam chyli portionem in Cerebro ultimum complementum minimè paſſam, Regiamque Palladis arcem inter Culinas reponas, ſed cachinno dignus eſt ipſe, qui per quas vias Alibilis ſuccus ad Encephalon deferatur inſimulans pituitam inde quæ per Galeniſtas nil aliud, quam incoctus ſanguis habetur, tam facilè ad illud aſcendere, ut in eo ceu propriâ in Metropoli reſideat, opinatur, per hanc ergo eandem viam per quam ſomniata pituita ſua, Cerebrum appellit, chylum pariter deferri non abs re foret aſſerere, neque novum eſſet, in ejuſdem complementum, aliquid tribuere cùm per ipſum dum Vitales ſpiritus in Animales tranſmutat, propriæ dignitatis immemor, Coquinæ, imò fumoſæ, quo ſpiritus ad vaporem, & fumum magis accedunt, munus haud reſpuat.

De Phthiſi, mucidam de Capitis deſtillatione ſententiam adducens, Neotericos de ignaviâ & pertinaciâ temerè accuſat. Nam ſi

Clariſ-

Clarissimorum *Le Clerc*, & *Mangeti* Bibliothecam Anatomicam, in eâque tot illustres Viros, qui in humani Automatis structuram insudârunt, eamque tot gloriosissimis inventis à Capite ad Calcem nedum reformârunt, sed locupletârunt. Porrò Solertissimum *Schneiderum* de osse cribri, & cuneiformi, qui fluxionis hujusce impossibilitatem digito remonstrat evoluisset, pudore suffusus se ipsum cum suis Asseclis, qui non nisi alienis conceptibus Psitacorum ritu edi-scere novit, de inertiâ & torpore summo jure culparet. Si enim viæ tam hiulcæ & patentes ut falsò opinatur adessent facilissimo negotio in hydrocephalis aqua, quâdatâ portâ rueret, & in capitis percussionibus ad cruoris extravasati, purisque eductionem Cranii terebratione opus minimè foret, Adeat ergo prædictum Dominum *Schneiderum*, & ibi quâ viâ suppositæ fluxiones sive Cerebri impuritates elutrientur, facilè edifcet, quod verò Capiti adhibitis præsidiis quandoque sistantur, haud mirum, nam etiam plantis pedum, manuumque Carpis ubi magna vasa periaptorum effluvia admittere queunt fluxiones dictas sisti, & ipsæ mulierculæ norunt.

In cordis palpitatione scilicet, syncope, & lipothymia, quod intemperies minimè admittas haud parum miratur, & tamen dum exemplo *Benivenii*, *Fernelii*, *Boneti*, & *Tulpii* easdem probare nititur, remonstrando concretiones excrementitias, & polipodeas, frigidâ ab intemperie natalia ducere, se ipsum ridiculum præstat. Qui enim fieri potest, ut in corpore vivente, imò in corde (per ipsos) caloris fucina tanta, possit dari frigiditas, ut dimissa Pericardii lympha, quam in glaciem facilè vertere deberet, sanguinem inde ipsum, in Tophos, & polypos congelet, sed cachinno hæc digna sunt, & maximè pro earundem curatione sanguinis missio, quâ, cùm per ipsos nil magis refrigeret, in suppositâ hac aligidâ cordis discrasiâ competere posse, ferre haud erubescunt.

In libro tertio ubi chyli necessitatem, pro corporis nutrimento adducit, ejusdem insufficientiam clarè remonstrat, nam cùm admittat, corporis instaurationem subtilioribus ab alimenti particulis, ante comptuosam chyli elaborationem fieri posse, cur eodem pariter modo in integrum restaurari recusat? Etenim cùm chyli elaboratio præter quam gratis, (ut ipse reponis) Ventriculo adscribitur, cum nusquam, nisi fortè, in Tabidis, Hecticis, Arthriticis, & Pueris,

qui

qui lacte vescuntur in conspectum venerit, aut in ventriculo non fieri, aut proportione quâ fit in lacteas intrudi necessum erit. Porrò cum in Equis ab assumptâ avenâ, quam integram paulòpost excernunt, vires tamen sic instaurantur, ut continuando itineri sufficientissimæ sint, vel tenuiorem avenæ portionem pro nutrimento sufficere, vel crassiorem chylo haud destinari facilè deducitur.

Liquor ille, qui in Galaxiâ deprehenditur ab aliquibus pro lymphâ habetur quemadmodum, & vasa lactea, à lymphaticis minimè differre, ab aliis, inter quos *Martinus* suspicatur, si ergo corporis instauratis absque previo chylo per ipsum obtineri potest cur tantoperè desideretur,non capio & per me nullus dubito, quin serosus latex,qui in lacteis, vel lymphaticis si mavis, aut Meseraicis conspicitur, chyli, phlegmatis, lymphæ &c. nomine insignibus,non corporis nutritioni, sed aliis præstantissimis usibus ut ciborum masticationi, per œsophagum descensui, faucium, & laryngis pro vocis modulatione irrigationi, Chyloseos dictæ fermentationi, bilis, succi pancreatici, & gastrici reparationi, Pericardii lymphæ, Artuum synoviæ, cruoris seri ad ciendam ejusdem choream, instaurationi deserviat, quorum icorum materia, quia non nisi à fluidiori assumptorum portione attendi potest, hinc post resorptam in corporis alimentum subtiliorem & volatiliorem substantiam,reliquum ceu phlegma aliis usibus ut porrò notavimus destinatum, in lactea vasa non per hiantes ventriculos poros, (nam cùm præter Dominationem tuam, alii quamplurimi, quos inter Lincæus *Leeuwenhoeck* in suis de arcanis naturæ observationibus qui in horum detectionem strenuissime desudavit,hos minimè admittant, sed per filtrationem cum Clarissimo *Entio*, aut per penetrationem cum *Glissonio*, qui utut in corporis peripheriâ poros pariter non admittat sudorem erumpere affirmat). E ventriculo in galaxiam, medio motu peristaltico, quo ventriculus equè, ac intestina spiralium fibrarum beneficio gaudet, impelli, non ab Epate ut sentit *Martinus* trahi, quod cum ceu parenchyma per ipsum, omni fibrarum ordine destitutum sit, ut trahere queat tam facilè explicari nequit.

Nùm indè ventriculi coctio per elixationem, nùm per fermentationem fiat, *Viridetum* qui hanc spartam mirabiliter ornavit consulere posset, nàm cùm Leo ut reponit strutione calidior ferrum non

digerat

digerat Taurus Cane validior ossa non conterat, non calorem, sed peculiare fermentum requiri sufficienter evincit. Porrò si elixatio ad chylosim, ut supponit requireretur, cum liquor elixandus talem concipere habeat calorem ut in ferculis, quæ elixantur deprehenditur, cur ventriculi tunicæ, & præsertim interior non elixetur non video, non ità de fermentatione sentiendum in qua utut ebullitio contingat, tamen quia non à particulis igneis, sed fermentativis duntaxat efficitur, ideò calor si quis adest talis non est, ut in vino, cerevisiâ &c. quin sine molestiâ peroptimè tractari queat, imò herbarum succos citra calorem fermentari aútopsia demonstrat, & licèt ventriculus ad hoc symbolum conferre videatur, tamen ejusdem humiditati potius (ut Criptis aliisque locis subterraneis in quibus fermentationes felicius succedunt) quam calori tribuendum venit, eoque magis cum ventriculus ut pars spermatica, & per consequens ex Galenicorum sententiâ exsanguis, & frigida tantùm caloris impertiri nequeat, quantum ad elixationem promovendam exigitur.

Vas breve ad ventriculi capacitatem nihil deducere oculari inspectione qua ejusdem hiatus minimè cernitur satis evincitur. Porrò cum melancholicus humor dictus qui in ventriculi fundum pro appetentiâ excitandâ eructari credulè nimis rebatur, ens rationis merissimum sit, cum in liene frustrà inquiratur, ejusdem jam vasis usum commentum pariter esse cum Dominatione tuâ sentire liquet, aliquid verò, vas illud (ut tale non sit ut Antiquis audiebat, sed funiculus potius arteriis, venisque constructus) ad ventriculum deferre pro ejus fotu, vel (secundum sententiam illorum, qui sanguinem nutrire nolunt) alimenta certissimum est, & sic ad ventriculum non humorem melancholicum, sed succum alibilem derivari peroptimè sentis.

Quæ de Bulimo profert meræ sunt nugæ Pueris, & Mulierculis sub Camino fundendæ. Arbitrabar sanè ipsum, in frigoris diaphoresi, quæ communi Medicorum hypothesi adversatur, confutanda, totum occupatum iri, ast cum de hoc nè verbum quidem, ejusdem supinitatem mirari non possum, tanto magis cum Pedagogum Tyronibus agens, quasi ventriculi actio, non ex necessitate, sed ex consilio procederet, in ejusdem facultate recensenda totus impenditur.

De picâ, & malaciâ, non nisi externæ cænæ reliquia, & frigida

fercula opponit, in eo verò quod te urget, æxoticam humorum, phantasiam ſtultè, imperantem pro causâ repoſuiſſe! ignorat *Martinus* quod in rerum explanatione, melius ſemper eſt ad ſenſibiles, & manifeſtas, quam ad abditas, & oculcas, (ut ipſe audit) cauſas confugere, Phantaſiam enim in hoc caſu pro humorum, vel ſi mavis fermenti ventriculi textura, qua œſophagi fibrillæ diverſimodè jectigatæ, hanc, vel illam ideam in Animâ imprimunt, ſic ut hoc vel illud expetet alimentum à Dominatione tuâ ſumi arbitrarer, quare in hoc ſenſu phantaſtica humorum diſpoſitio non malè ſed peroptimè ſonat.

Cauſa verò cur in prægnantibus rei appetitæ imò quandóque, & exoſæ ſtigma, contacta in parte imprimatur à Dominatione tuâ luculentiſſimè exponitur, (ſi tamen liceret) adderem, quod cum Parentis idea, tota in fœtus formatione abſorpta ſit, motiones, quas in in proprio, in fœtus pariter corpore exercet, & quia fœtus, ob mollitiem, & teneritudinem impreſſiones facilè admittit, & retinet, hinc expetitæ, vel exoſæ rei character, qui in contactâ Matris particulâ ob duritiem imprimi nequit, in fœtu facilè recipitur.

Quod autem, temporibus, quibus fructus adoleſcunt, in fœtûs ſtigmate pariter ſurgeant, & creſcant, fit quod Atmoſphæra tunc temporis dictorum fructuum effluviis ſaginata, in fœtûs ſtigmate poros iiſdem recipiendis aptatos inveniens, ut creſcant, rubeſcant, atque maturent, ſufficiens vectigal elargitur, & hoc modo res explicata, quia mentem ſciendi cupidam ſufficienter erudit, ideò huic magis, quam ineffabili, *Martini*, acquieſci poſſe cenſerem.

Pro curatione, Roſæ Cantilena peſſimè ſonat, nàm cùm affectus iſti mulieribus ferè ſemper, quibus hyſtericæ paſſiones dictæ facilè à roſâ excitantur, contingant, miror cum tot alia jucundiſſima pharmaca, quæ ſtomachum haud ſubvertendo ſuaviſſimè purgant innotuerint, putido, & inſuavi huic ſyrupo palinodian canere adhuc ſuſtineat.

De ſiti Theoriâ, non ſecus, ac doctrina inſipida eſt, nam dùm ſalem microſcomicum, cujus exiſtentiam, nedùm guſtus ipſe, ſed Vulcanus clarè demonſtrat, *Martinus* negare contendit, quantum à vero abludat rerum analiſis ſatis ſuperque explanat. Salſedo etenim, quæ in ſalivâ, ſero, Lotio, ſudore &c. deprehenditur, cum non adhuc experti

perti ignis ſoboles audiat, ejuſdem exiſtentiam luculenter evincit, & taliter ut ſpagyrici jugi corporum analiſi edocti, Peripateticorum Elementis poſthabitis, Sali Sulphuri, & Mercurio, rerum naturalium geneſim tribuerint, & reverà ſi Vulcanus qui non niſi deſtruere novit, quomodo Salem producet, ſi ejuſdem amplexus Cane pejus, & Angue devitans etiam ad levem ignis contactum ceu hoſtis infenſiſſimus ſtatim crepitando diſcedit. Porrò ſi alimenta quæ ſumimus ſunt ſale ferè conſperſa, ſi iiſdem conſtamus, quibus nutrimur, quomodo ſine ſale eſſe poterimus; imò ejuſdem tanto urget neceſſitas, ut optimâ cum ratione enunciaveris, ſine ſale vivere impoſſibile velut haberi, & quamvis aliqui ſine ſale, quia eodem nimis onuſti, ut Phthiſici, Hectici, & Hydropici vivant, majoris mali, non oblectamenti cauſa, hoc præſtant, Bruta ipſa quia fercula hactenus parare minimè norunt, ideò ſolis herbis contenta vitam ducunt, non ita tamen, quin ſi ad ſalem extremis labiis quandoque accedere contingat, ut in Equis, Bovibus, Ovibus, Capris, &c. eodem avidiſſimè non veſcantur. Flandri verò, & Compatres illi, quos ſine ſale *Martinus* vivere oſtentat, vel ob inopiam quâ hunc ſibi comparare non poſſunt, vel quia marinas oras incolentes, ubi alimenta ſapidiſſima ſunt, vel aër ſalinis particulis onuſtus hauritur, ideò per aliquod tempus, ſine ſale erumnoſam vitam perducunt, ſaccharum inde ſalis ſpeciem pariter eſſe ſpagyrica evincit, quæ ab eodem, haud ſecus, ac à ſale marino ardentem, & corroſivum ſpiritum elicere novit, hujuſcæ ergo ſalis tantummodò cauſa, ſi quando ejuſdem ſpicula haud ſufficienti liquore diluta, inquilinis etiam partibus, ut ſunt guttur & fauces, rigiditate, moleſta fiunt, ſitis exoritur, tandiù inde perſeverans, quandiù congruo liquore diluta, retuſa, molliaque evaſerint, quod indè quia in Tabe, Hydrope, & cauſa tam facilè impetrari nequit, ideò *Quo plus ſunt pota, plus ſitiuntur aquæ,* quod non contingeret, ſi per ſolam humectationem ſitis auferri valeret, & quia ſalium ſpiculis excretoria ſalivalium glandularum vaſcula in ſpaſmum contracta ſeroſi laticis iter, ad fauces precludunt, hinc exorta faucium ariditas, humiditatis defectu ſitim inſimulat, quum reverà ſalinorum duntaxat ſpiculorum rigiditate contingat, quibus inde levi, vel foris, vel intus, accedente madore retuſis, atque dilutis ſponte etiam, ut in dormientibus, vel alio diſtractis ſitis

molestia haud rarò sedari consuevit, quod minimè fieret, nisi circulationis lege per arterias ad glandulas, ductusque salivales (non autem per credulam Cerebri fluxionem) lympha deducta , salium rigiditatem, indeque ortam vasorum contractionem auferret, ex hoc pariter luculenter deducitur, cur in dysenteriâ & causo sitis accedat, nam in causo serosus latex velut absorptus, in dysenteriâ verò profusus, cùm microscomicum salem sufficienter non diluat, ejusdem rigiditati, quâ fauces indè stimulantur, sitis occasionem ministrat, undè quamvis circulatio perennet, lymphæ tamen inopia quia ductus salivales consueto tributo fraudantur salibus rigidioribus magis affectis sitis intenditur, in hunc finem singulis momentis experimur ex simplici papyri, aliusq; rei etiam solidæ, quâ serum ad fauces allicitur masticatione, sitim quæ largis liquoribus minimè cesserat sedari, & quia salium spicula vini spiritus strenuissimè infringit, unde salis, sulphuris, Nitri acerrimus spiritus, cum vini alkohol circulatus dulcis evadit, ideò spiritum vini debitè tamen, decentique vehiculo propinatum haud sine ratione commendas, verùm enim verò quia nil promptius nilque facilius salem dissolvit quàm aqua, ideò aquæ encomiis, non quatenus humectat, sed diluit, sitis tractatum absolvis.

De Cardialgiâ, inconstantiæ te accusat, quod cum Animam, jam suprà in Cerebro reposueris, mox tui immemor eandem in Ventriculo velis, & de facto si substantia spiritualis alicujus ubicationis capax adesset, in hac parte potius, ubi vegetabilitatis munia ad humani automatis sustentationem simpliciter necessaria exercet, & quâ læsâ tantùm non vita vacillat, quam in alterâ locari deberet, nam cùm suprà innuimus functiones Principes dictas, in Cerebro, naturales verò in ventriculo exequatur, vel in hisce duabus, vel in harum altera constitui posse videtur. Reliqua indè quæ hic profert, ut situm olentia attingenda vix sunt, & præsertim quæ de stomachoso, & putido syrupo rosarum profert, quo, ut supra innuimus, cùm innumera suaviora, & præstantiora innotuerint, miror quomodo turpi hoc præsidio ægrorum palatum adhuc audeat conspurcare.

De Nauseâ, & Vomitu, quid per suppositum *Vivens*, quod *noxam ab humore irritante recipiens, fibras transversales corrugat, & subvertit organum ad expellendum noxium*, intelligat, libentissimè audirem

rem, si fortè cum impetum faciente Dominationis tuæ, aut *Helmontii* indignatione Archæi coincidat, nàm si sic esset, cùm hæc irrideat, cur Vivens pariter suum irrideri haud mereatur, Philiatris proponitur.

Pro Choleræ Coronide, ubi Neotericos ut gratis, atque jucundis suis præsidiis dimissis ad syrupi Nicolai usum, hortatur, supinam suam nimis profert inscitiam. Quis enim tàm stolidus est, qui frugibus inventis glandibus (porcorum pabulo) adhuc vesci sustineat? Ignoscat illi Deus, præsertim cum apud nos, citra catharticum, & emeticum, solo hipnoticorum usui, hæc curatio felicissimè absolvatur.

In lienteriâ, & Cœliacâ affectione, Acres Modernorum sales, Pylorum intempestivè aperientes, admittit, cur ante debitum tempus, cibum è Ventriculo exturbando lienteriam pariter excitare nequeant non video, præsertim cum intestinorum fibras vellicando, dysenteriæ, & choleræ producendæ deserviant.

In Diarhœæ, & Dysenteriæ pathologiâ, tota controversia circa pharmacum Compressivum vertit, & reverà, cùm compressivum hoc pharmacum potiùs Chimericum sit, quàm reale, cùm purgare, & adstringere ab eodem præsidio, uno eodemque tempore impetrari non valeat, ideò non sine ratione à Dominatione tuâ rejicitur. Si enim quod alvus post pharmacum sistatur, sic nuncupetur, jàm omnia medicamenta, & maximè validiora, quæ postquàm debitis icoribus corpus expoliarunt, per aliquot dies alvum in sicco relinquunt, compressiva dici deberent, vel si fortè quia Cathartica spicula, Ventriculi, Intestinorumque fibras, premendo, & comprimendo, superfluos, vel inquilinos icores extorquent, compressiva dici merentur quælibet cathartica, quia hoc modo ferè operantur, compressiva pariter erunt, undè hoc compressivi nomen, vel nullis, vel omnibus aptari debet.

Quoad Venæ sectionem, quam in dysenteriâ ubi pletoricus sit Patiens, comendat, ridicula pariter est, qui enim fieri potest, ut in Vase undique pervio, undè liquor, ut in nostro casu, nedum excrementitius, sed & nutriritius, ad vasorum etiam inanitionem, sanguine non excepto, cui dysenteria nec parcit, jugiter fluit, in tantum augeri valeat, ut plethoricam dispositionem inducere queat! &

maximè cum præter dictam evacuationem in humani Automatis reparationem, aliosque præstantissimos usus, in tot fluida jugiter dispensari cogatur, quare si in hoc casu Venæ sectionem ad superos etiam clamando refellis, summo jure procedis, & tanto magis, cum intenta revulsio, stante Circulari sanguinis motu, Vasorumque structura, obtineri non queat.

Ad id ultimò, quod petit, dicerem melius esse intemeratum ulloque modo pollutum Cruorem dimittere, quam Balsamicam ejusdem portionem hauriendo, ad Tabem, Cachexiam, & Hydropem ut passim occurrit, Miseros patientes deducere.

Reliqua ceu nullius momenti lubens omitto, & præsertim quæ de Nicolai, & Rosæ Nectare hariolatur, quorum Calix, sine invidiâ, ut sibi prosit æternum præcabor.

Capite de fluxu Epatico, ubi *Galeni* præjudiciis emancipatus, hematoseos munus epati restituere affectat. Laborem sanè suis humeris imparem suscipit, dùm enim Anatomes prorsus ignarus, Clarissimos Naturæ Mistos, qui tot gloriosis inventis Orbem Medicum illustrârunt, insultat Histrionem agit (nàm *sutor nè ultra Crepitas,*) & de facto ubi chylifera *Aselij* Vasa per intestina & mesenterium dispersa (quæ inde cum à suo *Galeno* perspecta haud fuerint, cur admittat obstupeo) prosequitur, partim ad venam portam, partim ad succum lacteum ferri supponit, neq; per hoc epar sanguificare remonstrat, nam cum neque in ramis Venæ portæ, neque in meseraicis chylus appareat, sed sanguine ferè turgidæ sint, vel chylum ad ipsas minime ferri, vel statim ac ipsas ingreditur in sanguinem verti, & sic non epar, sed dictas Venas (& tua esset sententia) sanguificare fatendum.

Nec obstat quod objicit; Oleum scilicèt ab Oleo, Vinum à Vino minimè fieri, nàm nemo unquàm somniavit, sanguinem, à sanguine propriè elaborari, sed quemadmodùm Oleum, Vinum, Cerevisia &c. recens, Veteri affusa perficitur, citiusque maturat, Ita chylus sanguini immistus, ejusdem motu, & colore, non secus ac Vinum album, rubro commistum, absque substantiæ mutatione, in purpureum, in quem sponte suâ tendit facile tingitur; Nec ad hoc Vitalis actio requiritur, nam cum, non per coctionem dictam, sed per simplicem mistionem, testuramque inversionem, hoc fiat,

ideò non mirum, (cum multi dentur liquores, albæque pultes, ut far, oriza, Amylum, ſuccus Cicorij, Boraginis, Cydoniorum &c. qui ubi nimis denſari contingit, ruborem concipiunt) ſi chyli bullulæ, quæ prius album præbebant, ſanguinis preſſione & motu compactæ, ruborem inſimulent, undè nos Doctiſſimum Collegam agnoſcimus, qui attritis ab alimentis, chylum, ex chylo ſanguinem, per ſolam fermenti injectionem citra ignis torturam, jucundiſſimo ſpectaculo parare novit. Nec aliter in ſuo epate fieri arbitrarer, nàm cum de propriâ ſubſtantiâ, quàm chylus minimè attingit haud tribuat, ſed tantummodò in ejuſdem Vaſis cruentetur, jàm non epar in ſuâ hypotheſi, ſed ſanguinem in ejuſdem vaſis contentum ſanguificare, non ventriculum, ſed ejuſdem fermentum (quod inde ſi portionem præteriti chyli admitteret, non malè ſentiret) chylificare, non Cor, non Cerebrum ſpiritus (ſi qui dantur) progignere, ſed eoſdem dumtaxat rectificando perficere deducet.

Sanguinem indè vivere, ſi ejuſdem Creator aſſervit, negari non debet, porrò ſi Animæ paſſiones, Ira puta, Metus, Verecundia, & reliquæ ſolo ſanguinis Iconiſmo repreſentantur, jam vel ſanguinem vivere, vel Animam in eodem nidulari autumandum, eoque magis cum Animalia quo plus ſanguinis habent vividiora, quo minus ſegniora adnotentur. Verbo ſi ex Doctiſſ. *Louveri* Experimento, ut alibi innuimus, denegato ad partem Cruoris affluxu, ſenſu motuque fraudatur, nedùm ſanguinem vivere, ſed & aliis partes animare fateri cogimur, & licèt Membranæ, fibræ &c. quamvis exangues ſenſu tamen exquiſitiſſimo præditæ contrarium inſimulent, tamen quia ſanguine utut pauco, ſpirituoſiſſimo, ſumméque Volatili turgidæ incedunt, ideò inopiam, qualitas peroptime compenſare valet. Nec obſtat quòd ſanguis, per ipſum, alimentum audiat, nàm præterquamquòd à ſanioribus noſtri ſæculi Poliatris, impugnatur, cum ab aliis, ſubtiliori alimenti ſubſtantiæ, ab aliis chylo, ſero, ſucco Nerveo &c. hoc munus tribuatur, cum pinguedo, Caro, imò partes etiam ſolidæ extremâ in inediâ, in Corporis nutimentum concedant, animatas hac de causâ, neque adeſſe dicendum.

Quod vaſa lactea recta ad ſaccum chyliferum ferri debeant falſiſſimum

mum eſt, nàm cùm dicta vaſa, ceu Thoracici Trunci radices ſint, jam non rectâ ſed tortuosâ viâ ut in Arboribus procedere debent, ſecus tàm citò & copiosè ad dictum ſaccum deferreretur chylus, ut & ſuffocationis & aliarum erumnarum haud rarò occaſio fieret.

Porrò cum ductus Thoracicus per ipſum, tenuis, & exilis ſit, non affatim ſed lentè, tùm ob diſruptionis motum, quin ne dùm ſiniſtrum Cordis Thalamum ingreditur, ſuffocationem inducat, impelli, & progredi debet, in hunc ergò finem phlegma chyliferum copioſum eſſe non decuit, nàm cum poſt Corporis inſtaurationem, excrem[illegible]orumque *ſecretionem* quod Corporis in alimentum cedit exiguum ſic ſit, ut ad *Sanctorii Staticam* appendi vix mereatur, ejuſdem per conſequens phlegma quod chyli nomine venit, non niſi exiguum pariter eſſe valebit eoque magis cum *Entii*, *Coles*, aliorum Celeberrimorum Poliatrum in Dominationis tuæ ſententiâ, Corpus ſanguine haud nutriatur, obiter ſi chyli portio, quæ Cor appellit, ejuſdem inſtaurationi ex *Martino* inſervire poteſt, cur aliis partibus hoc non continget?

Quod ſubdit de lactationis tempore, quia chylus ad mammas fertur ideò ſanguinem minui gratis dicitur, etenim ſive ſanguis, ſive ſubtilior alimenti portio, ſive ſit chylus, hoc ſemper ſuccedet.

Ad tertium *Bartholini* argumentum ubi venas emulgentes cum lymphaticis, vaſis confundit, hoc nunquàm *Galenum* ejuſque Aſſeclas ſomniaſſe eorundem monumenta fatentur, præterea cum emulgentium venarum, cum lymphæ ductibus ſit nulla proportio cum iſti tenues, illæ Craſſi, hi pellucidi, illæ atræ, hi tenuibus ab inteſtinis &c. illæ à Venâ Cavâ procedant ut ſuſtineri queat obſtupeo, tantoque Magis cum *Galenus* poſt tot, ut præter Cadaverum ſectiones de iis nè verbum quidem protulerit. Clariſſimum demùm *Bartholinum* pro chyliferis lymphatica vaſa quandoque appellaſſe tale non eſt crimen (quod fortè typis occaſione contigerit) ut in linceo Poliatro à Cæcâ Talpâ criminari mereatur.

De partium ortu, & primatu litem dirimit Clariſſimus *Leuvuenhoeck* qui in ſuis Arcanis Naturæ Maſculinum ſemen ex animalculis actu viventibus conſtare ad oculum exponens, non partes ſed totum Animal omnibus numeris completum priuſquam Uterum, aut ovum ingrediatur, jam eſſe remonſtrat, ſic ut nulla de novo genera-

generatio, sed Animalis duntaxat explicato, atque nutritio, ut in plantarum gemmis, aut seminibus contingat. Porrò si in Galenicâ sententiâ hepatis parenchyma concreto ex sanguine constat, quomodò sine previâ sanguinis in Corde, vel aliâ in parte generatione succrescet, tanto magis cum secundo ab incubatu Ovi die ut notat Clarissimus *Malpighius* ante epatis vestigia punctum saliens sub Cruoris larva micare incipiat.

Ad ultimam tandem objectionem, ubi Vasa lactea ad saccum chyliferum haud ferri contendit cùm numerosa nimis sint, parum Anatomes peritum se ostendit, nàm quis diceret innumeram fibrarum sobolem, quâ cunctum Corpus conspersum est ex spinali fistulâ Venarum, Arteriarumque satellitium à Venâ Cavâ, Arteriâque magnâ tanquam ramos à Trunco procedere, & tamen Anatomici omnes quibus pro Cerebro fungus non est ità concludunt.

Iliacam passionem non à motu peristaltico inverso, sed ab intestinorum obstructione, vel compressione tantùm fieri contendit, & tamen ut fæces induratæ tormina, & vomitum inducant in obscuro relinquit cùm enim contumacissimæ dentur alui adstrictiones ad plures dies quæ non nisi remediis solvuntur, & ileus non accedat, aliis verò quibus alvus fluidissima est, & superveniat, jam præter obstructionem aliquid aliud quod splenicas fibras urgendo ad contrarium motum impellat requiri fatendum, hoc enim non nisi irregularium, exoticorumque, salium spicula esse queunt, quæ inde sive ab aëre, sive ab alimentis, sive ab excrementis deriventur dummodò prædictas fibras proritando, facultatem suam expultricem ad motum contrarium, impellant, etiam sine alvi constipatione & Compressione volvulum producere peroptimè valent, eoque magis cum apud *Hippocratem* etiam cum alvi fluiditate Iliaca passio contingere queat.

Intestinorum Convolutio ridicula est, nàm cum Mesenterio firmissime adhæreant, & alligentur, non nisi gladio ut à lanionibus separata, intorqueri ullo modo potiuntur.

Ad historiam *Matthæi de Gradibus* quam negare magis quam probare videtur, non mirum cum plus negare Asinus, quam probare

Philosophus possit, & maximè cum re admissa propositio intenta labascit.

De Colicâ, in Clysteribus totus revolvitur, qui inde cum ad intestinum Colon minimè ascendant haud injuria à Dominatione tuâ respuuntur, eoque magis cum solis Alkalicis, hypnoticis nuptis spicula illa quæ spirales Intestinorum fibras urgendo, ad excretionem cogunt, obtundendo, & mulcendo, Curatio felicissimè absolvatur.

In malo hypochondriaco, de Viscerum Antipraxiâ duntaxat lis est, quam dùm *Martinus* ceu pro aris, & focis certando sustinere tentat, dùm Epatis calorem tantùm intendi ut Omenti pinguedinem in picrocolis ferè colliquet, miror quomodò ab eliquatâ hac arvinâ, ventriculus ceu Caro in verru minimè assetur. Porrò cum Acidum stigglum, & esurinum, in Hypochondriacorum ventriculo semper luxuriet, ut hospes, hic ardens, in regione tam frigida nidulari queat, vix percipi potest.

Humano in Corpore partes seu Viscera equaliter calere, sic ut Cor non magis quam Epar, Pulmo quam Ventriculus, Renes quam lien &c. estuent, ad Termometri lancem in Brutis recenter mactatis experiri potest, undè hæc viscerum antipraxia, ut ignis fatuus evanuit.

In epatis pathologiâ, totum virus contra Neotericos sanguinis circuitus Fautores expuere nititur, & non sine malitiâ, nàm cum Galenistarum methodus, ægrorum imò laniena cruoris chorea admissa vasorumque prout ad oculum remonstratur structura, sustineri nequeat, ideò ad hanc evertendam, Jatricemque ipsam, in aprico feliciter jam constitutam in pristinum chaos (proh scelus?) revocandam, Vafer ut miles, etiam sensibus fide ejerata totis viribus contendit, sed quid mucida sua argumenta? ab omnibus facultatibus Gallicana scilicèt, Haphniensi, Burgundia, Batavica, Londinensi, Italica, imò Leopoldina, majoribus longè privilegiis, ac dotibus ab Augustissimo Leopoldo, mox regnante Imperatore, ac fuerit quondam Salernitana, ab Invictissimo Carolo Quinto insignita, ad nauseam jàm confutata contra rem tam claram, & sensibilem in cujus confirmationem porrò nenias contexere pudet, eoque

que magis cum à Clarissimis *Lovero* Majori *Malpighio*, *Leuvenhoeck* aliisque Naturæ mistis, in Ranis, Piscibus, Pullis, Gallinaceis, Indis &c. ope microscopij sic palam monstretur ut de eâ dubitare de solis luce, foret ambigere, & si Humana Pietas in Viventibus Hominibus hanc experiri haud vetaret, præterquamquod in Venarum, Arteriarumque Sectione (quicquid obstet *Martinus*) conspicua jam est in decorticatis vasis (ut in Brutis) tàm nitida foret, ut omnis dubitandi ansa actutùm decederet, & quamvis magnum quid super arteriosi, venosique sanguinis differentia ostentare nitatur, tamen vel nulla, vel si quæ est, per accidens duntaxat, & circa exeundi modum contingit, Nàm cum sanguis ab Arteriâ cum impetu, & saliendo, à venâ vero lentè paulatimque procedat, fit quod ille ob majorem, quam in nixu patitur rarefactiònem copiosioribus lucis radiis admissis splendidior, & rubicundior, quam venosus appareat, cæterùm in pelvi exceptus exigua vel nulla differentia intercedit, Nam ego elapsis cum Galenicæ Laniensæ navabam Arteriotomia in quadam Hæbreâ, quæ immanissimâ Cephalalgiâ urgebatur, in Temporibus instituta, sanguine ut ut maxime saliendo exiret in Vase excepto à venoso nil penitus differre conspexi, imò testari candidè possum, è vena extractum rubicundiorem longè & spirituosiorem haud semel vidisse.

Præterea cum Cruoris motum progressivum, quo ad Cor, hinc ad universam Corporis ditionem, non obstante arteriæ systole qua (ut aït in venam refundi deberet) fertur, admittat, suis speculationibus, inanibus ceu commentis dimissis Autopsiæ stultorum Magistræ facilè concederet, & maxime cum facultatum triga, cui totum trahendi munus concredunt, jam expiraverit, sed quia contradicendi studio veritatem meridiana luce clariorem obscurare nititur, non mirum si contra egregios Poliatros insurgens, ceu Canis ad Lunam oblatret.

Altera petra scandali, est via, per quam sanguis ut circularem suum motum per expediat transire tenetur, nàm cum in medio Cordis septo exiguissima dentur foramina, impossibile ducit tantam Cruoris copiam eadem trannare, sed quid tum ad circulatio-

nem? Si magis volatilis, & spirituosa portio per dicta foramina tantum, ceu per cribrum trajiciatur, reliqua inde per Arteriam Venosam, ad Pulmones, ut nitro aëreis particulis alkoholizata, hinc per Venam arteriosam ad sinistrum Cordis Ventriculum pro circulari choreâ ducendâ mittatur, nil sane per hoc absurdi consequitur, nàm cum in opere tam præstanti, sine quo vita esse recusat, utut duplici via utatur, non officit, Nam cùm Circulatio ad oculum ut innuimus jam patentissima, negari porrò nequeat, tamdiù in Observationibus, continuandum, donec mirabile hoc supremi Opificis artificium planè innotescat.

Per doctissimum *Leuvenhoeck*, Vena, & Arteria non differunt, sed unicum tantum vas per universam Corporis ditionem continuatum ad esse hac differentia, quod qua peripheriam spectat Arteria, quâ verò centrum Vena dicatur, fatetur, Batavica vero Facultas, *unum duntaxat Tubulum instar Arboris ex uno trunco inferiori, innumeros, variosque ramos in summitatem projicientis esse profert, sic ut omnium vasorum, stips statuatur Cor, à Corde Arteria, qua inde ubi terminatur in Cerebro abit in glandulam, ex glandula fit filamentum, ex filamentis nervi, hi verò per musculos, & reliquas Corporis partes distribuuntur. In renem transiens arteria, itidem primò mutatur in glandulam, ex glandulis prodeunt filamenta, seu canaliculi, ex hisce fiunt caruncula, ex carunculis ampliatis pelvis, ex pelvi coarctata ureteres, ex hisce dilatatis vesica, & sic deinceps, musculi oriuntur ex arteriarum extremitatibus, in fibras migrantibus, & laxè combinatis, Fibræ hæ arctè juxta se invicem apposita constituunt tendinem, adhuc magis coarctata ligamentum, firmius tandem juncta, & proximè apposita cartilaginem, & os, ipsum exhibent, Ubi desinit arteria ibi, vel glandula est cum vasa suo excretorio, vel vena cruorem reducens, Hoc modo omnia in Corpore nostro, ex tubulis constant, adeout membrana, ossa, dentes, periostium, nihil aliud sint, quam minutissimi canaliculi juxta se invicem diversimodè appositi. Dolor proinde ostocopos, non ossibus, sed periostio, membrana tenuissima ex filamentis juxta longitudinem extensis est adscribendus, Omnes autem Tubuli ex uno tubo seu stipite oriuntur, neque differunt, nisi ratione porositatis liquorumque, quos vehunt; Circulatio quoque liquorum variis probatur experimen-*

rimentis, ita si musculus juxta fibrarum longitudinem dissecatur, nihil vel parum liquoris effluit, si verò transversim, cruor copiosissimè extillat, quia tunc omnes fibræ discissæ sunt, instituta in fibras musculi injectione, videre licèt quomodò liquor in ipsas venas transeat, & sic per omnès Corporis partes humores circulantur hæc, & alia ex Clarissimo *Dolæo* transcribere licuit, ut & illud Magni *Coo*, effatum, *Confluxus scilicèt unus, Conspiratio una, consentientia omnia* palam fieret, & Vasorum structura fluidorumque circulatio innotesceret de quâ si aliqui dubitârunt, non in ejusdem destructionem, ut lividus *Martinus*, sed in veritatis perquisitionem objectiones duntaxat suscitârunt, undè præter alios, quos memorat, Famigeratissimus *Gassendus* * hæc habet. *Vide duntaxat ne non satis manifestum fuerim, celebres illos opiniones de venarum lactearum usu, deque circuitu sanguinis, non ideo abs me impugnari, quod eas probabiles non putem, sed quod contendam solummodo difficultates proponere, quæ visæ sunt mihi ab usque initio quibus responderetur, dignæ. Nàm, quod præsertim quidem spectat, ad sanguinis circulationem, ea mihi potiùs sic arridet, ut perparum absit, quin habeam indubiam, etenim est aliquid etiam quod ipse mihi ad meas illas difficultates respondet, tametsi non ità mihi satisfacio, quin sperem mihi quandam ab aliquo alio lucem affulsuram.*

Omitto hic reliqua, quæ circa motum progressivum quatenus scilicèt liquores propriis receptaculis semel excepti ab iisdem porrò non refluant, contra experientiam adducit, nàm ut à lacte in mammis admisso exordiar, præterquam quòd in Puerperis per Muliebria passim educitur, cum saliva foras exisse, imo per ulceratas scrophulas quotidiè manasse refert Clarissimus *Valdschimid*, ** salivam ad os, & palatum relegatam in Ventriculum iterum ut pro fermento inserviat descendere, probat Famigeratissimus *de le Boë Sylvius*, semen in vesiculis seminalibus semel exceptum, peregrinis effluviis pollutum ad Caput, artus & Corporis peripheriam deferri immanes Celticorum erumnæ luculenter evincunt, lympham pro sanguine diluendo in Venas reassumi, succum pancrea-

* In Append. de Novo circa Inane experimento pag. m. 312.

** In Epist. 3. ad Dolæum.

ticum chylo remisceri in dubium non vertitur, urinam, calculo caruncula, trombo,aliisque modis in renibus aut vesicâ suppressam; iterùm per emulgentes in Cruoris sinum receptam necem haud raro intentasse practicorum monumenta fatentur, imò fæces ipsas in intestinis hærentes ratione vacui majora in vasa resorptas lethalissimis morbis rudimenta potuisse cariosi Galenistarum Codices proferre haud erubescunt, sed quid porrò hisce nugis immorari, si hydrargirij inunctio, ulcerum, vulnerumque balsama, unguenta, emplastra aliaque iisdem applicita, unà cum salivâ, summâ cum molestiâ haud semel excreata, hæc palam evincunt, undè liquet quantùm fœnoris nostro hoc ævo ne dum Medicinæ sed reliquis aliis artibus Ingenti cum Inventorum gloriâ, ægrorumque emolumento accesserit, & licèt, *Platonis*, *Aristotelis*, *Galeni*, *Hippocratis*, aliique similis doctrinæ toparcæ mox minimè vigeant Baconis tamen *de Verulamio*, *Gassendi*, *Cartesii*, *Paracelsi*, *Helmontii*, *De le Boë Sylvij*, *Harvei*, *Bartholini*, *Malpighij Leuvenhockii*, eorundem defectum compensare, imò & superare, peroptimè possunt.

Apelles, *Zeuxes*, *Parrhasios* &c. ne dùm æquiparant, sed longè excellunt Bonarotæ, Urbini, Bassani, Procacini, Innumerique alii, nostri sæculi ornatus, qui ne dùm Alexandri digitos erectos, Uvasque pictas, sed multo præstantiora Picturæ prodigia, quibus Celeberrima Parthenopes, Indiga haud fiet, sine Antiquorum invidiâ reliquerunt, & si Aves ad eas non avolarunt, est quod non tam stolidæ, & Homines tàm Creduli, ut illis temporibus, mox reperiuntur.

In sculpturâ tot modo eminent, qui & Herculem Farnesianum, & Venerem Magni Ducis excedunt, ut si cunctos recensere vellem, charta deesset. Si Moderna ædificia, nostrique sæculi Delubra sua saltem in Urbe *Martinus* attento oculo prospiciet quantum Antiquis præstent non sine stupore fatebitur.

In Cosmographiâ, Geographiâ, Hydrographiâ &c. præter *Columbum*, aliosque innumeros novarum plagarum Detectores, Geographicæ, Hydrographicæque Tabulæ dimidium plusquam adauctæ quantum profecerint Moderni, cunctis exponunt.

Cogi-

Cogitationes Aſtronomicas Neotericorum, non inventiones ſed realitates adeſſe, Copernicana, Ticobraentia, & Carteſiana ſyſtemata, novaque ſydera Antiquis prorſus ignota, palam evincunt.

Si circa Matheſim, *Khircherum*, *Scotum*, *Boilem*, *Strumium*, *Tondinum &c.* conſuleret nedum Columbas Volantes, ſpecula uſtoria, Capita loquentia, aliaque à *Martino* recenſita, ſed Corpora integra ambulantia, Organa hydrolautica, Cameras harmonicas, Machinas ad Vacuum, Thermometra, Microſcopia, Teleſcopia, aliaque innumera portenta Antiquis neque ſomniata, non ſine ſtupore deprehendet.

In Poëticis ſic Vates modo præcellunt, ut Antiquorum Muſæ tanquàm raucæ Cicadæ obſtrepere videantur.

Minus obſtat quod de Aquis, fontibus, & fluminibus commentat, nàm tritum ſat eſt, & vulgare, quod *flumina undè exeunt revertuntur & Mare ideò non redundat*, quia proportione, quâ intrant eademmet pariter, egrediuntur, nec officit quod pluviæ eorundem defectum quandoque compenſent, nàm accidentale duntaxat, hoc eſt, etenim ſi pluviis hiſçe aquis ſtandum tantummodo foret, flumina, fontes, & ſtagna, eâ facilitate quâ creſcunt, eadem pariter niſi per terræ poros à Mari novum vectigal ſuſciperent, decreſcerent, ac ſiccarentur. Nàm pluvia, non ex novâ aquarum geneſi, ut ſentit *Martinus*, ſed ex fluminum, fontium, Mariſque effluvis, à quibus, ut oculis patet elevantur, fiunt, quæ in Nubes prius denſatæ, mox in Terram deciduæ, ejuſdem uſibus ſic ſupremo jubente Jeovâ, iterùm, abſque eo quod Circulari eorundem motui officiant, in pluvias reſolvuntur.

De utroque ictero, quid ſuper te addam non habeo, verùm quidem eſt, quod ſi guſtus ſaporum eſt cenſor, quod cum ictericorum fæces tàm avidè à Canibus devorentur, eorumque urinæ non niſi ſalſedine proferant non à bile, quæ has amariſſimas, & per conſequens ingratiſſimas redderet, ſed vel à ſcoriis ſtercoraceis, vel à ſalibus (quod probabilius) reſolutis pendere arbitrarer, qui inde prout magis, & minus concurrunt, ſic Colores (ut in lixiviis) mox in flavum, mox in viride, mox in atrum plus, minus mutari contingit.

In lithiaſi dùm ſanguinem, pro arcenda, vel tollenda inflammatione

tione educere suadet, inflammationis causam minimè attingit, nam si hæc à calculo vel pungente, vel comprimente dependet, hoc non subtracto, utut ad deliquium detrahatur sanguis, inflammatio nusquàm decedet.

Hæc pauca Vir Ornatissime ut meæ erga te observantiæ specimen exhiberem communique fato occurrerem, in compendium adducere duxi, alia quamplurima, vel quia serius à Dominatione tractentur, sicco pede transegi, scio te adhuc in Vivis, tuas Theses tueri sufficientissimo, nostris conatibus haud indigisse, hosce tamen qualescumque fuerint grato animo ferre, sic enim ingens illa propensio quâ erga te trahor, jussit, voluit, atque coegit.

Vale.

Astæ Idibus Junij

1700.

JOHANNES BAPTISTA WLPINUS
Medicinæ Professor.

NUNCIUS PARNASSIUS,

SEU

EPISTOLA EX PARNASSO

A

SEBASTIANO BARTHOLO

Ad Celeberrimum, & Reverendissimum Dominum

CAROLUM MUSITANUM

PHILOSOPHIÆ, ET MEDICINÆ PROFESSOREM.

KRUSWICK.
Sumptibus PETRI ANTONIJ DE MARTINO.

M DCC.

Typographus Lectori.

LIcèt hoc Opuſculum NVNCIVS PARNASSIVS inſcriptum, Authoris nomen in fronte non præſeferat; nihilominus eum concinnatum fuiſſe à JOSEPHO PRISCO *in Neapolitano Archigymnaſio Iatrias Profeſſore*, viro planè erudito, nec vulgaribus tantùm, ſed interioribus, & reconditis literis perpolito, accepi: tu verò quiſquis Author ſit, hoc fruere. Monitum tamen te velim Lector, quid ſi hujus Epiſtolæ artificioſam ſtructuram penitùs cognoſci exoptetur, perlectum prius oporteat XIV. Relationem ex Parnaſſo Centuriæ II. Celeberrimi Trajani Boccalini. *Vale.*

VIRO

VIRO
CELEBRRIMO, ET EXPERIENTISSIMO,
DOMINO D.
CAROLO MUSITANO
PHIL. ET MED. PROFESSORI.
SEBASTIANVS BARTHOLVS
S. P. D.

UM magnus Apollo, Kalendis Maij proximè elapſi, inclyto Muſarum choro, poëtarum principibus, atque literatorum proceribus circumdatus (quemadmodum cujuſque menſis primo die aſſolet) apud Phæbeum pratum * in throno ſederet, ut præcellentibus viris ſuorum nominum æternitatem exoptantibus æquiſſimas aures præberet; en homo quidam, D. Carole Chariſſime, in illius conſpectum ſe obtulit, ad ejuſque genua advolutus, hujuſmodi ſermone ſilentium rupit: Sereniſſime Planetarum Rex, ego ſum *Petrus Antonius de Martino Geoſonenſis*, qui, ut vetuſtiſſimas, ac per tot ſæcula probatiſſimas Galeni ſententias tutarem, velis, equiſque, ut aiunt, contra *Trutinam Medicam Muſitani* decertavi. Hos ob egregios meos labores, maxima præmia ipſe mihi pollicebar. Inter alia pro certo putabam, ut quando Galenus, ſorte favente, aurem pilam hiſce in concionibus extraxiſſet ex urnâ, ſuggeſtum aſcendens, (ut moris eſt) non tantùm apertis tibiis laudes meas celebraturus eſſet, verùmetiam de meo ingenio, ſapientiâque ità judicaturus, ut neminem mihi anteponeret, compararet paucos. Quamobrem librum in veſtrâ Bibliothecâ collocatum iri,

* Vide XIV. Relationem ex Parnaſſo Centuriæ II. Trajani Boccalini.

nomenque meum immortalitate fruiturum firmam animo spem fovebam. Verùm quod thesaurus mihi credebatur, carbones tandèm reperi; quoniam ter, concinnato à me jàm libro, fortefortunà auream pilam assecutus est Galenus, (hoc ipsemet perspexi, nam singulis Kalendis ab eo tempore húc spe ductus adfui) & hunc modò, modò alium Medicum sermonibus suis illustravit; me autem, contra expectationem, nunquàm laudibus exornavit. Ego porrò, Galenum, cujus authoritatem, dignitatemque strenuè defendi, meis officiis erga se vicissim non respondere, haud satis æquo animo ferens; quàm studiosè, ac suppliciter possum Majestatem vestram rogo, atque deprecor, quæ in hac administrandâ Republicâ, nè transversum quidem unguem à justitiâ recedit, ut id fieri jubeat, quò & liber posterorum honore, atq; memoriâ dignus existimetur, nomenque meum edax vetustas abolere nequeat.

His attentè auditis, Phœbus respondit: Sæpiùs insperata accidunt, quàm quæ speres. Si sapiens comperieris, haud meritò defraudaberis honore, omnem ego abstergebo angorem, virtutesque tuas uberioribus præmiis compensabo. Quamobrem tibi Censores assigno *Danielem Sennertum*, & *Thomam Cornelium*, acerrimi equidem, incorruptique judicii viros, qui tuo volumine perlecto, maturèque perpenso, omnia fideliter sint mihi significaturi. Librum igitur in eorum manus afferri curato, & hinc abi. Hoc peracto, summâ gestiens voluptate, Parnassi confinibus *Martinus* excessit.

Postridiè, omni prorsùs abjectâ morâ, Regis mandatum exequendum Censores susceperunt. At vix libri vestibulum ingressi, maxima apud ipsos orta est confusio rerum in eo contentarum, atque eandem rem alter altero interpretabatur modo. Ad quod animum, mentemque cùm appulissent, perceperunt tandem, id sibi accidere, quoniam adeò mendis scateret liber, ut pardo maculosior videretur.

Hanc ob causam ad Apollinem *Sennertus*, & *Cornelius* perrexêre, & ità eorum alter locutus est: Nihil unquàm animo nostro accidit accerbius, quàm uti debemus, tuo jussui obtemperare non valuisse. Sciat ergo Majestas Vestra, oportet, talem esse hujus libri periodorum texturam, virgularum, punctorumque situm, & ordinem, ut nobis germani ejusdem sensus perceptio impossibilis

visa

visa fuerit. Quapropter ipsam precamur, ut liber Authori reddi jubeat, eique præcipiatur, ut super illum Orthographiæ Limam inducat, mendisque omnibus expurget; quo peracto, nos Vestro Regio mutui obsequentes, in illo perlegendo, omnem curam, diligentiamque adhibebimus.

His, aliisque id genus a *Cornelio* dictis, statim jussit Rex, ad *Martinum* remitti librum, ut idoneis saltem in locis virgulas, punctaque collocaret; atque in fermento jacens, inquit: O' facinus animadvertendum! Etiam Orthographiæ ignari, dentatas chartas conscribere audent. *Sennertus* verò respondit: Propter orthographiæ lapsus, (pace tuâ dictum velim Rex Sapientissime) culpandum neminem esse puto. Nam, qui typis opera tradiderunt, syrtes, & frequentissimos artis typographicæ scopulos non ignorant; quarè improbandus minimè erit *Martinus*, si corruptam orthographiam ejus liber sit sortitus.

Aprilis sturnis graciliores excusationes istas esse, contrà subdit *Cornelius*, unusquisque confitebitur, si ad rem ingenuè animum intenderit. Scateat quantumlibet erroribus typorum in regionibus dissitis impressus liber, excusabile profectò est; at quod idem excudatur in loco, ubi Author degat, & maculis quam maximè squaleat, indignum equidem esse veniâ assevero. Errent quantumcumq; possunt typographi, quid vetat, quin, dum Author adest, cum nunquàm prælo mandari sinat, ni prius à mendis, quàm fieri potest, sit expurgatus?

Jam *Martini* nomen, mi *Musitane*, ex mente nobis exciderat, quando coràm Rege ipsius liber denuò allatus fuit, quem, nullâ interpositâ morâ, *Sennerto*, & *Cornelio* iterùm afferri jussit.

Interjecto aliquorum dierum spatio, ad Apollinem venit *Priscianus*, dixitque: O' maxime Rex,

cui Delphica tellus,
Et Claros, & Tenedos, Pataraaque regia servit:
Ecce rudens rauco Sileni vector asellus
Intempestivos edidit ore sonos.

Cui Phœbus: Quorsum hæc dilectissime *Prisciane*? At ille; Heri in librum apud *Danielem Sennertum*, & *Thomam Cornelium* incidi, qui, ut testatur titulus, à quodam *Petro Antonio de Martino Geofonensi*

 scriptus,

ſcriptus eſt contra *Trutinam Medicam Muſitani.* At non tantum nullus lepos, nulla facundia, nulli ſales, nullæ Veneres, nullus nitor, nullaque elegantia illic à me eſt adinventa; verumetiam barbariei fæce conſpurcatus, & quavis betâ, crambeque recoctâ inſipidior mihi eſt viſus. Imò ex eis, quæ uno ſtans in pede, cenſoriâ virgulâ deſignare valui, dici de illo haud ægrè poſſe exiſtimo, quot verba, quot ſphalmata.

Etenim pag. 25. linguam fieri *lipposam* dicit: pag. 55. *Macedones ille Medicinæ*, & intelligit Alexandrum Maſſariam: pag. 63. & 72. *obſtendere*, pro *oſtendere*: pag. 75. legitur *aſſedium*, pro *obſeſſio*, inibi eo loquente; *vel fortis Civitas, quæ longo aſſedio non cedat*, ubi etiam bis *deoſtruentia*, pro *deobſtruentia*; & in quodam titulo EPYSTOLA cum Y ſcribit: pag. 76. *Generus*, pro *Gener*: pag. 77. *Accedi* pro *Acceſſi*: pag. 87. *funtiones* pro *functiones*: pag. 95. *conceriem* pro *congeriem*: pag. 97. *invencta* pro *inventa*, & *auxterum* pro *auſterum*: pag. 98. *emuntoria*, & *prontiora*, pro *emunctoria*, & *promptiora*; pag. 113. *Zuccarum* pro *ſaccarum*: pag. 133. 136. & 138. *Elambici* pro *Alembici*, pag. 144. *bombacis* pro *goſſipii*: pag 151. & 229. *ricettæ* pro *formulæ*: pag. 158. *cauda Gattæ* pro *cauda felis*: pag. 177. *Meſues in ſuo præfatio* pro *Meſues in ſuâ præfatione*: pag. 221. & 244. *mutare clymen* pro *mutare clima*: pag. 290. *Johannes de Procida* pro *Johannes de Prochyta*: pag. 313. *ſcolia* pro *ſcopulos*: pag. 348. titulum hoc modo ſcribit

CAPUT XVII.

De Inflammatione Hepatis, & in genere, ac de Fluxu Sanguinis.

pag. 360. *Barberiis* pro *tonſoribus*, pag. 392. *mattones* pro *lateres*: pag. 409. *forti ergo, & reſoluto animo*, pro *forti ergo, & conſtanti animo* pag. 412. *rogo compati defectus*; & tandem quotiſcumque ſcribere debet *Diacatholicum*, aut *Extractum Catholicum*, ſcribit *Diacactolicum*, & *Extractum Cactolicum*. Ecquis, quæſo ò Apollo, ex his *Martino* manum addere abnuet?

Si veſtris nunc auribus vellem abuti, ſubdit idem *Priſcianus*, alia multa hîc recenſerem, quæ certè ab ullo patienter nec legi, nec audiri poſſunt. Quid in quam multa! Sic Majeſtas veſtra me ſemper

per magis, ac magis diligat, ut Maris undas potiùs, quàm hujusmodi libri solæcismos, barbarismosque numerandi mihi vires suppeterent.

At, ò Phœbe, quàm illius scripta sint eleganti, ac absolutâ verborum culturâ elaborata, quis poterit satis ostendere? In suo conscribendo libro Catonis gravitate, Lelii lenitate, Cæsaris calore, Hortensii distributione, Calvi argutiis, Ciceronis opulentiâ, & Gracchi tandem impetu usus est *Graccus* noster. Dum loquitur, jurares equidem esse M. Tullium Ciceronem, aut si quis ipso Tullio superior inveniri potest. Tullium? Ipsissimas Musas, non hominem loqui contenderes. Verùm nè exemplis oratio mea vacare videatur, de facundâ, ac nitidâ elocutione *Martinianâ*, me nunc eadem afferentem, æquo, patientique animo auscultes obsecro.

Is namque elegantibus, perpolitisque his sermonibus locutus est: pag. 17. *à causa materiali, & tactibili, ut aqua candente:* pag. 20. sermonem faciens de dolore capitis à sanguine facto: *Si est sanguis dignoscitur, quia corpus est plethoricum, dolor non ita acutus, labiorumque purpura genarum rosas osculatur:* pag. 55. *Ecce Trutinantis sententiam circa Apoplexiæ causas, ut singularem, & novam typis depromptam, cum flamphellis vidimus ambulare:* pag. 298. *Exterius, ad dolores ventris compescendos, propinetur calida vervecis retia astringentibus pulveribus aspersa:* pag. 344. *Qui* (nempe Hippocratis Aphorismus) *commentatus à Galeno, sic nos, ut solet, luculenter illustrat:* pag. 353. *Sic cor de quando in quando trahit:* pag. 384. *Et impii Judei, tormentandi, non verò confortandi causa, felleum liquorem nostro Redentori perrexerunt:* pag. 387. *Non possum non alterari, in cogitando, quare reliquerint securiora præsidia, venenata, & periculosiora eligentes; sed non mirum, quia præsens saculum, in hoc luit pœnas, pro tot fogiis, mutationibusque inventis in victu, vestitu, & aliis; unde in tali rerum varietate, nequè Medicina constans esse voluit; sic pœna sequitur delictum, & ars deluditur arte.*

Plura volebat, amice *Musitane*, in medium proferre, credo, & forsan ineptiora *Priscianus*, ni Serenissimus Rex ei dixisset: Supersede jam istis rebus; nuces intermitte; noli amplius mihi aures obtundere. Inveniatur *Martinus* iste, & coram me Kalendis Junii adducatur.

Magna satellitum caterva, mandatis obsequens, est de Parnasso

illicò egressa; & cùm in laqueos incidisset lupus, eum illuc traxere; tumque Apollo hujusmodi sermone locutus est *Martino:* cur vix de pectore voces balbas referre sciens, *Musitanum* es insectatus? Satisfac modò *Prisciano* de puerilibus tuis erratis. Quamobrem voces has *Martinus* ad *Priscianum* direxit: Doctissime Grammaticorum Princeps, licèt multa in libro meo Orthographiæ errata enumerentur ab eis, qui evaginatâ linguâ, tanquam ancipiti gladio me persequuntur; nihilominus illa non mihi, sed typographis potiùs tribuenda esse tibi persuadeas oro; ut *obstendere*; *deobstruentia*; *Epystola cum y*; *funsiones*, & similia; quarè non me verborum contumeliis ore livido lacerare, sed illis obtrectare deberent.

Vix talia fato *Priscianus* respondit: *Martine*, M litera tibi obtigit, alterumque Melitidem, aut Coræbum te puto, dùm

facta infecta facere verbis postulas.

Quæ tu dixisti, sint à typographis errata commissa; (non tamen sine tuâ culpâ) at *assedium*; *bombacis*; *cauda gattæ*; *ricetta*; *clymen*; *scolia*; *mattones*; *Generus*; *Planè Planè*; *de quando in quando*, & alia innumera his ut ovum ovo similia, quæ si hìc accuratè enarrare vellem, orationi meæ tunc finem præscriberem, cùm pareret mula, nullo certè modo typographis, sed tibi tribuenda erunt; linguam igitur tuam compesces, tace, quia

Nescit vox missa reverti.

His ab Apolline auditis, jussit, ut custodiretur *Martinus*, donec ante conspectum suum *Sennertus*, & *Cornelius* cum libro reverterentur.

Cùm deindè Kalendis Julij ambo libri Censores ad Regem se contulissent, ita Cornelius subsannans inquit?

Τίς ποτ' Ἀθηναίαν ἔριν ἤριςε. (A)

Si quis hoc libro, ò Regum Sapientissime, pejorem inveniet, ego me illi mancipium dabo; certè hujus Author

vigilans somniat,

Jam deliramenta loquitur, larvæ stimulant virum.

Etiam Artis Medicæ primordia ignorat *Martinus*; (ne eum in pudendo latinitatis naufragio fluctuantem, aut potiùs præfocatum ostendam, cùm id minimè ad nos attinere videatur) quoniam pag. 151. afferens

(A) Cum divâ est ausus sus decertare Minervâ.

afferens medicamina, quæ vertigini medeantur, inquit: *Amuletum autem, quod satis conducere potest hujusmodi malo, est julep de corticibus citri, tinctura alchermes, cum julep cinnamomi, vel julep rosellorum, cum diacinto, quidve simile corroborans ventriculum, & cerebrum:* pag. 299. *Inter Amuleta*, (ait) *propinetur ungula equi non luxuriantis, quæ in butiro frixa, ac in pulverem redacta, sumatur adstringente julepo ad* ʒ j *mane, & sero*; & parum postea omnia antidysenterica medicamenta vocat Amuleta: *Quæ Amuleta*, (sunt ejus verba) *seu antidysenterica medicamenta*, &c. At hæc nonne, obsecro, sunt medicamenta, quæ per os assumuntur; & *Amuleta* (ut videre poterat in Lexico Medico) *sunt medicamenta, quæ Græci Periapta, aut Periammata vocant; sic appellantur, quòd de collo suspendantur, aut alicui corporis parti alligentur.* Quis, ò Rex justissime, quis Medicum alios professores Theonino dente rodentem, & Amuleti nomen, significatumq; ignorantem, eum Amuleti speciem non dijudicabit, quod longè extra Medicinæ limina suspendatur?

Ut verò definitio ἀναςτόμωσιος ab eodem allata intelligatur, Delio opus est natatore, dùm ità pag. 152. loquitur: *Anastomosis est vasorum dislocatio à sanguinis multitudine, vel caloris excessu, quæ vitia sequitur mollities tunicarum facilè scindibilium, vel dislocabilium.* Toto aberrat Cœlo in assignandis Pleuritidis differentiis pag. 186. *Vera itaque Pleuritis* (inquit) *est inflammatio Pleuræ vestientis costas internas, vel musculorum intercostalium internorum, ut Galenus 5. de loc. aff. 3. & multis aliis locis, quam descriptionem unanimiter receperunt Veteres, & Novissimi Scriptores.* Quibus verbis luce clariùs apparet, quòd apud *Martinum* inflammatio *musculorum intercostalium internorum* vera sit Pleuritis. At Galenus rem non ita se habere, loco ab eodem *Martino* citato, sed non lecto, his ostendit: *Veluti rursus ubi ipsa* (Pleura) *aliquando primario affectu infestatur, intercostalium musculorum partes internæ similiter ei consentiunt. Verùm exquisita Pleuritis fit, ubi cingens costas membrana primario affectu laborat.* Ibidemque Author *Responsi* spurium Pleuritidem ratione loci, ut aiunt, fieri asserit, *quando fluxio exteriores musculos, vel exteriorem membranam succingentem mendosas costas, vel Pericardium, Mediastinum, vel septum transversum invadit.* O' turpem, ac vix puero ignoscendam inscitiam! Quis poterit *Martino* meliùs Delphynum sylvis, fluctibusque

Aprum appingere? Pag. 280. vomitoria vocat remedia syrupum rosatum solutivum scilicet, & violarum, dùm inquit: *securius vomitivum est syrupus rosatus solutivus, & violaceus*: pag. 29. ait: *septem illa paria nervorum à calvaria ex exeuntium (ut ex Veterum, & Modernorum anatome constat) internaque viscera irrigantium in causa esse tanti consensus, ac talis compassionis.* Nunc videri vult se Recentiorum Anatomicorum volumina perlegisse, quæ ne per somnium quidem eum vidisse juratem. Etenim si inter hos tantummodò Celeberrimi *Thomæ Bartholini* Anatomiam evolvisset, incidisset equidem in illius Cap. I. Lib. III. ubi de Nervis in genere loquens, scripsit: *Septem verò illa paria, nos rectiùs dicimus decem esse paria, ut patebit sequenti capite, & ità nos quadraginta paria nervorum facimus: decem intra cranium orta; & triginta extrà in spinâ.* Amabo, non potuisset ex his discere falsum esse, *septem paria nervorum à calvaria exire, ut ex Modernorum anatome constat?*

At audi, quæso ò Sapientissime Rex, attendite adstantes, quibus præsidiis, & quibus anni temporibus conatus sit *Martinus* Paralysi cujusdam infelicis septuagenarii mederi; inter alia ità pag. 79. scribit: *Pilularum artericarum, hermodactilium, & de tribus a.* ℥ j. *præbui; ut altas mali radices fortius evellerem; & hoc fuit diebus canicularibus, quando patulæ multum, & satis apertæ sunt viæ, per quas crassiorum succorum possit fieri eductio (perpendite Tyrones, canicularibus diebus, Medicinæ miracula) & maxima facta corporis agitatione, medicamentum, & humor acerrimo conflixere duello*, &c. atque pag. 80. *Et interdum sol sub signo libræ quiescens ponderabat opera nostra, sublunarium propterea medicaminum usu desperato, ad extractum Divinum* (intelligit Catholicum) *evolavit intentio, idque ad* ℥ *iij porrigendo*, &c. & pag. 81. *Iterum ad extractum Divinum regressi; ejusdem* ℥ *iij in die 25. Julii 1676. propinavimus.* Quis audebit, contra omnem Rationem, & Experientiam similia purgantia medicamenta septuagenario homini, etiam chronico morbo laboranti propinare? Quis Medicorum, canicularibus in diebus eradicativè, ut aiunt, purgantia periclitatus est unquam? Nonne hoc etiam vetitum *ab Hippocrate* 4. *Aphorismorum* 5. his verbis fuit: ὑπό κύνα, καὶ πρὸ κυνὸς, ἐργώδεες αἱ φαρμακίαι † Dic mihi *Martine*, non ne tu es, qui in *Præludio* libri

† Sub cane, & ante canem difficiles sunt purgationes.

libri tui, adeò Annalibus Volusii similis, ut lacte lacti est,) liceat mihi modò cum Plauto loqui) dixisti: *Promisi quousque reget Os, dum spiritus artus, semper Peripateticam, & Galenicam tutari sententiam?* Cur nunc tuum Galenum dereliquisti? Ignoras quoque, hunc in comment. cit. Hippocratis Aphorismi scripsisse, quod *plures purgati hoc tempore incidunt in febres, & natura ex æstu imbecillis, magis expurgatione dissolvetur: & quidem purgatio hac prava fiet, quum calor aëris ambientis in partem trahat extrinsecam, contrariam ei, ad quam medicina ducit humores?* Quis fuit præceptor tuus? à quonam hæc accepisti? Quis te drachmis tribus extracti catholici uti edocuit? Si latinæ locutionis ignarus es, poteras hoc vulgari sermone exaratum apud omni laude dignum Josephum Donzellium in suo Theatro Pharmaceutico legere, ubi hæc invenisses verba; *La dosa di questo non dovrà trascendere, in questo clima, il peso di una dramma.*

Æquissime Rex, cur hominem hunc, & mente, & oculis cæcum vitam vivere sinis? Cur medicinam facere permittis? Medici,

Vel perfectè artem discant, vel non medeantur;
Nam si aliæ peccant artes, tolerabile certè est:
Hac verò nisi sit perfecta, est plena pericli,
Et sævit tanquam occulta, atque domestica pestis.

Magno fervore *Cornelio* ratiocinanti, digito silentium, mi *Musitane* significabat *Sennertus*; ast ei non est obsecutus, quoniam absque ullâ morâ subdidit: A se ipso quoque diffidet adversisque frontibus pugnantia loquitur, & adeò apertè, ut nè temulentus Cyclops idem peregisset. Utilem Spirituum, Salium, Extractorum, & Antimonii usum à Recentioribus inventum, omnibus nervis, facultatibusque conculcare nititur in suo libro *Martinus*; eundemque veluti deridens pag. 103. ait: *Curet Modernus cum salibus, spiritibus, ac extractis mineralium, vel antimonialium rerum suum Epilepticum; nam nos antiquis præfatis simplicibus, & ordinariis præsidiis gaudemus nostros curare infirmos; an autem melior, pejorve nostra sequatur opinio, experientia duce, referat, qui tulit.* Sed cucurbitinum caput, sui immemor: pag. 115. scribit: *Vomitus provocetur sale albo vitrioli, vel aceto destillato, vel celeberrimo vino infuso per viginti quatuor horas vase Antimonii.* Non tantummodò hoc in loco Antimonii hujuscemodi usum commendat; verum etiam pag. 160. 238. & 266. magnificis verbis, licèt barbaris, extollit ad sydera. Pag. etiam 199.

in Asthmatis cura inquit: *Cui addi possunt spiritus sulphuris, & extracti hypericon aliquantulum ad magis discutiendum ab affecta parte;* atque in curâ Empyematis subdit: *Spiritus Terebinthi in julepis sumptus, abstergit, & consolidat contractum ulcus, unde debet alternari in lambitivis:* & pag. 229. utitur etiam, quis crederet? oleo cinnamomi, elixireque proprietatis. Tàm vario, inconstantique homini, Serenissime Apollo, quis Mnaseæ Colofonii poëtæ cognomen non adaptabit? quis eum Salpam non appellabit?

Concoquere cibaria ventriculum per calorem contra *Musitanum* pag. 244. defendit; sed hujus oppositum ex diametro asserit pag. 258. ubi vult, quòd dari debeat succus quidam in stomacho, qui tali fungatur munere his verbis: *Dicant mihi negantes dari hujusmodi succum devorantem ac dissolventem cibos in ventriculo, sicut aqua Regia dissolvit aurum, vel aliæ aquæ fortes, alia metalla, unde est quod hujusmodi voraces, multum comedant, citò comesta digerant, & pauca egerant? quando parte ex adversa communis viventium usus est, pauca comedere, tardè digerere, & proportionatè egerere. Certè per vas breve transfertur digestivus succus, qui dum mitis est, proportionatus, & connaturalis, appetentiam excitat, & chylosim adjuvat; dum verò auctior, immodicus, & peregrinus undique ortus, magnam facit corrugationem, appetentiam, ac digestionem, ideoque famem.* Dùm non paucis ex verbis locus hic *Martini* constat; facile esset in eo multos (missâ repugnantiâ) errores designare. Quis cum Democrito illius inscitiam non derideat? Quis cum Heraclito ejusdem non fleat miseriam, dùm asserit, quòd *communis viventium usus est pauca comedere, tardè digerere, & proportionatè egerere?* Papæ unde ruditas tanta? Eum etiam latet, inter viventia, aliqua adeò voracia, & citò digerentia inveniri, ut vix satiata esuriant? Miserum! forsan ignorantia generalis vocis viventium est deceptus; existimans, quòd cùm *Vivens* diceret, *Hominem* tantùm significaret.

Contra *Musitanum* pag. 338. insurgit, quod in suâ *Trutinâ* dicat: *Calor omnibus partibus est à sanguine, qui cum calet, aut friget partes omnes & calere, & frigescere facit*, inquiens, *negamus suppositum, nempè calorem esse à sanguine:* & non recordatur paulò ante, pag. 337. cùm explicare vellet, quomodo eodem in tempore esse & hepar calidum, & stomachus frigidus possit, dixisse: *Arteriolæ itaque ventriculi supponantur aliquo modò obstructæ; hepatis verò satis apertæ, quid impedire potest quod ille sufficienta langueat calore, & istud præcalida vexetur intemperie?* Nonne hoc

dicere idem est, ac confiteri, à sanguine partium calorem, & frigiditatem pendere?

Prætereà pag. 97. de spiritibus verba faciens, ait: *Imò quia tenuissima substantia est, ideo ex quocunque impedimento sistitur, vel dissipatur*, eo modo loquens, ac si majori cum facilitate prohiberi possit transitus tenuissimis, quàm crassioribus substantiis. Pag. 115. rejicit stercus pavonis à *Trutinante* commendatum, hac solùm ductus ratione, *quia nullam assumenti præbet evacuationem, vel sensibilem alterationem*: ibidemque summoperè laudat *Julepum de corticibus citri roboratum essentia citri, tinctura alchermes, cum julepo cinnamomi, vel julep. rosellorum cum diacinto.* Sed quisnam, quæso, Medicorum unquàm, sensibilem fieri evacuationem vidit ab his, quæ à *Martino* proponuntur, commendanturque. Si pavonis stercus, ut inutile ab ipso rejicitur, *quia nullam assumenti præbet evacuationem*; cur eâdem ratione rejicienda non erunt; quæ ab eo proponuntur? Pag. 139. dicit vapores, qui è stomacho elevantur incorporeos esse: *vel quia incorporei sunt*, &c. verùm si sunt incorporei, quomodo *ad cerebrum perducti in liquorem commutantur*, ut ipse paulò infrà asserit? Pag. 151. vult, ut in aurium affectionibus corpus sit purgandum pilulis, *quæ sero sumptæ interdormiendum suavius purgant, & adhuc à capite discutiunt, ut ℞ pil. de Agar. ʒ j. extract. cathol. ℈ ij. f. pil. & deaur.* Sed contra hanc *Martini* methodum, audiendus est *Leonhardus Fuchsius* inter Galeni asseclas disertissimus, qui in suis *Institutionibus Medicinæ lib. 2. sect. 5. cap.* 18. ità loquitur: *Quapropter Recentiorum, & eorum qui hodie Medicinam faciunt, modis omnibus explodenda opinio erit, propterea quod, quum caput maximè purgare conantur, catapotia, seu, ut usitatiori illis utamur vocabulo, pilulas post cœnam devorandas præbent. Quippe is mos, non solum adversus ea, quæ diximus ex diametro pugnant, sed etiam prorsus à Veteribus damnatus est.* Siquidem *Paulus Ægineta lib. paulò ante citato* (nempe 7. cap. 4.) *eos, qui aloën vesperi exhibent, aut à cibo, noxam inferre disertè affirmat, quòd scilicet alimentum, cibumve corrumpat, & flavam bilem minùs vacuet. Si igitur Aloë, quæ ex toto corpore trahere nequit, & grata est ventriculo, à cibo exhibita tantam noxam inferre potest, quid futurum est si vehementia catapotia, quorum compositionem scammonia, colocynthis, & id genus alia medicamenta ingrediuntur, exhibentur?* Hæc Fuchsius.

Pag. 208. dicit, quod qui pulmonum Hydrope laborent, cibaria *salsa, & sicca* sumere debeant: sed cur iis salsa tribuenda erunt, dum incorrigibili siti laborant, ut ipse etiam pag. 206. asserit? Forsan

apud ipſum, ſalſa valebunt ſitim ſedare? Notum quoque eſt Medicinæ tyronibus, nullam aliam intercedere differentiam Maniam inter, & Melancholiam, quàm quòd Mania ſit Delirium cum furore, & audaciâ; Melancholia verò, cum timore, & mæſtitia, ut etiam *Martinus* ipſe propriis capitibus confitetur: verùm pag. 45. de Melancholiâ verba faciens, his locutus eſt verbis: *Si verò ex humore melancholico, & Atrabile, per ulteriorem coctionem magis aduſta; tunc ſævior & pertinacior fiet Melancholia, in hac enim ægri lapides projiciunt, mordent, feriunt, aliaque ferina efficiunt* At ſi ità ſe res habet, quantùm à Maniâ diſtabit Melancholia? Quid poterit ampliùs Maniacus efficere, quàm lapides projicere, mordere, ac ferire? Adeò *Reſponſi* Authoris inſcitia excrevit, ut pag. 181. auſus ſit dicere: *At ruente ſanguinis gyremate, ruere quoque debet Trutinantis objectio; ſupponamus ergò pro nunc non dari ſanguinis circulum, ut Harvejus, Pecquetus, Valleus, & alii ſomniarunt, de quo diſcurretur capite de Hepatis inflammatione.* Congruum nunc eſſet Majeſtati Veſtræ ob oculos rationes exponere, quibus, dùm de Hepatis inflammatione verba, more ſolito, facit, manibus, pedibuſque, ut dicitur, demoliri, ſi Diis placet, funditusque evertere *Martinus* ſanguinis circuitum nititur; niſi mihi cunctationem tinctura ſardonica injiceret, quâ genas meas liniri perſentio, dùm tantummodò unà mecum talia referre cogito. Etenim, quæ in medium ibi affert, non ſolùm nullius ponderis ſunt, verumetiam *Martiniano*, ſcilicèt Latino-Geofonenſi idiomate loquuntur.

His impatiens factus *Priſcianus*, ſubdit: Minimè potis ſum capere, Sapientiſſime Rex, quomodo *Bubo* hic in elegantior Liberriis, auſus ſit adeò ineptè loqui contra *Muſitanum*, hominem factum ad unguem. Ex eis, quæ in illius libro ego adinveni, & nunc ex *Cornelio* audio, indignus equidem *Martinus* eſt, (fas ſit dicere veſtrâ etiam, qui adſtatis, veniâ) *Muſitano* matellam porrigere. A' propriâ abhorrens pelle, quantùm conjecturâ aſſequi poſſum, tegere ſe leonino exuvio voluit: at infelicem! Parthenopæi cives Cumanis non ſunt ſimiles; primis enim vocibus deprehenſum ludribio habitum, ac probè fuſtigatum ab eiſdem fuiſſe mihi ſuadeo.

Cùm talia audiviſſet Apollo, dexterâ ſilentium loquenti indixit, atque præcepit, ut ante ſe denuò duceretur *Martinus*, quod illicò factum eſt. Vix eò adductus ille fuerat, quando coram Rege apparere viſus eſt *Claudius Galenus Pergamenus*, (qui *Martini* adventum quòd præſenſiſſet, haud eſt ambigendum) atque ità eſt affatus: O' quanta,

Regum maxime, hujus animum dementia cepit! Hic ut pro me ſtaret, meaque mordicùs defenderet, adeò ineptivit, quemadmodùm ex ejuſdem opere apparet, & qui maximè. Quid enim abſurdiùs, quàm ne me deſerere videretur, circularem ſanguinis motum ægrotantium eſſe ſomnia aſſerere? Lacteos ductus, lymphatica vaſa, ſuccique pancreatici fontes, mera eſſe commenta aſſerere? Nonne hæc, & alia multa Recentiorum Anatomicorum induſtriâ patefacta, luce meridianâ ſunt clariora? Nonne, obſecro ò Apollo, hoc potiùs imponere eſt, quàm exponere, & errores fovere potiùs, quàm ſcientias illuſtrare? *Martinus* certè nunquàm mea volutavit volumina, in quibus paſſim Philiatris ſcriptum reliqui, ea tantùm ab ipſis recipienda eſſe dogmata, quibus *αὐτοψία*, invictaque ratio fidele patrocinium præſtaret; non verò illa, quæ ſolâ celebriorum virorum authoritate fulcirentur.

His à Galeno vix dictis, adeò irâ Phœbus exarſit, (novum equidem) ut ex ipſo lucernam, veteri proverbio, accendere potuiſſes; aitque *Martino*.

Maximas nugas, ineptiaſque haud dubium èſt te cepiſſe.

Si infimæ claſſis homo es, cur *Muſitano* infenſo animo es adverſatus? Ut Medici membrum ſæpè putrefactum incidunt, atque in totum eradicant, nè aliquam corporis partem labefactare, aut corrumpere poſſit, ſic neceſſe eſt, ſi R. P. ſalvam eſſe volumus, ut inſulſos homines ex Orbe literario penitùs extirpemus, nè corruptus integro, violatus caſto labem infigat.

Tunc infelix *Martinus* adeò pallidus factus eſt, ut qui tùm maximè reviviſceret. Exterritus oculos undecunque circumvoluebat, veſtigabatque aliquem patronum. At *Sennertus* commiſeratione ductus, Apollinis animum irâ inflammatum remulcere ſtudens, blandè inquit: Clementiſſime Rex,

Sera nunquàm eſt ad bonos mores via;
Quem pœnitet peccaſſe, penè eſt innocens.

Si hucuſque erravit *Martinus*, in poſterum meliori calamo ſcribet; quarè interim da, quæſo, veniam lapſo.

At *Priſcianus* ſtatim ſubjunxit:

tamen ad mores Natura recurrit
Damnatos, fixa, & mutari neſcia; nam quis
Peccandi finem poſuit ſibi, quando recepit
Ejectum ſemel attritâ de fronte ruborem?
Quiſnam homo eſt, quem tu contentum videris uno flagitio?

Cui *Thomas Cornelius* respondit: Pacato sis animo *Prisciane*, non tantùm extra Latii muros, veluti Latinæ locutionis ignarus, ablegandus non est *Martinus* noster; verùmetiam *Latini* cognomento insigniendus videtur. Nam si P. Cornelius Scipio P. filius, Annibale victo, & Africâ subversâ, *Africanus* est cognominatus: mox ejus frater Lucius, Antiocho superato, Asiâque devictâ, *Asiaticus* est dictus: Gn. Martius, à Coriolis expugnatis, appellatus est Coriolanus: & tandem Sergius, Fidenates vincens, dictus est *Fidenas*; cur *Martinus*, Latio subverso, *Latinus* juremeritò non cognominabitur?

Adeò adstantibus cunctis dulcis hic lepor placuit, ut ipse Apollo ridentis speciem præbere videretur. Deindè ità locutus est *Galenus*:

Pectora tantis obsessa malis
Non sunt ictu, ferienda levi.

Atque demum *Thomas Cornelius*: Quos ipsa Natura (ait) retinere in officio non potest, ij magnitudine pœnæ maleficio submoveri debent.

Dùm hæc, amice mi, colloquebantur, allata Regi fuit epistola, quam statim ac legere aggressus est, lætitiæ signa dedit. Hoc cùm vidisset *Martinus*, abjectum erexit animum, & ad Phœbi genua procumbens, sibi ignosci, suppliciter ipsum est deprecatus. At Apollo: Ni hæ literæ singulari me gaudio affecissent, (inquit) haud dubiè condigna tibi pœna fuisset inflicta. Abi ad Cervos, & si ampliùs libros conscribere audebis,

ἐγώ σε λαβὼν, ἀπὸ μὲν φίλα εἵματα δύσω
χλαῖναν τ', ἠδὲ χιτῶνα τά τ' αἰδῶ ἀμφικαλύπτει,
αὐτὸν δὲ κλαίοντα θοὰς ἐπὶ νῆας ἀφίκω. †

Cave, ne quod peperisti monstrum in publicis Bibliothecis venale exponas; verùm illud defer

In vicum vendentem thus, & odores,
Et piper, & quidquid chartis amicitur ineptis.

Et hæc, mi *Musitane*, in *Martini* causâ fuêre, quorum te certiorem facere volui, ut scias quàm gratus, acceptusque fuerit Apollini, literatorumque proceribus illius liber, & persona: interim ἔρρωσο.

Ex Parnasso V. Kalend. Augusti MDCC.

† *Ego te comprehendam, & charis vestibus exutum,*
Palliaque & toga, & iis quæ pudenda contegunt,
Te flentem ad veloces triremes dimisero.

VIRO

VIRO
Clarissimo, & Eruditissimo Domino
JOSEPHO MUSITANO
PHILOS. ET MED. DOCTORI
Domino suo Ornatissimo
LAURENTIUS TERRANEUS
TAURINENSIS
Philosophiæ, & Medicinæ Professor

S. P. D.

Uòd officia erga Te mea per epistolam rogare R. P. MATTHÆO à Cadralio Amico integerrimo libuerit, Vir Eruditissime, ipsi grates egi plurimas: Plures verò haberem Tibi, & si possem, quoque redderem, si qvum isthac transires, me pro Tuâ humanitate convenire, vel saltem, ubi convenire Te possem, monere Tibi placuisset, quo gratissimum unà ac summè honorificum mihi fecisset, honorificum quidem quod Tui amicitiam ineundi ansam præberes, quam obtinere summum mihi decus, & gloriam reputo; gratissimum verò quod illud velut spontè occurrens exhiberes, quod diù, atque sollicitè perquirebam, nempè ut possem aliquando, levius licet, testari quantum mihi sit studii,

obſequii, & cultûs erga R. D. CAROLUM MUSITANUM Avunculum tuum, Virum illum Celeberrimum, & undequaque Spectatiſſimum, de quo tota meritò ſibi gratulatur Patria, quam ſingulari animi candore, atque ſplendore, nec non gentilitiâ nobilitate, iiſq; omnibus quæ patritii optimi eſſe poſſunt, exornat ampliſſimi, & eximiâ medendi Prudentiâ, quam ipſi invident exteri, etiam ſervat, eâ felicitate, ut Patria ſua non ſolum ſit quod ab illâ vitam ſuſceperit, ſed magis ſua, quia ſuum eſt, quod illa vivat, & vigeat, & in illâ conſtet vis, & firmitudo, vigor, & robur, frequentia, & cultus in populo, ut in Primatibus, in artibus, & ſcientiis, in civilibus, & ſacris ordinibus. Totum verò habere non potuit, quamvis ipſum tota habeat Patria, quæ licet Ampliſſima ipſo tamen eſt minor, plurimum illius, ſingula nempè, & planè mirabilem in omnibus Scientiis Eruditionem Italicæ ſibi adſciſcunt Academiæ, quorum ferè omnes, atque præcipuè illum non inter ſocios modo, ſed inter Proceres ſuos voluere. Sed adhuc Italicis Academiis, licèt nihil ipſis majus agnoſcat Europa, major eſt, qui Orbi Univerſo erudiendo par fuit publicis illis ſcriptis quorum argumenti Majeſtate quid ſublimius? Quùm totius humani generis ſalus agitetur: tractationis ratione quid magis perſpectum, aut quid magis aptè factum ad ſpeciem Sapientis Viri? Quâ nihil præter veritatem, & quæ ad veritatem accedant totis Viribus, & cordatè ad uſq; famæ periculum eſt proſequutus, ſi famæ fuit quod ejuſdem fecit augmentum; elatere ſanè pollet validiſſimo Sapientum Virorum fama, quæ niſi vi ſummâ comprimatur, reſilit impetuoſius; ſupra veritatem verò nulla potentia. Libros publico dedit toto ſcriptos Apolline, MUSITANO videlicèt toto non niſi tantas eſſet, ut vel in maximis totum ſe adhibere non poſſit. Hinceſt quod in omnium mentibus tantâ cum admiratione vivat, in meâ verò tantâ cum veneratione, quùm adeò maxima illi debeat Orbis, ut non haberet amplius quod rogaret, niſi intelligeret ipſum alia parare adhuc majora, quam rogare poſſemus, quibus vota non modo, & expectationum omnium, ſed & ipſam vincat cogitationem; prona adeò ſunt ipſi vel quæ noſtram ſuperant vim imaginandi, & labor ipſi propè eſt nullus quam credebamus immanem: ea eſt tanti Viri magnitudo animi, illa vis mentis, atq; capacitas, illa Doctrinæ, atque Sapientiæ multiplicitas, ac amplitudo, illa deniquè

Virtus

Virtus, seu Heroina virtutum, quâ nec sumptu, nec labori, nec sibi parcens ipsi ut omnibus prosit, ut desit nemini, omnium saluti totus vivit, quam tum opera, tum publicis, privatisque scriptis assiduè studet promovere. Illius Viri es Nepos Joseph Meritissime, cui vix parem alium Medica habet Respublicâ, nec se habituram sperat, nisi quum te ætate grandiorem habebit, qui nunc es illius exemplum, ac velut imago, & omnibus ævi tui medicis exemplar. Ex patrui tam eximii gloriâ intelligis quale tibi accedat decus, & quanti honoris nomini velut hæres succedas, quum nos intelligamus non modo quantum habes à Patruo gloriæ sed magis (quod animus tuus est) quantum habes Sapientiæ, & habes à te ipso, licet ex Patruo: Promeruisti quod ex illo habes gloriæ, imò & illud habes quo ipse gloriæ summam promeruit, illam videlicet, quâ eximiè ornaris, scientiam, quæ stirps quidem est, & imago Patruæ, sed tamen tua. In illius gloriæ partem venisti præcipuè, quod partem habes maximam illius virtutis, ut Doctrinâ, & Candore animi impleas illud MUSITANI nomen, quod Virtuti consecravit Patruus, nos æternitati. Quamvis, non modò in partem venis Patrui gloriæ, sed illius pars es maxima, nec modo gloriam ab ipso desumis, sed ipsius gloriam tu quoque facis: Gloriam Consanguinei, gloriam Præceptoris facit, qui gentilitium decus, & Doctrinæ splendorem servat; plus adhuc qui auget. Tu, & Consanguineum, & Præceptorem optimum in uno nactus, utrumque unus optimè præstitisti, morum suavitate, ac nobilitate, & Doctrinæ præstantiâ singulari, quibus Patrui optimi felicitati facis complementum; & facis etiam nobis: Nam quod illi debet Litteraria Respublica, debet & tibi, qui in illius laboribus habes quoque plurimum tui, & illis auxilium tuum contulisti laude majore, quam propriis operibus, totoque sui Marte authores acquirant quamplurimi. Atqui nunc quidem cum Operis Eruditissimi typos tibi demandatos agnoscimus, ut per te lucem videat, seu meliùs lucem nobis afferat Opus illud, quod licèt maximam habeat perfectionem à Patruo, à te adhuc expectat ultimam, & quamvis nihil ipsi addi possit, quod tamen unum addendum est, illud est Tuum: Ille chartas quidem Doctrinâ, & Solidâ Medicinæ Prudentiâ Illustres, ac æternas, sed privatas fecit, vel publico saltem destinavit, tu facis publicas, & aliud

æternitatis, dignitatiſque genus addis adhuc, nec non Patrui in nos beneficia reddi majora, quod illa quidem ipſe paraverit, tu verò largiris. Hinc vides quanta ſint omnium vota, quot preces, ut illius operis evulgationem properes, quod cum tanti futurum ſit nobis emolumenti, nam præſentis ægris mortalibus ſalutis, intelligis quanti detrimenti ſit illorum retardatio. Ad te unum omnes convertimur, ut Orbis Eruditioni, & ſaluti ad labores, & dignam ſe, atque te ipſo Patrui ſententiam perficias, cujus animi amplitudo, eſt prodeſſe omnibus, id omnes à te ſperant, id etiam enixiùs rogo, ſi licet meæ privatæ precis argumentum facere, quod argumentum eſt publicæ, ſi fas eſt illum rogare enixiùs, cui facilis animus, cui facilis res eſt, ut de omnibus benemerentur. Interim tibi, Patruo, & nobis vive, & Vale.

Auguſtæ Taurinorum
VII. Kalend. Julii
1700.

CELEBERRIMO, INCLYTO, EXPERIENtissimo D. D. Pluribus Nominibus Colendo

LAURENTIO TERRANEO
TAURINENSI
JOSEPH MUSITANUS
CASTROVILLENSIS.

S. P. D.

VIX idonea verba suppetunt, ut abundè benevolentiæ tuæ quas debeo, & quas possum, Vir Celeberrime agam gratias, ob humanissimas, quibus me extra Patriam peregrinantem non tantum dignatus es, sed & beasti literas. Infelicitatem meam non semel deflevi, quod Taurinum pertranseunti T. D. salutare non licuit, ac propius meis oculis intueri Magnum LAURENTIUM TERRANEUM Medicorum decus, facultatis grande jubar, cujus fama totum implet Orbem, quique inter Medicos tantum consecutus est nomen, quantum LAURENTIUS inter SANCTOS MARTYRES, & qui ob divinas, quibus Cœlum beavit, ac ditavit, dotes. Οὐράνιος potiùs *Cælestis*, quam *Terraneus* dici mereretur, verum mihi non licuit esse tam felici, urgebant mandata Venerandi Patrui, aut potius parentis, nec diutiùs apud Vos, com-

morari patiebantur; Unde me infelici ſydere natum dix ſſem, niſi numine propitio incidiſſem in Illuſtriſſimum Comitem, & Reverendiſſimum Abbatem Provana Viros virtutibus ſuis non minus quam ſtemmatibus, & claris Natalibus inſignes quibuſcum rectà ſalvus, & incolumis Genevam appuli, ubi illicò in gratiam Colendi Patrui Celeb. Virorum Apologias ad Medicum quendam *Geoſonenſem* nomine *Petrum Antonium de Martino* prælo ſubieci. Petes dubio procul, Vir Magne, quis ille *Petrus Antonius de Martino*, qui in Meum Patruum calamum & quidem virulentum ſtringere non erubuit? Quod iſtud Animal, cujum Pecus? aut ex quo Antro prodierit? Grammaticum qui eum diceret, non illi quidem ſed grammaticis ſummoperè Injurius eſſet, imò utrum unquam Grammaticæ Regulas legerit, Problema eſt. Medicum ſe vocat, ſed alter eſt *Aceſias*, cujus imperitia ab *Ariſtophane* celebratur, ſaltem in eum, quod de Arabe Medico *Averroë* dixit *Ludovicus Vives*, quadrat, Græciæ, & Latinæ Linguæ eſſe Ignarum. *Galeni* ſe defenſorem ſiſtit, Pergameni illius Medici, quem Divin ſſimum vocat *Alexander Trallianus*, Medicorum Maximum Pontificem *Scaliger*, undecimum inter duodecim Orbis ingenia ſubtiliſſima *Cardanus*; At de tali *Galeni* defenſore nunquam dicetur, quod de *Galeno Heinſius* fuiſſe mare eruditionis, diſciplinarum Oceanum, Ingenuarum artium promum condum. Imò potiùs illum eſſe ignorantiæ Patrem, Barbararum vocum Inventorem, Stolidarum Obſervationum incomparabilem Authorem, Nugarum fontem inexhauſtum, Fatuitatum Pelagus profundum, ab iis qui eum intus, & in cute norunt, affirmatur, definiturque ANIMAL PHLEBOTOMIZANS, ET CLYSTERIUM AMANS. Ille eſt *Petrus Antonius de Martino Geoſonenſis*, qui Patruum ad certamen provocare non veritus eſt, ut ſi catulus Leonem laceſſeret. Pugnam non recuſavit Patruus, quamvis impar eſſet adverſarius, & multi ſuaderent, ne cum tali luctaretur luto. Videbis Vir Magne quàm benè hunc Temerarium Aggreſſorem, & Mirmillonem dedolet. Judex certaminis erit totus Orbis. TE ipſum Judicem appello. Laudibus, quas ὅλῳ θυλάκῳ in Chariſſimum Patruum congeris, nihil repono, hoc unum dicam, nihil illi gratius fore, quàm à te laudari,

TE

TE ad cujus nomen aſſurgunt docti; TE qui inter Medicos Eloquentiſſimus, inter Eloquentes Medicos Acutiſſimus, inter utroſque Diligentiſſimus, inter omnes Maximus, ut de *Galeno Geſnerus* aliquando dixit; TE ingenuarum artium Bibliothecam, TE acri ingenio, ſubactiſſimo judicio, politiori literaturâ inſignem; TE Divinum virum, cui omnia naturæ penetralia reſeravit naturæ Author æternus. Lege quæſo *Martini* opus, & quid ei reſponſum ſit à *Charo Capite* nihil in *Martini* libro reperies præter denſam caliginem, & infinitum ambagum Chaos, ut de libro *Avicennæ* tale judicium ferebat *Manardus*.

Cœterum quas mihi laudes tribuis, Excellentiſſime Vir, nimis eſſem ſuffenus & βάκηλος, niſi ex quo fonte manent agnoſcerem, & ſic interpetor, quaſi me non depingere volueris, qualis ſum, ſed optimum exemplar præſcribere, qualis eſse debeam. Tu noſtris laudibus major es:

Non tanti ingenij eſt oras evoluere laudum
Tantarum, meritisque virum celebrare Camœnis.

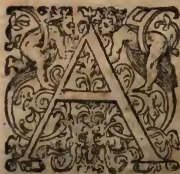
Mihi ſatis erit tuum nomen venerari, & sanctè tui memoriam aſſervare, ȣ μόνον ἐν μυχῷ φρενῶν, ἀλλὰ ϗ λόγων μαρτυρίᾳ. Hiſce vale φίλτατον Μȣσαις κάρα, Vive Orbi Literato; Vive tuo Sereniſſimo Principi, & tui nominis ſplendore, ac famâ implere, ac me tuarum virtutum Cultorem Devotiſſimum amare, perge.

Genevæ Nonis Julii.
Agonizante ſæculo,
Anno ſcilicèt
1700.

VIRO

VIRO
Nobilissimo, & Clarissimo Domino
CAROLO MUSITANO
PHILOS. ET MED. PROFESSORI
Eximio, & Amico meo plurimùm Honorando.

ABortivos quosdam debilis meæ Minervæ fructus, mei qui ab angusto calami sinu nudius tertius, tuam dùm à Perillustri Domino *Joanne Baptistâ Vulpino* Medicinæ Professore mihi mutuatam omni laude, ac honore semper dignam tuam *Trutinam Medicam* attentè, ingentique voluptate perlegebam, magnum tui erga meritum cecidere (Præstantissime Doctor) tibi nunc offero. Leve nè interim tu qualecumque sit observantiæ meæ symbolum, atque servitutis meæ tesseram munusculum hoc hilari sed accipias vultu, renuas. Exigua licèt dona DEUS O. M. contemnere nescit. Legito interim hæc, expurgatoque tuæ Minervæ palato ingrati saporis, sapientiæ salis privatione licèt perdulcia nimis, forsan non erunt. Homeri Iliadem sæpè percurrere Magnus ille non abhorruit Alexander. Magnis, magna convenire meritis dona nemo inficias ibit; Mearum ast paupertati Musarum, quas ab earum palatii limine vix salutavi, venia detur. Dùm ab aliis Parnassi Cycnis præsertim forsan Astensibus magis perbellè, feliciorique sortæ tua incomparabilis laudabitur virtus. Tamen tuæ si benevolentiæ, oculoque, & non quod modò præbetur inspicere tuo erit in animo, nulli, licèt nomine, in hoc ero Secundus. Mei

nàm

nàm animi affectus, quam mei in cordis intimiori parte erga te nutrio, magnitudine aliorum affectibus non cedet, imò forsan superabit (nimis audaci tamen meo adsit venia judicio.) Firmioribus rationibus quidquid tuis versatur inscriptis, nàm æternitati scripsisti, probari non poterat. Dùm doctâ incude tui Sapientissimi ingenii aurum, quod auras ad tenues temporis lapsu non liquescet, perfecisti. In ignaviæ Antiquorum Galenicorum labyrintho Ariadnæ tuæ ingeniosissimæ Minervæ filo medicam, quæ olim tumulata fuit felici aleâ, quod aliorum non successit votis veritatem detraxisti. Igitur si Philippi Macedonis filio majus encomium Magnum vocari Alexandrum fuit; Ità Magnum Carolum, non vasto Regnorum Dominio, variis nec inimicorum victoriis, ingenii sed acie, morum religione, doctrinæ profunditate, ac experientiæ culturâ te forsan pariter vocari sufficiet. Tui in honorem nunc Orationem contexere nolo, nàm pro vasculo exiret amphora. Quod ingens tui modestia vultus parvâ, quæ semper laude gaudet (sapientis animi signum) tolerare potest, aliquid tantummodò mea audet dicere lingua. Igitur saltem cum eloquentiæ Principe mihi exclamare fas erit: *Quæ tanta dicendi copia, quòd tàm divinum, ac incredibile orationis genus, queis quisquam præclaras tui animi dotes possit non dicam complecti orando, ac percensere numerando?* Laudis igitur tibi aliquid addere potiùs multa ingenti tuo corpore meritò esset. Nostris quidem temporibus aliqui inveniuntur, qui tumidi sui ingenii vaporibus veritatis lumen obscurare contendunt. Sed Icari, ac Phaetontis lapsus immemores isti proprii judicii lumine læsi, nimiæ suæ audaciæ pœnam, ipsis insciis, luere cogentur. Tu interim tuo in animo gaude, tuæque famæ Detractores pro nihilo habeas, *Vas etenim pleno tinnit inane magis.* Caligines Sol, umbras pictura suis pro hostibus habent, sed à caliginis umbra, umbræque caligine, Solis nitor, Apellisque ars multum sortiuntur augmenti; cùm opposita juxta se posita magis elucescant. Canis latratus Cinthia non pertimescit, imò magis, magisque sua lumina pandit. Ullam nec surdis molestiam garrulorum ululatus affert, immò ejulationum isti irrident, jocique signo monstrant in ore cachinnos. Sic est (mi Domine) nitidum tuæ Minervæ metallum ex calumniarum igne posthac magis, ac magis posteritati pariet fulgorem, tuaque ex hoc

fama majorem habebit impulsum. Qui nullius sunt ingenii, nullo aut sapientiæ sale sapiunt, si prædictorum spheram, eorum præ ingenii imbecillitate assequi nequeunt, opprobriorum maculis illorum coinquinare honorem omnibus coguntur viribus. Tales invidia parturit fructus; nàm si non diù, saltem die se vixisse testentur mala, si non bona opera pariunt isti, propriæque ut consulant famæ, famæ honoris forsan ne pereant illius ad instar, qui æternitati proprium probis actionibus nomen tradere non valens, saltem improbis immortale ut esset Vulcani injuriis, ut in cineres Dianæ Templùm in ictu oculi verteretur, tradidit, Minervæ palatium perdere coguntur. Sic est. Quoniam non omnes omnia possunt. Nec Corinthum ut adeat, quæ sufficiant unicuique insunt talenta, hacque de causâ illum contemnere locum apud ipsos sapientis apparet consilii. Veritatis jubar nisi Aquilæ altioris judicii natis explorare permittitur; Cùm omnibus intellectus oculus Lynceus non adsit. Cervorum velocitatem, quoniam insitus, pigerque ei est motus equare nequit testudo. Condonandum igitur cæcis ignaviæ Talpis aliquid est, si rutilantem veritatis Solem attingere nequeunt; Nàm non omnes omnia possunt, nec qui ad hujus Mundi auras accedunt electionis, omnes sunt vasa, quia sic DEUS Omnipotens disposuit, dùm uni duo, alteri quinque talenta ipse dònavit. Nè meus ast discursus nimis prolixus, ac tædiosus tuis appareat auribus, tuâque abutatur clementiâ, in concinnis quoniam caracteribus instructus, Harpocratis ad exemplum ori meo silentii signo digitum imponam, tui nàm genii semper colere grátiam mihi sufficiet. Vale, iterùmque Vale, utque Nestoreos te D. O M. incolumen ad annos servet, meis semper erit in votis. Te nàm vivente majorem in augmentum Medica semper crescat Facultas. Interim me tu in humiliori famulorum tuorum cohorte serva, & non tantùm servitutis nexu, quàm voluntatis studio mei ad cineres usque dicar. Dominationis Tuæ Perillustris, ac admodum Reverendæ.

Astæ 2. Aprilis
1700.

Humilissimus, ac Studiosissimus
Servus
JOSEPH SECUNDUS VAYRUS
Medicus Astensis.

Nobilissimo, & Clarissimo Domino

CAROLO MUSITANO

PHILOS. ET MED. PROFESSORI.

Humilis

JOSEPHI SECUNDI VAYRI

MED. DOCT. ASTENS.

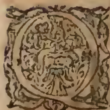
CECINIT MUSA

IN GALENUM.

NUnc Sileas, digito labrum compesce Galene,
Vocem dum mittit CAROLUS ore suo.
Falsa tua, & veris cedant, nam dogmata dico,
CAROLUS ut morbos pellere nemo potest.
Jamdudum brevia adfuerant si stamina vitæ,
Longa foret Medicis Ars, & Apollinea.
Ingenii ast MUSITANI acie sors volvitur ipsa
Vita hominum remeat longior, Ars brevior.
Gaudeat omnis homo, magis ast nunc gaudeat æger,
Sanandi verum dat MUSITANUS opus.

VIRO CELEBERRIMO, EXCELLENTISSImo; ac Doctissimo I. V. D.. Perillustri Academiarum Spensieratorum Rosciani, *Peregrinorum* Romæ &c. Promotori.

HYACINTO GIMMA CAROLUS MUSITANUS PHILOS. ET MED. PROFESSOR S. P. D.

Uemadmodum optimæ notæ Academici est, te Dignissime Promotor, cui summa est in nostris scientificis societatibus administrandis potestas illorum Librorum, quos typis cudere accuratiùs meditor, certiorem facere; ità meæ sunt partes tibi significare, quinam de alienis laboribus apparent, & ut Critici eos dilaniare audent. In meis ego operibus perpetuò fui veritatis, non autem Authorum Sectator, & in meis stabiliendis sententiis magis rationi, & experientiæ, quàm Scriptorum magnæ seriei authoritatibus adhærere consentaneum dijudicavi, & hos sustinentes tyrannidem per multa sæcula magna vulgarium grex sectata fuit, & tanquàm oves antecedētem gregem sectantur. Atqui meus stylus mucidæ antiquitatis authorum residuo cordi non fuit, qui his nostris diebus rari apparent. Inter hos extat quidam urinæ mediculus, cui nomen est *Petrus Antonius de Martino Geofonensis* abjectissimi ingenii homuncio, & inutile Terræ pondus, cui vix medicina pro quotidiano censu obolum suppeditat. Est hic Deformis, Lividus, Lurida mortis Imago, Macilentus, Cogitabundus, Tristis, Solitarius, quem ex his notis quisque delirio obnoxium esse non ægrè animadvertere potest. Ex hac in stultitiam propensione sors tulit, ut meam legeret *Trutinam Medicam* Venetiis impressam Anno 1688. superquam diù deliravit, non inveniri, qui eam oppugnaret.

ret. Poſt octo annorum ſtudium in ſcenam emerſit volumen barbaro-latinum cimmeriis digniſſimum tenebris, cui bardum agglutinavit titulum: *Reſponſum Trutinæ Medicæ Muſitani*, ſed illud edidit monſtrum ab *Horatio in arte Poëticâ* deſcriptum:

Parturient montes, naſcetur ridiculus mus.

Perperàm inter cordatos medicinæ proceres recenſeri fuit imaginatus, ſed conſequutus eſt, quod Aſini ſtercoribus evenit:

Nos quoque poma natamus.

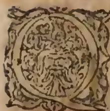
Magnum opus Orbi Litterario, & reipublicæ medicæ ſtatuit, ſed aliter ignavia tulit, nàm ut idem *Horatius* inquit:

Amphora cœpit
Inſtitui: currente rotâ, cur urceus exit.

Ac proindè nunc vile, & non venale in Tabernis Caſeariis nullius pretii proſtrat; ejus eò crevit inſania, ut quidem dignus ſit commiſeratione; Olivetum nàmque, ut hunc libellum pro ſe ipſo famoſum curaret cudendum, non ſine magno ſuæ familię detrimento vendidit pro incerto certum, pro mobilibus bona ſtabilia abſque ſpe redimendi alienavit. *Lucio Apulejo* ipſum experior oppoſitum, ille enim ſub forma Aſini erat homo, & *Martinus* ſub hominis formâ eſt Aſinus. Ego eundem rebar hominem, ſed reverà eſt Aſinus Balaam, Ineptus Grammatiſta, non recenſendus inter medicorum aulam, ſed inter caulam, Imperitum Veterinariorum Spectrum, Detractor Mendaciſſimus, Arrogans, Marcidus Impoſtor, Fœtidus Nebulo, Sanguinarius Carnifex, Equarius Medicus, Ridiculus Muſitano-maſtix, & Miſerabilis Cenſor. Indi indoctum ſub Aſcalaphi cæci, ſurdi, muti, & omnibus exuti pennis ſpecie effingebant, qui per tenebras volitabat, & ſuper vacuum aſſidebat. Non abſimilis eſt *Martinus* ideſt judicii Aſcalaphus, intellectu Cæcus, ingenii Surdaſter, ratione Orbatus, omni bonâ doctrinâ Vacuus, omnibus ſenſibus interioribus Obtenebratus, & propter antiquitatis tenebras Inſanus, nec aliud deeſt, niſi ut ſit Mutus, cùm ſit nimis Garrulus, & rancidæ medicinæ Pſittacus. Trutinantis ſenſum, & mentem non intellexit, muſcas in aëre venatus fuit; ideò blaterat, & extra choream tripudiat. Ejus miſereſco, ejuſque doleo inſaniam, ſed maximopère ejus inſimulo temeritatem. Non eſt medicus *Martinus*, ſed medicinæ mendicus, qui medicinam vix à primo limine ſalutavit; neque deerant me licæ facultatis pro-

VIRO CELEBERRIMO, EXCELLENTISSIMO, ac Doctissimo I. V. D.. Perillustri Academiarum Spensieratorum Rosciani, *Peregrinorum* Romæ &c. Promotori.

HYACINTO GIMMA CAROLUS MUSITANUS PHILOS. ET MED. PROFESSOR S. P. D.

Quemadmodum optimæ notæ Academici est, te Dignissime Promotor, cui summa est in nostris scientificis societatibus administrandis potestas illorum Librorum, quos typis cudere accuratiùs meditor, certiorem facere; ità meæ sunt partes tibi significare, quinam de alienis laboribus apparent, & ut Critici eos dilaniare audent. In meis ego operibus perpetuò fui veritatis, non autem Authorum Sectator, & in meis stabiliendis sententiis magis rationi, & experientiæ, quàm Scriptorum magnæ seriei authoritatibus adhærere consentaneum dijudicavi, & hos sustinentes tyrannidem per multa sæcula magna vulgarium grex sectata fuit, & tanquàm oves antecedêtem gregem sectantur. Atqui meus stylus mucidæ antiquitatis authorum residuo cordi non fuit, qui his nostris diebus rari apparent. Inter hos extat quidam urinæ mediculus, cui nomen est *Petrus Antonius de Martino Geofonensis* abjectissimi ingenii homunciò, & inutile Terræ pondus, cui vix medicina pro quotidiano censu obolum suppeditat. Est hic Deformis, Lividus, Lurida mortis Imago, Macilentus, Cogitabundus, Tristis, Solitarius, quem ex his notis quisque delirio obnoxium esse non ægrè animadvertere potest. Ex hac in stultitiam propensione sors tulit, ut meam legeret *Trutinam Medicam* Venetiis impressam Anno 1688. superquam diù deliravit, non inveniri, qui eam oppugnaret.

ret. Post octo annorum studium in scenam emersit volumen barbaro-latinum cimmeriis dignissimum tenebris, cui bardum agglutinavit titulum: *Responsum Trutinæ Medicæ Musitani*, sed illud edidit monstrum ab *Horatio in artē Poëticâ* descriptum:

Parturient montes, nascetur ridiculus mus.

Perperàm inter cordatos medicinæ proceres recenseri fuit imaginatus, sed consequutus est, quod Asini stercoribus evenit:

Nos quoque poma natamus.

Magnum opus Orbi Litterario, & reipublicæ medicæ statuit, sed aliter ignavia tulit, nàm ut idem *Horatius* inquit:

Amphora cœpit
Institui: currente rotâ, cur urceus exit.

Ac proindè nunc vile, & non venale in Tabernis Casearriis nullius pretii prostrat; ejus eò crevit insania, ut quidem dignus sit commiseratione; Olivetum nàmque, ut hunc libellum pro se ipso famosum curaret cudendum, non sine magno suæ familię detrimento vendidit pro incerto certum, pro mobilibus bona stabilia absque spe redimendi alienavit. *Lucio Apulejo* ipsum experior oppositum, ille enim sub forma Asini erat homo, & *Martinus* sub hominis formâ est Asinus. Ego eundem rebar hominem, sed reverà est Asinus Balaam, Ineptus Grammatista, non recensendus inter medicorum aulam, sed inter caulam, Imperitum Veterinariorum Spectrum, Detractor Mendacissimus, Arrogans, Marcidus Impostor, Fœtidus Nebulo, Sanguinarius Carnifex, Equarius Medicus, Ridiculus Musitano-mastix, & Miserabilis Censor. Indi indoctum sub Ascalaphi cæci, surdi, muti, & omnibus exuti pennis specie effingebant, qui per tenebras volitabat, & super vacuum assidebat. Non absimilis est *Martinus* idest judicii Ascalaphus, intellectu Cæcus, ingenii Surdaster, ratione Orbatus, omni bonâ doctrinâ Vacuus, omnibus sensibus interioribus Obtenebratus, & propter antiquitatis tenebras Insanus, nec aliud deest, nisi ut sit Mutus, cùm sit nimis Garrulus, & rancidæ medicinæ Psittacus. Trutinantis sensum, & mentem non intellexit, muscas in aëre venatus fuit; ideò blaterat, & extra choream tripudiat. Ejus miseresco, ejusque doleo insaniam, sed maximopère ejus insimulo temeritatem. Non est medicus *Martinus*, sed medicinæ mendicus, qui medicinam vix à primo limine salutavit; neque deerant me licæ facultatis pro-

ceres, qui Galenicorum ſuſciperent patrocinium, & calamum in meam *Trutinam* arriperent; at ſemper nequior caulæ canis latrat. Si eſt inſanus, inſaniâ ſuâ paſcat animum: ſi propriâ pelle contentus, Sapientis pelle ſe non induat. Aliena rei medicæ opera appoſitè, & Orbis Litterarii plauſu confutare non omnibus, ſed paucis datur, *Martino* autem illa tantùm arietare, non verò impugnare permittitur: ideòque ut *Venuſinus in arte Poëticâ* inquit:

Ludere qui neſcit, campeſtribus abſtinet armis.

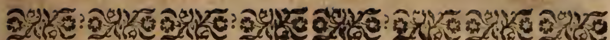
Et lib. I. *Epiſt.*

Non cuivis homini contingit adire Corinthum.

Utinàm reſipiſceret *Martinus*, ſuiſque conſuleret rebus, & calamum, quo totam Galenicorum Synagogam conſpurcavit, ubi cervi cornua, abjiceret, atq; ad conſuetum rediret ligonem. *Hyacinthe* igitur vir Clariſſime, opus Martinianum, quod tibi mitto, mox typis editum Neapoli, ocioſis horis, pervolve, tuiſq; ſtudiis in conſcribendâ Encyclopædiâ, ſeu ſcientiarum omnium Orbe, quaſi Celeberrimâ Bibliothecâ, à doctioribus non paucis expectatâ (quam utinàm citò evulgares) intermiſſis, perliba; ſi tamen tibi eſt in ſimilibus inſulcitatibus terendi tempus. Non me fugit tuum palatum pretioſis Sapientiæ epulis aſſuetum reſputurum illiterati Critici ità abjectum obortum, cui prima Grammatices Rudimenta deſunt; poteris proindè aliquantiſper tamen oculis perluſtrare, quia tuæ eruditæ lucubrationes ad hujus Reſponſi Trutinæ Medicæ comparationem videbuntur dulciores, & jucundiores, illos æmulans pictores, qui ut alicujus mulieris venuſtas magis eluceſcat, propè deformem depingere ſolent. Et ſi in hoc famoſo libello Martiniano à Reviſoribus ejus ineptiarum, & errorum grammaticalium nimiùm miſericordibus non ſufficienter expuncto, colligere non poteris è ſtercore gemmas, ut ex *Ennii* operibus faciebat *Virgilius*; ſaltem tamen ad cachinnos ingeminandos anſam habebis, perſpicieſq; etiam bardos Sapientiæ amictu ſe induere audere, ut inter virtute prǣditos compareant. Vellem profectò ſuam retundere inſaniam, nè cum ſuis triumphum caneret, & cuncta ad hoc mihi ſuppetunt; attamen quia in me, ſocietateſque noſtras tua quammaximè valet authoritas, quid à me factum cupias, paucis aperi, tuo nàmque judicio addam calculum. Interim vale, vive, meque con ſtanter ama.

Neapoli Kalendis Julii 1697.

VIRIS

VIRIS CELEBERRIMIS, ET ERUDITISSImis Medicinæ, ac Anatomes Restauratoribus, & in Republicâ Genevensi Professoribus

DANIELI CLERICO

ET

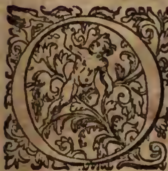
JOH. JACOBO MANGETO

Amicis meis Perpetuum Colendissimis.

CAROLUS MUSITANUS

IATRIAS PROFESSOR

S. P. D.

Mnia tempus habet, & temporis cursu cuncta vicissitudinem in Orbe patiuntur: nosmet ætatum successu novos mores, novas cogitationes, novasque animi indoles subimus; & hominem, qui in puerili, juvenili, & provectiori vivit ætate, in consistenti, & occiduâ alium, & totum degenerem ab illo quisque intuetur, & tandem fato concidere necesse est:

Tempora labuntur, tacitisque senescimus annis.

Veterum dogmata, quæ per aliquot mille annorum ætatem gloriosè sustinuerunt, postremò suâ ruerunt mole, & Græca Sapientia, veteresque doctrinæ jàm factæ sunt aniles. Sola *Galeni* doctrina propter duodecim sæculorum cursum in hominum phantasiis altissimas fixit radices, & nunc mucida in paucissimis hirco pervicacioribus viret, quia est caloris, & frigoris inventum, quod indoctiorum ingenia facilè tenet. Primi illi homines glandibus vescebantur, & etiam modò

hujus

hujus farinæ reperiuntur homines, qui ſpreto pane, tanquàm ſues ad primitivas confugiunt glandes. Natura noſtris hiſce temporibus medicinæ ærarium primoribus medicis in propatulo poſuit, undè nova emerſerunt phœnomena, quæ nunquàm priſca ætas excogitare potuit, adeò judicio ſubacta, ratione perſpecta, experientiâ confirmata, & uſu recepta, ut ambigere valdè ſit temerarium: adeò novam medicaminum ſupellectilem ipſamet natura Chymiæ ope citam, tutam, & jucundam detexit, ut qualiumcumque morborum ſanationes, obſtupente Pandorâ, feliciſſimè ſuccedant, undè lepra, cachexia, hydrops, diabetes, aſthma, Lues Venerea, ipſiſſima peſtis, &c. quos nunquàm præterita ætas expulſos agnovit, nunc pollenti recentiorum remediorum entelechiâ debellati, & à corporibus exterminati conſpiciuntur: imò non exilis morientium numerus, acquiſitis ſummæ energiæ arcanis, ad vitam revocantur. Nec Galenicorum armentum reſipiſcit, & ad meliorem ſe recipit frugem, ſed in eâdem perfidiâ vivit, & perit, & tanquàm ſues iſti Sectarii ſemper profundiùs in quatuor humoribus, aliiſque ſpurcitiis obvolvuntur, ut hirudines pravo ſe nutriunt ſanguine, ceu ſcarabæi ſtercoribus ſaginantur, & ex his lauta parant fercula. *Galeni* doctrina Atheiſmum ſapit, atque Chriſti ſcholæ adverſatur, quamobrem illius dogmata à Chriſtianorum mente ableganda. Fuit *Galenus* Atheus, ut patet ex *libro*, in quo probat *animi mores corporis temperaturam ſequi cap.* 3. Et *lib.* 3. *de diff. pulſ. cap.* 3. Sectariorum comparatione Chriſtianorum in omnibus adverſis ad mortem uſque irridet conſtantiam. Et *lib.* 2. *de diff. pulſ. cap.* 4. Moſis, & Chriſti ſcholas obtrectavit, & tamen iſti antiquarii medici de errore, in quo verſantur admoneri, & reſipiſcere nolunt, ſed more pecudum eunt, quò itum eſt, & non quò eundum. *Ariſtoteles, & Theophraſtus* in ſummâ habentur veneratione. *Galenum* etiam fortaſsè (ut inquit *Euſebius lib.* 5. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap.* 27.) nonnulli ſummè venerantur. Hi ergò tùm infidelium artibus ad erroris ſui ſententiam roborandam abutuntur, tùm ſolerti impiorum aſtutiâ, & ſubtilitate ſimplicem, ac ſynceram divinarum ſcripturarum fidem adulterant. Hinc ego Chriſtianâ pietate motus *Galeni*, & Sectariorum prava trutinavi dogmata, & eorum craſſam Minervam, & falſitatem detexi, nec proindè aliquibus profeci, quia in eâdem damnatione mori deſtinârunt, eſto eorum pravam doctrinam

ctrinam fundiṫùs everterem (absit jactantia,) & solo æquaverim: attamen Galenistarum Synagoga dentibus in me stridebant, & veluti canes ringebant, ego ridebam, & illi rabiem simulabant, nec quisquam, qui *meam Trutinam* oppugnaret, inventus fuit, tantùm quidam Homulus Mulo-Medicus *Geofonensis*, *Petrus Antonius de Martino*, Galenistarum Opprobrium temerario ausu calamum in *Trutinam* exacuit, (præstatet Sarculum, non Calamum exacuisse) verùm iste simplicissimum fovet Idiotismum, & tamen Sciolus haberi affectat, & falsâ opinione veluti turgida bulla, sed intùs inanis, intumescit. Penè innumeras in grammaticâ commisit hæreses, orthographiamque evertit: sed quas doctrinas in lucem edere potuit iste, si nec *Hippocratem*, nec *Galenum* legere scit? Legit, ut ASINUS, quem *Augustinus de Suessâ* docuit, sed ab asino lanam, O' barbaras, & antiquis sæculis inauditas doctrinas. O' resupinatam ignorantiam. O' Temerarium, & Miserabilem Censorem. *Trutinæ* dogmata non intellexit, confutationes non percepit, & rationes non enodavit, sed in suo robore permanserunt, quia perperam accepit, ideoque extra rem locutus. Sicut Poëta ille, sua carmina, quia inconcinnè figulus decantabat, omnia vasa, quæ ipse finxerat, confrinxit: ità, quia *Martinus* inconditè scribens, in meam *Trutinam* latravit, & ceu ASINUS rudit, profectò illi deberem cucurbitinum conterere caput. Scribendi occasionem in Trutinam *Martinus* declarat in sui operis præludio, ità inquiens: *Trutinans usque adhuc, contrà Galenistas, & omnes Peripateticos mordaci sonitu epicinium canit; maximaque audacia tumefactus Galenum repercutit, realem philosophorum scholam offendit, medicæque facultatis excellentiores patronos livido sermone deturpat, & deturpatos deludit*. Et paulò infrà inquit: *Hinc, ne tanti facinoris, opus, relinquatur inultum, sive ut meæ promissioni satisfaciam quâ tempore mei doctoratus, Salerni, gratia suorum, medicinæ antistitum peracti promisi, quousque reget os, dum spiritus artus, semper Peripateticam, & Galenicam tutari sententiam*. O' eximium rabulam, ò præclarum advocatum, ò fœcundum patronum ad *Aristotelis*, & *Galeni* patrocinium! Collegii Salernitani Barbatissimi Patres tempore doctoratûs jurejurando tyrones, ut jurent in verba *Galeni*, in verba Athei, cogunt, & ex hoc capite *Martinus* magistrum *Galenum* tueri conatur. Præterea *Martinus* ex benignitate Collegii doctoratus

diploma recepit; textum enim recitando, à præfationis principio ad finem usque quot verba protulit, tot in grammaticâ enunciavit errores, & pluries memoriâ defecit, & lingua faucibus hæsit; undè à Barbatis Patribus octo nigras habuit fabas, & reprobus effectus singultiens in lacrymarum imbrem misellus meliorem animæ partem solvebat. Hinc Salernitani Patres ejus ignaviæ temeritati conjunctæ miserti, in lacrymarum, & amicorum gratiam gratiosè ad doctoratûs apicem evexerunt, & in ignorantiæ pœnam prò Laureâ corollâ diademate ex helsine, & linozoste redimitus tempora in Collegio apparere necesse fuit, & ipse pro tot sibi collatis benefactis se publico chirographo devinxit Salernitanum Collegium defensurum, *quousque reget os*, *dum Spiritus arctus.* Non tantùm *Trutinam* non expugnavit, verùm nec oppugnavit, sed sanguinis gyrema puerilibus argumentis insufficientibus rationibus, nullâque autopsia armatus temerè lacessere ausus fuit contra omnem evidentiam: atqui quanto cachinno exceptus, delusus & exibilatus fuit, nec tot erubuit contumeliis; hinc ò felicem vultum (in non apprehendendo ignominias, si felicitas in ignominiis reperitur;) ò ejus inquam felicissimum vultum, qui ex tot ignaviæ coloribus nunquàm colorari potuit, nigrum enim est coloris incapax. Hoc admiror hunc per tot ignominias nunquam æstimationem amisisse, quia hanc nunquàm habuit; non enim quisquam, quod non habet amittere potest. O' summam idiotarum felicitatem!

Non ego, Peritissimi Domini, *Martinum* ad literariam provocavi palæstram, quia est tanquàm ASINUS ad lyram, & ineptus non impugnatur, sed deridetur, nec ad improbandos ejus errores argumentis utar, sat alii Clarissimi Viri crassam hujus doctoris ignorantiam, & errata exhibilavêre. Vobis, Excellentissimi CLERICE, & MANGETE, omnis consummatæ sapientiæ Viri, duo majora Medicinæ & Anatomes luminaria, qui omnem in studiis ætatem contrivistis, vobis tantummodò officiosa natura sui ærarii custodiam demandavit, quod penè nunc exhaustum conspicitur, & in plura volumina foro medico accepta, & collaudata ità redactum, ut jure merito vestro labore, & industriâ sub umbrâ anatome, & medicinâ quisque citra laborem vestris in voluminibus in lucem aditis frui potest; Vobis, inquam, Martinianum opus, *Responsum*

Truti-

Trutinæ Medicæ Musitani mitto, ut miraculum in naturâ admiremini Asinus peperit, ac Brutale hujus doctoris non cordati, sed Codati Ingenium contemplemini. Hic libellus in authoris convicium cessit, & sæpè unius ignominia est alterius gloria. Jactabundus scripsit, cupiens ex hoc libello vulgarem captare gloriam, & apud omnes ingenio celebrem, & admiratione dignum existimari, sed sibimet opprobrium fecit sempiternum. Legite, omnigenæ eruditionis peritissimi Domini, quodcumque sit hoc bardum Martinianum opus, non enim nocebit, si animum præcipuè in melioribus indefatigabilem studiis quandòque oblectare, & post seria in jocis, & cachinnis tempus traducere affectatis, Galenistam ridiculum magistro *Gryllo* non absimilem invenietis, & tandem hujus *Martini* inepta doctrina erit ita dulcis velut philomelæ cantus, sed philomelæ rudibilis in mense Maii. Tandem Encyclopedici Viri, Valete, vivite, meque constanter amate.

Neapoli ex Musæo
ix. Kal. Junii
1700.

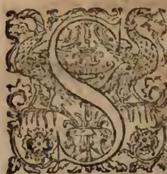
VIRO CLARISSIMO
Medicinæ Professori Experientissimo

D. DOMINO

CAROLO MUSITANO

S. P. D.

DANIEL CLERICUS

UMmas Tibi ago gratias, Vir Excellentissime, quod me in Doctorum Virorum albo adscribere dignatus fueris, quos veluti disceptatores elegisti in lite à nescio quo, medicum se fingente, Tibi nuper mota. Is sanè honos à Te mihi habitus cui impar omninò sum. Sententiam tamen rogatus, quid super hac re cogitem paucis aperiam. Adversarii tui sortem non possum non dolêre, qui, sibi uni sapere visus, dum nihil nisi Veteres & Veterem Medicinam crepat, quid sibi velit nescit. Si ipsi probè nota esset omnis Veterum ratio, imò si Veterum, quos tantopere extollit, vestigiis insisteret, eum neutiquam infestum haberes. Maxima semper libertate, ab omni ævo, mihi videntur usi Medicorum filii in admittendis, pro arbitrio, vel rejiciendis decessorum suorum placitis. Ut ab *Hippocrate*, qui Artis nobilissimæ fundamenta jecit, incipiam, an ille, propriæ familiæ, utut Diis originem & artem suam acceptam ferentis, luminibus contentus, sæculi sui inventa repudiavit? minimè

minimè gentium, sed Asclepiadarum suorum *Observationes* Philosophiæ, quæ modo illucescere cœperat, face illustrare in animo habuit; quò ipse ex Empiricorum, quales erant proavi sui, subselliis ad Medicinæ nascentis dictaturam evectus, immortale sibi nomen fecit. Nec ideò ipsius scitis usque adeo acquievêre illum proximè secuti, ut nihil sibi prætere a exquirendum arbitrati sint. Quin vix elapsum est integrum sæculum cùm *Chrysippus* Cnidius, novâ methodo medendi usus, non phlebotomiam modò, sed & κάθαρσιν, duo inconcussa Asclepiadeæ Medicinæ fundamenta, subversum ivit, quo in consilio adstipulatorem habuit, famâ Hippocrati secundum, *Erasistratum*, Discipulum suum. Tum simul, improbo labore indefessoque studio excoli cœpit *Anatome*, Hippocratis tempore admodum rudis, non modò à laudato *Erasistrato*, sed & ab *Herophilo*, quem eo nomine summis extulit laudibus Vetustas; quique dum disciplinæ istius pomœria pro virili ampliat, *pulsuum* scientiam, eidem Hippocrati penè ignotam, curiosè tradit.

His ita se habentibus, cùm Antiquitas, ut *Plinii* verbis utar, *durare videretur firma*, duobus post sæculis, Pompeii Magni ætate, exortus *Asclepiades* Prusiensis, atque in Veteres omnes debacchatus, Democriti Philosophiam in Medicinam introduxit, unde nova subitò toti arti facies. Ab eo tempore novæ subinde sectæ, inter quas *Methodica*, auctore *Themisone*, præcipua, novàs medendi leges condere non cessarunt; quas, in Scenam, sub Marco Aurelio, ingressus *Galenus*, omnes profligare, atque *Hippocratis* Medicinam restituere aggressus est. Utrum à scopo aberrarit nec ne; an sua pro *Hippocrteis* venditârit, non est jam inquirendi locus. Hoc unum observasse sufficiat, tantam ejus fuisse authoritatem, seu, ut veriùs dicam, tantam fuisse succedentium Medicorum segnitiem & vecordiam, per integra propemodum decem sæcula, ut nihil planè novi ab iis inventum sit, donec tandem caput extulerunt *Arabes*. Ii sane, Galeno cæteroquin addicti, *Alchimiam*, artem antiquam medico usui accommodare cœpisse videntur. Quæ ab eo tempore, superiori scilicet & hoc nostro definente sæculo, arti nostræ accesserint, seu *Chymiam*, seu *Anatomen*, seu rectiorem de aliis omnibus ad eandem artem spectantibus judicandi rationem attendas, lippis & tonsoribus notum est.

Hactenus dicta adversario tuo, Vir Excellentissime, ritè pensitanda erant, ut disceret quo pacto dies diem docuerit, & videret omnibus semper licitum fuisse Spartam quam nacti erant ornare, nec ulli præreptam occasionem Veterum placitis aliquid addendi, aut ea, pro lubitu, corrigendi. Id sibi juris Veteres ipsi, ita nobis vocati, cùm tribuerint, respectu antiquiorum, quidni & nos eo gaudeamus non video? An è contra, servili modo, ne latum unguem ab eorundem Veterum sententia decedemus, & quia sanguinem, pretiosum illum vitæ laticem, in circulum indesinenter agi ignoraverunt, oculis nostris super hac re non credemus, aut quia Chymica non tractârunt, ne aquam quidem rosarum stillatitiam attingemus? Absit ut unquam talia & tam absurda meditemur, quin egregiis temporum nostrorum inventis frui, & ea, pervicaci stultitiâ, non admittentes, non ad βαλανηφάγους modò Arcadas, ut Tu censes, sed ad Anticyras ipsas amandare liceat. Ita affectis reditum in saniorem mentem exopto, Tibi verò qui gravissimi eorum morbi causarum & remediorum momenta, eximiâ Tuâ *Trutinâ*, ponderare apprimè nosti, fausta omnia animitùs adprecor. Vale, Vir Excellentissime, & eorum loco habe, qui excultissimi ingenii Tui dotes, omni ex parte, suspiciunt.

Ex finibus Allobrogum
5. die Julii anni
1700.

Tibi addictissimum
CLERICUM M. D.

VIRO

VIRO NOBILISSIMO, Præclarissimo Domino D.

CAROLO MUSITANO

IATRIAS PROFESSORI longè Celeberrimo.

JOHAN. JACOBUS MANGETUS

S. P. D.

Non est quod mireris, Vir Clarissime, si inter tot Genii tui verè in Medicis excelsi gratos susceptores unus assurgat Dominus *Martinus* multorum plausibus infensus. Veritas jam ab ipsis mundi cunis non ita universim exculta est, quin suos omni tempore & contemptores & hostes nacta sit, Solque etiam ipse splendidissima Omnipotentis manus creatura generis humani maximo bono efformata inter admiratores, imo etiam adoratores, ingratos vidit populos qui non tantùm maledictis ipsum afficerent, sed etiam telis suis, si ita per vires longè inferiores licuisset, impeterent. Cerebrum idem non omnibus concessum, atque non minor in ejus constitutione intima, quàm in vultus lineamentis reperitur varietas, unde tam variæ in scientiis exurgunt sententiæ, imo quandoque sententiarum monstra, quarum authores quibusdam irridendi, multis sanè ac forsan æquioribus miserandi videntur. Horum exemplo, Vir Clarissime

ſime, contra Antagoniſtam tuum bilem non movebimus, aut ſarcaſmis ac maledictis pugnabimus, ipſius potiùs ſortem deflentes, qui ignobilioribus Veterum malè intellectorum, armis, nihil minus quàm omnium Neotericorum, meditetur triumphos, infirmiſque ſuis machinis quod maximè inexpugnabile, in munitiſſima, quam ſolidis veritatis Medico-Chęmicæ muris armatam defendis arce, falſa ſpe deluſus confidentius aggrediatur, meliorem mentem ipſi ſincero exoptamus animo, ut aliquando Doctorum, ac cordatorum choro adſcriptus, futilitatum & ineptiarum quas tam ſeriò ac faſtuosè hodiè tractat, ipſum pudeat, & eorum quibus hactenus tam imperitè, imò dixerim ferociter contra Excellentiam Tuam chartas ſuas commaculavit, memoriam, non minus quàm mali ſomnii ideas, promptè excutiat, veréque tum ſapiens, & divitiarum quas in amentiâ ſua poſſidebat contemptor, nobis non exprobret quòd votis noſtris illas ſibi eripuerimus, ut ille apud Horatium qui

In vacuo lætus ſeſſor plauſorque theatro

poſtquam cognatorum opibus curiſque fuit refectus, & ad ſe rediit *Pol! me occidiſti, amici, non ſervaſti,* ait,

cui ſic extorta voluptas,

Et demptus per vim mentis gratiſſimus error.

Tu interim, Vir Clariſſime, macte animo eſto, & caniculás illas, ipſius etiam magni luminaris ſplendori allatrantes nullatenus moratus, vigiliis tuis veros Philiatros non minus beare perge, meque Tui admiratorem ac cultorem obſervantiſſimum amare non deſine.

Dabam Genevæ die Julii
6. Anno 1700.

ALLOCU-

ALLOCUTIO

AD VIRUM

Celeberrimum, & Reverendum

DOMINUM

CAROLUM MUSITANUM

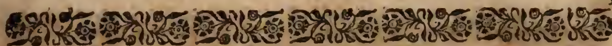
MEDICINÆ PROFESSOREM.

SI vacat à morbis nostras audire Camœnas
  Nec nimius medicam postulat æger opem.
Accipe, quæ faciles scribunt tibi carmina Divæ
  Nec, mihi quæ levis est, sit tibi Musa gravis.
Quid Responsa paras MARTINO GEOFONENSI
  O Tu, qui nomen, quâ patet Orbis, habes.
An ne times, ne te famâ super æthera notum
  Obscuret Libro, Barbarus iste, suo.
Haud faciet, non si totum Phlegetonta moveret,
  Ipse prius gelido flabit ab axe notus.
Cum tali pugnare viro non te decet unquam,
  Atque tuæ dextræ verbera non meruit.
Sylvarum Terror Leo trux animalcula spernit,
  Imbelles, & aves fida ministra Jovis.
Parce igitur ferro, capulo tenus abdito, & ensem,
  Esse Sacerdotem te memor esto precor.

Mysta verende hujus MISERERE, ET KYRIE ELEISON:
Propter MARTINUM dicere ne renuas.
Qui Peccatores solvis sua crimina ad aurem
Narrantes, PETRUM solvere ne dubites.
Injunge, & rigido liventia terga flagello.
Verberet, & largis imbribus ora riget.
Perque novem luces expers, potûsque cibique
Vescatur tantùm rore mero ac lacrymis.
Tu qui cognoscis, quicquid medicina recondit;
Huic ægro medicam, quam potes, affer opem.
Pharmaca multa para, catapotia mille, trochiscos,
Misce melampodium, fiet & alter homo.

Datum Krusvvick
24. Junij
1700.

C L A

CLARISSIMO, ET REVERENDISSIMO
DOMINO
CAROLO MUSITANO
De Galenismo Triumphanti

ELOGIUM.

Audi Lector Humanissime
Vox Sanguinis de Terrà Clamat,
Vindica Domine Sanguinem nostrum, qui effusus est
Proh Nefas!
Silet Medentûm Cœtus
Et decem sæculorum decursu, à quo GALENUS
Trucem lanienam aperuit
Semper Obmutuit,
Audivit tandèm Apollo
Et misericordià motus PARACELSUM dimisit
O' quantum obstrepuit iste,
Et humaniori ad sanitatem detecto calle
Paravit viam Domino
HELMONTIO
Crepuit, & Increpuit
Neotericorum COUS
Cruentamque in sectam ad necem usque contendens,
Hanc ferè destruxit, aliam instruxit
Accurrère
Ultimis è Mundi Plagis suppetias daturi
Solidioris Sophiæ Alumni
Multum egerunt, sed non peregerunt,
Multum adhuc restabat Operis,
Quandò

CAROLUS MUSITANUS CASTROVILLENSIS

Lucem Aſpexit.
Plaudite purioris Iatrices Philiatri,
Hic tandem aperto Marte, invictâque Minervâ
In Sanguinarios conſurgens
Et Spagyricæ, Medicè, Chirurgicè, imò Theologicè
Parthenopæâ in Arenâ indefeſsè deſudans
Plenum pollicetur Triumphum.
Sic Ethnicum Fidelis
Atheiſtam Sacerdos
Proſternens.
Qui incruento holocauſto Cœli fores jugiter pulſat,
Incruentum pariter firmabit artem.
Undè Jeovè gratus, Sanis gratior, Ægris gratiſſimus
Artem tantoperè exoſam
Reddet Jucundam.
Age ergò amice Lector,
Et ut eâ quâ fungitur Authoritate
Inexpiabili Anathemate
GALENO cum Aſſeclis ad Gehennam
Proſcripto,
Cruentam ſitim quâ ſemper exarſit
Stygijs in Undis
Æternum bibens
Nuſquàm extinguat:
Precare.

Aſtæ è meo Muſæo,
8. Septembris.
1699.

JOANNES BAPTISTA
VULPINUS
Medicus Aſtenſis.

VIRO

VIRO

CELEBERRIMO, ET EXPERIENTISSIMO,

DOMINO D.

AVUNCULO MEO

CAROLO MUSITANO

PHIL. ET MED. PROFESSORI.

DUm procul à curis, longâ dum pace tenebar,
Nec agitata malis, nullo turbata dolore
Mens esset: tunc rura mihi, collesque repostos
Inveni, quos myrtus amat, semperque virescens
Laurus fronde novâ, & Zephiri motantibus umbris.
Hos inter colles lenis, quos aura fatigat,
Aura Favoni lenis, fœcundissima campis,
Mons sublime caput liquidum super æthera tollit.
Hinc fontes gelidi, hinc tenues per gramina rivi
Procurrunt, lento fugiens procul unda sonore;
Terra ferax fructu, gravis, & bis una racemis
Conspicitur, germenque corymbus Sacer Jacco,
Serpit, & incertas inducis collibus umbras:
Hinc secura quies animi, & præclara laborum
Dona Dij posuêre, suas hic inclyta sedes
Constituit virtus, melioris, & ocia vitæ.
Fert fama, hæc primùm gentes ab origine primâ
Sacra Deo statuisse loca, undè oracula vates
Rendebat Deus ille, suo, qui numine mentes
Inspirat nostras, & dat ventura videre:
Fortè ego dum vellem Phœbi penetralia adire,
Et numen venerari; tùm mihi visa repentè

Non procul ex adyto, quod plurima laurus opacat,
Effigies miranda Dei redimita coronâ,
Circumſtant illi charites, Nymphæque decentes,
Muſarumque chorus, junctis per mutua palmis;
Obſtrupui, & vani ſpecies objecta timoris
Impulit in nemus, umbriſque occultavit opacis.
Intereà Sanctis præſentia numina votis
Dùm taciturnus adoro, talia Magnus Apollo
Verba dedit, claràque ſonat per æthera voce:
Inventum medicina meum, hanc tractavimus ipſi,
Dique, Deæque omnes, fuit hæc mea gloria prima
Naturæ monſtrâſſe vias, quovè ordine cuncta
Jàm moderata: ſuo æternâ nunc lege ferantur.
Ipſe ego pallentes animas jàm triſtia Ditis
Pulſantes Regna, & fœdæ loca devia noctis
Ad ſuperas revocavi auras: bis mare per undas:
Bis Erebi portas: ſævos bis viſere manes
Hæc valuit manus, atque hæc novit ſola medelas,
Et certas artes, quibus incorrupta per ævum
Alma ſalus durat, ſuperâque hac veſcitur aurâ.
Haud dubitanda fero: terras Orbemque revolvi,
Ex quo primùm ego, & ex ſummo de margine Olympi
Emerſi, rutilante comâ, radioque coruſco,
Mille aras, ſanctaſque preces, & vota quotannis
Intiſtuere piæ gentes, nevè ultima Mundi
Abdita pars adeò Terræ eſt ignota per undas,
Quæ delubra mihi, & meritos haud ſanxit honores.
Sola mihi ſemper fuit illa infenſa propago
Inſuſi ſenis, alloquio gravis, atque repexam
Canitiem menti mulcentis pectora ad uſque
Illa ſacras artes, & numina noſtra profanis
Tractavit manibus, ſceleravit, & ore nefando.
Ah quantùm potuit nefas, & ſpargere in omnes
Oras una *Galeni* ars exitiale venenum!
Gens inimica Deûm, & toto execrabilis ævo,
Spargit in incautas hæc falſa oracula gentes.

Dira

Dira lues miſeranda magis contagia, tabes,
Tot mala, quæ latè noſtrum ſunt ſparſa per Orbem,
Aſtrorum vitio verti; nàm lumine Titan
Æthera dùm liquidum, tellurem, atque æquora ponti
Vectus equis luſtrat, radiiſque inferna pererrat,
Ipſe movet, turbatque ſitu primordia rerum,
Ipſe pater morborum eſt, ipſe & originis author;
Et ſedes mutare ſuas cuncta aſtra priores
Novimus, & vacuos cœli tabeſcere tractus;
Undè nova emersêre citò contagia terris,
Illa fuit, quæ tantùm eſt auſa, & tuta per ævum,
Hoc potuit ſcelus, & terris immittere peſtem:
Undè genus mortale adverſo Numine tantum
Ærumnarum pertulit, & malè ſana malorum
Gens ignara doli, eſt longum tot paſſa per ævum.
Quod felix, fauſtumque ſiet, mihi nomina in imas
Inferni ſedes damnare, & mittere in umbras
In mentem venit, ſcelerique piacula digna
Ferre ſua. Ah! potuit tantum ſuprema gementûm
Vox illa incaſsùm toties effuſa per auras:
Parce precor Pæan jo, concede mederi,
Pæan ò medice jo, Pæan pone ſagittas;
Flectere jàm tandèm valuit, nevè irrita Numen
Vota meum fecit, ſævamque avertere peſtem;
Undè ego magnâ mente virum, qui talia poſſit,
Delegi, & lapſis unus ſuccurrere rebus:
Hic MUSITANUS erit, cujus præcordia Titan
Hoc effinxit meliore luto: hic eſt optimus ille
Naturæ interpres, Phœbeæ, & maximus artis
Vates, qui dabit exitio male viſa *Galeni*
Nomina, totque leves nugas, artemque profanam,
Hinc ego cæleſti contingam pectora flammâ,
Divinamque ſacro luſtrabo lumine mentem.
Vos mihi dilectæ nimium, nimiùmque ſorores,
Parnaſſique decus: ſic vobis ſemper Apollo
Sit facilis, veſtriſque adſpiret Juppiter orſis,

Vos

Vos quoque cælesti conspergite pectora rore.
Arrisêre Deæ, & placidum dedit æthera melos:
Aurea restituet cunctis sua sæcula terris.
Respondent Sylvæ, ingeminat Nemus, assonat Echo:
Aurea restituet cunctis sua sæcula terris.
Intereà aura levis, laurusque Dei alma vicissim
Carmina conduplicant apto modulata susurro,
Dùm magnum Numen nubes velabat opaca.

Neapoli 10. Octobris

1700.

JOSEPH MUSITANUS
Med. & Chirurgiæ Professor.

D. CAROLUS MUSITANUS

4. 444. 760. 1208.

Anagramma Numericum

IATRIÆ EXACTA, AC LIBRATA STATERA

204. 410. 4. 213. 377. 1208.

EPIGRAMMA

SAt nimis invaluit medicina cruenta Galeni,
Exulet ut, Mundo CAROLE præbe tuam.
Pro incerto is certum haud librans vult linguere, vitam
Hanc det ut, exhausto sunguine dimidiat.
Tutius amissam STATERA EXACTA salutem
Reddi autopsia jure LIBRATA probat.
Quam bene librasti IATRIAM in secla futura
STATERA hac uti noscet ubique volens.
Parca tibi parcat, vitam concedat Apollo,
Vitæ qui multis stamina viva paras.

Genuæ 2. Kalendis Junij
1700.

Frater
MATTHÆUS à CADRALIO
Capucinus Pedemontanus Provinciæ,
& Medicus.

In lode dell' Istesso Signore

CARLO MUSITANO

Celebre Professore di Medicina nella Città di Napoli

SONETTO.

O' Tu cui dier le Muse il nome loro,
E Febo il don di risanar concesse
Ed in virtù del merto tuo t'ammesse
A dar le Leggi d'Esculapio al Coro.

Chi doni à tua virtù premio decoro?
Apollo sol, che te ministro elesse
De' grandi arcani suoi: le Muse istesse
Porger ti ponno il meritato alloro.

Or piu non fia, ch' ad un mortal che langue
Con tor sangue dar vita alcun pretendi,
Se piu ch' il mal rende il rimedio esangue:

D'Igiea i mister Tu sol' intendi,
E con leggi piu sante al'Vom dal Sangue
Conservando il tesor, la vita rendi.

Fr. Matteo da Caraglio
Capucino.

MEDICASTER MARTINUS NON ASELLO CARENS, SED IN ASINUM MUTATUS.

EPIGRAMMA.

HOstis Musarum MUSITANUM lædere tentat
 MARTINUS, qui sic Verum se prodit ASELLUM.
Non uno puncto, sed punctis mille, quid ergo
 Mirum si rudat, qui nil nisi rudere novit?
Hoc pudeat Doctum te defensore SALERNUM
 Uti, ne SCHOLA dum fiet MOLA despiciaris.

ALIUD

QUondam pro puncto caruit MARTINUS ASELLO;
 Se nunc in puncto præbet MARTINUS ASELLUM.

MADRIGALE

Sù l'Odio, che professa il MARTINO, al MUSITANO, *che ha publicato la*

TRUTINA MEDICA

SE'l MARTINO odia tanto il MUSITANO,
 Eccone la raggione in mano,
 Questo bilanciando il MARTINO,
L'ha trovato valer men d'un Quatrino.

KRUSWICK
14. Junij
1700.

CLARISSIMO, ET REVERENDISSIMO

DOMINO,

CAROLO MVSITANO

MEDICINÆ PROFESSORI;

ELOGIUM.

Læta inter plaudentium verba,
Astenses inter tot modulantes Olores
Tenuibus ab ideis etiam conceptum erumpe tuis,
Mea gaudium Musa.
Et CAROLI MUSITANI
Cujus Minervæ Jubar Apollinis in firmamento,
Mortalium omnium, magis aſt ægrorum,
Supercilium extollens multum emicat,
Gratulare.
Tantâ nunquàm voluptate
Ac ejus quandò TRUTINÆ MEDICÆ OPUS
Typis, ingenij floribus, ſagacitatiſque fructibus denuò onuſtum,
Commiſſum fuit gaudii Signum Medica Reſpublica.
Proprio in corde concepti;
Monſtravit.
Felix talis impreſſionis dies, abſque margarito ſignanda,
Quæ tot Hippocratis Sectatoribus juvamina contulit.
Eja MUSITANE DOCTOR
Recens novæ Medicæ facultatis ORACULUM,
Et ſi non Mundi Novi machinam, ſaltem Veritatis Rempublicam
Proprio,

Proprio Marte, non Herculis, aſt Galeni, ac Avicennæ
Quod Antiquorum Turbæ
Non felici conceſſum aleâ fuit
Columnas pertranſiens;
Dùm Tibi ſolum propitium fuit fatum,
Aſſecutus es.
Igitur in Te
Tantam expreſſam virtutis Iconem
In æternitatis templo poſitam
Hiſce colit.

JOSEPH SECUNDUS VAYRUS,
Medicus Aſtenſis.

VEnite ò vaghe Muſè
Che di Pindo su' Colli hor habitate;
Deh! quei luoghi laſciate,
Che di CARLO v'attendo,
Per formar al gran merto,
D'honori dovuti, pretioſo un ſerto.

SINGULARI MERITO REVERENDI

DOMINI D.

CAROLI MUSITANI

MEDICI EXCELLENTISSIMI

ELOGIUM.

Adeste
Fidi Asclepiadis Proceres, & miramini:
Clarissimo in Parthenopensi Polo, Illustre Sydus
CAROLUS MUSITANUS CASTROVILLENSIS, effulget
Magni Ominis Heros; Philiatrum Decus:
Unus Orbis———Unum Urbis
Genius ——— Ingenium.
Sanè Sapientiæ inter numina Apollo,
Si Musis Natus.
Divini quid Sapit;
Quem Animus Sapiens, Consilium, & Religio
Supra Hominem reddunt.
Eruditorum Optimus, & Optimorum Eruditissimus,
Infiniti Operis, Immensum Opus, redegit in terminos:
Aperiens Primò, Naturæ Librum
Pyrotechnia sua Sophica.
Purioris Chymiæ, Possessor è rerum Analisi Verum;
E' velatâ Naturâ, Veriora revelavit Arcana.
Chirurgicam ingressus Spartam, ut Angelus è Cœlo lapsus,
Sat est tangere, ut Sanet:
Probatiora seligens Remedia.

Trutinam

Trutinam quid ni Eruditiſſimo decoratam Stylo
Penſitatis tot Artis Heroum dictis,
Æquâ Lance, ac Mentis Acie conſtruxit.
Inaudito Doctrinæ pabulo, verè Animos nutriens
Cum de Nutritione diſſeruerit.
Hic omnium Ingenia collegit in ſuo,
Virtutis Epitomen.
Pyretologia mox ad Lemniſcum producta
E' Dedalejs Errorum ambagibus melius Ariadnis
Extricat Filo;
Altioribus Baſim jaciens difficultatibus
A' tot Oppugnatis
A' nemine Expugnatis:
Inſigni Emeritus Laureâ, cùm Solus de Febrili Lernâ
Triumphet.
Una non æquat meritum Eccleſiaſtica Dignitas,
Nec unus æquabit, Stylus, Laudem;
Quippe Unitus Sacerdos, Priſcis ter Aptior
Tamdiù in illis, cùm pubeſceret Medicina
In hoc, uberiori conſeneſcit Autumno:
Docta quin Sacra morbos averruncans
Manu.
Incruentum exponit Opus. Incruentas, Supremo Numini
Qui litat Victimas.
Indignum ſanè ſi Viri tantæ Religionis manus
Ægrorum Innocuo polluerentur Sanguine.
Regulari Jure
Irregularitatem Fugiens.
Veritatem ut firmat, Errores confutat,
Illis diù placere non valens
Quibus æquè Virtus, ac Veritas diſplicet,
Præpoſtera natis Minerva.
Adverſus TRUTINAM MEDICAM, Quidam Elatus Vapor
Tantùm Doctrinæ Jubar credidit obtenebrare.
Infelix neſciens: cæcas exhalationes
Infirmiorem non ultrò ſpheram aſcendere,

Nati-

Nativoque inſtinctu deprimi
Solis Aſpectum
Verè Sol
Cum ſolus rectam cordatorum Virorum percurrat Eclipticam.
Vulgarium irrideat Calumnias
Si rem acu tanges, morborum enucleato fomite
Herculeum ſolvit nodum:
E mulos non habens, quin nunquàm Pares:
Veritatem dùm exprimit, non opprimit
Galenica Temeritas
Rudis Impavidus Vulgi
Qui non Vulgari dotatus ingenio
Rationem fulcit experientia.
Virtute itaque Pietatem illuſtrans, Pietate Virtutem
Quo proprius ad Metam; eo curſum intendens
Æquè fœcundus Animæ, ac facundus Animi
Dotibus,
Novus hic Medici Orbis Alcides, Calamo
Melius quàm ferro Antiquorum Monſtrorum Domitor:
Vivo Gloriæ in Obeliſco feliciſſimè
Perennet
Galeniſmi ad Opprobrium
Famæ ad Immortalitatem

SEBASTIANUS CORNALIA
Med. Aſtenſis
Dicavit.

Aſtæ 4. Junij
1700.

AD

AD BLOSIUM
AMICUM

URanie mihi culta, parum desiste polorum,
Et terræ gyros, monumentaque pandere Tusci
Clara Galilæi. genium, mentemque vereri
Desine Cartesii; sophiæ insudare severis
Non opus est studiis, buccas rumpente cachinno.
Nec mea frons, Erato, magis impallescat amore:
Ad loca Pausilypi quondam circumlita musco
Tecum ego Mosellæ veneres modulatus, & ignes,
Oscula nimirum cecini, multumque puellæ
Deliquium, illecebras, suspiria, somnia, lusus.
At nunc posthabitâ Cythereâ, naribus uncis
Indulgere juvat, Satyrique ostendere sannas,
Pegasides; verùm tunicas ne carmina scombris
Dent, precor, Eupolidem sapiant, referantque Cratinum,
Occultique modos Sectani vatis, & artes,
Eloquiumque, salesque; gravis livore recedat
Zoilus, invidiæ stimulis agitare recuso
Iliadem, ingenium detrecto nullius. Unus
Nostræ materies Satyræ NACA, unus Agyrta,
Blosi, MARGITES etiam cognomine dictus,
Nititur hic falsâ TRUTINAM compescere lance,
Ignorans EXAMEN. At inteream malè tandem,
Si non pœniteat, se divulgasse Libellum,
Si non cum damno probrum ferat, atque papyros
Deleat igne rudes infelix, utque Lycambes
Occidit Archilochi rabidis suspensus jambis,
Elidat fauces laqueo, cum nostra recludet
Sepia, servorum pejor vibice catastæ,
Hujus Agasonis delitia, cumque lituris
Hanc emendabit vappam, incultique saporis
Fermentum. Et licèt ille duos depingeret angues,

Non timeo; & verbis si fistula mulceat aures
Nacæ, bile madens potiùs (Styga juro) veneno
Vindictæ spumescit. Agyrta ægrotat, Apollo,
Est opus Anticyrâ, cerebri testudo labascit,
Affer opem, nequeo diuturno occurrere morbo.
Obstupuit miser, & validis radicibus hæsit
Stultitiâ, ingenii vis tabuit omnis. Ab annis
Pubertatis ait Nacam stupuisse magister,
Cum Phrygij coleret medicinæ elementa Galeni,
Atque Sophi quondam meditans documenta Stagyræ,
Fit subitò fatuus, delirat lingua, suique
Oblitum crebrò memini cognominis olim.
Hinc & imaginibus deluso pectore pravis,
Delumbare studet nunc dogmata Chymica, causas
Morborum, Medici quas invenere recentes,
Damnat iners, & quas cerebri par glandula cono
Effinxit rerum malè formas, vulgat inepto
Codice congestas, lucri, & spe divite famæ.
Collocat in triviis, & valvas ante popinæ,
Cauponæque schedas, inscripto nomine Libri,
Vendere noluerit cum bibliopola. Galeni
Longum clamet jo! pannosa, hirsutaque turba,
Facta probent Picentini, scurrentur amici.
Mirum jactat opus, catulos ut simia pulcros,
Naca, Polycleti statuam, humanumque disertè
Corpus ajt CHARTAS imitari. Vellite barbam
Huic, pueri, stolidam, stultorum adjungite cœtu,
Digna magis foricâ, vel oleto pagina fatur.
Venosus Liber est MARGITIS, robora nervos
Nulla tegunt, latéque horrent, squalentia membra,
Occupat & caries artus, os livor iniquus,
Bullatam faciunt spumantia verba Minervam,
Atque solœcismos crepitant, ructantque mephitim.
Hinc sibi ridiculus blanditur Agyrta, superbit
Exuvijs devicti hostis, metamque suorum
Plaudit votorum penetrasse; reposcit Agaso

Docta triumphali delambi tempora lauro.
Cur hederis digna non gaudet imagine libri
Vestibulum, Delire, tuâ? num Bacchica serta
Sunt odio? frontem mage lubrica malva coronet.
Effigiem, precor, artificis manus extera sculpat,
Taliaque ære diu durantia carmina signet:
Tessalus est ASINUS, cernis quem lector: hic artes
Semper Apollineas nescivit, rudere tantùm
Novit, & in Doctum Chirona recalcitrat effrons.
Flectier in gyrum quorsum abnuis, o Bone, sanguem?
Scilicet insanis, an vis deludere? cordis
Cur non antra tument, nigrescunt sanguine lento
Pulmonum venæ, nullus si sanguinis Orbis?
Præstabat patinis ventrem intumuisse supinum,
Quàm noctes duxisse insomnes, Naca: labores
Nocturni, pallorque juvant ten' nobile germen
Arcadiæ? O utinam mentem sub pollice possem
Ducere, vitares risus, populique cavillos,
Nec mea te medio Siren ostenderet ungue,
Sed vetat hoc morbi vis desperata, tibi frons
Jam pudibunda diu perijt, varumque videmus,
Antyciris temulente, animum procedere, lippus
Rubricæ normas oculis non dirigis unctis.
Ut lorica trilix, te munit ineptia, qualis
Pinus humi defixa hæret, vel fronde tenaci
Nectunt quercum hederæ, sic pacto inscitia tecum
Conjugio stabili nunquam divellitur. Ast hic
Vanescet labor, ulcisci si tentat arundo
Tantum ausum; piget innumeras carbone notare
Stultitias, quas Oceanus miratur uterque.
Recto queis talo ratio non stare videtur,
Scommata quid faciunt Satyrorum? Musa recurvo
Frustrà suspendit naso mea. Solvere, Blosi,
In risus, nova dum memoro deliria Nacæ:
Stertit Naca, monent insomnia, Bestius ille
Creditur in rhonco: destertit; Bestius idem,

Inquit, ego ſum, non deludunt ſomnia ſenſus,
Nunc ſcio dicta Senis Samii, nec falſa videntur,
Non me Pythagoræ pavo latet, Ennius hauſit
Manibus ex Samii pavonis lampada vitæ.
Noſco equidem quàm, ſtulte, tuis inſania crevit
Fibris, una ſalus ſupereſt, ſub Sole repoſtas
Quærere Threicio terras, & vulgus ineptum.
In trabe naufragium, depictaque bella, rateſque
Ex humeris portare decet, pueriſque rogare,
Aſſem, Pæoniæ cum ſis tu dedecus artis.
Dicere plura vetat, nautarum quale celeuma,
Neſcio quis ſtrepitus, vox cornicatur in aure
Inſanæ plebis, tuus intonat ore magiſter
Pſyllorum de gente ſatus CAVA, pulpita ſcandens,
Magnanimumque canit, Phœbique, Joviſque timendam
Progeniem te, Naca, vocat; tentamina centum
Avulſor dentis, quique evirat enſe puellos,
Et mediaſtini ſtrigiles ad amæna ferentes
Balnea, commemorant, Mimorum examina plaudunt.
Tollere de circo ſonitus, & murmur anile
Non promtum eſt, clamat muliercula, ſaga, ſuumque
Artificem dicunt præſtigia, quique petauro
Aëra pervolitant, lætantur, geſtit Agyrta
Cum generis medico veterini, & ramicis, uno
Nomen ubique tuum tollunt ad ſidera plauſu.
Inſtituas de more foro ſpectacula CASTRI
Ludicra, Naca, jubet præceptor, pande Theatrum,
Gerronum cathedras propero pede ſcande, repoſcit
Pharmaca, quæ cimices, importunumque venenant
Oeſtrum gens, jaculat jam vincta numiſmata lino,
Arcanumque ſenex pro ramice, proque mariſca
Unguentum expectat ficoſus Spintria, teque
Mille veredorum, mularum mille tumores,
Ulceraque, ſcabieſque rogant, tabeſque Moloſſi,
Jumentique vetus petimen; tua quærit agaſo
Amuleta macris pro mulis: Attamen æquum eſt

Oscillare prius, variosque ostendere ludos,
Ut pluris tua divendas emplastra popello.
Eja age, fabellas comitabitur histrio quisque,
Et personatus phonascus scurra jocosis
Æthera complebit concentibus: Incipe cantus,
Naca, prior magicos, rumpi queis assolet anguis.
Præcipitat se quisque, loqui si cœperis, urbis
Omnibus adjurat Rex vectigalia Agyrtis
Addere, te solum excipiens, ut videat hospes,
Gaudeat & populus nugis, animumque remittat.
Argenti tandem poteris (mihi crede) talenta
Congerere, ægrotis collyria bobus, equisque
Præscribens. Grandescet honos, cœptisque secunda
Annuet, & votis fortuna; haud mentior, audi
Arcadij pecoris ruditus, sibilaque ora:
Nonne tuæ est oncans tibicen laudis Asellus?
Nonne tuæ celebrant decus immortale Minervæ,
Muneraque, innumeri cursim dum lignea pupi
Concutiunt densos inter crepitacla susurros,
Sistraque tintinnant sacra Bacchanalibus, æra
Mille boant, ringuntque canes, plebecula sclopo
Centeno pedunt, & anilibus assonat echo
Plausibus, ingeminat juvenum dum crebra cachinnos
Colluvies? Præco ceroti Sannio raucet,
Extinctasque lues medicamine ludio narrat.
Miratur vacuus decoctor, furcifer, erro
Prodigium. Gerulos acri non jura morantur
Pinguia limacum siliquastro, apioque natanti,
Nec quæ lixa foro divendit omasa macellum,
Confluere ad ludos per compita, teque loquentem
Auscultare, canum noceat ne morsus, & aspis
Hostis conjugij sponsas demittat ad Orcum.

Datum è meo Musæo
Coloniæ Agrippinæ
Kalendis Maij
1700.

Amodeus Gallus

IN MARTINUM.

CUm ſævus calor ureret medullas
Mî longè patriâ meâ remoto:
Vos, o queis medicæ reclusit artis
Quantùm non alii reposta Phœbus,
Donzelle, o ubi, docte Napoliſque:
Accitus Phyſicus verendus ore,
Ni curto foret horridus capillo
Nec fœdè tegerent genas utraſque,
Et manum rigidæ ſcopæ pilorum.
Tùm linguam digitis, manuſque tentat,
Poſt crudos matulæ bibit liquores,
Hærens non nihil. Inſuper Galeno,
Ac Hippocrate millies citato,
Ingentem calicem propinat atri,
Et fœdi laticis: pudet referre:
Præfato veniam tamen licebit.
Hunc ſorbens ſtomachus latrare cœpit:
Mox tanto regerit labore potum,
Quod cunctos videor ſubire fata.
Ut virtus animi, reditque mentis
Oppreſſus vigor: occidas, inepte,
Exclamo: pereat Galenicorum,
Et tecum ſimul imperita turba,
Bubones putridi, Striges malignæ.
His dictis, abit ille, nec vocatus
Alter: nàm ſtatui interire morbo,
Quàm ſtultâ medici manu necari.
Quid tùm? Jupiter audiens, opinor,
Rectâ de ratione concitatum,
Febri me ſubitò levavit illâ.

Londini 4. Nonis Aprilis
1700.

Amicus Perpetuus
DAVID FEVOT.

EPITAPHIUM

HIC JACET
QUI NON DUM DEFUNCTUS
PETRUS ANT. DE MARTINO
GEOFONENSIS
CUI NULLA NASCENTI MUSA RISIT
NEC ULLA DENASCENTI PLANGET
GALENI ARDENS, SED CUJUS
IPSUM PUDET GALENUM
DEFENSOR;
VIR ELOQUENTIA CLARUS
SED INTER BARBAROS.
QUI
MAGNUM MUSITANUM
NEAPOLITANUM ÆSCULAPIUM
VERUM APOLLINIS PULLUM,
PARACELSICÆ ERUDITIONIS
HÆREDEM,
VAN-HELMONTII FILIUM
ORBIS LITERARII DECUS
TEMERARIO AUSU
- - - - - - - - - - - - - - - - - -

AGGRESSUS
AUDACIÆ POENAS HIC LUIT,
ET
APOLLINIS IRATI JUSSU
IN HOC TUMULO LATERE
COGITUR
NE AMPLIUS
IN MEDICORUM CHORO
ANSER STREPAT
INTER OLORES.
SISTE GRADUM
VIATOR
ET PRECARE PRO ANIMA
HUJUS
INTER MEDICOS DEFUNCTI,
AC DISCE NON ESSE,
CUM
LITERARUM PRINCIPIBUS
ET APOLLINIS NATIS
LUCTANDUM

FINIS.

MARTINUS IN TRUTINA,

SIVE

Apologetica per Dialogos Disquisitio,

QUA

TRUTINÆ MEDICÆ

R. DOMINI

CAROLI MUSITANI

Opiniones secundum Saniora Recentiorum Judicia luculentissimè defenduntur;

AC FUTILES

PETRI ANTONII DE MARTINO

MEDICI GEOFONENSIS

Objectiones apertissimè refelluntur, ad veritatis Gloriam, & Incrementum.

AUTHORE

JO. ANDREA LIZZANO

MEDICINÆ PROFESSORE.

KRUSWICK,

Apud PETRUM ANTONIUM MARTELLUM.

M. DCC.

Nihil Sapientiæ odiosius acumine nimio; nihil verè Philosophanti molestius, quàm Sophista. Ideò invidam Palladi finxerunt Veteres Araneam, cujus subtile opus, ac tenues telæ sunt, sed & fragiles, nullique usui. Petrarcha de remediis utriusque fortunæ, Libro primo, Dialog. 7.

Excellentissimo, & Experientissimo

VIRO

MEDICORUM CORYPHÆO

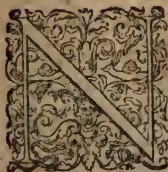
ORNATISSIMO

NICOLAO SUSANNA

MARTINUM IN TRUTINA

Humillimè nuncupat

JO. ANDREAS LIZZANO.

Uncupationes Librorum, quæ jam redolent vetuſtatem, labenti Sæculo adeò progreſſæ ſunt, ut nè chartula quidem (& ſi literarias quiſquilias ſapiat) è prælis deprompta videatur, quæ Patrono Magnate ſuperbire non audeat: Hoc aliorum conſilium veneratione proſequor, ſed non curo; hoc unum curo, ut nempè ſub tuis Auſpiciis, hic primus labor meus

luce decoretur: Et jure Tibi Medicæ Reipublicæ benemerito, Philosophicorum Porticum clarissimo, ac Celeberrimo Antistiti debebantur hæ Neothericorum, eorumque opinionum vindicationes; Tu enim primus in hac Civitate eas promulgasti, Auditores docuisti, in literariâ propugnasti Palæstrâ, tibique eorumdem notitiam, & prima speciosum aliquod discendi rudimenta per scripta, & Discipulos tuos propagata, quotquot sumus debemus omnes; Tibi inquam inscribendæ erant; quisquis enim ego sum, ex Te profiteor, tum si innumeras Ratiocinationes, quas Tu, ingenuè semper erudiendo mecum habuisti, perpendam; tum si graviorum Authorum sensus, abstrusiores Hippocraticos, Philosophicos varios, quos eloquenti sermone incomparabili mentis acumine declarasti. Si quid erratum iverit, benigno animo corriges, eruditâ Sapientum scuticâ virulentis Anagnostum obtrectationibus irreprehensibilia Responsa dabis; sicque venerando Nomine Tuo lividos Zoilos, dentatos Aristarcos, Harpocrates evadere pro certo confido. Genealogicas arbores hîc inserere vano usui relinquo, licet facile possem; maximopere enim clara sunt Nobilitatis Tuæ, Tuique generis, & Principia, & Augmenta tum Literis, tum etiam Armis, in quibus gloriosum aliquem Tribunum Militem ad hæc usque tempora noscimus, colimusque, & Hierosolymitani Ordinis Equitibus decorata, præsertim in novissimo fratre *Lelio Melitæ* tam benè accepto, quem potissimum nomino, tamquam tuæ signanter *Domus*, nempè stipitis antiquioris *Nicolai* dignissimum germen. Hæc & fortasse meliora genio blandiens tuo libens, lubensque omitto; Quippe qui sæpe te dicentem audivi, *Veram Gloriam, Veramque Nobilitatem, non à fu-*

mosis

mESIS Avorum imaginibus, sed à propriâ Virtute, quæ & illos illustravit, unicuique expetendam esse. Quæ si ita se habent, ut se habent certissimè, quænam *Gloria*, quænam *Nobilitas* æquabit tuam? Tu qui *Tullium* veridicum reddidisti, cùm diceret *Virtutes simul esse conglobatas*, ut in te *Civiles*, *Morales*, & *Scientificæ* solidum componunt globum. Loquantur illa ingens tua *Urbanitas*, *Comitas*, *Liberalitas*, *Integritas*, *Veri ad affectationem Amor*, *falsi ad nauseam abhominatio*. Loquantur illa *mentis Vis* in *philosophando sublimis*, in *declarando felix*, in *communicando prompta*, *solertia* in docendo, *Majestas*, & *Decus* in faciendo Medicinam, sine astu, sine ambitu, sine cupiditate, sine quæstu, ut facilè invidiam superando inter medentes *Principis* locum obtinueris: Ignoscas, precor, si eximiæ quâ polles Modestiæ, molestus videar verissimis hisce expressionibus, quas futiles cantilenas in aliis appellare sis solitus; Laudum enim tuarum turbo me impulit, ad hæc pauca scribenda, & ne gravis sim tibi, pluribus abstineo. De cætero incongrua quidem oblatio est Medici opusculi *Maximo Iatro-Physico*; sed *Magni Alexandri* est, parva munuscula magnifacere. Serenâ igitur Te fronte accepturum spero, quodcumque sit Tributum, cum illud Tibi, receptis pro Beneficiis, gratiarum vice, gratus animus referat, monente *Hetrusco Poëtâ*.

Picciole offerte sì, mà però tali,
Che se con grato affetto il cor le dona,
Anco il Ciel non le sdegna.

Interim, ò, & *Præsidium*, & *dulce Decus meum*, Nestoreâ eminens eloquentiâ Nestoreos in Annos *Vale*.

BENEVOLO LECTORI BLASIUS DEL POZZO

Salutem, & benè agere.

N*otitiam tibi offero* (Candide Lector) *Literariæ cujusdam contentiunculæ, quam ratione saltem materiæ, & deinde eruditionem, & salium artificiosè per totum opus aspersorum, spero futuram fore non injucundam. Prostrant apud nostros Bibliopolas duo, inter cæteros, Libri, qui utinam in tuas venissent manus, quo, cum sanæ sis mentis, in eadem nobiscum esses Navi. Alterum horum post alios editos Typis, dedit anno* 1688. *Venetiis Admodum Reverendus* D. CAROLUS MUSITANUS, *Vir Religiosissimus, & omni Virtutum genere abundè ornatus. Alterum in prioris eversionem Anno* 1699. *Neapoli in lucem edidit* Petrus Antonius de Martino *Medicus Geofonensis, paucis ab hinc annis in Civitatem è Geofone delatus, & Vetustiorum documentis adeò addictus, ut inter cætera in jam generaliter receptum plausibile sivè* Harvei, *sivè* Pauli Sarpa *Inventum Sanguinis motum in Orbem, aliasque aliorum gravissimas opiniones, ineptias effutire non erubuerit. Hac salivam nequaquam movissent, & tanquam ridicula excusata fuissent cum Poëta Satyrico.*

Velle suum cuique est, nec voto vivimus uno.

Tanto magis quod delicatiores cibi, non omnibus sapidi sunt palatis. Movere tamen stomachum insulsa, & nauseosa nonnulla, quibus Dignissimum Musitanum Martinus *incessere visus est petulanter, terminisque conviciosis tanto Viro non dignis. Hinc orta suscitandi occasio, quonam Spiritu ductus tanto impar homo sit ausus. Videbatur alicui potuisse id fieri ex libertate Philosophandi pro tuendis Antiquorum sententiis, quas sectatur propter adductas à* Musitano *rationes vacillantibus. At majoris notæ sunt in hac Universitate Magistri, quorum magis intererat, quippe Veterum vestigiis insistunt, nec tamen sunt inde commoti; fortasse quia Recentiorum placita negligere insimulant, non ignorant, nè contingat.*

Quæ

Quæ Imberbes didicere, senes perdenda fateri.

Atque illorum evidentiora non improbantes ad summum illa apud Antiquos, & in Galeno reperiri Sophisticè nobis imponunt.

Aliundè igitur pruriginosum scribendi κακοήθην Martinus *contraxit, atque hujus causa fuit ostendendi ingenij, quod in se credit acumen, famæ, & nominis acquirendi cupido, cum hominem se jactaret prælis cognitum, invectumque in Authorem, cum quo dicere valeret.*

Non tam turpè fuit vinci, quàm contendisse decorum.

Cumque floccifecisset vanitates hasce Musitanus, *non secus ac* Luna canis latratus; *Doctissimus, ac disertissimus Condiscipulus meus* Jo. Andreas Lizzano *magnæ expectationis, & spei Juvenis, in tenerâ ætate Civitati benè cognitus, & nobilium Clientum potens enumerare quamplurimos,* Musitano *necessitudine illâ valde conjunctus, qua inter ejusdem generis egregios Viros sólita est intervenisse, factum sibi* Jus *dixit à* Martino, *pro vi suæ mentis exercendâ in ejus librum animadvertere, quod potissimum quatuor sequentibus Dialogis perfecit; quorum primus veluti Proœmium tribus præponitur; In secundo de* Animæ Sede, *& de* Doloris formali causâ *edisserit; In tertio,* Sanguinis circularis Motus *juxta probatissima scriptorum experimenta evidentesque rationes à* Martini *calumniis vindicatur; Demum in quarto de* Purgantibus, *de* Venæ Sectione, Vessicantibus, Fontanellis, *atque* nutritivis Clysteribus *examen diligenti calamo ad Celeberrimorum Authorum mentem instituit. Principaliores* Martini *Objectiones circa hæc maxima puncta versantur, & in quibus se invictissimum censet præfatus; Hæc volebam ne ignorares,* Benigne, Lector, *ut si quid asperiusculum in* Lizzano *meo tibi occurrerit, scias non ex propriâ animi indole factum, sed tanquam Dei, & amicitiæ legibus debitum,* ut non extendant justi ad iniquitatem manus suas; *quodque aliud minùs tibi arridens reperies, aut Authoritate, quâ præstas corrige, aut benignitate, quâ insigniris primis Juventæ lucubrationibus vel ignosce, vel excusa, Cordate Lector, atque ad multos annos Vale.*

DIA-

DIALOGUS PRIMUS.

INTERLOCUTORES

PHILALETHES, PHILARETUS.

PHILALETHES.

SOSPES sit Tibi DEUS, amice *Philarete*, quo diriguntur cogitabundi gressus isti, & absque lege? Magni ponderis negotio mentem obrutam indicas.

PHILARETUS.

Felix profectò occursus, albo signandus lapillo. Te animo, Tui cupidus pensitabam, attamen petitioni tuæ obsequens, *Mergellinam* versus movebam; solus potiùs, quàm malè sociatus; hisce nam que temporibus, ut veros (bonorum pace) amicos reperias, Cynici lanternam habeas oportet.

PHILALETHES.

Quid illic? & quænam profundæ cogitationis causa?

PHILARETUS.

Gratia reficiendi animum ægrotantium interpellationibus fatigatum, ipsorumque auditis languoribus hinc indè distractum; & si minùs occupatum reddat temporibus nostris quemque Medicorum, multitudo medentium: Sunt enim, quibus unicum studium est anxiòs se ostendere, & sic magnos viros vehementer (sed in nihil agendo) occupatos, ut nescias, risusne, an derisus encomia mereantur: Sunt qui pro Dominis, hostia visitant, Tinctoriæ Arti suis tantùm utiles lotiis: Sunt qui ex Præceptorum gloriâ bonum aucupari nomen conantur, secretiora illorum ostentantes arcana, cum vel clarissimos eorumdem sensus ignorent: At ubinam Plagiarios alienis sudoribus irrigatâ lauro sua tempora cingentes relinquam? Proh tempora calamitosa! Proh corruptos hominum mores!

mores? Et hi ſunt quibus ſors amica arridet, deridetque merentes. Quà verò ſim re diſtractus, ſcies, cum aliquo in ſcopulo ſedere licuerit, ludentes piſces in æquore, pueros propè littus natantes, variosque illorum luſus maritimos inſpiciendo: Illic curarum mearum hiſtoriam audies; Nunc eja admiremur paſſim, & egregio conſpicuoque letemur opere, quod *Ludovicus de laCerda* Methynnæ Cœli Dux Sæculi noſtri Magnanimus Alexander vigilantiſſimus Regni Prorex (non ſine æternâ ſui ipſius gloriâ) ad Civium commodum conſtruendum imperavit.

PHILALETHES.

De quonam Opere loqueris? Varia ſunt illuſtria ejus maximi Ingenij, Geniique Regalis Opera.

PHILARETUS.

De hoc, in quod ſermone diſtracti, ſenſim pervenimus; de cæteris loquentur hiſtoriæ.

PHILALETHES.

Via nè hæc eſt, olim *Palepolitana*, vulgo *di Chiaja*, Nobiliori nunc nomine *Medina Cœli* inſignita. Ego ſæpeſæpiùs illam frequento, viſurus D. ALPHONSUM PINTO è PRINCIPIBUS ISCHITELLÆ integerrimum Portionis ſcribam in Regno, Divi Jacobi Equitem, meumque munificentiſſimum Mecenatem.

PHILARETUS.

Hæc, inquam, eſt, nonne majus in deambulando commodum experimur? Recordare, quæ erant pulverea impedimenta, latrante cane, ac lutea dominantibus Aquariis, & terque, quaterque extolles ad Sydera ex magnifico opere Excellentiſſimum Inventorem.

PHILALETHES.

Dignum meherclè opus? Dedecus certè erat Urbis (dicam melius) Orbis meliorem partem ita conſpurcatam eſſe, ac ignobilem; Proſpice nunc ut gaudet oculus, quà directo, politoque tramite, quà frondiferis arboribus; quà currentibus, varièque ludentibus limpidis in fontibus aquis, quà omnium harmonicâ amœnitate.

PHILARETUS.

Opus quidem, Poëmate digniſſimum, & Hiſtoriâ.

PHILALETHES.

Sed jam nos *Mergellina* tenet; conſideamus quæſo, & ſedulò

curemus, ne amborum noſtrûm faciem feriat Sol pungentibus radiis: His enim cautè defenſi, lætabimur (ſi tamen occaſio fieret) aliquo maritimo eventu, quo ſi fortè carebimus, celebrata loci amænitas gratum nobis levamen dabit: Ageſis interim, quænam perplexæ mentis tuæ ſit cauſa, enuncia; videbaris namque, cum tibi obviam veni, Hypochondriacus, ut octo.

PHILALETHES.

Ita profecto eſt *Philarete*: Decus illud, quod ex Laureâ Coronâ Sapientibus proveniebat, nunc ex melancholico hoc artificio quamplurimi quæritant (ſed languidus honor) qui num benè valeant interrogati, hypochondriacæ affectioni ſe obnoxios eſſe propter obſtinatam applicationem rei litterariæ, paucis verbis affectatis *Joannis Boccatij* periodis, reſponderent; Hinc aſſiduo (Helluonis tamen) ptyaliſmo vexantur; pallere facie, veſtibus ſordere ſtudent, ſtudentque: Sed quid ultra Te fatigo in re adeò notâ? Ageſis, dixi, enuncia.

PHILARETUS.

Dicam, & Tu quoque ſtupidus admirator eris.

PHILALETHES.

Cujus nè miraculi.

PHILARETUS.

Non nè miraculum dixeris, ſi temporibus noſtris evenire audias quot *Lucius Apulejus* de ſuo ὀνοχρύσῳ commenta compoſuit?

PHILALETHES.

Jocaris, *Philarete*, an ſeriò & vera loqueris?

PHILARETUS.

Imo veriſſima, ſi quem tunc vides manibus habere Libellum, attento animo legeris; talia ſunt enim axiomata ponderationeſque, quas continet.

PHILALETHES.

Quonam Authore, & quiſnam, ut fieri ſolet, Titulus ſpecioſus in Frontiſpicio?

PHILARETUS.

Haud multum in ejus Inſcriptione *ſudavit, & alſit*; nuda quidem eſt, & ſimplex; *Trutina*, ſcilicet, *Medica Muſitani Reſponſum* de

cujus illustri Authore paucis me expedire possem, cum *Ovvene* mutato *Dardano* in *Petrum*

Pallor in ore sedet, macies in corpore toto.
Dardine, nil in Te est pingue, nisi ingenium.

At, ne in enigmate loqui videar, *Petrus Antonius de Martino* Medicus Geofonensis, hic est; *Vir*, nec *pallio*, nec *barbâ Medicus*; & si *Medicus*, *ex Commentario : Notus homo quidem*, *sed Lippis*, *& Tonsoribus :* Galenicæ (ut ipse apertè profitetur. Jactabundus inflatusque) Scholæ defensor acerrimus, Pugnator Herculeus; Sed *Tressis homo*, qui ex hoc, quod aggressus est, facinore notandus est, tamquam *Chorchorus inter olera.* Si vero meum est aliquid dicere, tuum exoptare verum; agamus quæso cum oblatratore isto eo pacto, quo ipse cum aliis dispari tamen exitu, & cum *Venusino* dicamus.

Hac Lege in Trutinâ ponatur eâdem.

Et ita quanti ponderis erit, apparebit, qualiscumque verò sit Author libri, & qualis liber, in alterum diem ponderationes referendas reservo.

PHILALETHES.

Nulla quidem hac mihi gratior notitia dari poterat *Philatete*; Totus enim occupatus eram investigando, quisnam insulsæ ac tenebricosæ mentis esset, qui tenebras in luce quæritabat maculas in recentiorum inventis dictisque impendendo; Et absque dubio tantus rumor factus est de novitate istâ, & cuique loquendi materia data sit; Barbitonsores præsertim mille canentes festiva Carmina veteres Bacchi domos cremavere, statim ac sanguinis missionem à tanto Viro commendari audiverunt, certâ spe futuræ reintegrationis in lucro, dum viventes pretiosiori, & vitali Rubino decorbantur : Hos inter Primatus potius est *verbosus quidam vaniloquus Barbitonsor*; Scurram agens cum esset Nebulo : Proh Justitiæ turpem contemptum ! Prosperam sortem illam adeptus est, quam alij copiosis laboris sudoribus in acquirendâ virtute conspersis merebantur. Hic ille est, qui *sesqui-pedalibus*, *ampullatisque* (extra rationem) verbis uti solitus, illam nunc Chirurgiam floccipendens exercet, quam Romani crudelia perhorrescentes remedia expulerunt; Dum Clysterium usum renovari sibi quisque suasit lætitiæ focos excitavit Lasanorum Schafiorumque Artifices choreas duxerunt Baccho læta

 pocula

AGGRESSUS
AUDACIÆ POENAS HIC LUIT,
ET
APOLLINIS IRATI JUSSU
IN HOC TUMULO LATERE
COGITUR
NE AMPLIUS
IN MEDICORUM CHORO
ANSER STREPAT
INTER OLORES.
SISTE GRADUM
VIATOR
ET PRECARE PRO ANIMA
HUJUS
INTER MEDICOS DEFUNCTI,
AC DISCE NON ESSE,
CUM
LITERARUM PRINCIPIBUS
ET APOLLINIS NATIS
LUCTANDUM

FINIS.

MARTINUS
IN TRUTINA,

SIVE

Apologetica per Dialogos Disquisitio,

QUA

TRUTINÆ MEDICÆ

R. DOMINI

CAROLI MUSITANI

Opiniones secundum Saniora Recentiorum Judicia luculentissimè defenduntur;

AC FUTILES

PETRI ANTONII DE MARTINO
MEDICI GEOFONENSIS

Objectiones apertissimè refelluntur, ad veritatis Gloriam, & Incrementum,

AUTHORE
JO. ANDREA LIZZANO
MEDICINÆ PROFESSORE.

KRUSWICK,
Apud PETRUM ANTONIUM MARTELLUM.

M. DCC.

Nihil Sapientiæ odiosius acumine nimio; nihil verè Philosophanti molestius, quàm Sophista. Ideò invidam Palladi finxerunt Veteres Araneam, cujus subtile opus, ac tenues telæ sunt, sed & fragiles, nullique usui. Petrarcha de remediis utriusque fortunæ, Libro primo, Dialog. 7.

Excellentiſſimo, & Experientiſſimo

VIRO

MEDICORUM CORYPHÆO

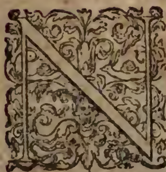
ORNATISSIMO

NICOLAO SUSANNA

MARTINUM IN TRUTINA

Humillimè nuncupat

JO. ANDREAS LIZZANO.

Uncupationes Librorum, quæ jam redolent vetuſtatem, labenti Sæculo adeò progreſſæ ſunt, ut nè chartula quidem (& ſi literarias quiſquilias ſapiat) è prælis deprompta videatur, quæ Patrono Magnate ſuperbire non audeat: Hoc aliorum conſilium veneratione proſequor, ſed non curo; hoc unum curo, ut nempè ſub tuis Auſpiciis, hic primus labor meus

luce decoretur : Et jure Tibi Medicæ Reipublicæ benemerito, Philosophicorum Porticum clarissimo, ac Celeberrimo Antistiti debebantur hæ Neothericorum, eorumque opinionum vindicationes; Tu enim primus in hac Civitate eas promulgasti, Auditores docuisti, in literariâ propugnasti Palæstrâ, tibique eorumdem notitiam, & prima speciosum aliquod discendi rudimenta per scripta, & Discipulos tuos propagata, quotquot sumus debemus omnes; Tibi inquam inscribendæ erant; quisquis enim ego sum, ex Te profiteor, tum si innumeras Ratiocinationes, quas Tu, ingenuè semper erudiendo mecum habuisti, perpendam; tum si graviorum Authorum sensus, abstrusiores Hippocraticos, Philosophicos varios, quos eloquenti sermone incomparabili mentis acumine declarasti. Si quid erratum iverit, benigno animo corriges, eruditâ Sapientum scuticâ virulentis Anagnostum obtrectationibus irreprehensibilia Responsa dabis; sicque venerando Nomine Tuo lividos Zoilos, dentatos Aristarcos, Harpocrates evadere pro certo confido. Genealogicas arbores hîc inserere vano usui relinquo, licet facile possem; maximopere enim clara sunt Nobilitatis Tuæ, Tuique generis, & Principia, & Augmenta tum Literis, tum etiam Armis, in quibus gloriosum aliquem Tribunum Militem ad hæc usque tempora noscimus, colimusque, & Hierosolymitani Ordinis Equitibus decorata, præsertim in novissimo fratre *Lelio Melitæ* tam benè accepto, quem potissimum nomino, tamquam tuæ signanter *Domus*, nempè stipitis antiquioris *Nicolai* dignissimum germen. Hæc & fortasse meliora genio blandiens tuo libens, lubensque omitto; Quippe qui sæpe te dicentem audivi, *Veram Gloriam, Veramque Nobilitatem, non à fu-*

mosis

mcsis Avorum imaginibus, sed à propriâ Virtute, quæ & illos illustravit, unicuique expetendam esse. Quæ si ita se habent, ut se habent certissimè, quænam *Gloria*, quænam *Nobilitas* æquabit tuam? Tu qui *Tullium* veridicum reddidisti, cùm diceret *Virtutes simul esse conglobatas*, ut in te *Civiles*, *Morales*, & *Scientificæ* solidum componunt globum. Loquantur illa ingens tua *Urbanitas*, *Comitas*, *Liberalitas*, *Integritas*, *Veri* ad affectationem *Amor*, *falsi* ad *nauseam abbominatio*. Loquantur illa *mentis Vis* in *philosophando sublimis*, in *declarando felix*, in *communicando prompta*, *solertia* in docendo, *Majestas*, & *Decus* in faciendo Medicinam, sine astu, sine ambitu, sine cupiditate, sine quæstu, ut facilè invidiam superando inter medentes *Principis* locum obtinueris: Ignoscas, precor, si eximiæ quâ polles Modestiæ, molestus videar verissimis hisce expressionibus, quas futiles cantilenas in aliis appellare sis solitus; Laudum enim tuarum turbo me impulit, ad hæc pauca scribenda, & ne gravis sim tibi, pluribus abstineo. De cætero incongrua quidem oblatio est Medici opusculi *Maximo Iatro-Physico*; sed *Magni Alexandri* est, parva munuscula magnifacere. Serenâ igitur Te fronte accepturum spero, quodcumque sit Tributum, cum illud Tibi, recceptis pro Beneficiis, gratiarum vice, gratus animus referat, monente *Hetrusco Poëtâ*:

Picciole offerte sì, mà però tali,
Che se con grato affetto il cor le dona,
Anco il Ciel non le sdegna.

Interim, ò, & *Præsidium*, & *dulce Decus meum*, Nestoreâ eminens eloquentiâ Nestoreos in Annos *Vale*.

Q 3

BENEVOLO LECTORI
BLASIUS DEL POZZO
Salutem, & benè agere.

N*Otitiam tibi offero* (Candide Lector) *Literariæ cujusdam contentiunculæ, quam ratione saltem materiæ, & deinde eruditionem, & salium artificiosè per totum opus aspersorum, spero futuram fore non injucundam. Prostrant apud nostros Bibliopolas duo, inter cæteros, Libri, qui utinam in tuas venissent manus, quo, cum sanæ sis mentis, in eadem nobiscum esses Navi. Alterum horum post alios editos Typis, dedit anno* 1688. *Venetiis Admodum Reverendus* D. CAROLUS MUSITANUS, *Vir Religiosissimus, & omni Virtutum genere abundè ornatus. Alterum in prioris eversionem Anno* 1699. *Neapoli in lucem edidit* Petrus Antonius de Martino *Medicus Geofonensis, paucis ab hinc annis in Civitatem è Geofone delatus, & Vetustiorum documentis adeò addictus, ut inter cætera in jam generaliter receptum plausibile sivè* Harvei, *sivè* Pauli Sarpa *Inventum Sanguinis motum in Orbem, aliasque aliorum gravissimas opiniones, ineptias effutire non erubuerit. Hæc salivam nequaquam movissent, & tanquam ridicula excusata fuissent cum Poëtâ Satyrico.*

Velle suum cuique est, nec voto vivimus uno.

Tanto magis quod delicatiores cibi, non omnibus sapidi sunt palatis. Movere tamen stomachum insulsa, & nauseosa nonnulla, quibus Dignissimum Musitanum Martinus *incessere visus est petulanter, terminisque conviciosis tanto Viro non dignis. Hinc orta suscitandi occasio, quonam Spiritu ductus tanto impar homo sit ausus. Videbatur alicui potuisse id fieri ex libertate Philosophandi pro tuendis Antiquorum sententiis, quas sectatur propter adductas à* Musitano *rationes vacillantibus. At majoris notæ sunt in hac Universitate Magistri, quorum magis intererat, quippe Veterum vestigiis insistunt, nec tamen sunt inde commoti; fortasse quia Recentiorum placita negligere insimulant, non ignorant, nè contingat.*

Quæ

Quæ Imberbes didicere, ſenes perdenda fateri.

Atque illorum evidentiora non improbantes ad ſummum illa apud Antiquos, & in Galeno reperiri Sophiſticè nobis imponunt.

Aliundè igitur pruriginoſum ſcribendi κακοήθην Martinus *contraxit, atque hujus cauſa fuit oſtendendi ingenij, quod in ſe credit acumen, famæ, & nominis acquirendi cupido, cum hominem ſe jactaret prælis cognitum, invectumque in Authorem, cum quo dicere valeret.*

Non tam turpè fuit vinci, quàm contendiſſe decorum.

Cumque floccifeciſſet vanitates haſce Muſitanus, *non ſecus ac* Luna canis latratus; *Doctiſſimus, ac diſertiſſimus Condiſcipulus meus* Jo. Andreas Lizzano *magnæ expectationis, & ſpei Juvenis, in tenerâ ætate Civitati benè cognitus, & nobilium Clientum potens enumerare quamplurimos,* Muſitano *neceſſitudine illâ valde conjunctus, quæ inter ejuſdem generis egregios Viros ſolita eſt interveniſſe, factum ſibi Jus dixit à* Martino, *pro vi ſuæ mentis exercendâ in ejus librum animadvertere, quod potiſſimum quatuor ſequentibus Dialogis perfecit; quorum primus veluti Proœmium tribus præponitur; In ſecundo de* Animæ Sede, *& de* Doloris formali causâ *ediſſerit; In tertio,* Sanguinis circularis Motus *juxta probatiſſima ſcriptorum experimenta evidenteſque rationes à* Martini *calumniis vindicatur; Demum in quarto de* Purgantibus, *de* Venæ Sectione, Veſſicantibus, Fontanellis, *atque* nutritivis Clyſteribus *examen diligenti calamo ad Celeberrimorum Authorum mentem inſtituit. Principaliores* Martini *Objectiones circa hæc maxima puncta verſantur, & in quibus ſe invictiſſimum cenſet præfatus; Hæc volebam ne ignorares,* Benigne, Lector, *ut ſi quid aſperiuſculum in* Lizzano *meo tibi occurrerit, ſcias non ex propriâ animi indole factum, ſed tanquam Dei, & amicitiæ legibus debitum,* ut non extendant juſti ad iniquitatem manus ſuas; *quodque aliud minùs tibi arridens reperies, aut Authoritate, quâ præſtas corrige, aut benignitate, quâ inſigniris primis Juventæ lucubrationibus vel ignoſce, vel excuſa, Cordate Lector, atque ad multos annos Vale.*

DIA-

mores? Et hi ſunt quibus ſors amica arridet, deridetque merentes. Quà verò ſim re diſtractus, ſcies, cum aliquo in ſcopulo ſedere licuerit, ludentes piſces in æquore, pueros propè littus natantes, varioſque illorum luſus maritimos inſpiciendo: Illic curarum mearum hiſtoriam audies; Nunc eja admiremur paſſim, & egregio conſpicuoque letemur opere, quod *Ludovicus de laCerda* Methynnæ Cœli Dux Sæculi noſtri Magnanimus Alexander vigilantiſſimus Regni Prorex (non ſine æternâ ſui ipſius gloriâ) ad Civium commodum conſtruendum imperavit.

PHILALETHES.

De quonam Opere loqueris? Varia ſunt illuſtria ejus maximi Ingenij, Geniique Regalis Opera.

PHILARETUS.

De hoc, in quod ſermone diſtracti, ſenſim pervenimus; de cæteris loquentur hiſtoriæ.

PHILALETHES.

Via nè hæc eſt, olim *Palepolitana*, vulgo *di Chiaja*, Nobiliori nunc nomine *Medina Cœli* inſignita. Ego ſæpeſæpiùs illam frequento, viſurus D. ALPHONSUM PINTO è PRINCIPIBUS ISCHITELLÆ integerrimum Portionis ſcribam in Regno, Divi Jacobi Equitem, meumque munificentiſſimum Mecenatem.

PHILARETUS.

Hæc, inquam, eſt, nonne majus in deambulando commodum experimur? Recordare, quæ erant pulverea impedimenta, latrante cane, ac lutea dominantibus Aquariis, & terque, quaterque extolles ad Sydera ex magnifico opere Excellentiſſimum Inventorem.

PHILALETHES.

Dignum mehercle opus? Dedecus certè erat Urbis (dicam melius) Orbis meliorem partem ita conſpurcatam eſſe, ac ignobilem; Proſpice nunc ut gaudet oculus, quâ directo, politoque tramite, quà frondiferis arboribus; quà currentibus, varièque ludentibus limpidis in fontibus aquis, quà omnium harmonicâ amœnitate.

PHILARETUS.

Opus quidem, Poëmate digniſſimum, & Hiſtoriâ.

PHILALETHES.

Sed jam nos *Mergellina* tenet; conſideamus quæſo, & ſedulò

curemus, ne amborum noſtrûm faciem feriat Sol pungentibus radiis: His enim cautè defenſi, lætabimur (ſi tamen occaſio fieret) aliquo maritimo eventu, quo ſi fortè carebimus, celebrata loci amænitas gratum nobis levamen dabit: Ageſis interim, quænam perplexæ mentis tuæ ſit cauſa, enuncia; videbaris namque, cum tibi obviam veni, Hypochondriacus, ut octo.

PHILALETHES.

Ita profectò eſt *Philarete*: Decus illud, quod ex Laureâ Coronâ Sapientibus proveniebat, nunc ex melancholico hoc artificio quamplurimi quæritant (ſed languidus honor) qui num benè valeant interrogati, hypochondriacæ affectioni ſe obnoxios eſſe propter obſtinatam applicationem rei litterariæ, paucis verbis affectatis *Joannis Boccatij* periodis, reſponderent; Hinc aſſiduo (Helluonis tamen) ptyaliſmo vexantur; pallere facie, veſtibus ſordere ſtudent, ſtudentque: Sed quid ultra Te fatigo in re adeò notâ? Ageſis, dixi, enuncia.

PHILARETUS.

Dicam, & Tu quoque ſtupidus admirator eris.

PHILALETHES.

Cujus nè miraculi.

PHILARETUS.

Non nè miraculum dixeris, ſi temporibus noſtris evenire audias quot *Lucius Apulejus* de ſuo ὀνοχρύσεο commenta compoſuit?

PHILALETHES.

Jocaris, *Philarete*, an ſeriò & vera loqueris?

PHILARETUS.

Imo veriſſima, ſi quem tunc vides manibus habere Libellum, attento animo legeris; talia ſunt enim axiomata ponderationeſque, quas continet.

PHILALETHES.

Quonam Authore, & quiſnam, ut fieri ſolet, Titulus ſpecioſus in Frontiſpicio?

PHILARETUS.

Haud multum in ejus Inſcriptione *ſudavit*, *&* *alſit*; nuda quidem eſt, & ſimplex; *Trutina*, ſcilicet, *Medica Muſitani Reſponſum* de

cujus illustri Authore paucis me expedire possem, cum *Ovveno* mutato *Dardano* in *Petrum*

Pallor in ore sedet, macies in corpore toto.

Dardane, nil in Te est pingue, nisi ingenium.

At, ne in enigmate loqui videar, *Petrus Antonius de Martino* Medicus Geofonensis, hic est; *Vir*, nec *pallio*, nec *barbâ Medicus*; & si *Medicus*, *ex Commentario : Notus homo quidem, sed Lippis, & Tonsoribus :* Galenicæ (ut ipse apertè profitetur. Jactabundus inflatusque) Scholæ defensor acerrimus, Pugnator Herculeus; Sed *Tressis homo*, qui ex hoc, quod aggressus est, facinore notandus est, tamquam *Chorchorus inter olera.* Si vero meum est aliquid dicere, tuum exoptare verum; agamus quæso cum oblatratore isto eo pacto, quo ipse cum aliis dispari tamen exitu, & cum *Venusino* dicamus.

Hac Lege in Trutinâ ponatur eâdem.

Et ita quanti ponderis erit, apparebit, qualiscumque verò sit Author libri, & qualis liber, in alterum diem ponderationes referendas reservo.

PHILALETHES.

Nulla quidem hac mihi gratior notitia dari poterat *Philarete*; Totus enim occupatus eram investigando, quisnam insulsæ ac tenebricosæ mentis esset, qui tenebras in luce quæritabat maculas in recentiorum inventis dictisque impendendo; Et absque dubio tantus rumor factus est de novitate istâ, & cuique loquendi materia data sit; Barbitonsores præsertim mille canentes festiva Carmina veteres Bacchi domos cremavere, statim ac sanguinis missionem à tanto Viro commendari audiverunt, certâ spe futuræ reintegrationis in lucro, dum viventes pretiosiori, & vitali Rubino deorbantur : Hos inter Primatus potius est *verbosus quidam vaniloquus Barbitonsor*; Scurram agens cum esset Nebulo : Proh Justitiæ turpem contemptum ! Prosperam sortem illam adeptus est, quam alij copiosis laboris sudoribus in acquirendâ virtute conspersis merebantur. Hic ille est, qui *sesqui-pedalibus*, *ampullatisque* (extra rationem) verbis uti solitus, illam nunc Chirurgiam floccipendens exercet, quam Romani crudelia perhorrescentes remedia expulerunt; Dum Clysterium usum renovari sibi quisque suasit lætitiæ focos excitavit Lasanorum Schafiorumque Artifices choreas duxerunt Baccho læta

pocula coronantes Defensoris invicti saluti vina usque ad ebrietatem ingurgitârunt, postquam chatartica evecta ad sydera cogitârunt, omnes denique *homines Triuboli* tanto Heroi coronas parandas conceperunt ex *Parietariâ*, *Malvâ*, *herbâque mercuriali* (satius tamen fuisset illum *Helleboro* coronare) Sed illos suis linquamus tripudiis, suum servatorem jovem laudantes majora texere, encomiæ sinamus. Nos verò postquam Echinorum, aliorumque pisciculorum aliquid emerimus, de festino reditu in Urbem cogitemus; Impetuosus enim ventorum turbo extemplo exortus, nubiumque densitas, & copia, nobis valde nimis proxima, & Montium fastigia ferè tangens, imminentem pluviam portendunt; Ac ni celeres nos gressus ducant fortassis extemporaneâ aquâ madefacti rediemus.

PHILARETUS.

Quid mecum de libri discussione, & librato examine consilio faciendo sentis (ut dici solet) frigido sanguine?

PHILALETHES.

Tibi dissentire nequeo; hujus enim loci non est cuncta discutere; desiderari fortè possent nonnulli Authores, quos *Martinus* arietat.

PHILARETUS.

Sed en præfatum D.D. ALPHONSUM PINTO, qui cum aliquid urgentis negotij mihi conferendum. Crastinâ die sis, precor, in Musæolo meo, Libri examen inchoandi gratiâ; Interim Vale.

Eruditissimo, & Experientissimo

PHILOSOPHIÆ, AC MEDICINÆ PROFESSORI.

DOMINO,

NICOLAO CRESCENTIO

S. P. D.

JOAN. ANDREAS LIZZANO.

T*ibi, Viro ultra metam erudito, qui tam benè in* Cartesianis *Meditationibus, ipsiusque receptissimâ novæ Philosophiæ hypothesi sensibus perscrutandis, Te gessisti, ut* Cartesij Anima *meritò dici possis, unum in quo de* Animæ Sede, *&* doloris *Formali causâ edissero ex hisce Dialogis meis, dicare constitui; ingenioli primitiæ cùm sint, non dubito, quin immaturæ, haud benè trutinatæ, immo acerbæ juventæ calore conscriptæ videantur; Sed tuum est quà eruditione, quà venerandâ Sapientiâ, qua modestiâ mihi humiliter excusationem petenti veniam elargiri. Volupe mihi quidem esset placuisse Tibi, cui sivè in Academiis discurrenti, sivè in Lyceis Philosophanti, sivè in privatis colloquiis harmonicè disserenti plaudunt omnes quod simili Scribenti Ingenium non tribuit, tribuat Electio nuncupanti; Sic quod deforme fecerim, docto Patrocinio Tuo pulchrum Tu facias: Interim (si alio non dabitur) rectâ fuere voluntate, me Tibi commissum habe, & feliciter Vale.*

DIA-

DIALOGUS SECUNDUS.

INTERLOCUTORES

PHILALETHES, PHILARETUS.

PHILALETHES.

POſtquam amænos delitioſæ *Mergellinæ* tractus reliquimus, & ubi abs Te diſceſſi, *Philarete* mi ſuaviſſime, ſemper in animo fuere amabiles comptiſſimæ ſocietatis tuæ ſermones, heſterno die habiti, ſemper, & iterum Te videndi deſiderio exarſi; quoties mente volvebam memoratum examen *Martiniani* Libri, incomprehenſibilia temporis momenta mihi ſæcula videbantur.

PHILARETUS.

Expectate diù, veniſti tandem, *Philalethe*, & procul dubio, ni Librorum hic parata copia detinuiſſet ex qua faciliori modo deſiderium noſtrum adimplere poterimus; millies ad te veniſſem: At ſcias, antequam ad aliud progrediamur, me Echinorum, aliorumque fructuum maritimorum emptionem non amplius curaſſe; tantus erat ingruentis pluviæ metus.

PHILALETHES.

Non deceperunt nos Meteorologica ſigna; Largiter enim condenſatæ nubes, & quæ Montium cacumina tangere videbantur, dederunt pluviam, & mihi extra mænia dormiendum erat, ni obvia Amici rheda occurriſſet, quæ me reduxit domum.

PHILARETUS.

Colloquia iſthæc inutilia rumpamus, quæſo, exoptatumque Libri examen inchoëmus, cujus *Philalethe*, ſi volumen ſpectes parvum dices; ſi meritum, Enchiridion; ſi utrumque, Alabandicum.

PHILA-

PHILALETHES.

Tanta nè ſcriptoris inſcitia ut quem ipſe putat dignum cedro, qu Alabandicum cenſeas?

PHILARETUS.

Non ne Alabandicus erit, ſi mille erroribus Philoſophicis, Mediciſque, ſepoſitis Grammaticalibus, ſcatet? hinc inferas, licet quod ipſa *nuncupatoria Epiſtola*, quæ elegantiori ſtylo conſcripta cenſenda eſt, inſulſiſſimis verbis, pluribuſque mendis dedecoratur: De tali hominis arrogantiâ mirarer equidem, niſi incomperto eſſet, ſimilia tales homines aggredi: Pro *Herois* ponit *Erois*; pro *inclytæ* ponit *inclitæ*; pro *auſus* dicit *auxus*; verbum *reſpicio* barbarè bis maritat dativo caſui, & pro *Hieroſolymitanos* barbariſſimè ſcribit *Jeroſolimitanos*. Sed audi facinus in Latinâ linguâ enormiſſimum: *Et ubique* (dicit in eâdem Epiſtolâ) *pandat Avorum pragia*. Negari ne poterit unquam, *Martinum*, non eſſe Civem, ſed Advenam in Latio?

PHILALETHES.

Puerilia quidem errata, ut potiùs prolata à puerulo, quàm ab Authore conſcripta credas.

PHILARETUS.

Falleris, *Philalethe*, Auctoris acutiſſimi ingenij ſunt; toto enim in Libri corpore, hæc, & ſimilia, imò, & majora conſpicies: Quid diceres, ſi legiſſes in eadem Epiſtolâ, *Martinum*, nullo adhuc verbo *de Theſibus* edito, pronunciare *Theſium enunciatarum*; ac non adhuc locutum de *Sereniſſimo Electore Comite Palatino Rheni*, nec proprio, nec appellativo nomine, nec de ejus prærogativâ *Altitudinis*: ut primùm occurrit de illo mentionem facere, ex abrupto prorumpere, *præfatam Altitudinem Sereniſſimi Electoris*? Nonne ly *enunciatarum*, & ly *præfatam*, diceres appoſita, pejora peſſimis, ineptiora ineptiſſimis? Quid diceres, ſi legiſſes in eadem Epiſtolâ; quod *Martinus* nuncupat Librum Illuſtri Marchioni Maſcambruno, qui cum loquitur in Epiſtolâ, & illum ſub diverſis numeris, & perſonis conſiderat: Primò, ut perſonam ſecundam numeri ſingularis, ut in titulo ibi: *Illuſtriſſime ac Excellentiſſime Domine*, & in corpore Epiſtolæ ibi *Te eligere*, & inferiùs, *tuorum Procerum*, & inferiùs, *tuarum virtutum*, & inferiùs, *tuam Familiam*, & inferiùs, *Excellentiſſime Domine*, & inferiùs, *Excellentiſſimâ ſtirpe tuâ*; Secundo

tanquam personam secundam multitudinis numeri, ut ibi, *Vestri Proceres*; Tertio ut personam tertiam numeri singularis, ut ibi, *sua persona*, & inferiùs, *sua Clementia*, & inferiùs, *pro se, perennique Familia sua*, & inferiùs, *Excellentia suæ*? Nonnè diceres *Martinum* ipsum ignorare vel Grammaticæ Concordantias? Sed si Italici *Homeri Torquati* scilicet *Tassi*, verbis uti fas erit.

Tempo forse già fù, che gravi, e strane,
Ne dovevan parer si fatte offese
Quasi lievi or le passo, orrenda, immane
Ferità leggierissime l'hà rese.

Pro Coronide, præfatam Epistolam hac periodo conterminat, *rogansque Deum pro te, perennique suâ Familiâ humiliter Veneror.* addito finali puncto; sicque expleto jam, & terminato Epistolæ eloquio, ad subscriptionis humanitatem accedens, progreditur inhumanè, scribens *Excellentia tua Bonitatem humillimus Servus Petrus Antonius de Martino*, & sic rapuit Scelestus dilectam conjugem, nempè *Bonitatem Sua Excellentia* verbo *Veneror*, legitimo ejus viro eamque immaniter, & barbarè suspendit in aëre.

Hæc in ipsâ Nuncupatoriâ Epistolâ; in libro vero errata, barbarismi, & verba, penitus incognita Latio, mille, & ultra adnotari possent, & plura de Phrasi & è locutione inepta subnecti; Sed ne à majoris momenti rebus hic divertamur, in finali Dialogo recensenda reservemus.

PHILALETHES.

Libenti animo Tibi assentior, & quantum erit possibile etiam graviora laconicè perpendamus.

PHILARETUS.

Sic Deus nos servet, ut ego *Musitanum* nostrum *Recentioresque Martini* Oppositionibus Apologetico sermone sollicitus eram tecum tantùm expurgare; sed mente revolvens quàm grave præjudicium allatura essent publico viventium salutis bono depravatæ opiniones per Sciolum istum disseminatæ, quale virus allatura prolata ab ipso Axiomata, publici Beneficij gratia constitui palàm det egere, accedente etiam Consilio D. Antonii de Sanctis Marchionis Montis Falconis Militarium Causarum Regij Exercitûs in Regno Quæsitoris Generalis varia eruditione eminentis, qui me sæpè monuit,

suadens,

suadens, opus hoc futurum fore austeri saporis illorum palatis, de quibus dicendum, quod *Tacitus* in vitâ *Agricolæ* retulit, *Gnarus sub Nerone temporum, quibus inertia pro Sapientia fuit*, sed non indè reticendum, quod est consonum veritati.

PHILALETHES.

Magnum sunt ingenio meo incitamentum, quæ dixisti, maximopere tamen libito dimoveor tuo; hinc quicquid voles, & ipse aggrediar, dummodo veritas non lædatur; *Amicus* enim *Plato*, *Amicus Socrates*, *sed magis amica veritas* : Interim tu, quæ in lectione adnotasti maledicta in *Musitanum*, ac *Recentiores*, enarra, ut sic horum dilucidando sententias, *Adversarij* errores evellamus.

PHILARETUS.

Ita sanè exequar, *Philalethe*; Igitur semotis verborum ambagibus, principium sit futilis illa *Authoris* admiratio de opinione *Musitani*, asserentis *Sedem Animæ Rationalis in Capite.*

PHILALETHES.

Papè, ineptus *Grammaticus* ineptissimus *Medicus*, Theologum audet se profiteri; Irrationalis, de rationali animâ vult differere! Recordor clarissimè *Musitanum* hac de re *in suâ Trutinâ Lib. prim. in Præfatione de Capitis affectibus* breviter locutum his verbis: *Hoc est una, cui omnes sensus famulantur, cui omnia obediunt membra; à quâ sicut Planetæ à Sole, & totius Terrarum Orbis, lumen, vitamque hauriunt; Sic anima in hoc capitis Regali Solio relucens, suo vitali lumine totum irradiat corpus: Sat est ut sua exerceat munia, in Capite præsidens, toti corpori, ut sui ipsius imperio pareat, legem dicere, absque eo, quod tota in qualibet corporis parte resideat, ut hactenus apud Philosophorum vulgum rumor increbuit:* quid indè?

PHILARETUS.

Quid inde? *Martinus* stabile sibi gloriæ fundamentum jacere excogitavit, demoliendo hanc *Musitani* sententiam, quasi ex Diametro *Divis Thomæ, & Augustino* contrariam: Et oh quot ampullata verba! quot insulsa judicia profert! Per ipsum non stat, quin damnetur tanquam errònea; damnat tamen, quod non percipit, & hac de re loquitur, nesciens quod

Non cuivis homini contingit adire Corinthum.

Q PHI-

PHILALETHES.

Jure quidem meritò tale pondus pro *Martini* humeris non est,nec pro nostris, (sit veritati locus) ast si aliquid decerpere licet, ex gravissimis, & præstantissimæ notæ, Viris, magnis in Theologiâ Luminaribus, non adeò nova, nec à probabilitate aliena *Musitani* opinio existimanda est; In varias enim ivere sententias emunctissimæ Minervæ *Scriptores Prisci, Recentiore[s]que*; Nec unquam, opiniones quascumque protulerint, nempè in Cerebro, in Corde, Catholica nostra Ecclesia damnavit; Immo *Sanctissimi Patres* pro una parte pugnant, pro alterâ decertant *Patres Sanctissimi*, cordati Doctores; quid inde?

PHILARETUS.

Par esset hîc recensere Celebriorum sententias ut *Martinus* percipiat, *Musitanum* non perperam suo capite excogitasse *animæ Rationalis sedem in capite*; sed magnis innixum authoritatibus; At quoniam brevitati studemus, satis erit, si unum ex multis referamus; Magnum videlicet *Aurelium Cassiodorum* hoc modo animi sui sensum exprimentem: *Quidam* (ait) *sedem Animæ, quamvis sit in corpore toto diffusa, in corde esse voluerunt; dicentes, quod ibi purissimus sanguis & vitalis spiritus continetur, ut inde etiam cogitationes, sivè bonas, sivè malas, exire confirmant; quod animæ virtutem operari posse non dubium est: Plurimi autem in Capite insidere manifestant; Si fas est (cum reverentiâ tamen) dicere ad similitudinem aliquam Divinitatis, quæ licet omnia ineffabili substantiâ suâ repleat, scriptura tamen Cælo insidere confirmat. Dignum enim fuit, ut arcem peteret, quæ se noverat cælesti operatione sublimem, ex tali loco præ cæteris versari, unde reliqua membra debuissent competenti regimine gubernari*; Curiosis legenda relinquo reliqua, quæ *toto cap.* 15. *de Anima*, pro hujusmodi sententiæ confirmatione conscripsit.

PHILALETHES.

Eadem vestigia terit (ni me fallit memoria) in amœnissimis *quæstionibus suis Gaspar de los Reges quæst* 14. dum inquit, *Metropolis, & præcipua Animæ sedes non in Corde, nec Hepate sita est, sed in Cerebro; Cor verò officina tantùm est spirituum vitalium; nobiliores verò, animales dicti, in Cerebro resident, ubi quoque omnes sensus locum obtinent; ac proindè Cerebrum potissima sedes est Rationalis Animæ; quâ re in ratione, memoriâ;*

moriâ, aut imaginatione læsis, topica capiti, non cordi, aut hepati admoventur ut 13. *Meth. cap.* 21. *adversus Athenei discipulum, & alios Peripateticos latiùs redarguit Galenus.*

PHILARETUS.

Quid respondebit *Salebricosus Censor* noster, non video profectò, cum ex dictis clarissimè pateat, novam non esse neque damnatam conjecturam cujuslibet asserentis *Rationalem Animam in capite* suam habere *sedem* : de peculiari loco diversimodè loquuntur *Philosophi*, quos quisque pro animi oblectamento adire poterit ; Hos inter magnus ille dilaceratæ Philosophiæ per tot Sæcula, soli *Aristoteli* mancipatæ Felicissimus Restaurator, profundissimi ingenij Vir *Cartesius* variis non aspernandis rationibus, *Pinealem Glandulam Rationalis Animæ adæquatam sedem esse probavit*; quamquam ego libenti animo acquiescerem *Lactantio Firmiano*, dicenti : *Cum ipsa Anima, quo loco est, aut cujusmodi, nesciatur.*

PHILALETHES.

Si tamen, in tam sinuosis, variisque opinionibus aliquid promere licet; illa quidem animum implet, quæ *in capite Rationalis Animæ sedem* concipit, utpote in quo videmus quod proprium sui ipsius est exercere, cogitationem videlicet, quæ in aliis corporis partibus actuari non videmus, nec concipimus: Favet huic sententiæ cum aliis hic memoratis *Authoribus*, *Ludovicus Cælius Rhodiginus in lect. antiqu. lib.* 2. *cap.* 22. hisce verbis : *Ergo caput præcipuum excelsiusque in homine membrum, primo regiminis acutorum Galenus, & Platonici omnes Rationalis Animæ sedem nuncupant, ut rentur nonnulli, quoniam inibi cerebri est conceptaculum, ac membrorum animalium; Quæ organa sivè, & principia virtutis animalis, tam apprehendentis, quàm eligentis, seù voluntariè moventis, quibus potissimum constat animalium, inter se disparatio*; *Nec me fallit Venerabilis Bedæ sententia super Marcum*; *Animæ locus, inquit, principalis, non juxta Platonem in cerebro, sed juxta Christum in corde est*; En hâc ultimâ periodo, uti hic Sanctus Pater apertè asserit Rationalem Animam residentem in loco particulari.

PHILARETUS.

Ad hoc confirmandum, ac magis dilucidandum, libet hic annectere, quicquid clarissimè philosophatus est juxta perspicacissimas *Renati meditationes* Excellens *Antonius Le Grand in art.* 7. *de Mente hu-*

mana, ubi satis inquit, *ex dictis manifestum est Animam humanam toti corpori esse conjunctam, & hujus motus ab illius cogitationibus ita dependere, ut nonnisi compositum unum efficere dicantur. Hinc natum illud inter Philosophos, Animam totam in toto corpore, & totam in singulis ejus partibus esse; Non quod Anima positivè, & per veram extensionem, in singulis corporis partibus inveniatur, id enim immateriali substantia, qualem esse mentem humanam ostendimus, repugnat; Sed quia corpus, & unum quid, & peculiari quodam sensu individuum est, ratione nimirum dispositionis Organorum, quæ omnia ita ad se mutuò referuntur, ut vel uno eorum ablato, mutilum, & imperfectum corpus reddatur, & quoniam ea est animi natura, ut omni extensione, dimensionibusque careat, ad nullum corporis membrum, quasi ad illius quantitatem adæquet, referri potest, sed ad totam organorum compagem dumtaxat, quæ ut una consideratur.* Et paulò post: *Sed quamvis toti corpori Anima sit nexa, dici tamen potest; illam intimiùs, & immediatiùs uni parti uniri, quam alteri; sicuti licet Deus per totum Mundum diffundatur, & per suam potentiam omnia loca repleat, peculiari tamen ratione in Cælo esse dicitur, ex quo omnia nutu suo regit, & administrat: Ita dicimus mentem humanam in cerebro, utpote in supremâ corporis parte velut in arce residere.* Hæc ille: Ex alio Capite non pauci sunt *Sancti Patres* præter *Bedam* citatum, à quibus Rationalis Animæ sedes in corde consideratur, absque eo, quod tota in toto, & tota in qualibet parte totius censeatur, ut annotante *Petro Gassendo* eruditissimo, sunt *Divus Gregorius Nyssenus, Divus Hieronymus, Theodoretus, Tertullianus, & Philo*, cum quibus omnes ferè Patres. Nec immortalis *Fernelij* placitum est hic omittendum: *Cerebrum* (inquit) *humanæ mentis arx, & domicilium; cogitationum, rationisque sedes; motus, omnisque sensus fons, & origo: Corporis summam partem tenet, sursum spectans, Cælo proximum; ut enim Universitatis hujus parens, mensque illa rectrix, in Cælo excelsissimo loco considet, ita decebat cerebrum, nostræ mentis Arcem summo corpore collocari.* Huic sententiarum varietati de principali sede Animæ Rationalis in homine, lepidè alludit *Vitus Cæsar Caballone* J. C. variâ eruditione, ac poëticâ amœnitate præclarus, concinens.

Per mostrar dove in noi l'Alma risiede,
Vaghe Filosofie spiegar le menti.

E (diversi trà loro i sentimenti)
Chi quà, chi là, conchiude haver la sede.

PHILALETHES.

Ad quid ergo tot exclamationes, admirationesque nostri *quintæ classis Authoris* adversus *Musitani* de Animæ sede opinionem? cum res hæc adeò sit exagitata Antiquis, Recentioribusque scriptoribus? Divos Thomam, & Augustinum genuflexi veneramur, & absit, quod impugnare arbitremur, eos tamen *Musitano* non refragari, patebit inferius. Quascumque tamen opiniones retulimus, quisque amplecti potest, ac tueri, utpotè non damnatas; sed hoc modo concludi placet cum *Platone* in Timæo dicente; *At quàm verè id dictum sit, cùm demùm si id nobis Oraculo Deus edixerit asseremus*; Et cum *Patre Romanæ eloquentiæ in primo Tusculanor.* qui scripsit: *Ubi, aut qualis est ista mens? Ubi tua, aut qualis, potes ne dicere?* Verùm sat prata biberunt, & ab enarratis hinc indè doctrinis, satis abundè responsum in hac materiâ, nec tempus omittendum, vocant nos, & aliæ impugnationes, cavillationesque, si fortè adsunt, & aliæ.

PHILARETUS.

Quin sint dubitas! nonnè recordaris quod totum quantum opus est (quantitativo enim nomine, non qualitativo dignum) in *Musitanum*, ac *Recentiores* caninâ rabie conscripsit *Author*; Hinc in hoc congressu rem hanc absolvere est penitùs impossibile.

PHILALÈTHES.

Ponamus in *Trutinâ* quicquid per tempus, tetricasque nostras occupationes licuerit, quod remanet, alia dies castigabit.

PHILARETUS.

En aliud punctum, in quo sibi præcipue responderi vult *Morologus* noster, ineptè credens, aptè responderi non posse; *Dolorem* videlicet, pro cujus essentiâ, & ejusdem conceptione, quo nempè modo fiat, quæve sit ipsius causa formalis, in *Musitanum*, aliosque invehitur: *Musitanus* solidis argumentis, *Recentiorum* vestigia premens, *dolorem*, nec in *continui solutione*, nec in *intemperie* consistere suâ in Trutinâ, contra Galenicos propugnavit, asserendo, ut & ipse *Responsi Author* transcripsit, rationem formalem doloris in vitâ esse, pro vitâ intelligendo *Animam* hisce verbis: *ideoque Anima immediatè sentit ubique præsens per sui irradiationem*: Nec pro

Animâ confundit Spiritum, uti *Censor* sibi suadet; apertè enim dicit *Hujusmodi spiritus mortuus est, & merum cadaver, nisi à vitâ illustretur; & quia vita ipsa in hoc spiritu non est illi propria, & inseparabilis, sed vita est à spiritu toto subiecto distincta.* Dein continui solutionem, & intemperiem pro occasionali causâ accusavit. Claram reddam assertionem hanc nonnullis perquam necessariis digressionibus, in quibus vellem *Martinum* nostrum, *hominem*, *Grammaticum*, *Philosophum*, *non servum pecus*, nec falsis præoccupatum opinionibus, pro quibus juravit in verba Magistri; ita namque aliquid persuadere sperarem.

PHILALETHES.

Quid ad nos? & si non me lateat cum Martiali in Epigr.61. lib.5.

Non deerunt tamen hac in Vrbe forsan
Vnus, vel duo, tresve, quatuorve,
Pellem rodere, qui velint caninam;
Nos hac à scabie tenemus ungues.

Et satis erit si quod dicimus, verè sit ad mentem Philosophantium, cui uniformes esse conabimur.

PHILARETUS.

Sed quod digressionibus præmittendum dixi, ut *Martinus* vel quisquis alius pro eo sentiens, faciliùs *de dolore* hypothesim comprehendant, hoc quidem est; brevis nempè notitia Anatomicæ veritati in prætereunte Sæculo accuratissimis lucubrationibus, severioribus studiis, exantlatæ, circa Tactus adæquatum organum, cutem videlicet *Malpighianis* celeberrimis, insudatisque observationibus illustratum; Per hanc mediantibus innumeris, nec sine microscopij ope, conspicuis pyramidalibus papillis, quæ ordine parallelæ ex succo miliaribus glandulis, ibidem detectis emanante, irroratæ per reticulare corpus erumpentes, in cuticulam desinunt, pluresque fibrulas formant, *hæ omnes nervorum extremi fines subtilissima filamenta* ad ipsius diligentissimi *Malpighij* mentem videntur: His à tanto Viro perspectis de externo Tactus organo pro explanandâ doloris hypothesi, memorari hîc libet Notulam quamdam *Danielis Clerici*, & *Joannis Jacobi Mangeti* Medicinæ Doctorum Solertissimorum *in Bibliotheca Anatomica prima parte* ubi de cute *Malpighius*, ut potè, in quâ satis dilucidè materia tractatur hisce terminis: *Quod Hippocrates*

tes

tes magnam Sapientiæ partem putabat, id tandem assecuta est Recentiorum Philosophorum diligentia: invictè enim probarunt. Primùm sensationes non fieri in corpore, seu corpus non sentire dolorem, aut voluptatem, solamque mentem, hoc est substantiam, quæ in nobis cogitat, sensationis esse capacem: Secundo unionem mentis cum corpore in eo sitam esse, ut ad certas mentis cogitationes certi oriantur in corpore motus; Et vice versâ, ad certos corporis motus certæ nascantur in mente cogitationes: Tertiò denique, mentem peculiari quodam modo cerebro unitam esse, cum nullum sentire queat motum corporis, nisi ad cerebrum usque perveniat; Quod variis experimentis constat: Hisce suppositis, ajunt, vellicatâ, vel pulsatâ extremitate nervorum, qui velut fidiculæ à cerebro ad omnes partes extenduntur, motum illum ope spirituum animalium, quibus pleni sunt nervi, cerebro communicari; Quo fit ut mens sentiat voluptatem, aut dolorem, prout motus, in corpore excitatus corpori est utilis, vel noxius; Si quæratur quænam sit convenientia inter motum corporis, & cogitationem mentis; anvè corpus per se, & immediatè, ope extensionis suæ in mentis substantiam agat; Respondet, nullam quidem esse naturalem convenientiam inter corporis commotiones, & cogitationes mentis; nec corpus per se in mentem posse agere, cum mens omni extensione careat, nec ulla sit proportio inter rem extensam, seu corpus, & rem cogitantem, seu mentem; sed Authorem Naturæ ab initio voluisse, ad motus corporis excitari cogitationes in mente, & vicissim; voluntatem autem ejus, quia est Omnipotens, semper exequutioni mandari, ita ut sensationes nostræ sint immediatè à generali illâ voluntate Dei propter quam si propriè loqui velimus, in mente excitantur ex occasione motuum, qui in corpore fiunt, pariterque motus, quos videmur voluntate nostrâ in corpore excitare ad occasionem volitionum nostrarum, non vero propriè illarum vi, & efficaciâ; Divinâ voluntate producantur.

PHILALETHES.

Concludendum est hos non solum Philosophiâ, sed etiam Religiosâ pietate suffultos loquutos esse, doctrinam explicantes magni *in Philosophiæ Oceano Columbi*, qui innumeras veritates detexit (de *Cartesio* loquor) cogitatum hoc in *quartâ parte Principiorum*, ita variis luculentissimis argumentis tractat: *Probatur autem evidenter, Animam, non quatenus est in singulis membris, sed tantùm quatenus est in cerebro, ea quæ corpori accidunt in singulis membris, nervo-*

rum,

rum ope sentire; Primo ex eo, quod morbi varij solum cerebrum afficientes omnem sensum tollant, vel perturbent, ut ipse somnus, qui est in solo cerebro, quotidie nobis magnâ ex parte adimit sentiendi facultatem, quam postmodum vigilia restituit; Deinde ex eo, quod cerebro illaeso, si tantùm viae per quas nervi à membris externis ad illud porriguntur, obstructa sint, hoc ipso illorum membrorum sensus etiam perit, ac denique ex eo, quod dolor aliquando sentiatur, tamquam in quibusdam membris, in quibus nulla tamen est doloris causa, sed in aliis per quae transeunt nervi, qui ab illis ad cerebrum protenduntur; Quod ultimum innumeris experimentis ostendi potest. Sed unum hic ponere sufficiat: Cum puellae cuidam manum, gravi morbo affectam, habenti, velarentur oculi, quoties Chirurgus accedebat, ne curationis apparatu turbaretur, eique post aliquot dies brachium ad cubitum usque ob gangrenam in eo serpentem fuisset amputatum, & panni in ejus locum ita substituti, ut se eo privatam esse planè ignoraret, ipsa interim varios dolores nunc in uno ejus manus, quae abscissa erat, digito, nunc in alio se sentire querebatur quod sanè aliunde contingere non poterat, quàm ex eo, quod nervi qui prius ex cerebro ad manus descendebant, tuncque in brachio juxta cubitum terminabantur, eodem modo ibi moverentur, ac prius moveri debuissent in manu ad sensum hujus, vel illius digiti, dolentis animae in cerebro residenti, imprimendum.

PHILARETUS.

Confirmat hoc idem *Petrus Gassendus*, Vir (ut cum *Walaeo* loquar) *diffusae eruditionis*, *& candidus* referente *Marcello Malpighio* in tract. *de externo tactûs organo*, hisce verbis; *Extat pulcherrima illa ex Gassendo mulieris historia, cui per longum tempus insciae pes sphacelo correptus, excesus est; haec interim se pedis digito dolere affirmabat; Evidens indicium, residuum funiculi nervei abrupti, qui aliàs per digitum disspergebatur, mordificatione affectum, phantasiae illusisse, cui alias consueverat digitorum passiones renunciare.* Et reliqua, quae ad ejus meditationis confirmationem *praefatus Author* annectit. Hujusmodi exemplo varia loquuntur apud *Authores* inter quos numeratur *Càrdanus in Lib. de Varietate* referente *Thomâ Cornelio* nostro, Viro planè erudito; *In hac autem* (inquit) idem *Cornelius* (*in proginasmate de sensibus*) *disquisitione recolendum est preclarum illud Epicarmi enunciatum: Mens videt, mens audit, caeca, surda sunt omnia; Quam quidem sententiam luculenter*

lenter expressit Cicero his verbis; Nos ne quidem oculis cernimus ea, quæ videmus, neque est ullus sensus in corpore, sed viæ quasi quædam sunt ad oculos, ad aures, ad nares, à sede Animæ perforatæ; Itaque sæpè, aut cogitatione, aut aliquâ vi morbi, impediti, apertis atque integris, & oculis, & auribus, nec videmus, nec audimus, ut facile intelligi possit, animum, & videre, & audire, non eas partes, quæ quasi fenestræ sunt animi.

Sed eja, *Abderologo* nostro claudamus os; Et ne proletarius scriptor hic amplius audeat, Corvus cùm sit, Luscinias cantu lacessire, discat hæc ab *Authore Logicæ* sivè artis cogitandi, in cap. 8. primæ partis, & dein derideat (si poterit) *Musitanum*, ac *Recentiores*; laudatus *Author* hæc habet: *Sed si homines rectè perceperint dolorem igni manum adurenti non esse attribuendum; in alio tamen errore versati sunt, atque illum manui, quam ignis urit, inesse senserunt, cum tamen non nisi menti insit; Verum quidem est, illum ibi excitari per ea, quæ in manu fiunt, quia dolor carnis non est aliud, quàm concepta mentis offensio ob excitos quosdam motus naturali corporis temperamento contrarios.* Et (tanquam propriissimè de evincendo loqueretur *Martino*, quem agnovisset tam rabidè in has positiones, thesesque invectum, non quod illas scrutatus erroneas reperisset; eas enim tanquam suæ incongruas menti, nec unquam delibavit, nec à limine salutavit; Si enim summis attigisset labris, ut cervicosus, & protervæ mentis sit, vel approbasset, vel siluisset docente Moralium Principe subesse etiam animis in pessime abductis boni sensum. Sed perindè tam insolenter se gestum in odium modernitatis ratum hujusmodi sententias, nonnisi esse Neothericorum, & sibi invisa, Recentiorum inventa) subdit: hoc non tantùm agnitum fuit ab antiquis quibusdam Philosophis, ut Cyreniacis.

Sed quo *Martinum* falsi redargueret irrefragabilem testem sapientissimum Doctorem Sanctissimum Magistrum Ecclesiæ Patrem *Augustinum* affert, non solum *Musitani* sententiæ non adversum, ut *Martinus* somniavit, sed ipsissimam illam solita ingenij sui sublimitate, & optimis verbis declarantem, confirmantem, roborantem etiam a Divo *Augustino* multis in locis. *Dolores* (*inquit ille lib. 14. de Civit. Dei cap. 15*) *qui dicuntur carnis, animæ sunt in carne, & ex carne; Nam dolor carnis (subjicit ille) tantummodo offensio animæ est, & quædam ab ejus passione dissensio, sicut Animæ dolor quæ tristitia nuncupatur, dis-*

 sensio

c

sensio est ab his rebus quæ nobis nolentibus accidunt. Sic etiam lib.7. super Genesim ad litteram cap.19. cùm afflictiones corporis molestè sentit (anima)) actionem suam, quam illi regendo adest, turbato ejus temperamento impediri offenditur, & hæc offensio dolor dicitur. Nec sistit hic Author ipse, sed prosequitur: *Dolorem verò, qui corporis nuncupatur, ad animam pertinere, non ad corpus, manifestum omninò fit, ex eo, quod illa, quæ nobis cogitantibus dolorem inferunt, ne lædunt quidem, cum mens vehementi applicatione, aliàs distrahitur, ut videre est in Sacerdote Afro (de quo D. Augustinus lib. 14. de Civ. Dei cap. 24.) qui quando ei placebat, ad imitatas quasi lamentantis hominis voces, ita se auferebat à sensibus, & jacebat simillimus mortuo, ut non solum vellicantes, & pungentes minimè sentiret, sed etiam aliquando igne ureretur admoto sine ullo doloris sensu, nisi postmodum ex vulnere.*

Et tandem idem Author advertit; *Insuper observandum est indubitam manus dispositionem, motumve ab ustione ortam, propriè dolorem animæ non inferre, sed oportere hunc motum cerebro communicari per filamenta quædam, nervis tamquam tubulis inclusa, quæ fidium, sivè funiculorum instar à cerebro usque ad manus, cæteraque corporis membra extenduntur, ita ut moveri non possint, nisi unà moveatur pars illa cerebri, à quâ oriuntur; Quapropter si quid impediat, quo minus hæc nervorum filamenta motum suum cerebro communicent (ut in Paralysi) sinè omni doloris sensu quis ferrum patietur, & ignes, cùm è contra (quod tamen mirum videri potest), manus illi dolere poterit, qui manibus caret, quemadmodum sæpissimè iis accidit, quibus manus amputatæ sunt; Quia si nervorum filamenta à manu ad cerebrum extensa propè cubitum, ubi terminantur moveantur eodem modo moveri, quo moverentur, si ad manum usque descenderent, ut altera funiculi extremitas potest eodem modo moveri, si per medium trahatur, ac si per alteram extremitatem traheretur; Et hinc anima eundem dolorem sentiet, quem sentiret, si manus haberet; illuc enim loci attentionem dirigit anima, à quo ille cerebri motus solebat proficisci, qui animam hoc doloris sensu afficiebat; Sic imagines, quas in speculo intuemur, eò loco apparent esse, quo futuræ essent, si per directos radios aspicerentur, cum ille usitatissimus objectorum videndorum modus sit;* Hæc ille.

Quàm ergo clara ac vetusta sit opinio *Musitani* quod anima sentiat, non organa, facillimè conjicitur à qualibet mente liberâ, & præjudiciis non obumbratâ.

PHI-

PHILALETHES.

Sat benè, arbitratu meo, dubietas, vel minima quemque torquere non debet, at quia huic ſcopo collimans intimius, & minutè hanc rem pertractat præclariſſimus Vir *Joan. Alphonſus Borellus in Oeconomia animalis cap.* 18. *Propoſ. CCV.* idcircò non eſt ſilentio involvendus: *Si vera eſſet* (hæc ille) *vulgaris definitio doloris, quod ſcilicet ſit diviſio continui, procul dubio nulla diviſio continui, vivente animali, fieri poſſet abſque doloris ſenſu, & è converſo nunquam dolor contingeret abſque continui diviſione; Hoc tamen multoties minimè verificari videtur, quia ne dum oſſa corrodi, & ſecari poſſunt, ſed etiam cerebri, viſcerum & carnium portiones, aliquando abſcinduntur abſque ullo doloris ſenſu; Præterea ſi diviſio continui, ut diviſio eſt, produceret dolorem, planè paſſio dolorifica percipi deberet toto tempore, quo partes diſſectæ ſunt, ſcilicet quamdiu vulnera non agglutinantur, quod eſt falſum; nam ſolummodo tempore puncturæ, vel diſſectionis à tali ſenſu afficimur, & paulo poſt ceſſat dolor.* Deinde poſtquam diverſis rationibus illuſtratam propoſitionem hanc reliquit, variis aliis aſſerit in Propoſ. CCVII. Dolorem conſiſtere in perturbato motu ſpirituum agitatorum, qui per nerveas fibras tactas communicare poſſunt cerebro conſimiles concuſſiones aſſimetras, quæ convulſivam illam paſſionem moleſtam, & cruciantem inducant, quam dolorem vocamus.

PHILARETUS.

Satis, ſuperque dictum arbitror, atque cuicumque ſuaſum eſſatum noſtrum, hinc inde adductis tot Clariſſimorum Authorum opinionibus, ex quibus evidentiſſimè colligitur *Muſitani* ſententiam de dolore communem eſſe (paucis exceptis vetuſtatem redolentibus) cum ſanioribus philoſophis; Hinc quàm ſint extra rationem allata *Martini* judicia, arbitrio ſuo quilibet judicabit; Quamquam verò *cancrum rectè progredi* doceamus, quod eſt impoſſibile, nihilominus minimè ſilentio prætereunda aliqua, in quibus gloriabundus, & cœco quodam ſui amore ductus, *Anti-Trutinans Author*, qui *Cleophonte* ambitioſior de edito Libro *Campanâ ſuperbiâ* plenus redarguit *Muſitanum* noſtrum, nullam aliam ob cauſam, niſi quod uſus eſſet *vitâ* pro *animâ*; Nonnè pro tantâ *Martini* inſcitia rideret, & ipſe *Heraclitus? Quærere poſſet*, exagerat, *unus ex Galeniſtis cujus coloris ſit vita, quæ ponitur effectiva, & ſubſceptiva Doloris; Forſitan eſt vitis ſilveſtris,*

quæ vinum austerum efficiens offendit, potius quam delectat palatum? An est illud lignum, quod inimicus communis præbuit primis Parentibus, dicendo, comedite de ligno Vitæ, quod comedentes dolorem ipsis tribuerunt, & Posteris; Nonnè pro tantâ *Martini* inscitiâ ploraret ipse Democritus? *Gaspar de los Reyes* Eruditissimus, & Jucundissimus Vir in Elysio Campo en ut differit ad hoc confirmandum quæst.31.ª *Quid sit vita*: *Joannes Argenterius versatis Doctus multorum affert opiniones, quæ vitæ definitionem tradiderunt, quos tandem ad unum refutans concludit, vitam nil aliud esse, quam essentiam, subsistentiam, & permanentiam rerum animatarum, & hanc optimam vitæ definitionem credit, & meritò cùm vita nil aliud sit, quàm actus Animæ; qui Philosophis primus dici assolet, seu unico verbo rem exponam, essentialis vita ipsa anima est, corpus informans, actuans, idque per unionem essentialem formaliter vivum reddens, nec ab animâ realiter, sed solùm modaliter differens, itaut synonima sint anima, & ipsa vita.*

PHILALETHES.

Luculentè non minùs, quam politè rem hanc recolit in lib.13. de vitâ, & morte Animalium cap.1. hujus Sæculi *luminare alterum* in Philosophiâ peritissimus *Gassendus*, qui postquam varias de vitâ acceptiones, retulerit postremò concludit: *Tametsi enim nomine vitæ, intelligenda potius videatur animæ præsentia in corpore, quam anima ipsa, quia tamen quandiù anima adest, vita adest, & cum anima esse desinit, vita desinit; idcirco vita dici potest esse anima ipsa essentialiter; Aristotilemque præclarè edixisse vivere esse, viventium esse, quoniam tamdiu esse Animal dicitur, quandiù vivit, & tamdiù vivit, quandiù animatur, animâve præditum est; Usurpari autem pro animâ vitam, vel ex illo extremo* Æneidos *versu arguitur.*

Vitaque cum gemitu fugit indignata sub umbras.

PHILARETUS.

His ita perspectis ex gravissimis Authoribus (innumeris aliis brevitati relictis) quam dignus contemptione sit *Martinus* facilè arguitur, ut illi cum *Horatio* in sermonibus dici possit.

Naviget Anticyram.

Stabilitâ igitur opinione, quod pro animâ vita accipi possit, rationabiliter loquutus fuit *Musitanus* dolorem in *vitâ* consistere, nempè in *animâ*; Quicquid sophisticè edisserit *luridus Detractor* noster *edentulus*,

tulùs, ex positâ hypothesi secundum *Cartesium* manifestè resolvitur; continui solutionem, & intemperiem quisque *Recentiorum* cum *Musitano* dispositrices causas esse volunt, propter quos dolor ab animâ percipiatur; Hinc quicquid continui partes aptum est solvere, divellere, disrumpere, vel alio modo violenter concutere sint salini spiritus, sintvè succi, alij partibus hostilibus constantes, & œconomíam naturalem perturbare valentes pro occasionibus considerantur, sivè externis, sivè internis adveniant, non per hoc in his, vel in partibus, sivè organis dolor, vel qualiscumque molesta sensatio, quam dolorem appellamus, ex animæ advertentiâ, (ut ex hypothesi patet,) consistit sicuti unusquisque ex sanioribus arbitratur; Aliud est ut concipi nequeat, quomodo anima spiritualis cum sit, hoc quod materialiter fit, sentire possit, uti *Martinus* exclamat; sed huic difficultati respondetur hoc modo positam esse præsidere machinæ huic nostræ ex omnipotente voluntate; non minus tamen ridiculum se facit, cùm de contradictionibus *Musitanum* redarguit: *Musitani* verba hæc sunt *Narcoticum enim sensationis organum reddit ineptum ad suum munus exequendum*, *anodynum leniter dilatat*, *quæ dilatatio efficit*, *ut dolorem excitantes particulæ exeant à loco*, *vel laxiùs stent in ipso*; subjungit *Martinus*: *Ecce quomodo hic organum ponitur immediatè affectum*, *cui dirigitur somniferum*, *non verò animæ*; Huic enim assertæ à *Martino* contradictioni respondetur, uti & in aliis non benè intellexisse hypothesim de dolore à *Recentioribus*, *&* *Musitano* positam, hinc exorta puerilia dubia, quibus respondetur *Narcotica*, *anodyna* operari in organis, non est idem ac dicere dolorem in organis esse; ulteriùs non est sanè loqui *spiritus salini convellendo*, *ac divellendo nostri corporis partes dolorem excitant*, *ergo dolor in partium convulsione*, *divulsione*, *solutione formaliter consistit*; nam uti jam dictum est in Recentiorum sententiâ, partes, vel quicquid aliud in corporis nostri partibus est, inservit ad deferendum impressum motum animæ in cerebro residenti; à quâ dein, vel dolorifica, vel voluptuosa ad suum munus prosequendum; minimè est bonæ probationis argumentum in ipso dolorem consistere, & ita non video, quâ de re *Musitanus* de contradictione arguatur.

PHILALETHES.

De hâc assertione neminem dubitaturum censeo, nisi aliquem

minus PERFECTUM Philosophiæ, & Medicinæ Professorem unum ex multis, cui tantummodo vanam tribuit gloriam infelix pedissequorum juvenum manus, qui curandorum morborum praxim comparare cupientes, cum eo ipso incassum per Civitatem discurrunt. Hos, visu dignum, & risu, præit passu tripedantus ille vanitate an philautia ductus nimium Pythagora diversus aurea docente, & imperante silentium; sed Harpocrati similis tacens, dum interim frustrata illa sequentium unio meliorum nescia *Orestis* forsitan somnium sibi invicem commemorant

Sogni d'Infermi, e fole di Romanzi

Huic propterea valdè conveniens Epigramma illud *Antonij Guzzij* in suo Agrophilo in quemdam Philosophastrum acutissimè, & perbellè conscriptum.

Imberbi turbæ, rudibusque immixtus Ephebis
Disseris integram Sosibiane, diem
Hos comites semper ducis per omne lycæum
Sic ipsum ingenio vincis Aristotilem.

PHILARETUS.

Pluries hoc mihi cernere contingit non sine animi oblectamento maximo, & cachinno; Hinc si forsitan huic, vel simili, sensus nostri displiceant. Parum refert, quia *Cæcus non judicat de coloribus.* Non parùm turbaret animum, si Præceptori nostro Consultissimo, omnigenâ eruditione exornato, Cassiana indicia proferenti, amœnissimo *Agnello de Neapoli* displicerent admodum, si reprobarentur à *Lucâ Antonio Portio* singulari eruditione prædito cum magnâ simplicitate, ut de *Marco Aurelio Severino* ajebat *Thomas Cornelius*; *à Lucâ Antonio Portio* sagacissimo Naturæ interpetre, ut ex ejus rebus Typis editis edocemur; *à Lucâ Antonio Portio, qui mores hominum multorum vidit, & Urbes.*

PHILALETHES.

Non minus animum tangeret censoria virgula *Lucæ Tozzi, & Thomæ Donzelli*, quibus

Ex meliore luto finxit præcordia Titan.

Quibusque debetur (post tria illa præclarissima renovatæ Medicinæ fulcimina, post illos Philosophiæ tres Hercules inter vivos *Nicolaum Susanna*, quem DEUS servet incolumem, inter mortuos *Thomam*

Cornelium,

Cornelium, & *Leonardum à Capua* nunquam ſatis commendatos) uni ſcilicet Medicinæ Illuſtratio, tot errorum detectio, tot eruditorum juvenum propagatio; Alteri gravitas, & Nobilitas; ac tempus adveniet ut hujus etiam admiremur expectatiſſima Philoſophica inventa, ac perſpicaces in natura meditationes; Utique ſcientiâ, ac dignitate conſpicuo; unus enim eſt dilectiſſimus Iatrophyſicus Eccleſiaſticæ Majeſtatis INNOCENTII XII. *Pontificis opt. Maximi*; Alter electiſſimus Medicus Majeſtatis Catholicæ CAROLI II. *Hiſpaniarum Monarchæ* inter optimos Maximi; Horum cenſoria virgula diſpliceret.

PHILARETUS.

Dummodò igitur enarrati Heroes non diſſentiant, bene à nobis actum erit, nec *tempus amiſimus*, & *oleum*, ſquallidior, macilentior evadat invidia, & ut cum *Marone* loquar.

Rumpantur ilia Codro.

Nil profectò ad nos; verum de his *Martino* abunde dictum, quamquam non ſatis cenſeo ſatisfactum; inſcitia enim prohibet, nec diſtrahent iſtius, aliuſvè ſubſannationes lividæ; munus namque explevisse videbimur, ſi relatis Heroibus placebimus.

PHILALETHES.

Amice jam hora eſt concedendi domum.

PHILARETUS.

Votis meis comitor, interim cures obſecro cras hîc eſſe, ut in cæteris maledicum noſtrum confutemus, ex eo potiſſimùm, *ut ſi quam maledicendo voluptatem cæpit, eam male audiendo amittat.* Vale.

PHILALETHES.

Bene tibi cum *Saluſtio*. Vale.

VIRIS

VIRIS

Celeberrimis, & Experientißimis

PHILOSOPHIÆ, AC MEDICINÆ

PROFESSORIBUS

AGNELLO DE NEAPOLI,

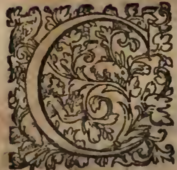
ET

JOSEPHO SEVERINO

Amicis meis Colendissimis.

S. P. D.

JOAN. ANDREAS LIZZANO.

VM cautum sit de more scriptoribus suos ingenij partus alicui ex Viris Illustribus commendare, ac sub illius præsidio, & auspiciis in lucem edere; cautissimè quidem agam vobis (duo Viri Principes Præclarissimi in Parthenopis Vrbe, Iatricæ Professionis ordine insignes) ex meis Dialogis unum, in quo γειρξίμα nostrum, seu motum sanguinis in Orbem Martini *vindico oppositionibus nuncupando. Sic, noscet quisquis Aristarcum se fecerit, quod nec Hercules contra duos, & ita benè*

rebus

rebus meis consului, validis me Defensoribus muniens adversus subsannantes Sciolos: Illum igitur vobis nuncupo, vobis sacro; Tibi scilicet Solertissime Agnelle, *qui me domi prima selectioris Medicinæ, prima præstantioris Philosophiæ rudimenta feliciter explanando, docuisti; Tibi, Experientissime* Joseph, *qui me in magno, piissimoque Incurabilium Xenodochio tutiores in medendi Praxi tramites clarissimè demonstrando, ingenuè instruxisti: Vobis in simul (ut dum* Gordiano *sacrosanctæ amicitiæ nodo conjuncti estis) quos propria virtus conjunxit, aliena invidia non separet; & ne quemquam lateat, quam unanimis concordia vestra sit commendabilis: Vobis denique, ut pateat, & aliis etiam omnibus ex hoc (licet parvulo obsequij symbolo) quas gratias vobis habeo, quam observantiam vobis profiteor. Quæ vel in minimis potis est maxima conspici, & sat benè mihi actum puto, si grato, dum vobis animo munusculum hoc, & me totum dico, pro vestrâ humanitate gratiore vestro animo suscipiatis. Æternumque, Viri Clarissimi, valetote.*

DIALOGUS TERTIUS.

INTERLOCUTORES.

PHILARETUS, PHILALETHES, BRUNUS.

PHILARETUS.

VAldè nimis anxius eram de tuo reditu, *Philalethe*; accersire Te cogitabam: Ilia namque mihi fere disrumpebantur in lectione Libri *Vitilitigatoris* nostri. Disperеam, si in excandescentiam labi, & in contumelias prorumpere, me non cogat: Hucusque infra suos limites me detinuit modestia; sed tandem in res incedit tam ineptas, ut dici possit *Authori* quod *Martialis Faustino:*

Non possunt nostros multæ faustinæ lituræ
Emendare jocos: una litura potest.

Sed ulterius auderem dicere talem hominem aptiorem fuisse Terram ligonibus, quam sapientium opiniones sophismatibus subvertere.

PHILALETHES.

Amabò absit talis animi perturbatio; Videris enim (ut cum *Plauto* loquar) *Nasum satis exasperare*; & hoc non parum officit instituto nostro, cum *Cato* moneat, quod

Impedit ira animum, ne possit concernere verum.

Et ira cùm sit *brevis furor*, docente *Seneca*, en quid sensit *Tragicus* in *Hyppolito* de furore:

furor cogit sequi
Pejora; vadit animus in præceps sciens;
Remeatque frustra sana consilia appetens.

PHILARETUS.

Toto aberras cœlo, si mihi imbecillitati animi hoc tribuas: ipsissi-

ipsissima veritas ad hoc impulit; quis enim satyram non scribere poterit legens manifestissimam *sanguinis circulationem à tot tantisque laudatam viris, & comprobatam; ab homine tàm tenui, & vel αὐτοψίας incapaci in dubium verti.*

PHILALETHES.

DEUS immortalis! adest ergo hisce temporibus quem de hoc adhuc hæsitare non pudeat! Hoc audiens parum abfuit, quin quasi conspecto *Gorgonio* capite lapidescerem: *Oh vanas hominum mentes!* Homuncio hic igitur, hucusque vecors suam arrogantiam protendit! Pareant severæ *Catonis* aures, si in *Martinum* quandoque merita erumpimus in opprobria.

PHILARETUS.

Ni timor me detineret, *crambem biscoctam apponendi*, in voto essem cunctas rationes redigere, ex quibus *sanguinis circulatio* probatur ad evidentiam, & clariùs ipsâ luce; Antequam verò hic enarrare incipiam Celebriores *Authores* hac de re assiduo studio, sedulâ operâ, profusis expensis, pluries iteratis experimentis, fisos, pro ipsâ *Circulatione* pugnantes, liceat mihi *Bardum* nostri temporis *hominem Margitem* compellare: *Quæ te dementia cæpit*, tale ut audeas facinus aggredi? Quomodo potuisti contra tot invincibiles rationes, contra tot infallibilia experimenta, contra tot regias impensas temerè gracitare? *Hebraicâ pertinaciâ* obstinatior, resistis adhuc? Repugnas etiam? & vides tot adscriptionis olim servos *Galenicæ disciplinæ*, tandem victricibus veritatis armis dedisse manus? Te miserum illudunt te sexcenta illa viva animalia (tecum loquor, *Martine*, tua sunt verba hæc) *pro Anatomicis cogitationibus perficiendis à Galeno dissecta*; Jam video, *Martine*, sed falleris; *Græcâ fide* traduntur; Sed esto quod sectio illa reverâ facta fuisset; quid inde? Non nè huic nostro fælicissimo Sæculo revelari potuit, quod præteritis latuit?

Multa dies, variusque labor mutabilis ævi
Rettulit in melius, non omnia grandior ætas
Nos quæ scimus habet; seris venit usus ab annis.

Multa Antiquis fuère ignota, quæ nobis tandem postrema Sæcula aperuerunt, quemadmodum à canente Vate *Senecâ* Tragico fuerunt antevisa, & præmonstrata.

Venient annis,
Sæcula seris, quibus Oceanus
Vincula rerum laxet, & ingens
Pateat Tellus; Tiphisque novos
Detegat Orbes; nec sit Terris
Ultima Thule

Psittace; quænam cadavera secuisti? Unde sumis animum sic impudenter carpendi immortale cedroque dignum sanguinis circulationis inventum? Quod patet ad sensus sophisticis speculationibus exprobandum non est.

PHILALETHES.

Quousque tandem, *Philarete* isthâc digressione? Nunquam te adeò irâ percitum & aceto perfusum, vidi? Imitemur eia (quia res meretur) Rusticum illum, de quo *Horatius in Epistolis*

Qui malè parentem in rupem protrusit Asellum,
Et merito quis enim invitum servare laboret?

Nos interim (quantum materia suggeret) enarremus hîc insignes illos, & veneratione dignos, Authores, qui *Comite fortunâ, Ducibus experimentis* repertum cruoris circuitum rationibus indè excogitatis probaverunt, & feliciter evulgârunt.

Tibi propterea ne sit admiratio, si ab isto *Beotici ingenij homine* scripta sunt, ac excogitata; Discipulus enim est *Beccesclent* illius *Medici* damnatæ Phlebotomiæ defensoris protervi, tetri ægrotantium carnificis, ut *Bonus occursus* possit (tantùm ironicè) nuncupari; si tibi obviam fiat; sententiâ enim *Euripidis* edocemur.

Heù, heù ut illud dictitant, rectè, probrum
Patre ab improbo non posse nasci filium.

Et Venusini Vatis Oraculo

Fortes creantur à fortibus, & bonis
Est in juvencis, est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.

PHILARETUS.

Et *Ariosti* monitu

Di vacca nascer cerva non vedesti
Ne mai colomba d'aquila, ne figlia:

Di

Di madre infame, di costumi honesti
Oltre che il ramo al ceppo s'assomiglia.

Sed ut hâc in re summum fastigium imponamus à diverticulo ad viam revertamur, oportet: Gyrema igitur seù itus ille sanguinis per arterias ad partes, & reditus per venas ad cor, primò in lucem prodiït hoc nostro fortunatissimo Sæculo singulari industriâ *Guilielmi Harvei* Regij Angliæ Medici, & Collegij Londinensis Anatomes Professoris Excellentissimi, ut Angliam ortu suo celebriorem redderet, totique terrarum Orbi suis adinventis maximum beneficium adferret, utque hâc luce honorificè frueretur è maternis claustris feliciter exclusi. Primus, inquam, opinionem hanc literario Orbi edidit, non tamen excogitavit, aut adinvenit, si fides præstanda est gravissimis, eruditissimisque Scriptoribus, quorum sententiâ à nobis traditur, inventionem hanc *Paulo Sarpa* Veneto ordinis Servitarum magno Theologo, Politico, & rerum naturalium indagatori sagacissimo, tribuendam esse, *Joannis Walæi* in Epist. primâ de motu chyli, & sanguinis ad *Thomam Bartolinum* verba, hoc probantia, sunt: *Ab hoc Servitâ edoctus Vir doctissimus Guilielmus Arveus sanguinis hunc motum, accuratius indagavit, inventus auxit, probavit firmius, & suo divulgavit nomine. Hæc inventio, hoc factum hujus sanguinis motus fuit.*

PHILALETHES.

Huic opinioni adstipulatur peritissimus, ac celeberrimus *Etmüllerus* in suâ Physiologiâ proferens: *Qui motus cum sit in circulum, Authoribus Harveo Anglo, & Conringio Germano inventus, reverâ tamen primus hujus inventi Author fuit Paulus Sarpa Religiosus Venetus.*

PHILARETUS.

Me non latet, alios esse quamplures (tuâ tamen indulgentiâ) relictis omnibus mentionem facere placet de *Excellentissimo Cornelio nostro, qui in Epistolâ dicatâ Francisco, ac Ianuario ab Andrea* Patriæ nostræ ornatissimis, ac sapientissimis Viris elegantissimo stylo, & venustissimis formis suam hac in re promit sententiam: *Varia semper fuisse hominum ingenia, & nostros Italos plerumque in excogitandis rebus excelluisse; nonnullæ autem nationes in illustrandis divulgandisque aliorum inventis, diligentiores, ac paratiores, sese præstare solitos esse. Motum sanguinis, ab Harveo descriptum jampridem agnoverat, & amicis*

indicaverat Paulus Sarpa Venetus; quinetiam illum multò ante designaverat Andreas Cæsalpinus, qui in pluribus locis, ac præcipuè lib. 5. quæst. Peripat. quæst. 4. scripsit sanguinem ex dextro cordis ventriculo in sinistrum, per pulmones trajici, atque huic sanguinis circulationi optimè respondere ea, quæ dissertione notantur. Hæc ille; & non solum *Cæsalpino* notum prius fuisse, & *Sarpæ* præfatum *sanguinis motum*, sed aliis etiam Authoribus, quos passim quisque legere poterit, & præsertim in *Walæo*; non inde tamen minuenda est *Harvei* gloria, utpotè neque Columbi, qui licet primus de novo Orbe non cogitasset, primus tamen fuerit, qui audacter tanti ponderis opus aggressus fuit, & potitus; sic multi de tali *sanguinis circulo* pensitaverunt, at *Harveus* primus fuit, qui rationum glypeo, ac experimentorum gladio armatùs, adversùs inscitiam, & invidiam, nefanda conviciorum tela vibrantes, tandem divulgavit, & acriter tutatus est. Verum hujus inventi primos *Authores* scire velle curiosum magis est, quàm utile, idcircò quantò citiùs potest, rem hanc intimiùs aggrediendo pensum absolvamus.

PHILALETHES.

Tecum sentio, *Philarete.* Aggrediamur ergo *Circulationis (etsi circulatorem) Adversarium* (quisquis ille sit, *sivè stultus, sivè fatuus*) brevioribus armis.

PHILARETUS.

Quamquam hodie ob innumera præclara experimenta, ac reiteratas infallibiles observationes, *circularis sanguinis motus* veritas, non quasi *in crepusculo micet*, sed in medio Cœlo constituta fulgentibus radiis totum Orbem illustret, & non solum ad mentem, sed & ad oculos pateat, ut non amplius dubitandi sit locus; Quia verò in Sole maculas hàc tempestate ingenia invenerùnt, mirum non est, si hâc in opinione à communi *Philosophorum, & Anatomicorum* amplexâ, non *talpâ, sed leberide cæcior Medicaster* noster somniaverit: unus enim est ex illis ab *Hercule Bentivoglio* relatis satyr. 3.

Ridicoli, inesperti, & ignoranti
Che non studiar due anni, e furo à suono
Di gran campana alzati al Dottorato
Per amicitia, o per promesso dono
Che nè Aristotil mai lesser, ne Plato

Ne Avicenna, ò Galen, mà due ricette,
E le regole à pena di Donato.

Et minori quidem admiratione digna eſt *Martini* hæc temeritas, & inſania, ex eis quæ tradit idem Harveus in Epiſtolicâ *exercit.* 2. ad J. Riolanum, J. Filium, quæ hæc ſunt : *Nè oblatrent canes, aut ſuam ne evomant crapulam, aut ne inter Philoſophorum turbam annumerentur quoque Cynici evitari non poteſt; Verum ne mordeant, aut veſanâ ſuâ rabie inficiant, vel canino dente rodant ipſa veritatis oſſa, & fundamenta cavendum eſt*; Sed ut clarius hic ſanguinis motus ſecundum Harvei placita innoteſcat, initium ab itinere chyli, recens detecto faciendum. Cibus in ventriculo poſt debitam fermentationem in liquamen redactus, per pylorum, peryſtaltico ejuſdem motu incitante, in Duodenum detruditur; hic ſub chyli nomine ſuccis Pancreatico, & Biliario, initâ ab ambobus levi fermentatione, purior factus, & ab inutilibus, & rebellioribus reliquiis ſecretus ad reliqua pedetentim inteſtina delabitur, ubi propriis vaſis includi inchoat; hiantibus enim oſcillis nonnullarum venarum nomine chyliferarum à ſubſtantiâ, lactiferarum à colore inſignitarum, inventore *Gaſpare Aſellio* ſugitur (rem ſatis notam enarro, licet adhuc *Martino* ignotam) per has adjuvante inteſtinorum vermiculari motu meſenterium pertingit, ex quo meliori modo elaboratus, videlicet permeabilior, & fluidior à lymphâ redditus digrediens ad inſigne *Pecqueti* receptaculum ab *Hornio* ſaccum lacteum, ab aliis ciſternam lacteam, & à noſtro *Cornelio in Progymnaſmate de nutricat.* Membranacios utriculos corrivat; ſed hic non ſtagnat, ulterius verò diſcurrens per ductus Thoracicos in venam ſubclaviam infunditur, demonſtrante hanc viam apertè Excellentiſſimo *Lovvero* in quâ continuo influxu inſtillatur, & ita ſanguini permiſtus, ambo, mediante tali enarrato vaſe, dum cor mediâ Dyaſtole ſuos ventres ampliat dextrum ventriculum ingrediuntur; deinde per venam arterioſam convehuntur in pulmonem, & per arteriam venoſam ſiniſtrum ventrem ſubeunt, atque ab hoc in Aortam mediâ Syſtole propelluntur, & ab Aortâ in reliquas arteriolas diffunduntur, à quibus per interjectos carnis meatus à venulis abſumuntur; per has variè diſcurrentes in jecur perveniunt tanquam in commune alveum, à quo cribrato prius quodam ſucco, & peculiari capſulâ aſſervato (demonſtratâ jam

Ana-

Anastomosi semper hoc iter adjuvante), demum in cor, denuo per venam cavam ascendentem, perenni, incessantique circulatione eunt, redeuntque spiritus procreando, nutritionem perficiendo, seque enarrato motu conservando variis in secerniculis impuritatum, diversorumque salium secretione factâ, ovanti quidem cursu triumphantes, non (ut insulsè *Martinus* infert) *Ixionis* gyro damnati.

PHILALETHES.

Concinnè profectò, & satis clarè in hoc Mæandrico chyli, & sanguinis itinere te gessisti, sed perpendere non desino, & admirari incapacem illorum intellectum, qui cum *Martino* sentientes præclarum hoc exprobant adinventum.

PHILARETUS.

Hoc equidem non est, quo mei pars animi in stuporem impellitur, *arriguntur horrore comæ, & vox faucibus hæret* quoties probè considero, opinionem hanc nedum in incunabulis, aut infantiâ, sed tot Herculeis rationibus suffultam, gravem Majestate Patrocinantium, admirandam incedere; & inveniri talis farinæ hominem, quem non pudeat malis eam sensibus conspurcare; sed *mittamus illum ad Halenta* ex Theocrito

Vade ad Halenta, atque inde Cyclaminum effodias

Ut hoc adhibito remedio cerebrum crassâ exoneret pituitâ.

Tanti roboris est hoc adinventum, & talibus, tantisque rationibus innixum, ut quamplurimi insignes Authores aliud prius sentientes coacti sint mutare sententiam, illudque amplecti totis selectæ Minervæ viribus tueri, nova experimenta excudere, novasque rationes rimari ad magis, magisque confirmandum, quam credere, ac encomiis exornare incipiebant, quâ publicis typis, quâve privatis colloquiis.

Sed jam tempus est audiendi unum ex istis *Vopiscum Fortunatum Plempium*, in Academiâ Lovaniensi Iatrophysicum insignem, & acerrimum *Harveani* circuli oppugnatorem, qui postquam veteris Medicinæ fundamentis per multos annos Excellentis Magistri partes agens adhæsisset, & valdopere insudasset in eruenda funditùs *Harvei* doctrinâ, en tandem mutato consilio, quæ verba, *Harveo* faventia profert quodque synceram, & veram sapientiam redolens,

judicium

judicium promit *in lib. 2. de fundamentis Medicinæ cap. 7. Nuper Angliam novam peperit de motu cordis opinionem quam invulgavit Guilielmus* Harveus, *edito ea de re peculiari libello sententiam suam multis plausibilibus rationibus adstruit, adeò ut jam multis doctis hodiè arridere incipiat, nomineturque honoris causâ à quodam conterraneo suo Circulator Microcosmi ad distinctionem alterius Angli, qui primus Macrocosmum circulavit; Primum mihi inventum hoc non placuit, quod voce, & scripto publicè testatus sum; sed dum postea ei refutando, & explodendo, vehementiùs incumbo, refutor & ipse, & explodor, adeò sunt rationes ejus, non persuadentes, sed cogentes; Diligenter omnes examinavi, & in vivis aliquot canibus, eum in finem à me dissectis verissimum comperi; Hoc ut facerem monitus quoque à Clarissimo* Walæo *Professore Leydensi, cujus Viri candido sedatoque ingenio, & judicio plurimum tribuo, multumque in hâc ipsâ materiâ acceptum refero.*

PHILALETHES.

Maximum quidem candidæ veritatis ingenuique animi exemplum, & admiranda superioris Judicij methamorphosis, Palinodia septem famæ tubis promulganda? At profundo *Democriti* puteo demùm emérsa veritas triumphali cursu Anatomicâ nostri sæculi diligentiâ vecta hujus Magni Viri, non solum, sed plurium illuminavit virorum ingenia. Ecce præter Vopiscum, ut differit in *alloquio ad Lectorem in libello de corde apud Rote* rodamentes Iatricæ artis Professor insignis Jacobus *Bach Belgicus* de *Harvei* sententiâ. *Hanc ego rem novam examino, quæ primo aggressu facile refutari posse videbatur, sed justâ exagitatâ Trutinâ, adhibitâ cum ratione autopsiâ, inexpugnabilis, imò cogente veritatis stimulo, ambabus amplectenda ulnis reperiebatur. Quid faciendum? An ne relinquendus Hippocrates? postponendusque Galenus? minimè si veritatem, rationibus, ipsisque sensibus munitam sectamur, sumus Hippocratis, sumus Galeni nihil contemnendum, ait Senex, nihil judicandum temerè Clarissimorum Virorum scripta, hic anne sensibus pateant, annè dissentiant, examinare jubet. Veris fundamentis rationalis, & dogmatica Medicina nititur, & nisi quod veritate comprobatum firmum, stabileque judicandum est, Accrevit in dies hæc primò putatâ in Medicinâ hæresis, ut non solum Angliæ nativi soli Academias, sed & Germaniæ, Galliæ, & Belgij nostri Universitates perambulaverit, & præter ingentem doctissimorum Virorum numerum etiam Professores pluribus in locis sibi ad-*

 dictos

dictos reddiderit; *Quorum nonnulli publicis* lectionibus, disputationibusque, nec non editis scriptis, opinionem hanc tandem divulgârunt per quam magno studiosorum applausu, ut vix reperias creatum Doctorem, cui sanguinis circulatio non innotescat, *imo arrideat*; *Et paulo inferius de suis Collegiis loquens, hoc inquit cum prius rationibus, & autopsiâ adducti, & evecti Harvei de motu sanguinis suscepissent, & editis scriptis approbassent*; Hæc ille annosus Professor, currente jam secundo supra trigesimum anno, ex quo se praxi dederat, *Galeni* rancidâ theoricâ edoctus, *Nepam* cum imitans, gloriosè cum *Persio Satyr.* V. dixit.

Quæ dederam supra repeto, funemque reduco.

Et nunc nescio à quâ cryptâ egressus *homuncio* iste, cui convenit illud:

O' Medicæ tranquillitatis turbatorem!
O' Medicæ Reipublicæ seditiosum civem!

Qui *Daucus* cum sit, & non *Oedipus*, ultra *Hiperbolum* Theonino dente illa rodit axiomata, illas carpit opiniones, quæ à tot literatis Heroibus repertæ approbantur, amplectuntur, laudantur.

PHILARETUS.

Vis tamen ut te in admirationem illabi faciam? Præsta mihi parumper patientes aures: In varias Orbis regiones, ac celebres earum Academias, præclarum hoc *Adinventum* penetrasse, refert *Bachius* à te notatus; ille tamen occubuit absque illa consolatione, quâ nos hodie fruimur, de Hispanis ingeniis loquutus, in quorum numero, & ordine, & ipse erat? minimè; At mirandum dictu, incredibile auditu? Ubi tam cæca applicatione *Galenus* colitur, & pro Galeno Axiomata, etiam falsa tuentur Medici; En demum unum ex illis talibus, differentem *de circulatione sanguinis*, ac de ejus *Inventore*. Sed quemnam opinaris? Minimum fortè in Medicâ Professione? Nequaquam, imo *Galeni* Alcidem, *Gasparem nempè Brauo de Sobremonte* dignissimum à cubiculis Medicum Monarcharum Hispaniæ PHILIPPI IV. & CAROLI II. regnantis (dum sors objecit de hoc Amplissimo Principe verba facere, feras æquo animo, rogo, dicam: O si tandem universis Populorum notis, assiduis precibus, teneris lacrymis assentiens, consolationum DEUS, & Pater Omnipotens, illi sobolem exoptatam concederet? quo gaudio Regnum,

plurima

plurima Regna, Orbes ambo replerentur) *Hic* igitur perdoctus *Vir. in 2. tom. resol. & consult.* ita pluribus in locis loquitur, & primo de Circulatione hæc verba. *Quod* Galenus *in infantiâ Anatomes, quam in cadaveribus tantum exercuit, cum non potuit sanguinis circulationem, & motum percipere.* Et alibi (licet hujus loci non sit) de *Galeno* taliter, *lien non est conformatum à naturâ, ut sit receptaculum humoris melancholici redeuntis à jecore, quod* Galenus, *& reliqui Antiqui, dogmatici illi scribentes, finem præcipuum, in quem fuit à naturâ conformatum, ignorârunt; & ideo alium illi imposuerunt, à Neotericis reformatum. Tandem quid (Harveo favens,) sequitur, audi: Quod Harvei doctrina sit vera, non obstat, quod nova, & ab illo noviter dicta; quia in naturalibus, non tam qui dixit quàm quid dixit examinandum.*

PHILALETHES.

Sapiens proculdubio, talisque præstantis ingenij Viro dignum judicium: Nil proinde desideratur ad effectus mirabiles ostendendos, quos nobis datum est historicâ fide observare ab evidenti, infallibilique hâc opinione productos; Tametsi de aliis innumeris larga mentio hic fieri posset; varia enim adsunt exempla illorum, qui supinè admodum prius hac in re philosophati, tandem intrepido corde fautores eximij, & invicti in arenam descenderunt: At ne *omissâ Hyperâ pedem insequi videamur*; Rationes nunc enarremus, à quibus tot sententiarum nobiles mutationes. Excrucior tamen non adhuc ad nos pervenisse (ut pollicitus mihi erat) morum candiditate præclarum, amicum nostrum *A. Brunum.*

PHILARETUS.

Compendiosè, & clarè differentem, ex plurimis optimum selegemus Authorem. Ohe *Brune,* de te nunc sermo erat, hicque cupidi expectabamus.

BRUNUS.

Benè vos DEUS fortunet, amici carissimi. Quid agitur de inchoato opere? cæpistis *bonis avibus*, ac (DEO dante) melioribus perficietis.

PHILALETHES.

De magis DEUS servet te, animæ dimidium nostræ: prosperrimus nobis dies erit, nostrumque ceptum apologeticum colloquium tuis auspiciis prosequamur felicissimè; aliquantulum tamen vesper-

tinus advenisti, opportunus itidem, proximus namque concluso imminenti eloquio rationum *sanguinis circulationem* probantium.

PHILARETUS.

Deliberatio mea est, rationes à Celeberrimo *Cartesio* consideratas, hîc memorare; dein si quid, vobis occurrerit, dicetis ad majorem tanti operis dilucidationem, ad nostrum documentum, & ad discindendas *aranea casses*, dico ad dissolvenda *corticea argumenta*, quæ *Martinus* noster, somnians, ut credo, ab aliquo scriptore *Agresti* decerpsit, & in suo *bellulo libello* conscripsit. Sed prius *Varro*, *Babalo* nostro dicam, liceat ex *Juvenalis Satyr.* XIV.

Ocyus Archiginem quare atque eme, quod Mitridates composuit.

Cartesius igitur lumen illud Philosophiæ splendidissimum, ita in *dissertat.* de methodo, cordis motu explicato, non minus argutè, quàm evidenter de sanguinis circulatione loquitur; Audite verbatim à tanto *Viro* : *Sed si quæratur* (ait) *quâ ratione fiat, ut sanguis venarum ita continuò in cor defluens, non exhauriatur, & arteriæ nimis plenæ non sint, cùm omnis sanguis, qui per cor transit in eas ingrediatur: Non opus est ut aliud respondeam, præter id quod jam à quodam Medico Anglo scriptum est, cui laus hæc tribuenda, est quod primùm in istâ materiâ glaciem fregerit, primusque docuerit multas esse exiguas vias in arteriarum extremitatibus, per quas sanguis, quem à corde accipiunt, in ramulos venarum ingreditur, unde iterum ad cor redit, adeò ut motus ipsius nihil aliud sit quàm perpetua quædam circulatio; id quod optime probat ex ordinariâ experientiâ Chirurgorum, qui brachio mediocri cum adstrictione ligato supra locum, ubi venam aperiunt, efficiunt ut sanguis inde copiosiùs exhiliat, quàm si non ligassent; Planè autem contrarium eveniret, si brachium infra ligarent, inter manum videlicet, & aperturam, aut si illud supra valde arctè adstringerent? Manifestum enim est vinculum mediocriter adstrictum posse quidem impedire, ne sanguis qui jam in brachio est ad cor per venas redeat; non autem nè novus semper ex Arteriis affluat, eo quod infra venas sint collocatæ, & durior ipsarum cutis, non ita facile comprimi possit; quodque etiam sanguis è corde veniens, majore cum vi per ipsas ad manum transire contendat, quàm inde ad cor per venas redire. Quoniam verò sanguis iste ex brachio exit per aperturam in unâ venarum factam, necessariò meatus aliqui infra vinculum, hoc est circa brachij extremum esse debent per quos illuc ex arteriis venire queat.*

Optimè

Optimè etiam id quod de motu ſanguinis dicit, probat ex quibuſdam pelliculis, ita variis in locis valvularum inſtar circa venas diſpoſitis, ut ipſi à medio corporis ad extrema tranſire non permittant, ſed tantùm ab extremis ad cor redire; Præterea experientiâ, quæ oſtendit, omnem, qui in corpore eſt, ſanguinem inde breviſſimo tempore exire poſſe per unicam ſciſſam arteriam, etiamſi arctiſſimè propè cor eſſet ligata, atque inter ipſum, & vinculum ſciſſa, adeò ut nulla eſſet ſuſpicandi occaſio, ſanguinem egredientem aliunde, quam ex corde, venire.

Crederet quis *Carteſium* hic ſiſtere, non ſiſtit tamen; Audite: *Sed multa alia ſunt* (ipſe proſequitur,) *quæ hanc quam dixi, veram iſtius motus ſanguinis cauſam eſſe, teſtantur; ut primò differentia, quæ obſervatur inter ſanguinem, qui è venis exit, & eum, qui ex arteriis promanat, quæ aliunde oriri non poteſt, quam ex eo, quod tranſeundo per cor, rarefactus, & veluti diſtillatus fuerit, atque ita ſubtilior, vividior, & calidior ſit, ſtatim atque inde exiit, hoc eſt cùm in venis ſtabulabatur.*

Et ſi probè attendatur, comperietur, hoc diſcrimen non apparere manifeſtè niſi in vicinia cordis, minùs autem in locis ab eo remotioribus. Deinde tunicarum, è quibus vena arterioſa, & magna arteria conſtant, durities ſatis oſtendit ſanguinem ipſas majore cum vi, quàm venas pulſare. Cur etiam ſiniſtra cordis cavitas, & magna arteria ampliores eſſent, & latiores cavitate dextrâ, & venâ arterioſâ, niſi arterioſa vena ſanguis, pulmonis ſolum ingreſſus, ex quo per cor tranſiit ſubtilior eſſet, & magis, faciliùſque rareſieret, quàm ſanguis immediatè è venâ cavâ procedens? Et quid expulſus contrectatione conjicere poſſunt Medici, niſi ſciant, ſanguinem? prout naturam mutat, magis, aut minus celeriùs, vel tardius, quam antea à cordis calore rareſieri poſſe? Et ſi expendatur, quomodo iſte calor aliis membris communicetur? nonnè fatendum eſt id fieri ope ſanguinis, qui per cor tranſiens, ibidem caleſit, indeque per totum corpus diffunditur? Vnde fit ut, ſi aliquâ ex parte ſanguis dematur eadem operâ, dematur calor. Et quamvis cor ardore, ferrum candens æquaret, non ſufficeret tamen ad pedes, & manus, adeò, ac ſentimus, calefaciendum, niſi continuò illuc novum ſanguinem mitteret. Deinde etiam ex eo cognoſcitur, verum reſpirationis uſum eſſe, ſatis recentis aëris in pulmones inferre, ad efficiendum, ut ſanguis qui eò ex dextro cordis ventriculo deflexit, ubi rarefactus, & quaſi in vapores mutatus fuit, ibi incraſſeſcat,

& denuo in sanguinem convertatur, priusquam in sinistrum refluat; sine quo alendo, qui illic est, igni aptus esse non posset. Idque ex eo confirmatur, quod videamus animalia, pulmonibus destituta unicum tantum cordis ventriculum habere: Quodque in infantibus, qui eo uti non possunt quamdiu sunt in matrum uteris inclusi, foramen quoddam deprehendamus, per quod sanguis è venâ cavâ in sinistram cordis cavitatem defluit, & brevem tubum, per quem è venâ arteriosâ ad magnam arteriam, non trajecto pulmone, transit. Deinde quomodo fieret concoctio in ventriculo, nisi cor eò calorem per arterias immitteret, unàque fluidiores aliquas sanguinis partes, quæ injecti cibi comminutionem adjuvant? Nonne etiam actio, quæ istius sibi succum in sanguinem convertit, facilius est cognitu, si consideretur illum reiteratis vicibus, & fortè plus quam centies, aut bis centies, singulis diebus per cordis ventriculos totum destillare: Quâ vero aliâ re indigemus ad explicandum nutritionem, & variorum, qui in corpore sunt humorum productionem, nisi ut dicamus impetum, quo sanguis dum rarefit à corde ad extremitates arteriarum transit, efficere ut aliquæ ipsius partes subsistant in membris, ad quæ accedunt ibique locum occupent aliquarum partium, quas inde expellunt, & secundum situm, aut figuram, aut exilitatem pororum, quos offendunt, quosdam potius in certa loca confluere, quàm alias, eâdem ratione, quâ fieri solent quædam cribra, quæ per hoc unum, quod diversimodè sint perforata, variis frumenti speciebus à se invicem separandis, inserviunt? Denique id quod hic super omnia observari meretur, generatio est spirituum animalium, qui sunt instar venti subtilissimi, aut potius flammæ purissimæ, quæ continuo à corde magnâ copiâ in cerebrum ascendens, inde per nervos in musculos penetrant, & omnibus membris motum dant; itaut non opus sit aliam imaginari causam, quæ efficiat, ut partes sanguinis, quæ eo, quod sint magis cæteris agitatæ, & penetrantiores, aptissimæ sunt ad istos spiritus componendos, potius ad cerebrum, quàm alio contendant; nisi quod arteriæ, quæ eos illuc deferunt, rectissimâ omnium lineâ à corde procedunt; & quod secundum mechanices regulas, quæ eædem sunt, atque regulæ naturæ cum variæ res simul ad eandem partem contendunt, ubi satis spatij non est omnibus recipiendis, sicut contingit in partibus sanguinis, quæ à sinistro cordis ventriculo exeunt, & ad cerebrum tendunt, necesse sit ut debiliores, & minus agitatæ inde evertantur à validioribus, quæ hâc ratio-

ne eò solæ perveniunt. Hucusque *Renatus*, Re Natus ad miracula: Quid tibi, *Brune*, quid *Philalethe* videtur? Nonne præstanda fides *Viro*, inter studia, & experimenta consultissimè consumato?

PHILALETHES.

Renati gloria melius celebratur silentio, quàm commendetur encomio, sed quid dicit *Brunus* de isto *Manducone* nostro *Martino Scriptore imi subsellij*, *strychni degustatore*?

BRUNUS.

Stupidior semper evado, quotiescumque hoc attentatum perpendo. Sed vigeat pietas, vigeat commiseratio: Curemus, quæso ad insigne *Incurabilium* Nosocomium deferatur: Nostrum deinde erit illum commendare amabilissimo *Severino* nostro perspicacissimo, Archiatri vices peritissimè, ac dignissimè agenti; ut nempè verberibus sepositis, & catenis (quatenus tamen ejus curatio ferat) in *Rotâ magnâ* forsan *Ixionis* damnato, *Mellampodium* exhibeat, ac *Juvenalis methodo* mediam contundat venam, sanguine ad coloris mutationem, (ni satius credat) ad vitæ finem detracto.

PHILARETUS.

Audistis jam rationes à *Cartesio* descriptas; Scire nunc deberetis delirantis *Censoris ficulneas oppositiones plumbea jacula*; Absit verò refutatu digna censere, & quàm verè hoc à me dictum sit, quisque nobiscum arbitrabitur ex *lateritio* primo supposito, *puerorum crepundiis* dignissimo pro firmâ base cavillationum posito. *Martinus* igitur ita somniari incipit; *Antequam itaque intrinsecum quæstionis aggrediar, suppono primò, sanguinem fieri in hepate ex chylosâ portione in ventriculo, & intestinis elaboratâ.* Deinde (si possibile est, *risum teneatis, amici*) subjungit: *licet Bartholinus non rubuisset asserere postquam fassus sit*, Galenum *sexcenta animalia viva secuisse pro anatomicis veritatibus capessendis, sanguificationem non fieri in hepate*; Et alibi, scilicet in cap.

de

de hepatico fluxu, hisce neniis eundem Bartholinum laceſſit; *Quare Æſculapius cauſæ Commiſſarium feciſſet Thomam Bartholinum pro hac lite dirimendâ, qui habitualem antipathiam ſervans adverſus* Galenum, *gratis in ſuâ Anatome reformatâ, pag.* 144. *talem protulit ſententiam, comite fortunâ, lymphaticis vaſis à nobis repertis, chylum ad hepar non deferentibus antiquo hepar munere ſpoliare coactus ſum, & exequias illius ſanguificationi parare.* Hæc ille ſilentio involvens cætera, quæ *Bartholinus* habet *in relatâ paginâ, & alibi* non minùs candidè, quàm modeſtè, ſuam emanans ſententiam, evidentiſſimis obſervationibus roboratam. *Nequam magnus homo* Antipathicum aſſerit *Bartholinum* Galeno, cùm ille de *Galeno* ſemper honorificè ſit loquutus, ipſumque variis in locis præfatæ Anatomiæ ſequutus. Sed quam diverſimodè citatus ſit ipſe *Bartholinus*, videbitis, imo judicabitis ex genuino hoc loco, quem propriis oculis vidi, & *Calumniator* noſter malis forſan auribus audivit: *Cæterum* (ait *Bartholinus*) *labore duce, comite fortunâ, lymphaticis vaſis à nobis repertis, ex hepate lympham non Chylum ad Hepar vehentibus, Antiquo Hepar munere ſpoliare coactus ſum, & exequias illius ſanguificationi parare; Non odio Antiquorum* (hic vellem *Martini* oculos lippitudine purgatos) *quos donec potui, vendicavi; nec inconſtantia, quam in me excuſant eruditi, ſed laudabili ingenuitate, ut Barbatus vocat, & naturâ ſic jubente.*

Item ad hujus ingenuitatis confirmationem, nec minimum oſtendens odium in *Antiquos*, & *alibi* ut ſcribit: *Hic annus majora prodidit, quæ Anatomicorum quotquot Sæcula cuncta ſuſpexerunt, hactenus oculis effugerunt: Ab oſtentatione ſemper fui alieniſſimus; Sed ſyncerè dico, quia laureolam in hoc muſtaceo non quæro rerum mortalium ſatur, & contemptor.* Demum quanta veneratione *Bartholinus* ſit proſequutus hepar, ab *Antiquis* adeò commendatum, colligi poteſt ex hiſce periodis, atque ex nobiliſſimo tantùm viſceri conſcripto Epitaphio. *Ego interim* (proſequitur) *antiquæ venerationis memor, nè ſine publico monumento tot Sæculorum abdominis noſtri rector, ignotus jam buſto inferatur, in perpetuum, bene feliciterque per bis octo Sæcula adminiſtrati cruenti Imperij memoriam, donec Panegyris condatur hanc ultimæ devotionis inſcriptionem tumulo illius conſervandi.*

SISTE VIATOR,
CLAUDITUR IN HOC TUMULO, QUI
TUMULAVIT
PLURIMOS
PRINCEPS CORPORIS TUI COCUS
ET ARBITER
HEPAR NOTUM SÆCULIS
SED
IGNOTUM NATURÆ
QUOD
NOMINIS MAJESTATE, ET
DIGNITATIS
FAMA FIRMAVIT
OPINIONE CONSERVAVIT
TAMDIU
DONEC CUM CRUENTO IMPERIO
SE IPSUM
DECOXIT
ABI SINE JECORE VIATOR
BILEMQUE HEPATI CONCEDE
UT SINE BILE BENE
TIBI COQUAS ILLI PRECERIS.

Hac occasione recordor nostrum egregium *Antigonistam* non pudere *in citato loco de hepatico fluxu* lymphaticorum inventionem, & existentiam denegare, & dubiis involvere, quod tanto labore, prosperâ fortunâ, non exiguis expensis, & experimentis ferè infinitis invenerunt, & probarunt *Anatomici* hujus nostri felicissimi Sæculi, dexterrimi, & meritissimi *Authores*, quibus clausis oculis (ut dici solet) præstanda fides; quales sunt inter alios *Jolivius* Anglus, *Thomas Bartholinus*, *Olaus Rudbeck*, *Fredericus Ruysch*, & *Guntherus Christophorus Schelkammeri* omnes immortalitate digni. Non puduit ergo *Martinum* tot contra Heroës inficias ire, nullis aliis armis, præter sophisticas aliquorum Propositiones: oh execrandam temeritatem! bonè DEUS! sit arbitrio suprema maledicentia, ipsa damnet, si potest, & *Bartholinum Galeno Antipathicum* dicat, & non potius *venerandæ veritatis sympathicum*. Damnet quod infallibili oculorum fide nobis ostenditur. His ita perspectis, nonnè evidenter corruit primum suppositum, *Hepar* nempè sanguificare? & diruto fundamento, nonnè corruunt rationes, & argumenta illi innixa?

PHILALETHES.

Nullius equidem pretij *Martini* censuram semper existimavi, licet non legerim conjecturam ducens ex *Authoris* ineptia, eo magis quia quicquid evomuit aliquorum ignorantiâ refractum vidi à præstantissimis defensoribus, quos si forte *Martinus* videre cupiat, à cæcitate prius, à servili jugo, & juramento in verba Magistri, ac à Logicis Hircocervis subtractus, & fugatis à mente tenebris; juro me ipsi dicturum ex fraterna charitate præ manibus habeat eruditissimum Virum; Equitem Auratum, *Georgium Entium*, a quo satis, superque confutatur, & confunditur unus ex temerè existimatis invictissimis *circulationis sanguinis* hostibus *Parisanus*.

BRUNUS.

Alio tunc ego remedio sanare *Martinum* vellem, affectuosa scilicet commendatione *Lucæ Antonio Portio* nostro publico Anatomico peritissimo, ut institutâ viventium animalium dissectione, adjuvante diligentissimo cultro *Dominici Gavessini* hanc demonstrationem ab illo videri sineret; Nunc verò diffiderem, imò de eventu nimis timerem; præoccupatus enim *Martinus* observantiâ erga *Galenum*, vel

non

non perciperet, vel perceptum fateri repugnaret. Lepidam, ad rem, narrat historiam Literatus, & Candidus Vir *Leonardus à Capua* noster, à *Sagredo* apud *Galileum*, & est, ut sequitur: *Mi trovai à casa d'un Medico molto stimato in Vinegia, dove alcuni per loro studio, altri per curiosità convenivano talvolta à veder qualche taglio di Notomia, per mano d'uno, non men dotto, che diligente, e pratico Notomista, ed accadde quel giorno, che si andava ritrovando l'origine, e nascimento de' nervi; Sopra di che è famosa controversia infra Medici Galenisti, e Peripatetici, e mostrando il Notomista, come partendosi dal cervello, e passando per la nuca, il grandissimo ceppo de nervi, s'andava poi distendendo per la spinale, diramandosi per tutto il corpo, e che solo un fil sottilissimo, come di refe, v'arrivava al cuore; voltosi ad un Gentilhuomo, ch'egli conosceva per Filosofo Peripatetico, e per la presenza delquale egli havea con estraordinaria diligenza scoverto, e mostrato il tutto; gli addimandò, s'egli restava ben pago, e sicuro, l'origine de nervi venire dal cervello, e non dal cuore; al quale il Filosofo, dopò essere stato alquanto sopra di se rispose, voi m'avete fatto veder questa cosa, talmente aperta, & sensata, che quando il Testo d'Aristotile non fosse in chiaro, che apertamente dice i nervi nascere dal cuore, bisognerebbe per forza confessarla per vera.*

PHILARETUS.

Amborum cogitata laudo, sensata approbo judicia; Sed mea opinio fortè videbitur paradoxica; impossibile enim est, quin illam primo aspectu non reprobetis, dein forsitan eidem hærebitis. Refutatu indignas fassus, nunc quoque enarratu arbitror: Aliquis tamen dicet, quod nos hoc modo objectiones eludimus, non dissolvimus, & *Martinus* festivus *saper da caudato Pavone* Superbior fiet.

Ante diem blando caudam jactare Popello.

Et fastuosus opinabitur cum suis asseclis Gordiana ejus noda solvere minimè potuisse, & hoc prætextu effugere: At hoc est, quod dicere in animo erat, hoc dubium prævidens dilucidare perpenderam. *Martinus* ipse (paradoxicum prolatum, quod paucis periodis verificatum videbitis) suis assertionibus *sanguinis circulationem* confirmat, non disturbat; confirmat inquam fatuis oppugnationibus, quas ineptè profert contra rationes relatas, & alias repertas

ab *Harveo, Lovvero, Pecqueto, Bartholino* Wallæo, *ac Tozzi*, Authoribus sibi pænitùs ignotis, & si notis depravatissimo auditu hinc ab ipso malè intellectis, & unà pessimè descriptis. Stabiliorem postea reddit, cum evertere, probando contrarium nititur, & ab allatis nugamentis evidentiorem redditam arbitror: Paradoxum est; non credunt forsan? legant (si tamen hanc temporis jacturam conscientia feret), & cernent evidentissimè, quod hucusque non tantùm verum, sed & verissimum.

PHILALETHES.

Adversus relata experimenta sanguinis circulationem probantia nova jam excogitavit, ac adinvenit, præter quæ reperiuntur apud *Riolanum*, *Primerosium*, & *Parisanum*.

BRUNUS.

Et præter notas aliorum ineptas cavillationes, alias adinvenit *Martinus*?

PHILARETUS.

Nequaquam hinc tale indicium protuli, nec nova experimenta, nec rationes aliquas memorat, nisi veteres, & decrepitas. Ab hoc semper majorem evidentiam adepta fuit *Sanguinis Circulatio*, & sic de *Pseudomedico* isto easdem feret, non alias palmas. Audistis jam, ac percepistis, quàm benè, quàm clarè, quam evidenter erutum sit fundamentum hoc circa Hepar; evellamus nunc, & aliud non minus futile, ac ridiculum primo; licet in *Martino* erudito *corticem tenus*, præstantissimum, & indissolubile decantetur. Dicit igitur quod sicut *Moderni* (verbum hoc *Moderni* notandum in *Vocabulario Latino Martino authore*, nam ibi desideratur.) Dicit, inquam, *quod sicut Moderni non præcellunt antiquos in aliis facultatibus, ita nec in Medicinâ novissimi prævalebunt primis, hinc inferendo, si Galenus ignoravit, nequivit Harveus cum recentioribus sanguinis circuitum reperire.*

Sed audiat Senecam, *in Epistolis* proferentem. *Multum egerunt, qui ante nos fuerunt, sed non peregerunt: Multum adhuc restat operis, multumque restabit; nec ulli nato post mille Sacula, præcludetur occasio aliquid adhuc adjiciendi.*

Quod

Quod autem ita sit ingenioſus *Martinus* inquit : *Teſtatur prius Pictura, in qua non ampliùs inveniuntur Apelles, & Zeuſes primus cum perfeciſset Alexandri imaginem fulminantem, dicit hiſtoria, quod digiti eminere videbantur, & fulmen extra tabulam eſſe : Secundus uvas ita naturales, ut aves ad illas concurrerent, deluſæque redirent ejus canendo laudes.* Alias non refero, ſed ſciatis idem ſentire de Sculpturâ, de Architecturâ, de Coſmographiâ, de Geographiâ, de Aſtronomiâ, de Mathematicâ, ac de Poëſi. Quid hinc verò inferre velit, aut poſſit, non comprehendo. Dato, ſed non conceſſo, quod in præfatis Diſciplinis, non ſolùm non præcelluiſſe *Recentiores Antiquis*, imò in deterius iviſſe; quomodo inferri poſſet, *ergo nec in Medicinâ*? Infertur potiùs ex Argumento iſto *Martini*, quod *Martinus* ipſe ſit *ſicut equus, & mulus, quibus non eſt intellectus.*

PHILALETHES.

Romani tollent Equites, Peditesque Cachinnum.

Ultra crepidam ſapere, & omniſcius videri cupit *Martinus* & eſt ineptior Ardelione.

BRUNUS.

Et reperitur homo, quem hucuſque impellat *inſanabile ſcribendi Cacoëthes*, ut ab omnibus derideri, ſua intereſſe non cenſeat, modò legantur ineptiæ ſuæ?

PHILARETUS.

Jam non ſolùm mente percepiſtis, ſed etiam manibus, ut ita dicam, tractaſtis, *Martini* inſcitiam : Oh quam benè ſibi conſuluiſſet *Archimerita* iſte, ſi quam dedit operam evolvendis Philoſophorum ſcriptis, quæ penitùs non intelligit, dediſſet lectioni *Libelli*, cui titulus *l'Oggidì* per *Lancellottum* conſcripti, & Libri, cui titulus *de' Varij Penſieri*, per *Taſſonem* exarati? Artium namque, & Profeſſionum ortum, & progreſſum, edoctus, ridiculas has ineptias non protuliſſet : Pleraque tranſactis agnita Sæculis (abſit quod denegem) deperdita ſunt : ex frequenti olim Purpuræ uſu hac tempeſtate extat ſolùm memoria; idem de Catapultis, Arietibus, aliiſque bellicis inſtrumentis, & ſic de ſingulis mille aliarum rerum generibus, ut patet conſideranti; Pro quibus majori hominum perſpicacia emerſerunt multa, ac itidem hominum negligentia, vel dura

necessitate, multa deperdita, vel præstantioribus inventis cedentia perierunt, absolverunt. Joci viderentur hisce temporibus Arietes, & Catapultæ, ubi ad evertenda Mœnia, Tormenta obsidionalia adinventa sunt: Noverunt nè Prisci milites Tormenta obsidionalia? Noverunt Sclopos? Noverunt Pulverem bellicum? Noverunt Cuniculos? Minimè: successivè recentiora tempora prodiderunt. Noverunt prisci milites (horribiles memoratu) Tartareos (ut aiunt) Globos,) *Carcasse* communi vocabulo nuncupatos), quibus Urbes irreparabiliter evertuntur, inflammantur? Minimè: Tempestate nostrâ paucis ab hinc annis, inventi sunt.

PHILALETHES.

Parum dolemus carentes Purpurâ, cui substituta habemus Serica inventa, visu nobiliora, usu commodiora, variis semper arte coloribus, naturam ipsam ludentibus, insignita, sed heu in quem sermonem incidimus! In infinitum protendi posset.

PHILARETUS.

Primum Argumentum à nostro *ignoto homine repentivo in literarum ordine penitùs extero excogitatum*, illud est, quod *de Apelle*, ac de *Zeusi* circumfertur à *Græcis*: Juro per *Martinum* tanquam per muscam in Apuliâ, quod, si *laudatos Lancelloti, ac Tassoni libros*, vulgari Italico idiomate conscriptos, ipse legisset, semetipsum publico neglectui expositum non parasset. Credit hæc Græcorum commenta, credet, & alia, comam scilicet Berenicis in Cœlum translatam, ac in Sydera versam: credet, Amphionis lyram traxisse lapides ad construenda Thebarum mœnia.

Baia, ch'avanza in ver quante novelle
Quante mai disser favole, e carote
Stando al foco à filar le Vecchiarelle.

Et est possibile hominem adeo cæcutire, ut felicissimæ ætatis nostræ tot illustrium Virorum opera admiranda non videat? Objicit decrementum Picturæ, quia nescit quantum luminis, & perfectionis Pictura receperit ab immortalibus viris *Titiano* nempe, *Raphaele ab Urbino*, à *Bonarota*

Michel, più che mortal, Angel Divino

Et

Et aliis; nescit quantùm luminis tribuerit Picturæ *Carolus Maratta* Romanus, *Lucas Jordanus* noster, qui inter innumera dexteræ suæ miracula, ita proprios cujusque pingendi modos, moresque, taliter imitatur, ut indecisum remaneat, sua, vel aliena sint opera, admirabilis Penniculi celeritate, colorum pulchritudine, harmonica unionis amœnitate, ut diceres, nec similem habuisse, nec habere sequentem; nisi quod Parthenope felicium ingeniorum semper fœcunda Mater, altrix, *Paulum de Matthæis*, *&* *Franciscum Solimena* providè peperisset; Cœterum in Mathematicâ sat erit, si unum referamus *Cartesium*, cui debentur omnes Antiquorum laudes; in Geographiâ, & Cosmographiâ, præter alios *Columbum*; in Astronomiâ, Galileum; in Architecturâ, atque Sculpturâ *præfatum Michaelem Angelum Bonarota*; in Poësi, *Torquatum Tassum*, *Ludovicum Ariostum*, *Comitem Fulvium Testi*, & alios; in Inscitiâ, ac temeritate *Martinum* nostrum.

BRUNUS.

Notissimum est apud omnes rerum omnium incrementum, ut vel puerulis pateat; hinc non egent Apologiâ; Medicina præsertim, quæ præ cæteris amplissima facta est hoc nostro sæculo, quà theoricæ illustratione quà praxis ampliatione, uberrimâ rationum & feracissimâ remediorum inventione: Nec mirum si hucusque nemo glaciem frangere fuerat ausus. Magna enim ratio erat antiquis habita, & ab his, vel per unguem discedere sacrilegum putabatur; imo & periculosum; formidabat enim quisque perniciosissima infortunia excellentissimi *Andreæ Vessalij*, & *Andreæ de Laurentiis*, injustasque pœnas malignè inflictas à supremis Magistratibus ad *Galenicorum* instantiam; At vivat in Deo veritas, his spretis, ad hanc perfectionem redegerunt Heroës præclarissimi, quos non latebat, quod habet *Lactantius Firmianus in* 31 *lib. divinarum quæst. cap.* 8. *ibi: Nec quia nos illi temporibus antecesserunt, quæ si omnibus æqualiter datur occupari ab antecedentibus non potest; Quare cum sapere, idest veritatem quærere omnibus sit innatum, sapientiam sibi adimunt, qui sine ullo judicio inventa Majorum probant, & ab aliis pecudum modo ducuntur; sed*

hoc

hoc eos fallit, quod Majorum nomine posito, non putant fieri posse, ut aut ipsi plus sapiant, quia minores vocantur, aut illi desipuerint, quia majores nominantur.

PHILALETHES.

Et hoc à *Seneca* adnotatum legimus clarissimè *in quæst. natural. cap.* 25. hisce verbis : *Veniet tempus, quo ista quæ nunc latent, in lucem dies extrahet, & longioris ævi diligentia; veniet tempus quo posteri nostri, tam apertè nos nescivisse mirentur.*

PHILARETUS.

Duabus hisce postremis sententiis innixi, scite, quiescamus, tempus enim est:

Jam nox humida Cælo
Precipitat, suadentque cadentia sydera finem.

Valete.

VIRIS

Celeberrimis, & Experientissimis

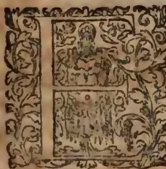
PHILOSOPHIÆ, AC MEDICINÆ PROFESSORIBUS

PHILIPPO VICEDOMINI ET JOSEPHO PIACENZA

Amicis meis Colendissimis.

S. P. D.

JOAN. ANDREAS LIZZANO.

N tandem Amici ornatissimi, & suavissimi vel ad Naæræ, & Charmionis *invidiam uno congesta Dialogo, quæ pluries vobiscum disservi de Phlebotomiâ, Catharticis, Vessicantibus, Enematibus, & Fontanellis eorumque pessimo abusu apud aliquos, quos Rheda vectos, quasi quod primas tulissent, ineptè Medicos, inscitè Philosophos (cum sint novissimi, imò ex sapientiæ Regno pænitus exteri) profiteri non pudet. Scribendi occasionem vos ipsi scitis, scitisque deliberationem meam, Dialogum ipsum faciendi vestrum, dicando vobis, ut*

nempè Amoris mei erga vos à primâ juventute, primisque ſtudiis ſyncerè ſemper viciſſim exculti Pignus, & obſervantiæ monimentum haberetis Porro haud me latebat veſtrum eſſe, ſi meus erat ex euripidis in Andromida documento

Nam verè amicis proprium prorſus nihil
Sed inter ipſos cuncta ſunt communia.

At verò quoniam Multas amicitias ſilentium diremit; *Ne hoc nobis ægrotantium interpellationibus diſſociatis, contingeret, hunc habeatis volo, ut hujuſcemodi neceſſitudinem alamus noſtram. Veſtra nunc intereſt, clementis animi veſtri benignitatem reſpiciendo, mihi niſi in omnibus placuero, vel in crimina lapſo amicas porrigere manus adjutrices, ac in aliorum lividos dentes omphacium adhibere. Interim amici jucundiſſimi, præ oculis illud Senecæ retineatis opto.* Amicitia, quæ deſinere potuit nunquam vera fuit. *Valete.*

DIA

DIALOGUS QUARTUS.

INTERLOCUTORES

PHILARETUS, PHILALETHES, BRUNUS.

PHILARETUS.

JAm Fidi Achates, jam inquam utar *Horatij* gaudio *libro primo Car. Ode* IV.

Solvitur acris hyems grata vice veris, & Favoni,
Trahuntque siccas machinæ Carinas,
Ac neque jam stabulis gaudet pecus, aut Arator igni,
Nec prata canis albicant pruinis.

Placidæ spirant Auræ, vernant Aves, virescunt tenellis frondibus Arbores, novis herbarum vestibus terra gestit: Dum omnia vernant sepositis tetris occupationibus, eamus eia, quo nos alliciunt Arva ridentia, flores olentes, Dulcisoni Rivuli, Canoræ Luscinjæ.

PHILALETHES.

Libenter assentiam, cum tamen advesperascit: Delectentur urbibus, nec ab his discedant per latum unguem, qui disciplinæ, quam & nos profitemur vernaliter devincti sunt: *Negotiatores* illi, qui huc illuc discurrunt, longo stipati Tyronum ordine. Proh misellos? Nec vident quantum ipsis detrimenti inferatur? *More pecudum* eunt, non quo eundum est, sed quo itur: Pro bonæ instructionis lacte, venenum ebibunt?.

BRUNUS.

Oh quot ego cognosco ex his, qui cum limpidæ aquæ *Fontana*, ac profundi purique *Putei*, claros possint, ac salubres latices degustare, putridas è paludibus aquas epotant usque ad hydropem?

cum dulcibus *Persicis* vesci possint, quercinis glandibus impinguantur? cum eximij *Phlebotomi* ictibus inscitiæ sanguinem è venis possint expellere, æruginosa sibi quæritant instrumenta? cum possint degere *Neapoli*, Urbe celeberrimâ, ac Literatorum cultrice, eruditissimâ, in Antris, ac Tuguriis brutaliter immorantur?

PHILARETUS.

Diebus hisce vernalibus discedant stercorarij, exulent sanguinarij, quippe qui hisce diebus, (in quibus medendi mos penè communiter approbatur) viventes excruciant, hos ad Pharmaca, illos ad venarum sectionis supplicium barbarè condemnando. Proh depravatam consuetudinem, execrandum abusum? Proh abominandam Pestem Reipublicæ totis viribus evellendam? Se jactant *Sectatores Hippocratis*, & *Hippocratis Aphorismos*, aut non intelligunt, aut ad exitium exercent: *Extremis morbis extrema remedia* (scripsit Hippocrates, & quidem ad salutem) & isti, *Pseudosectatores Hippocratis extrema remedia* propinant benè valentibus ad perniciem. Et reperitur, qui talibus insaniis præbeat amicas aures, qui fidem præstet? Sed quorsum, & quousque hoc alloquio? Dum cominus tela vibranda sunt, illa eminus ostentamus. Postremum jam tempus est difflandi ultima deliramenta à *Martino* edita in *Musitanum*, & *Recentiores*.

PHILALETHES.

Institutus propterea est congressus hic noster: Refellatur *Trico* iste quam citius potest, ut & quam citiùs exequi possimus, quod de solatio capessendo deliberavimus.

BRUNUS.

Tua interest *Philarete*, illa nobis referre, & ni gentium rumore decipiar, de *Venæ sectione*, & Galenistarum, in Catharticis abusu, fautor insolentissimus.

Projicit ampullas, & sesquipedalia verba.

PHILARETUS.

Immo inflatus arrogantiâ dubito, quin crepet medius: Indissolubiles credit impugnationes suas, & rectissima sua judicia, quæ circa hæc duo remedia, (per ipsum credita præstantissima) ineptissimè profert. In eo, quod attinet ad *Phlebotomiam*, juro caput vestrum carissimum, *Tersites* noster, veluti à *Tripode* loqui credit adversus *Musitanum*, & *Recentiores*, suam quadrupedem ineptiam non advertendo.

tendo. *Musitanum* reprehendit *Tenebrio* iste, quod *in Capite de Anginâ*, admissâ Phlebotomiâ in eo casu, quo æger quasi suffocari videatur à quadam Plethorâ, præsentaneum arbitrans hoc tale remedium, auxilium dicit esse hisce verbis : *Sic copia, seù quantitate peccat sanguis, libenter phlebotomiam concedimus, precipuè ubi necessitas urget, malum inducias non dat, & ex magno sanguinis affluxu suffocationis periculum impendet; quotiescumque verò sanguinem minuere expedit, nec interea à precipitantiâ cogimur, possumus multo tutius atque commodius rem per inediam absolvere, nam inedia est continua phlebotomia. Negat deinde revulsoriam illam, & derivatoriam vanitatem hoc modo : revulsio, & derivatio ab Harveiano sanguinis motu evertitur*, deridens ulterius *ventilationis commentum*.

Propter hæc tria reprobata remedia *Musitanus Martini* odium adeptus est Ecastor nec per umbram est accusandus: Quis enim non deridebit hæc in Galenicorum explicatione post detectum sanguinis circulum? Si tamen aliquis, est, ornandus est infula derisoria, & fustibus cædendus : audiat *Martinus* illud clarissimi *Waldschmid*, relati à *Michaële Aloysio Sinapio in inst. med. in eod. Lib*.5. nempè *venarum*, ait ille, *delectum rejicimus anile quoddam commentum. Non datur vena cephalica, pulmonalis, cardiaca. Deinde venæ sanguinem è corde non efferunt, sed cordi inferunt. Quod si practicum aliter loqui audias; scias, hoc propter panem quotidianum fieri, & quod Mundus vult decipi*. Et ipse *Sinapius* ait. *Revulsio, & derivatio, quæ per venæ sectionem, ejusque vicarias cucurbitulas, aut hirundines fit, videntur esse mera imperitorum verba, & nullo niti fundamento*.

Tantis Viris dignum affatum? Hoc enim in dies experimur Magno Artis Medicæ dedecore, ac decremento, inquam plurimis Professoribus, qui cum aliud sentiant, indigno, & succido quæstus lucro, inducuntur ad faciendum aliud ab eo, quod verè sentiunt.

Objectiones verò sunt [illegible] lattratus canum ad Lunam, tanto magis quod qualescumque illæ sint, falso hærent supposito, nempè denegatâ *Sanguinis reali Circulatione*.

PHILALETHES.

Maximoperè perturbor, quod dubitatur de re tam clarâ, ac tot sententiis decisâ ad quam percipiendum operę pretium, non est habere Authores illos, & legere, pro quorum emptione ma-

gnum dispendium faciendum est, quales sunt *Helmontius, Ettmullerus*, *Jessenius*, *& Leonardus à Capua* noster; cum adsint etiam Authores præclarissimi, qui uti breviter, ita ingeniosè, scientifice, & evidenter hâc de re disserunt, in libellis parvæ molis, & magni ponderis, non tamen magni impensi. Ab his facilè in rectum tramitem anceps quisque reduci potest, quales sunt, qui in præsentiarum, præ aliis memoria insunt *Lucas Antonius Portio in suo Erasistrato* Anonymi liber Hetruscó idiomate inscriptus *Al Galenista confuso Joan. Baptista Vulpinus in Hæmophobiæ triumpho*, *& Zypeus in fundamentis Medicinæ*, qui hisce rationibus *revulsionis*, & *derivationis* cogitatum evertit. *Sed* salvâ illorum (nempè *Veterum*) *pace*, *dico duas priores* (*Revulsoriam* scilicet, ac *Derivatoriam*) *species non consistere cum indesinente sanguinis circulatione*; *nam quantum ad Revulsoriam*, *intelligi debet de sanguine jam fluente*, *vel fluxuro*: *Si de fluente quomodo est possibile*, *ut qui jam v. g. Aortam ascendentem intravit per sectionem alicujus venæ in pede revocetur ad Aortam descendentem? Aut si jam sit in arteriis carotidibus*, *quomodo venæ sectione in brachio ex illis revocabitur in arteriam axillarem? Sanguis enim ab altero proximè sequente continuo protruditur*, *neque dantur duo motus contrarij sanguinis in eodem vase*, *quod tamen fieri deberet*, *si sanguis ita à fluxu suo jam ad certam partem instituto*, *ad contrarium revocaretur. Si verò intelligitur de fluxuro*, *is impropriè revelli dicitur*, *nam Revulsio motum supponit*, *quem sanguis fluxurus nec dum habet. Dices si sit pars aliqua sanguinis contenti in sinistro cordis ventriculo*, *quæ in expulsione suâ Aortam ascendentem intratura esset*; *ea poterit venæ sectione in pede ad Aortam descendentem revelli*; *inanitam enim venam pedis*, *sanguis ex arteriâ crurali*, *& ulterius ex Aortâ descendente ob vacuitatem majorem*, *liberius subibit*, *& sic etiam liberius sanguis intrabit in Aortam descendentem*, *non adeò plenam propè cor*, *quam in ascendentem magis plenam propè cor*; *ideoque dum jam ex corde expellitur*, *qui alias ascendentem intrasset*, *jam descendentem intrabit*, *ac ita venæ sectio in pede erit re verâ illius sanguinis partis revulsoriæ. Resp. Quis scit*, *an pars illa sanguinis*, *quam jam in dicto casu venæ sectione in pede ad Aortam descendentem revelli dicis*, *sine illâ venæ sectione intrasset Aortam ascendentem? Certè qualibet gutta sanguinis in sinistro cordis ventriculo existens*, *de se est indifferens*, *ut sursum*, *vel deorsum moveatur*, *pendetque hoc maximè à divisione illâ*, *quam sanguis*

ex

ex corde expulsus patitur à septo isto, seu pariete Aortam ascendentem à descendente separante, & non nihil etiam à sanguinis levitate, & gravitate. Aut si demus venæ sectionem in pede prætenso modo revelli ab Aortâ ascendente ad descendentem, quid boni faciet ista revulsio? Quamdiu durabit? Pauco sanè tempore arteria cruralis, & Aorta descendens, iterum proportionatè, cum aliis replebuntur; & sic venæ sectionis, in quantum revulsoriæ, nullus, vel minimus saltem usus erit. Pariformiter dicendum est de venæ sectione derivatoriâ, quâ sanguis ad partem aliquam fluxurus ad vicinam retrahi putatur, quamvis etiam leviter illi esset impactus.

Unicam ego admitto, noscoque venæ sectionem, & ea est evacuatoria, ac sub tali consideratione præstat omne solitum ipsi attribui.

PHILARETUS.

Quamquam sagacissimo *Van-Helmont* non innotuisset (quia tunc temporis nondum erat inventa) *sanguinis circulatio*, tanta fuit sui acutissimi ingenij vis, & eo pervenit ut Doctrinam hanc *in Tract.* Pleura Furens conscripserit: *Quam circumspectæ sunt scholæ in sermocinalibus, & artificialibus? Quæ in naturâ nil, nisi ludicra sunt? quoniam etiam si venam cubiti usque in cavam totum depleat cruorem, & hac consecutivè è venâ Azygos cruorem extrahat: Scire tamen deberent Scholæ statim post, totum iterum cruorem æqualiter in venas restitui: adeò licet vena cubiti tota posset evacuari (quod nunquam) tamen mox iterum totus cruor æquaretur per totum venarum contextum. Undè manifestum sit, vanas esse revulsionis, & derivationis nænias quippe quibus concessis, adhuc nonnisi pro parvulâ morâ inservirent intentioni. Quæso ergo medentes considerent in Pleuritide Phlebotomiam non esse usui propter revulsionem, & derivationem; Sed propter meram sanguinis, viriumque extractionem, & diminutionem.*

At referamus, quæ habet *Hettmullerus in cap. 4. de Plethoræ diminutione* §. IV. ibi. *Quod verò quidam in febribus ob id secent venam, ut refrigerent absonum est; cum calor tum excedens ex effervescentiâ sanguinis sit, quam sanguinis tantilla detractio non temperabit, nisi velis, more veterum, ad animi usque imminens deliquium venam secare, quod illi terminum sufficientis evacuationis tunc statuebant; cujus exemplum vidi in Amato Lusitano, cent. 3. cura 31. Sicque ægros tuos facillimè curares, quia occideres.*

Et *in* §.v. hæc habet : *Cor est fons, ex hoc scaturit sanguis, & universum postmodum corpus ab eo pervagatur : Movetur indeterminatè per arterias ad partes, per venas verò ad cor. Undè nunquam movebitur copiosius, aut impetuosius ad partem unam, quàm ad alteram, neque pro correctione talis motus venæ sectio ulla sub nomine revulsionis, aut derivationis, institui potest; sed tumet pars à sanguine restagnante, non irruente, h.e. ex ejus legitimo motu impedito per porulos, vel partium, vel vasorum capillarium, sanguis necessariò coacervatur in parte, indeque pars tumet. Quocumque ergo in loco evacues sanguinem, nunquam corriges istum tumorem, nisi impedimentum illud, quod sanguini, tamquam materiæ liquidæ fluenti, oppositum est, removeas. Et posito irruere sanguinem in partem ex quâcumque causâ, nisi hanc causam removeas, non corriges eum motum, licet vel centum venas in alio loco pertundas, & si vel maximè irruat, non potest copiosius irruere, quam vasa permittunt, quorum alveis coërcetur; Sin ergo apta sint omnia vasa, viæque patulæ sanè eo motu, quo irruet in partem, eo etiam ex eo affluet, ob immutabilem naturalis circulationis legem. Quid ergo tum proderunt revulsoriæ, & derivatoriæ venæ sectiones?* Et licet aliquo modo mediatorem Pacis agens, accomodare conetur venustis rationibus, & *Antiquorum* salvare hypotheses ; denique prorumpit : *Quicquid ergo adjumenti adferunt revulsiones omnes, & derivationes, est tantum accidentalium, & cum sanguinis evacuatione, idest virium diminutione conjunctum. Qui ergo convenienti sudorifero præcipitante sanguinem attenuare, resolvere, & fluxilem reddere novit, vel qui appropriato topico irritationem partis, & hinc fibrarum incrispaturam sedare novit, is naturalem sanguini restituit circulum, omnem stagnationem tollit, omnibus istis venæ sectionibus supersedere, ac tales affectus citò, & jucundè curare potest; quod quotidiana in Pleuritide abundè testatur experientia.* Et *alibi* hæc habet *in sanguinis turgescentia febrili non imitanda effrenis Gallorum, & Italorum licentia copiosissimè, & frequentissimè sanguinem venæ sectione detrahendo : sed effervescentiam compescentibus.*

BRUNUS.

Luci tenebras, tenebris lucem, tribuere velle videtur, qui opinionem hanc ita à gravissimis *Authoribus* stabilitam amplecti renuit; *Hoc namque manifestè* (verba sunt *Cartesii in Tract. de format. fœtus de sanguinis circulatione loquentis*) *probatum jam fuit, ut in dubium*

revocari

revocari amplius nequeat : nisi ab iis, qui præjudiciis suis usque adeò sunt addicti, & omnia ad controversiam trahere, tam assueti sunt, ut veras, & certas rationes à falsis, & tantum probabilibus nesciant distinguere. At dum ista recto examine lustramus audito venerato nomine *Lucæ Antonij Portij*, suggessit (nimalè) Memeria *Sardum* quendam ausum esse usque nonnullas edere impugnationes in illius Erasistratum : scitis ne?

PHILARETUS.

Scio equidem, sed non crederes, quam sedulam dedi operam librum hunc perquirendo : Habui tandem, sed quid? *Sardum opus* inveni, Authore *D. Petro Aquenza, & Mossa, Sardo Tempiense*; quem quidem in Medicinâ *cum Marco Tullio* dicere possumus *quemdam Sardum hominem esse, patriâ suâ pestilentiorem*, dignum, cui *Sardonio Risu* plaudatur. *Tempensiensem* se asserit veram Patriam negans, nempè *Asinariam*, ubi natus, Asinaria eruditione partus, & educatus. Cum tamen instituti nostri non sit, *Portium* hic vindicare, aptiori loco, & tempore reservamus.

Hinc inhærendo cæptis, dico quod si *Martinus* noster enarratis renuit fidem præstare : Non esse nempè mittendum sanguinem, eo modo, quo ipse sibi suadet incautè, & secum incautissimè alij *imi Subsellij Medici*, à quibus Medicina non est adhuc à limine salutata; saltem denegare fidem non poterit *Prospero Martiano, Hippocraticæ Doctrinæ Fidelissimo Interpreti*, ac maximâ eruditione conspicuo : Hic *variis in locis* de Phlebotomià loquens, ita præcipuè in pag. 471. Medicos apertè redarguit : *Et hæc adnotare vellem Recentiores Medicos ad secandam venam adeo audaces, considerareque quoties contra præsentem coacam in ægrotantium perniciem eos errare contingat; dum non in hoc morbo tantum, sed in quolibet alio, dummodo febris adsit, statim ad venæ sectionem deveniunt; quod non solum Hippocratis doctrinæ non convenit, sed ei omninò adversatur; qui venæ sectionem propter febrem adeò timuit, ut sæpè ejus gratiâ à venæ sectione abstinendum esse existimavit, quemadmodum non ex præsenti coaca tantummodo constat, sed ex aliis multis locis, illustris de hâc re sententia.*

Sed quid? *Martinus*, istam flocci pendens auream admonitionem, clausis (ut dici solet) oculis, ut unam ex enarratis differentiis celebret, insatiabilis semper, & vorax humani sanguinis hostis, hunc

detrahi præcipit, summo ægrotantium detrimento nil curans, sit ne quantus, vel qualis. In hoc ultimo sensu *Musitanus*, *& Recentiores* plerique contra *Galenum*, & *Cacogalenicos* exclamant, & meritò; aliud enim sentire, est contra ipsum *Hippocratem* quemadmodum idem *Martinus in pag.* 14. *de natur. hominis* loquens, edocet adversus medentes sanguinem mitti in cachochymiâ consulentes, in quâ sanguis cum sit variis hæterogeniis succis, fæculentis particulis conspurcatus, qualitate demum accusandus, minimè detrahendus est, & hæc sunt ejus verba : *Ex hoc loco manifestatur in quanto errore versentur illi, qui in quolibet morbo sanguinem mittunt, etiam si à Cachochymiâ dependeat; eâ delusi opinione, una cum sanguine humorem peccantem educi, quotiescumque in venis existunt, quia si in jugulatis, & iis, quibus sanguis abundanter extrahitur, primum rubentissimus, & qui optimus est, profluit, deinde pituitosior, & biliosior; Sectâ venâ, per quam moderata fit evacuatio, is tantummodo evacuabitur, qui optimus erit in corpore, remanebitque vitiosus, unde Cachochymia augebitur; quod quidem attendentes Medici antiquiores, qui in secandâ venâ præcepta artis constituere in morbis à Cachochymiâ dependentibus à sanguinis missione abstinendum censuerunt.* At cum aliquando Phlebotomia adjuvari observantur ægri; hoc non evenit propter rationem à *Galenicis* insulsè assignatam, quando nempè sanguis, qua sanguis educitur, vel derivatur, vel revellitur, vel ventilatur; sed ob alias, quas forsan *Martinum* datâ aliquâ occasione, docebimus.

PHILALETHES.

Amittes oleum, *& operam* si vis docere *Martinum*, quippe qui docendum cures *caput dementis cucurbitæ* : Ægrotabat elapsis annis miserabilis quidam cocolatæ celebris opifex Lucas N. N. macie extremâ consumptus, adeò ut ejus pelli inhærerent ossa, ferinâ tussi commotus purulentâ Anachatarsi afflictus, ac pænitus nauseabundus, diligenti curæ commissus nunquam satis commendati *Nicolai Susanna*, & amicissimi *Christophori Castaldi*, & dum ambo Balsamicis resumptivis, absorbentibus validioribus insistebant, ad protrahendam potius, quam sperandam ægri vitam, nescio quo fato accersitur *Vespillo* noster, qui aspecto ægrotanti dixit *Resume animum, ne timeas: De brevi te pristinæ saluti restituam* : & illico (oh hominem Reipublicæ calamitosum, atque funestum.) Venæ sectionem instituit (ò factum male)

male) exangui sanguinem detrahit, temerariè proferens: *Hic vellem Susanna, & Castaldum, ut mirabilem Phlebotomiæ effectum admirari possent.* At quid inde factum? Æger nondum transactâ die alterâ, subiit mortem: i nunc *Philarete*, & doce *Martinum*.

BRUNUS.

Hoc solum? luctuosissima mille extant exempla tanti Carnificis, quæ *animus meminisse horret luctuque refugit*; Et quod peius, est de illis, *qui gloriantur cum malè fecerint.*

PHILARETUS.

Ulterius miratur tamen *Martinus* eucubat, & increpat *Musitanum* in Dysenteriâ sanguinis missionem, damnantem; deinde in pag. 305. legentibus conatur demonstrare contrarium. Desipiens laborat incassum: Quicquid *Phreneticus* asserit, Divino Seni repugnat evidentissimè: ut loquitur *Oraculum Coum in tract. de ratione victus* acutorum. At si sanguinem alicui detrahere conducit, solidum *alvum facere oportet.* Subiungit citatus *Martianus. At si sanguium alicui (ex præfatis) detrahere conducit, solidum alvum facere oportet; Cui præcipuè quantum pareant illi, qui in dysenteriâ sanguinem mittere audent videant ipsi*; Non nè ridicula *Martini* admiratio? Nonne benè fundatum *Musitani* judicium?

Sed videamus quantum aberrat à verâ regulâ, quâ utendum in excellenti Pharmacorum Præsidio hic noster *Fabis aberrans.* Nulli nationali methodo addictus hæc ægris propinat ut plurimum; seu verius semper diebus illis, in quibus *Cane pejus, & Angue* fugienda sunt, nullo habito respectu ad morbum, ad humores, ad excrementa, ut cum *Martiano* loquar: Dierum considerationes nil cum ipso; indiscriminatim namque exhibet, nil prævalente *Divini Senis* authoritate, medicorum omnium observatione; parum sua interesse putans, consistant morbi, vel ne: & dein ad raucedinem usque contra *Musitanum, & Recentiores* vociferat.

Hi à Praxi Pharmaca non disturbant (imposturam enim sapit contrarium asserere), ac depravatissimum exhibendi reprehendunt abusum, & dum *Martinus* contrarium credit miser toto Cœlo decipitur, ac nisi hoc mihi credat, Grammaticam discat prius, ac iterum cum *Musitano* legat *Authores*, vocatos Innovatores, & observabit quantum à veritate aberravit.

At quanquam *Musitanus in suâ Trutinâ* pro variis morbis vulgaria Purgantia expellat, attamen multa includit, & approbat, ex illis, quæ à Recentioribus validiora existimantur; Unde non est concludendum quod *Musitanus* universaliter excludit omnia purgantia: Utitur quandoque Emetico in aliquibus indispositionibus, ad quas vincendas *Galenici* nonnulla exhibent, quæ pigra, debilia, & nauseabunda considerantur.

Martinus verò eò Temeritatis pervenit, ut etiam sanctificandi facultatem sibi arrogaverit, Syrupis, & Syruporum Authoribus (suppressis propriis nominibus) sanctorum nomine imponens; *Syrupum* scilicet *Domini Augustini* appellando *Syrupum Divi Augustini*; & sic Syrupum Cicoriæ Nicolai nuncupando *Syrupum Divi Nicolai*, & pro *Syrupo rosato solutivo*, *Syrupum Sancta Rosæ dicendo*: Eo temeritatis pervenit, ut ridiculè, insulsè, dementer, exprobare audeat immortalia *Recentiorum* inventa, & asserere fugienda esse, & abominanda tanquam venena, sibi tamen ipsi contrarius, dum *in cap. de vertigine p.*115. probat, quæ reprobaverat; *Vomitus* (dicit enim) *provocetur sale albo vitrioli, vel aceto destillato, vel celeberrimo vino infuso per* 24. *horas vase Antimonij*: Hic decorat *Antimonium* attributo celeberrimi, & *alibi* dixerat *mineralia venenata* Præsidia.

Parcite ergo admirationi de tot *Martini* erroribus, tot ineptiis; Miremini vellem (ut par est) de *Martini* temeritate, qui de eâ professione loquitur, cujus terminos non intelligit: Commendat ille *in cit. pagina* 115. tanquam remedium præstantissimum ad tollendam vertiginem (quid creditis) *Julep. de corticibus Citri*, *roboratum essentiâ Citri*, *tincturâ Alchermes, cum Julep. Cinnamomi*, &c. Et hæc nominat Amuletum.

PHILALETHES.

O *Veruccino homine* dignum effatum? Amuletum ergo est Julep. de corticibus Citri? Sic ille collo suspendatur, & *Literam longam faciat*, sicut collo suspenduntur, non ingeruntur stomacho ea, quæ Amuleti nomine nuncupantur.

BRUNUS.

Quæso *Philarete*, quænam tua de purgantibus, & Phlebotomiâ syncera, & genuina sententia inter tot jurgia?

PHILARETUS.

Rem difficilem postulasti, *Brune*, idem quod cum *Philalethe* multoties disseruimus; At desiderio tuo obtemperans adæquatè respondere arbitror, si de hâc re tibi referam Clarissimi *Io. Alphonsi Borelli* Judicium in *Propos.* CCXXXIII. cujus titulus *quomodo Febris omnino extinguatur, cureturque, ut animal ad naturalem statum restituatur:* Conviciis nonnulli *Galenum* onerant, sed malè, quod præcipuè illum scripserit universalem *Aphorismum, Saluberrimum* nempè *in omnibus febribus sanguinem mittere:* malè inquam; ad quid enim accusandus ille sedulus in medicinâ scriptor, cum potius detestandi, & damnandi sint ejus protervi, indocti, inexperti Sectarij? Ille tot, talesque enumerat conditiones, gravissima perpendit accidentia, ob quæ rectè examinata, perquàm rarò ad hoc exequendum devenire quisque deberet; Nonnè id damnat in pueris? Nonnè damnat in senibus? Et quot sunt *Caco-Galenici*, qui Præceptoris jussus obliti, pueris, & senibus sanguinem educi jubent? In cruditatibus, in ventriculi affectionibus, & sexcentis aliis casibus, quos pænes *Galenum* ipsum, & *Portium* in Galeni Apologiâ videant, quot exquiruntur Indicantia, Coindicantia, Tolerantia, & quot consideranda sunt contraindicantia, & dein celebrent, extollant, præscribant tale remedium: Galenicos se profitentur, cum *Galeni* operum, nec titulum salutarint, victus ratio nonnè eadem illa est, quâ usus ille fuit? Pergant ad malam crucem *Blaterones* isti *Blaces* homines, *Veterinarij* potius, quam Medici. Sed redeamus ad *Borellum*; Hic in præfata propositione (patiamini, vobis memorem nonnullas perutiles considerationes, ubi diversimodè curandarum febrium explanatis, & adductis modis) ita inquit de Phlebotomiâ. *Postremo loco aliquid de usu Phlebotomiæ dicendum videtur, quam aliqui summopere laudant; aliqui, ut perniciosam vituperant; Si enim tam proficua, & laudabilis esset, proculdubio in majori proportione ægri convalescerent in Galliâ, & Hispaniâ, ubi ab omnibus febricitantibus sanguis educitur, quàm in Italiâ, & in aliis locis, ubi nunquam sanguis emittitur; è contra, si tam noxia esset, in majori proportione ægri in Hispaniâ, & Galliâ interiret, quàm in Italiâ; Cum igitur neutrum verum sit, fatendum est, neque noxam, neque juvamen, notatu dignum, afferre; Et paulo inferius hæc; Negari tamen non potest aliquando Phlebotomiam juvare, aliquando verò noxam afferre: In aliquibus verò epidemiis omnes*

ægri, in quibus sanguis eductus est, intereunt; E contra in aliis constitutionibus Phlebotomiæ proficuæ, & salutares sunt; Quare dari possunt casus, in quibus noceant, & in quibus proficua sint; Si hoc enim verum non esset, non semper, vel non utplurimum verificaretur.

Una tamen præ cæteris multis, quas adducit, rationibus, ex quibus evincitur, utilem esse posse Phlebotomiam hîc adducta audienda vobis est, utpotè quæ in *alteratione*, atque in *Motûs inversione* consistit; Receptissima quidem apud omnes Opinio; *Aliquando*, hæc ille, *Phlebotomia utilis esse potest, quia alterato consueto sanguinis motu, contingit, ut in Cerebrum, & nervos novus motus introducatur; Et ideo fermentativa, & morbosa agitatio perturbari, ac in melius commutari potest; Hoc quidem confirmari potest ex eo, quod multoties hæmorrhagia sistitur per eductionem sanguinis à sectâ venâ;* Reliqua prætereo.

PHILALETHES.

Clarissimè quidem, scitè de hâc re, quam argutè expressisse videtur Hispanus vates *Lopes de Vega* hisce carminibus:

Tan presto dà salud, como Maltrata;
Es la Muger al fin, como sangria
Que à vezes dà salud, y à vezes mata.

At de Purgantibus?

PHILARETHUS.

Libenter: Hæc habet. *Non secus medicamenta purgantia per alvum, & per vomitum possunt aliquando juvare, aliquando nocere; Attamen ex vi rationum vulgaris scholæ certè nunquam juvabunt; quia humores copiosi, & pravi non sunt causæ febrium, sed potius exiguum fermentum, in nervis è glandulis communicatum; Hoc autem non video, quomodo catarthicis remediis excerni possit; quia putare quod Pharmacum vi quâdam electivâ, & attractivâ veluti magneticâ, ex confusâ massâ humorum secernat, colligat, & apportet succos aliquos pravos, relictis aliis omnibus salutaribus, videtur somnio simile.*

Pergit deinde ad rationes, quibus commodè explicatur modus, quo juvare possint, quod nostra non interest hic commemorare; Et hæc à tanto viro prolata, sunt quæ sentio de hisce præsidiis; At firmiter monitum hoc, ab eodem traditum reservo, & per quam libenti animo nobis communicatum volo; *Verum remedia, quæ ab arte adhiberi solent, valdè incerta, & ambigua sunt, ut peritiores, & doctiores*

Medici

Medici syncerè fatentur; Et licet eventus aliquando præcipuorum medicamentorum comprobare videatur, tamen casuale, & fallacissimum est, quia utplurimum febres sunt salutares, in quibus sive Medicus benè, & secundum artem, sive malè, & perversè, sivè nil omnino operetur nihilominus ægri perfectè convalescunt. Ergo in hoc casu, cum operationes, & medelæ diversæ, & inter se contrariæ, æque juvamen afferre videantur; quomodo fundamentis, tantopere fallacibus, & vacillantibus inniti poterimus? Econtra aliquando febres sunt pravæ, ut qualibet medicamenta adhibita, aut non juvant, aut non nocent, ex quibus deducitur tutius esse, sine urgenti necessitate ab omni medicamento artificiali abstinere.

Scepticum aliquo modo redolet sermo hic tanti viri, hinc nè tali notâ deturpetur audiendus est in hâc alterâ eleganti, & candidâ periodo hæc scribens; *Non is tamen sum, ut omnino Artem Medicam, ut inutilem, aut noxiam damnem, & proscribere velim; Scio in tantâ ambiguitate (dummodo præjudicia removeantur), benè posse diuturnâ, & sagaci observatione, quamplurima medicamenta certè comprobari, ita ut semper, aut frequentius juvent; Et hoc experientiâ quotidianâ patet; His planè prudenter, & debitâ cautione uti poterimus.*

BRUNUS.

Nil quidem restat aliud pro hisce duobus tam decantatis auxiliis Medicis, quibus rectè trutinatis, ac abundè *Musitano, & Recentioribus* vindicatis ad aliud progrediamur, si quod aliud est *egregium scriptoris* nostri, nugamentum.

PHILARETUS.

Præter hæc, aliaque innumera absurda, *Martinus* in pag. 180. admittere nititur nutritivos clysteres contra *Musitani* sententiam, atque ut solet in eumdem strepit, & crocitat cum aliquibus recentioribus probans: Nostrum verò cum sit *Musitanum* tueri adversus *Martinianas calumnias*, ne pigeat audire in celeberrimo *Ettmullero* clarissimam, & validis rationibus suffultam Apologiam. *Hic in comm. ad Schröderum, & Morell. method. pag. mihi* 150. hæc habet; *Quæstio est, an Clysteres etiam confortent, & nutriant? Cæterum res est ridicula, & parum subsidij ex illis expectandum, & promittendum; Cum enim nihil possit nutrire, nisi quod fuit subactum in stomacho, & à quo heterogenea, scilicet scybala per præcipitationem in duodeno, ex admisto succo Pancreatico, & Bilioso fuerunt separata; item cum nihil nutriat, quod*

non

non tinctum est sulphure Bilis rubineo; facilè patet, quod tales clysteres, cum non ascendant ultra colon non possint nutrire, multò minus confortare; Sed ceu inania, & ridicula figmenta anilia, sint rejiciendi: Reliqua vide in Helmont. tract. de febribus, qui est infestissimus clysterium hostis: item videndus Hoffmannus in method. medendi; & alibi varios Clysterum usus enarrans ait: Interim tamen nullatenus nos nutrire possunt.

At de *Helmontio* factâ méntione circa rem hanc, injuriosi essemus tanto Viro in Medicâ Rep. tam benemerito. Si quæ ipse habet *in cap.7. de febribus* prætermitteremus. Præterquam quod Herculeo defensore *Musitanum* orbaremus: En ut apertè, ac evidentissimis rationibus hoc idem evertit ante ferè omnes: *Est cæterum Clysteri ultimus scopus, quod juscula carnium liquatarum spe alendi injiciant, quod profectò intolerandæ stupiditatis est argumentum; Nam injecti liquores primum se miscent stercori ibidem reperto, deinde infunditur partibus, quibus proprium est cuncta in stercus mutare, & tertio constat per experientiam quod ejusmodi juscula, si binis horis ab inde rejiciantur, oleant non solum stercus, sed quodammodo cadaver. Etenim cum non eatur ad secundum, aut tertium, nisi per primum, non possit autem è cibis, in stomacho indigestis, & in verum, & laudabilem Chylum non commutatis, fieri cruor ullatenus; sequitur etiam, quod injecta juscula cadaverentur; nunquam autem possint in alimentum transire.*

Pergit ulterius etiam: *Nec arguit quicquam dicens, quod ejusmodi juscula carnem liquatam gerant per modum Chyli; nam actum est nihil, nisi prius susceperint fermentales proprietates primæ digestionis præparatorias ad vitam, alibi extra stomachum, non reperibiles. Quicquid enim indigestum è stomacho labitur, molestum est. Quæ autem infernè injiciuntur, quia nequicquam beneficij primæ digestionis habent, necessariò cadaverantur. Miseror sanè Medicastros enemata in ejusmodi abusus detorsisse; nec semel ad præfatas rationes respexisse.* In fine demum inquit: *Anile ergo inventum Enema nutriens. Vidi nempè in fortioribus juscula cadaveris fœtore horrentia rejecta; in interioribus verò syncopes movisse.* Hæc ille.

PHILALETHES.

Ex relatis satis, superque gaudeo tales hâc in re impugnatores extare; attamen quod est admiratione sanè dignum, illud est, *Galenicos*, nempè *Galeni* authoritati innixos, remedium hoc pro ridiculo, & anili habere, ut est *Aloysius Mundella in Medicinal. Æpidis Epist. X.*

qui

qui varias post rationes adductas, & ipsius *Galeni* locum illustrem, tandem concludit: *Sed cum nutrimentum per sedem impellitur, potius videmur naturæ ordinem pervertere, quam servare: Id autem absurdum est, nec ab aliquo fide digno Authore, quod viderim approbatum: quare ex his aliqui ova, carnes contusas, & hujusmodi alia per sedem injicere non dubitarunt, ex hac clysterum immissione asserentes, ægrotantes non parvum sensisse juvamentum. Cæterum multa hodie Medici faciunt, ut ægrotis magis placeant, quam prosint.*

BRUNUS.

Non tantùm igitur *Recentiores, sed & Galenicos defensores* habet pro se *Musitanus?* At *Philarete* Musitanus *fonticulos, & vesicantia* reprobans refutavit; *Martianulus BeBe* noster eadem re lambit quoque, & pro eisdem agit nè Protectorem?

PHILARETUS.

Papè *Nugigerulus* noster, *barbâque tenus sapiens*, tam celebre remedium, sicco nè calamo, siccâvè linguâ transire poterat? Fritinnit de more ad mortem: Credens misellus *Musitanum* hoc inconsideratè scripsisse, & absque patentibus rationibus, consideratis à clarissimis *Authoribus* inutile sordidum, fætidumque remedium hoc reprobantibus. O quam profundè decipitur? Jurarem, stulto pejus loquutum. Cum *Recentioribus* Helmontio relicto, utpote *Martino* suspectis, uni saltem ex multis animum vellem applicuisset, *Prospero* scilicet *Martiano*; nam à tali Præceptore monitus, ac instructus, nec *Musitanum*, nec alios carperet, tanto sui ipsius apud omnes derisu, tanto cachinno; En ut *Martianus pag.*120. & 121. philosophatur; *Ut ergo abscessus, qui à morbis liberant, ab iisdem præservent etiam, conditiones requiruntur quas omnes uti necessarias observare vellem recentiores in Medicis præsidiis eligendis, quæ præservationis gratiâ adhibentur: & potissimùm in fontanellis, seù cauteriis vocatis, quibus nunc genus humanum ferè totum infectum est, quandoquidem si alicui ea prodesse contingit abscessus ratione evenire censendum est; Statuit enim Hippocrates, quo morbus aliquis ab alio preservare debeat duas potissimum conditiones requiri; Altera est, ut naturæ instituto consuetum sit, hunc supervenientem, illum præsentem tollere. Altera conditio est, ut communio, & consortium intercedat inter eos. At verò quis unquam vidit à diuturnâ destillatione à capite vexatum, abscessu ad brachium facto, sanatum? ut ad*

naturæ imitationem pro illius præservatione ulcus in brachio perpetuò gestare debeat? Nullus certè, nisi fortuito casu quodam; quia si destillatio à cerebri intemperie, sivè imbecillitate contingit, à quâ materiâ destillationis continuò generatur, hæc per abscessum auferri non possunt, & si fortè aliquando id contingat, non ad brachium excitatur, sed ad colli glandulas, vel ad capitis superficiem, unde & strumæ oriuntur achores, favique, aliaque hujusmodi per quæ cerebrum expurgatur, ut apparet in pueris, id attestante Hippocrate lib. de morb. sacr. vers. 145. Frequentissimè etiam morbi capitis abscessus faciunt ad aures non ad brachium, tum ob distantiam, tum etiam quia locus sæpè non est capax abscessûs, etiamsi quædam adsit communio, venâ cephalicâ mediante, ad quam cauteria communiter infiguntur. Cum igitur morbi capitis non sanentur per abscessus ad brachium spontè excitatos, minùs sperandum est, per eosdem præcaveri; & ideò Medici, qui in hâc parte ulcus in capitis affectibus excitant, Artis præcepta transcendunt; Sed longè magis illi, qui in parte, loco affecto oppositâ; cum nulla communio inter dextrum, & sinistrum intercedat, ut Hippocrati indubitatum est.

Ineptum igitur ex prædictis est pseudoremedium hoc ad auxilij, aut præsidij aliquid conferendum: Et ò utinam non esset aptissimum ad inferendum perniciem, & excidium? En ut idem *Martianus* prosequitur: *At verò quid dicam de illis, qui hoc remedium adeò familiare faciunt, ut non sit morbus quantumvis levis, in cujus curatione statim ad hujusmodi cauteria, tanquam ad sacram Anchoram, ut ipsi dicunt, non confugiant, nullâ ratione habitâ, aut ætatis, aut temperamenti, aut sexus? Nam per continuam ulcerum purgationem pueris, & adolescentibus augmentum, & robur corporis subtrahunt, habitu graciles, & exangues, ad maciem perducunt, senibusque vitam reddunt breviorem, & denique mulieribus menstruas purgationes supprimunt; unde, & sterilitates, variaque ex utero mala adducunt: Novi enim plures mulieres, quibus ob cauterij gestationem, menses omninò defecerunt nec id rationi alienum est. Nam si exiguus sanguis, qui continuo in fœtus augmentum procedit, est causa ut utero gerentibus menstrua non fluant, quod Hippocrates lib. de nat. puer. vers. 78. testatur; multò magis sanguis, qui sub formâ puris quotidiè per cauterium excernitur, menstruales purgationes tollere potest, cum sæpius quantitate illum excedat, quem puer in utero circa primos menses absumit in alimentum.*

Et pejora videbitis ex subsequenti *Martiani* eloquio, *De illis verò*, scilicet *mentionem facere nefas est, qui hujusmodi cauteria pro tuendâ valetudine sanis consulunt digni potiùs, qui à civitate expellantur, quam confutentur; Dum enim sanis corporibus novos ductus pro excrementorum expurgatione constituunt, non solùm humano generi officiunt, sed impietatem quandam in summum Archytectum committunt tacitè illi imponentes, quippe qui in hominis constitutione necessarias expurgationes ignoraverit, aut sufficientes vias accomodare non potuerit.*

Et licet ipse *Martianus ubi supra* admittere videatur aliquando licere medicis pro morborum curatione ulcera perpetua, instar fistulæ, in locis convenientibus excitare; statim salutare consilio monet, verùm subnectens, *sicuti non omnes fistulæ sunt morborum medela, & quæ non sunt hujusmodi, curare omni studio procuramus; nec morbos omnes natura per abscessus sanat, sed difficiles tantummodò & contumaces; ita nec ulcera hæc in quolibet morbo excitanda esse : Imò, quæ per aliquod tempus gestata non conferunt, dimittenda omnino, ut perniciosa. Quæ quidem cum circa usum cauteriorum nostri temporis non observentur, ideo fit ut raro admodum intentum finem miseri ægrotantes consequantur, qui sæpè ut ab uno morbo liberentur, duos incurrunt; & plerumque plus incommodi ex remedio percipiunt, quam ex ipso morbo, & quia pus vident singulo die ab ulcere emanare, id noxium quid existimantes, illud quamvis & fœdum, & molestum, inutiliter gestant, ex ejus sanatione timentes, ne quid majoris mali ipsis contingat, non considerantes evacuationem illam copiosam sine aliquâ conferentiâ esse sufficiens argumentum, peccantem humorem non evacuari, sed potius amicum, juxta doctrinam Aphorismi, Si talia educantur, qualia oportet, confert, & leviter fertur, sin minus è contra. Notum est enim sanguinem etiam optimum in ulceratâ parte statim in saniem converti. Præterquam quod, dato etiam in quibusdam per hujusmodi cauteria partem noxij humoris expurgari, indeque evidentem utilitatem ægrotantes percipere, nihilominus gravissimorum morborum sæpè causa fiunt, quia cum excrementa, quæ per naturales consuetasque vias expurgari deberent, horum ulcerum occasione divertantur, viâ à naturâ destinatâ, ita obcæcantur, ut earum immemor natura omninò fiat; Quare si contingat aliquando dictorum ulcerum evacuationem supprimi (quod sæpè evenire observantur) eadem excrementa naturalibus viis obliteratis, obstructisque artificialibus retrocedere necesse*

detrahi præcipit, summo ægrotantium detrimento nil curans, sit ne quantus, vel qualis. In hoc ultimo sensu *Musitanus*, *&* *Recentiores* plerique contra *Galenum*, & *Cacogalenicos* exclamant, & meritò; aliud enim sentire, est contra ipsum *Hippocratem* quemadmodum idem *Martinus in pag.* 14. *de natur. hominis* loquens, edocet adversus medentes sanguinem mitti in cachochymiâ consulentes, in quâ sanguis cum sit variis hæterogeniis succis, fæculentis particulis conspurcatus, qualitate demum accusandus, minimè detrahendus est, & hæc sunt ejus verba : *Ex hoc loco manifestatur in quanto errore versentur illi, qui in quolibet morbo sanguinem mittunt, etiam si à Cachochymiâ dependeat; eâ delusi opinione, una cum sanguine humorem peccantem educi, quotiescumque in venis existunt, quia si in jugulatis, & iis, quibus sanguis abundanter extrahitur, primum rubentissimus, & qui optimus est, profluit, deinde pituitosior, & biliosior; Sectâ venâ, per quam moderata fit evacuatio, is tantummodo evacuabitur, qui optimus erit in corpore, remanebitque vitiosus, unde Cachochymia augebitur; quod quidem attendentes Medici antiquiores, qui in secandâ venâ præcepta artis constituere in morbis à Cachochymiâ dependentibus à sanguinis missione abstinendum censuerunt.* At cum aliquando Phlebotomia adjuvari observantur ægri; hoc non evenit propter rationem à *Galenicis* insulsè assignatam, quando nempè sanguis, qua sanguis educitur, vel derivatur, vel revellitur, vel ventilatur; sed ob alias, quas forsan *Martinum* datâ aliquâ occasione, docebimus.

PHILALETHES.

Amittes oleum, & operam si vis docere *Martinum*, quippe qui docendum cures *caput dementis cucurbitæ* : Ægrotabat elapsis annis miserabilis quidam cocolatæ celebris opifex Lucas N. N. macie extremâ consumptus, adeò ut ejus pelli inhærerent ossa, ferinâ tussi commotus purulentâ Anacharsi afflictus, ac pænitus nauseabundus, diligenti curæ commissus nunquam satis commendati *Nicolai Susanna*, & amicissimi *Christophori Castaldi*, & dum ambo Balsamicis resumptivis, absorbentibus validioribus insistebant, ad protrahendam potius, quam sperandam ægri vitam, nescio quo fato accersitur *Vespillo* noster, qui aspecto ægrotanti dixit *Resume animum, ne timeas: De brevi te pristinæ saluti restituam :* & illico (oh hominem Reipublicæ calamitosum, atque funestum.) Venæ sectionem instituit (ò factum male)

male) exangui ſanguinem detrahit, temerariè proferens: *Hic vellem Suſanna, & Caſtaldum, ut mirabilem Phlebotomiæ effectum admirari poſſent.* At quid inde factum? Æger nondum tranſactâ die alterâ, ſubiit mortem: i nunc *Philarete*, & doce *Martinum.*

BRUNUS.

Hoc ſolum? luctuoſiſſima mille extant exempla tanti Carnificis, quæ *animus meminiſſe horret luctuque refugit*; Et quod peius, eſt de illis, *qui gloriantur cum malè fecerint.*

PHILARETUS.

Ulterius miratur tamen *Martinus* cucubat, & increpat *Muſitanum* in Dyſenteriâ ſanguinis miſſionem, damnantem; deinde in pag. 305. legentibus conatur demonſtrare contrarium. Deſipiens laborat incaſſum: Quicquid *Phreneticus* aſſerit, Divino Seni repugnat evidentiſſimè: ut loquitur *Oraculum Coum in tract. de ratione victus* acutorum. At ſi ſanguinem alicui detrahere conducit, ſolidum *alvum facere oportet.* Subiungit citatus *Martianus. At ſi ſanguium alicui (ex præfatis) detrahere conducit, ſolidum alvum facere oportet; Cui præcipuè quantum pareant illi, qui in dyſenteriâ ſanguinem mittere audent videant ipſi*; Non nè ridicula *Martini* admiratio? Nonne benè fundâtum *Muſitani* judicium?

Sed videamus quantum aberrat à verâ regulâ, quâ utendum in excellenti Pharmacorum Præſidio hic noſter *Fabis aberrans.* Nulli nationali methodo addictus hæc ægris propinat ut plurimum; ſeu verius ſemper diebus illis, in quibus *Cane pejus, & Angue* fugienda ſunt, nullo habito reſpectu ad morbum, ad humores, ad excrementa, ut cum *Martiano* loquar: Dierum conſiderationes nil cum ipſo; indiſcriminatim namque exhibet, nil prævalente *Divini Senis* authoritate, medicorum omnium obſervatione; parum ſua intereſſe putans, conſiſtant morbi, vel ne: & dein ad raucedinem uſque contra *Muſitanum, & Recentiores* vociferat.

Hi à Praxi Pharmaca non diſturbant (impoſturam enim ſapit contrarium aſſerere), ac depravatiſſimum exhibendi reprehendunt abuſum, & dum *Martinus* contrarium credit miſer toto Cœlo decipitur, ac niſi hoc mihi credat, Grammaticam diſcat prius, ac iterum cum *Muſitano* legat *Authores*, vocatos Innovatores, & obſervabit quantum à veritate aberravit.

At quanquam *Musitanus in suâ Trutinâ* pro variis morbis vulgaria Purgantia expellat, attamen multa includit, & approbat, ex illis, quæ à Recentioribus validiora existimantur; Unde non est concludendum quod *Musitanus* universaliter excludit omnia purgantia: Utitur quandoque Emetico in aliquibus indispositionibus, ad quas vincendas *Galenici* nonnulla exhibent, quæ pigra, debilia, & nauseabunda considerantur.

Martinus verò eò Temeritatis pervenit, ut etiam sanctificandi facultatem sibi arrogaverit, Syrupis, & Syruporum Authoribus (suppressis propriis nominibus) sanctorum nomine imponens; *Syrupum* scilicet *Domini Augustini* appellando *Syrupum Divi Augustini*; & sic Syrupum Cicoriæ Nicolai nuncupando *Syrupum Divi Nicolai*, & pro *Syrupo rosato solutivo*, *Syrupum Sanctæ Rosæ dicendo*: Eo temeritatis pervenit, ut ridiculè, insulsè, dementer, exprobare audeat immortalia *Recentiorum* inventa, & asserere fugienda esse, & abominanda tanquam venena, sibi tamen ipsi contrarius, dum *in cap. de vertigine p.* 115. probat, quæ reprobaverat; *Vomitus* (dicit enim) *provocetur sale albo vitrioli*, *vel aceto destillato*, *vel celeberrimo vino infuso per* 24. *horas vase Antimonij*: Hic decorat *Antimonium* attributo celeberrimi, & *alibi* dixerat *mineralia venenata* Præsidia.

Parcite ergo admirationi de tot *Martini* erroribus, tot ineptiis; Miremini vellem (ut par est) de *Martini* temeritate, qui de eâ professione loquitur, cujus terminos non intelligit: Commendat ille *in cit. pagina* 115. tanquam remedium præstantissimum ad tollendam vertiginem (quid creditis) *Julep. de corticibus Citri*, *roboratum essentiâ Citri*, *tincturâ Alchermes*, *cum* Julep. *Cinnamomi*, &c. Et hæc nominat Amuletum.

PHILALETHES.

O *Veruccino homine* dignum effatum? Amuletum ergo est Julep. de corticibus Citri? Sic ille collo suspendatur, & *Literam longam faciat*, sicut collo suspenduntur, non ingeruntur stomacho ea, quæ Amuleti nomine nuncupantur.

BRUNUS.

Quæso *Philarete*, quænam tua de purgantibus, & Phlebotomiâ syncera, & genuina sententia inter tot jurgia?

Rem difficilem postulasti, *Brune*, idem quod cum *Philalethe* multoties differuimus; At desiderio tuo obtemperans adæquatè respondere arbitror, si de hâc re tibi referam Clarissimi *Io. Alphonsi Borelli* Judicium in *Propos.* CCXXXIII. cujus titulus *quomodo Febris omnino extinguatur, cureturque, ut animal ad naturalem statum restituatur:* Conviciis nonnulli *Galenum* onerant, sed malè, quod præcipuè illum scripserit universalem *Aphorismum*, *Saluberrimum* nempè *in omnibus febribus sanguinem mittere:* malè inquam; ad quid enim accusandus ille sedulus in medicinâ scriptor, cum potius detestandi, & damnandi sint ejus protervi, indocti, inexperti Sectarij? Ille tot, talesque enumerat conditiones, gravissima perpendit accidentia, ob quæ rectè examinata, perquàm rarò ad hoc exequendum devenire quisque deberet; Nonnè id damnat in pueris? Nonnè damnat in senibus? Et quot sunt *Caco-Galenici*, qui Præceptoris jussus obliti, pueris, & senibus sanguinem educi jubent? In cruditatibus, in ventriculi affectionibus, & sexcentis aliis casibus, quos pænes *Galenum* ipsum, & *Portium* in Galeni Apologiâ videant, quot exquiruntur Indicantia, Coindicantia, Tolerantia, & quot consideranda sunt contraindicantia, & dein celebrent, extollant, præscribant tale remedium: Galenicos se profitentur, cum *Galeni* operum, nec titulum salutarint, victus ratio, nonnè eadem illa est, quâ usus ille fuit? Pergant ad malam crucem *Blaterones* isti *Blaces* homines, *Veterinarij* potius, quam Medici. Sed redeamus ad *Borellum*; Hic in præfata propositione (patiamini, vobis memorem nonnullas perutiles considerationes, ubi diversimodè curandarum febrium explanatis, & adductis modis) ita inquit de Phlebotomiâ. *Postremo loco aliquid de usu Phlebotomiæ dicendum videtur, quam aliqui summopere laudant; aliqui, ut perniciosam vituperant; Si enim tam proficua, & laudabilis esset, proculdubio in majori proportione ægri convalescerent in Galliâ, & Hispaniâ, ubi ab omnibus febricitantibus sanguis educitur, quàm in Italiâ, & in aliis locis, ubi nunquam sanguis emittitur; è contra, si tam noxia esset, in majori proportione ægri in Hispaniâ, & Galliâ interiret, quàm in Italiâ; Cum igitur neutrum verum sit, fatendum est, neque noxam, neque juvamen, notatu dignum, afferre; Et paulo inferius hæc; Negari tamen non potest aliquando Phlebotomiam juvare, aliquando verò noxam afferre: In aliquibus verò epidemiis omnes*

agri, in quibus ſanguis eductus eſt, intereunt; E contra in aliis conſtitutionibus Phlebotomiæ proficuæ, & ſalutares ſunt; Quare dari poſſunt caſus, in quibus noceant, & in quibus proficua ſint; Si hoc enim verum non eſſet, non ſemper, vel non utplurimum verificaretur.

Una tamen præ cæteris multis, quas adducit, rationibus, ex quibus evincitur, utilem eſſe poſſe Phlebotomiam hîc adducta audienda vobis eſt, utpotè quæ in *alteratione*, atque in *Motûs inverſione* conſiſtit; Receptiſſima quidem apud omnes Opinio; *Aliquando*, hæc ille, *Phlebotomia utilis eſſe poteſt, quia alterato conſueto ſanguinis motu, contingit, ut in Cerebrum, & nervos novus motus introducatur; Et ideo fermentativa, & morboſa agitatio perturbari, ac in melius commutari poteſt; Hoc quidem confirmari poteſt ex eo, quod multoties hæmorrhagia ſiſtitur per eductionem ſanguinis à ſectâ venâ*; Reliqua prætereo.

PHILALETHES.

Clariſſimè quidem, ſcitè de hâc re, quam argutè expreſſiſſe videtur Hiſpanus vates *Lopes de Vega* hiſce carminibus:

Tan preſto dà ſalud, como Maltrata;
Es la Muger al fin, como ſangria
Que à vezes dà ſalud, y à vezes mata.

At de Purgantibus?

PHILARETUS.

Libenter: Hæc habet. *Non ſecus medicamenta purgantia per alvum, & per vomitum poſſunt aliquando juvare, aliquando nocere; Attamen ex vi rationum vulgaris ſcholæ certè nunquam juvabunt; quia humores copioſi, & pravi non ſunt cauſæ febrium, ſed potius exiguum fermentum, in nervis è glandulis communicatum; Hoc autem non video, quomodo catarthicis remediis excerni poſſit; quia putare quod Pharmacum vi quâdam electivâ, & attractivâ veluti magneticâ, ex confusâ maſſâ humorum ſecernat, colligat, & apportet ſuccos aliquos pravos, relictis aliis omnibus ſalutaribus, videtur ſomnio ſimile.*

Pergit deinde ad rationes, quibus commodè explicatur modus, quo juvare poſſint, quod noſtra non intereſt hic commemorare; Et hæc à tanto viro prolata, ſunt quæ ſentio de hiſce præſidiis; At firmiter monitum hoc, ab eodem traditum reſervo, & per quam libenti animo nobis communicatum volo; *Verum remedia, quæ ab arte adhiberi ſolent, valdè incerta, & ambigua ſunt, ut peritiores, & doctiores*

Medici

Medici synceré fatentur; Et licet eventus aliquando præcipuorum medicamentorum comprobare videatur, tamen casuale, & fallacissimum est, quia utplurimum febres sunt salutares, in quibus sive Medicus benè, & secundum artem, sive malè, & perversè, sivè nil omnino operetur nihilominus ægri perfectè convalescunt. Ergo in hoc casu, cum operationes, & medelæ diversæ, & inter se contrariæ, æque juvamen afferre videantur; quomodo fundamentis, tantopere fallacibus, & vacillantibus inniti poterimus? Econtra aliquando febres sunt pravæ, ut quælibet medicamenta adhibita, aut non juvant, aut non nocent, ex quibus deducitur tutius esse, sine urgenti necessitate ab omni medicamento artificiali abstinere.

Scepticum aliquo modo redolet sermo hic tanti viri, hinc nè tali notâ deturpetur audiendus est in hâc alterâ eleganti, & candidâ periodo hæc scribens; *Non is tamen sum, ut omnino Artem Medicam, ut inutilem, aut noxiam damnem, & proscribere velim; Scio in tantâ ambiguitate (dummodo præjudicia removeantur), benè posse diuturnâ, & sagaci observatione, quamplurima medicamenta certè comprobari, ita ut semper, aut frequentius juvent; Et hoc experientiâ quotidianâ patet; His planè prudenter, & debitâ cautione uti poterimus.*

BRUNUS.

Nil quidem restat aliud pro hisce duobus tam decantatis auxiliis Medicis, quibus rectè trutinatis, ac abundè *Musitano, & Recentioribus* vindicatis ad aliud progrediamur, si quod aliud est *egregium scriptoris* nostri, nugamentum.

PHILARETUS.

Præter hæc, aliaque innumera absurda, *Martinus* in pag. 180. admittere nititur nutritivos clysteres contra *Musitani* sententiam, atque ut solet in eumdem strepit, & crocitat cum aliquibus recentioribus probans: Nostrum verò cum sit *Musitanum* tueri adversus *Martinianas calumnias*, ne pigeat audire in celeberrimo *Ettmullero* clarissimam, & validis rationibus suffultam Apologiam. *Hic in comm. ad Schröderum, & Morell. method. pag. mihi* 150. hæc habet: *Quæstio est, an Clysteres etiam confortent, & nutriant? Cæterum res est ridicula, & parum subsidij ex illis expectandum, & promittendum; Cum enim nihil possit nutrire, nisi quod fuit subactum in stomacho, & à quo hæterogenea, scilicet scybala per præcipitationem in duodeno, ex admisso succo Pancreatico, & Bilioso fuerunt separata; item cum nihil nutriat, quod*

non

non tinctum est sulplure Bilis rubineo; facile patet, quod tales clysteres, cum non ascendant ultra colon non possint nutrire, multò minus confortare; Sed ceu inania, & ridicula figmenta anilia, sint rejiciendi: Reliqua vide in Helmont. tract. de febribus, qui est infestissimus clysterium hostis: item videndus Hoffmannus in method. medendi; & alibi varios Clysterum usus enarrans ait: Interim tamen nullatenus nos nutrire possunt.

At de *Helmontio* factâ mentione circa rem hanc, injuriosi essemus tanto Viro in Medicâ Rep. tam benemerito. Si quæ ipse habet *in cap.7. de febribus* prætermitteremus. Præterquam quod Herculeo defensore *Musitanum* orbaremus: En ut apertè, ac evidentissimis rationibus hoc idem evertit ante ferè omnes: *Est caterum Clysteri ultimus scopus, quod juscula carnium liquatarum spe alendi injiciant, quod profectò intoleranda stupiditatis est argumentum; Nam injecti liquores primum se miscent stercori ibidem reperto, deinde infunditur partibus, quibus proprium est cuncta in stercus mutare, & tertio constat per experientiam quod ejusmodi juscula, si binis horis ab inde rejiciantur, oleant non solum stercus, sed quodammodo cadaver. Etenim cum non eatur ad secundum, aut tertium, nisi per primum, non possit autem è cibis, in stomacho indigestis, & in verum, & laudabilem Chylum non commutatis, fieri cruor ullatenus; sequitur etiam, quod injecta juscula cadaverentur; nunquam autem possint in alimentum transire.*

Pergit ulterius etiam: *Nec arguit quicquam dicens, quod ejusmodi juscula carnem liquatam gerant per modum Chyli; nam actum est nihil, nisi prius susceperint fermentales proprietates prima digestionis praparatorias ad vitam, alibi extra stomachum, non reperibiles. Quicquid enim indigestum è stomacho labitur, molestum est. Qua autem infernè injiciuntur, quia nequicquam beneficij prima digestionis habent, necessariò cadaverantur. Miseror sanè Medicastros enemata in ejusmodi abusus detorsisse; nec semel ad prafatas rationes respexisse.* In fine demum inquit: *Anile ergo inventum Enema nutriens. Vidi nempè in fortioribus juscula cadaveris fœtore horrentia rejecta; in interioribus verò syncopes movisse.* Hæc ille.

PHILALETHES.

Ex relatis satis, superque gaudeo tales hâc in re impugnatores extare; attamen quod est admiratione sanè dignum, illud est, *Galenicos*, nempè *Galeni* authoritati innixos, remedium hoc pro ridiculo, & anili habere, ut est *Aloysius Mundella in Medicinal. Æpidis Epist.* X.

qui

qui varias post rationes adductas, & ipsius *Galeni* locum illustrem, tandem concludit: *Sed cum nutrimentum per sedem impellitur, potius videmur naturæ ordinem pervertere, quam servare: Id autem absurdum est, nec ab aliquo fide digno Authore, quod viderim approbatum: quare ex his aliqui ova, carnes contusas, & hujusmodi alia per sedem injicere non dubitarunt, ex hac clysterum immissione asserentes, ægrotantes non parvum sensisse juvamentum. Cæterum multa hodie Medici faciunt, ut ægrotis magis placeant, quam prosint.*

BRUNUS.

Non tantùm igitur *Recentiores, sed & Galenicos defensores* habet pro se *Musitanus?* At *Philarete* Musitanus *fonticulos, & vesicantia* reprobans refutavit; *Martianulus BeBe* noster eadem re lambit quoque, & pro eisdem agit nè Protectorem?

PHILARETUS.

Papè *Nugigerulus* noster, *barbâque tenus sapiens*, tam celebre remedium, sicco nè calamo, siccâvè linguâ transire poterat? Fritinnit de more ad mortem: Credens misellus *Musitanum* hoc inconsideratè scripsisse, & absque patentibus rationibus, consideratis à clarissimis *Authoribus* inutile sordidum, fætidumque remedium hoc reprobantibus. O quam profundè decipitur? Jurarem, stulto pejus loquutum. Cum *Recentioribus* Helmontio relicto, utpote *Martino* suspectis, uni saltem ex multis animum vellem applicuisset, *Prospero* scilicet *Martiano*; nam à tali Præceptore monitus, ac instructus, nec *Musitanum*, nec alios carperet, tanto sui ipsius apud omnes derisu, tanto cachinno; En ut *Martianus pag.*120. *&* 121. philosophatur; *Ut ergo abscessus, qui à morbis liberant, ab iisdem præservent: etiam, conditiones requiruntur quas omnes uti necessarias observare vellem recentiores in Medicis præsidiis eligendis, quæ præservationis gratiâ adhibentur: & potissimùm in fontanellis, seù cauteriis vocatis, quibus nunc genus humanum ferè totum infectum est, quandoquidem si alicui ea prodesse contingit abscessus ratione evenire censendum est; Statuit enim Hippocrates, quo morbus aliquis ab alio preservare debeat duas potissimum conditiones requiri; Altera est, ut naturæ instituto consuetum sit, hunc supervenientem, illum præsentem tollere. Altera conditio est, ut communio, & consortium intercedat inter eos. At verò quis unquam vidit à diuturnâ destillatione à capite vexatum, abscessu ad brachium facto, sanatum? ut ad*

naturæ imitationem pro illius præservatione ulcus in brachio perpetuò gestare debeat? Nullus certè, nisi fortuito casu quodam; quia si destillatio à cerebri intemperie, sivè imbecillitate contingit, à quâ materiâ destillationis continuò generatur, hæc per abscessum auferri non possunt, & si fortè aliquando id contingat, non ad brachium excitatur, sed ad colli glandulas, vel ad capitis superficiem, unde & strumæ oriuntur achores, favique, aliaque hujusmodi per quæ cerebrum expurgatur, ut apparet in pueris, id attestante Hippocrate lib. de morb. sacr. vers. 145. Frequentissimè etiam morbi capitis abscessus faciunt ad aures non ad brachium, tum ob distantiam, tum etiam quia locus sæpè non est capax abscessûs, etiamsi quædam adsit communio, venâ cephalicâ mediante, ad quam cauteria communiter infiguntur. Cum igitur morbi capitis non sanentur per abscessus ad brachium spontè excitatos, minùs sperandum est, per eosdem præcaveri; & ideò Medici, qui in hâc parte ulcus in capitis affectibus excitant, Artis præcepta transcendunt; Sed longè magis illi, qui in parte, loco affecto oppositâ; cum nulla communio inter dextrum, & sinistrum intercedat, ut Hippocrati indubitatum est.

Ineptum igitur ex prædictis est pseudoremedium hoc ad auxilij, aut præsidij aliquid conferendum: Et ò utinam non esset aptissimum ad inferendum perniciem, & excidium? En ut idem *Martianus* prosequitur: *At verò quid dicam de illis, qui hoc remedium adeò familiare faciunt, ut non sit morbus quantumvis levis, in cujus curatione statim ad hujusmodi cauteria, tanquam ad sacram Anchoram, ut ipsi dicunt, non confugiant, nullâ ratione habitâ, aut ætatis, aut temperamenti, aut sexus? Nam per continuam ulcerum purgationem pueris, & adolescentibus augmentum, & robur corporis subtrahunt, habitu graciles, & exangues, ad maciem perducunt, senibusque vitam reddunt breviorem, & deniquè mulieribus menstruas purgationes supprimunt; unde, & sterilitates, variaque ex utero mala adducunt: Novi enim plures mulieres, quibus ob cauterij gestationem, menses omninò defecerunt nec id rationi alienum est. Nam si exiguus sanguis, qui continuo in fœtus augmentum procedit, est causa ut utero gerentibus menstrua non fluant, quod Hippocrates lib. de nat. puer. vers. 78. testatur; multò magis sanguis, qui sub formâ puris quotidiè per cauterium excernitur, menstruales purgationes tollere potest, cum sæpius quantitate illum excedat, quem puer in utero circa primos menses absumit in alimentum.*

Et

Et pejora videbitis ex ſubſequenti *Martiani* eloquio, *De illis verò*, ſcilicet *mentionem facere nefas eſt, qui hujuſmodi cauteria pro tuendâ valetudine ſanis conſulunt digni potius, qui à civitate expellantur, quam confutentur; Dum enim ſanis corporibus novos ductus pro excrementorum expurgatione conſtituunt, non ſolùm humano generi officiunt, ſed impietatem quandam in ſummum Architectum committunt tacitè illi imponentes, quippe qui in hominis conſtitutione neceſſarias expurgationes ignoraverit, aut ſufficientes vias accomodare non potuerit.*

Et licet ipſe *Martianus ubi ſupra* admittere videatur aliquando licere medicis pro morborum curatione ulcera perpetua, inſtar fiſtulæ, in locis convenientibus excitare; ſtatim ſalutare conſilio monet, verùm ſubnectens, *ſicuti non omnes fiſtulæ ſunt morborum medela, & quæ non ſunt hujuſmodi, curare omni ſtudio procuramus; nec morbos omnes natura per abſceſſus ſanat, ſed difficiles tantummodò & contumaces; ita nec ulcera hæc in quolibet morbo excitanda eſſe : Imò, quæ per aliquod tempus geſtata non conferunt, dimittenda omnino, ut perniciosa. Quæ quidem cum circa uſum cauteriorum noſtri temporis non obſerventur, ideo fit ut raro admodum intentum finem miſeri ægrotantes conſequantur, qui ſæpè ut ab uno morbo liberentur, duos incurrunt; & plerumque plus incommodi ex remedio percipiunt, quam ex ipſo morbo, & quia pus vident ſingulo die ab ulcere emanare, id noxium quid exiſtimantes, illud quamvis & fœdum, & moleſtum, inutiliter geſtant, ex ejus ſanatione timentes, ne quid majoris mali ipſis contingat, non conſiderantes evacuationem illam copioſam ſine aliquâ conferentiâ eſſe ſufficiens argumentum, peccantem humorem non evacuari, ſed potius amicum, juxta doctrinam Aphoriſmi, Si talia educantur, qualia oportet, confert, & leviter fertur, ſin minus è contra. Notum eſt enim ſanguinem etiam optimum in ulceratâ parte ſtatim in ſaniem converti. Præterquam quod, dato etiam in quibuſdam per hujuſmodi cauteria partem noxij humoris expurgari, indeque evidentem utilitatem ægrotantes percipere, nihilominus graviſſimorum morborum ſæpè cauſa fiunt, quia cum excrementa, quæ per naturales conſuetaſque vias expurgari deberent, horum ulcerum occaſione divertantur, viæ à naturâ deſtinatæ, ita obcæcantur, ut earum immemor natura omninò fiat; Quare ſi contingat aliquando dictorum ulcerum evacuationem ſupprimi (quod ſæpè evenire obſervantur) eadem excrementa naturalibus viis obliteratis, obſtructiſque artificialibus retrocedere neceſſe*

 eſt;

est; unde venosum genus ingressa, humorum massam corrumpant, indeque febres maligna, acutique morbi, & lethales succedunt, aut saltem si partes interiores fortiores sint circa ipsius cauterij partes, conculcata, inflammationes, suppurationes, gangrenas, aliaque mala producunt, qua quotidianâ experientiâ observantur.

PHILALETHES.

Aurea quidem verba, saniſſima tanti Authoris judicia profectò, memoriâ tenaciter aſſervanda; nec alios oportet, hoc audito memorare, ſed quid de veſſicantibus?

PHILARETUS.

More effutit ſolito, & huic ultimo reſpondendum: Cœtera vel in Grammaticâ ipsâ menda, vel in Medicinâ, & Philoſophiâ inexcuſabilia, errata puerilia, frequentes contradictiones, quæ omnia à principio conſtitueramus deridere. Nobis amicitiâ conjunctiſſimus Joſeph *Priſco* apertè demonſtrat, diſertè examinat, ingeniosè dejicit, epiſtolicâ exercitatione; hinc abſtinendum. Ad veſſicantia tamen rediens, hortarer *Martinum* non Helmontio ſtudere, odioſus enim illi Author eſt hic propter infinita (ſalutaria tamen) vulnera, *Galenicis* inflicta: Hic *in tractatu de Febribus cap.*7. *tit. Auxilia Medica extimantur*; de veſſicatoriis, poſtquam multa ediſſerere cæpiſſet, ita prorumpit: *Veſſicatoria autem ſummè ſemper nocua ſunto, & à ſpiritu Moloch excogitata.*

BRUNUS.

Et cuinam ex aliis *Authoribus* ſtudendum? Forſan ex *Galenicis* adeſt, cui dolorifica hæc, & cruciantia auxilia diſplicent?

PHILARETUS.

Nullus eſſet ſi unus eſſet, unus enim flos non facit Ver, aſt multi; hinc crederem, *Martinum* perſuaſum fore, non tantum à *Muſitano* noſtro exprobata eſſe, cum ipſiſſimos *Galenicos* viderit veſſicantium implacabiles hoſtes, inlaticabiles irriſores. Nonnè *Alexander Maſſaria* celebris *Galeniſta*, præter quæ in peculiari tractatu de veſſicantium abuſu ſcripſit *in lib.* 7. *de febribus*, ille eſt, qui ita loquitur. *Denique ego is ſum, qui contendam, veſſicatoria nunquam forè adminiſtranda, velimque huic præſidio omnem Authoritatem elevare. Profectò* (inferius) *ego ſatis nequeo intelligere, quomodo liceat uti veſſicatoriis; Cum igitur veſſicatoria ad nullam febris peſtilentis indicationem ſint accomodata,*

modata, immo verò cum importunâ motione, & tractatione humorum, naturæ coctionem, quæ perficitur quiete, possint impedire; Addo cum possint, & partes, & totum corpus alioqui æstuans, & fervidum adhuc magis inflammare, & calidiùs reddere, sæpè verò insignes dolores excitare, febrem augere, & fortè alia non spernenda incommoda secum afferre; cum demum liceat variis urgentibus symptomatibus subvenire aliis præsidiis, quæ à Galeno, *& omnibus probatis Medicis jamdiù tradita sunt, atque omni carent periculo, & contradictione, ego certè nequeo vulgarium Medicorum institutum omni ex parte probare, qui tam frequenter hoc tempore, & sine ullo discrimine tantopere vesicatoriis delectantur.* Alia quæ *Galeni* authoritate comprobat, & argumentis non aspernandis confirmat, legat si possibile est, *Martinus* defensor; ego namque Veneti cujusdam oculati. Medici liberi non tantum Civis, quam Philosophi *Horatij Guargante* referam pro coronide, rationalem non minus, quam clarissimam de hâc re sententiam, quam protulit hisce verbis. *Qui vesicantium usus cum non solum saluberrimus non sit, sed perniciosus à me, & à multis Italiæ primatibus Medicis fuerit indicatus, & rationibus efficacissimis, & irrefragabilibus confutatus; Et hæc vesicantia, seu vexantia ita abhorruerunt, ut non solùm ipsis nunquam fuerint usi, sed profiteantur, ex his perniciem ægrotantibus contingere, eo, quod, & naturam à coctione distrahant, futuros motus, quos forsitan natura moliretur, impediant; dolere suo bis in die miseros ægrotos extorqueant, acerbissimeque dilanient, chirurgis medelam sperantibus, dum ab illis tractantur, ut virtutem prosternant, vigilias inducant; Calore adurente, intemperiem febrilem augeant; Omitto ulcera, quæ quandoque sive ob cachexiam, sivè ob malam curandi rationem, sæpè immedicabilia, & pessima evadant.*

PHILALETHES.

Non dubito quin libera ingenia nobis suffragentur, sed dubito, quin *Martinus* ex his ad *frugem non redigatur*, vel quicumque alius determinatæ sectæ addictus, ut apertè nos docet *Galenus in* 8. *Lib. de compositione Medic. local. cap.* 1. *vers.* 1. *& sequentibus*, ibi *Quod semper dico, etiam nunc proloquor nimirum persuasum me habere quod difficillimum sit, ad veritatem revocare eos, qui sectæ alicujus servituti se addixerunt. Verum qui prudentes sunt, simulque veritatem amant, eos, spero custodituros esse ea, quæ veluti judicandi instrumenta, nobis à na-*

turâ data sunt ad actionum, vitæ cognitionem, experentiam dico, & rationem : Falsæ enim opiniones animum hominum praeoccupantes non solum surdos, sed, & cæcos faciunt; ita ut videre nequeant, quæ aliis conspicuè appareant.

Optimè concludendum videtur cum *Galeno* contra *Galenicum*: Paremus nos interim anni tempestate ridenti, ut decrevimus gaudere.

BRUNUS.

Humanitas vestra parcat quæso importunæ curiositati meæ. De *Sardo*, *Philarete*, quid peculiare?

PHILALETHES.

Benè est; mihi quoque eadem sciendi cura nec tempus adhuc solatij capessendi; quod ergo superest impendamus in audiendis istius inepti *Galenicæ Scholæ Converritoris* de societate *Martini* nostri fatuis oscitationibus; eo magis, quod hoc deserviet etiam, ut *Martinus* conspiciens, & aliis fieri, quod ipsi factum est, facilius agnoscat in sui odium nos hic minimè convenisse, benè verum, ut veritas elucescat, & sic etiam ipsum facilius in se reversurum spero, cum videat etiam in aliis inanem ineptæ, ac superbæ temeritatis gloriam in opprobrium degenerare.

PHILARETUS.

Nec lepidam scurrilitatem, nec grave scribendi genus in libello suo, nec quidem *digno digiti crepitu*. Alter hic è *Circulo Scriptor*, indignus pænitus porrigendi non libros tantum (ut vulgo fertur) *Lucæ Antonio Portio*, sed & *matulam*: Homuncio *extriti ingenij blace inutilior*, meritum *Portij* nesciens, *Portij Librum* non intelligens ausus est scribere contra *Portium*: Exterus à Latio tam ortu, quam loquendi, & scribendi phrasibus, claudicans pessimè, mille committit lapsus inexcusabiles; mille vulneribus, vel in primis rudimentis concordantiarum, *Priscianum* dilaniat; Undè fit, quod si ejus errores non dico recensere, sed numerare tantum, vellemus, deficeret nobis tempus, & major esset digressio ista, quàm totus sermo in *Martinum* institutus. Hinc referam nonnullas rationes principaliores ab eodem desumptas, quibus ipse utitur contra Phlebotomiam in Syphilide, quæ in ipsum ex Diametro retorquentur; itaut *Sardus homo* possit dicere cum Poëtâ.

Heù

Heù patior telis vulnera facta meis.
Vt quæ dedit justas Tauri Fabricator Aheni
Sic ego do pœnas artibus ipse meis.

PHILALETHES.

Et si me non lateat minus animum invitare, minusque spiritus irritare, ea quæ auribus, quam ea, quæ oculis percipimus, ut ait *Venusinus.*

Segniùs irritant animum demissa per aures
Quam quæ sunt oculis subjecta fidelibus

Ne tamen temporis premamur angustiâ sat erit pro nunc *Philaretē* aliquas ex ejus positionibus detegere, & impugnare, ut armorum fremitus feriat illius aures, si vero per tempus licuerit cum *Authorem* Palinodiam canere non viderimus pleniori calamo, quæ *demorsos ungues* sapiant responsa dabimus.

BRUNUS.

Susque, deque habendus cum *Martino* socio novus hic *Thersites*, ut arbitror, alterum Achillem in literariâ palæstrâ lacessire sibi licitum putans, cum ex breviter per *Philaretum* generali eloquio deductis facile colligatur, ipsum cedere Portio (ut ait *Virgil. Egl.* 5.)

Lenta Salix quantum pallenti cedit olivæ
Puniceis humilis quantum Saliunca Rosatis.

Et *Portium* ipsi præferri

Quantum lenta solent inter Viburna Cupressi.

PHILARETUS.

D. Petrus igitur Aquenza &c. edidit librum suum Matriti Typis Emanuelis Ruiz, dignus quidem illis encomiis, quibus celebrantur Authores chartarum, typis editarum cum titulo *Il Buouod' Antona*, & aliarum cum inscriptione *Bertoldo*, *& Bertoldino :* Nunc, relinquendo cuncta aptiori tempori, ut diximus, ea tantum in *Trutinâ* ponenda decrevi, quæ *D: Petrus habet in quæstio primo*, cujus titulus est, *An sanguinis missio pro morbo Gallico curando sit necessaria*, & post multa quæ in præsentiarum ad rem non faciunt, *fol.* 303. incipit recensere rationes, ob quas sanguinis missio non convenit hisce verbis.

I.

Quia licet venæ ſectio ſit refrigerativa cum hoc per accidens ei competat exuſtio Gallica non hoc, ſed refrigeratione per ſe indiget, oppugnatura intemperiem, & calefactionem per ſe.

Igitur (ita *D. Petrum* propriis ejus armis confodere volupe eſt.

Morbi omnes, qui refrigerativum per ſe expoſcunt, venæ ſectione non indigent; Si per Authorem venæ ſectio tantùm per accidens eſt refrigerativa; hujus ordinis conſiderantur à *Galeno* febres omnes, quoniam ab eodem in calore præter naturam poſitæ ſunt; & præſertim ardentiores, quæ refrigerativum per ſe exquirunt; Sanguinis ergo detractio, cum per accidens ſit refrigerativa, & propterea in Syphilide inconveniens, ad mentem *Authoris*, nulla poteſt in febribus celebrari, quæ cum per ſe calefactivæ ſint, ut dictum eſt, refrigerativo per ſe, non per accidens, indigent? Pari modo dicendum de ſolidarum partium inflammationibus, utpote de Pleuritide, atque Phrenitide, quæ per ſe, & non per accidens refrigerativum expoſtulant.

I I.

Progreditur ad ſecundum argumentum *in fol.* 304. quod à Cacochymiâ *Cacomedicus*, deſumit ad reprobandam Phlebotomiam in Lue Gallicâ, & ita fatur.

Secundo, quia vitium, quod jecori, capiti, ſanguini, ſpiritibus, & aliis partibus à Lue dicta (nempè Gallicâ) *communicatur, non eſt peccans in quanto humores vel ſubſtantias fluidas corporis afficiens, ſed in quali, ad Cacochymiam potius reducibile, quam ad plethoram, quo in caſu amethodum putandum eſt conſilium, id ſanguinis miſſione docens expugnare; quæ nullatenus eſt correptiva vitioſitatis Cacochymæ.*

Cui ſubjungi, ad ſecundum vulnus infligendum, poſſunt ſine cenſurâ hæc reprobationi Phlebotomiæ in genere admodum faventia, comprobantia *Porij* noſtri ſententiam *in Eraſiſtrato*, nempè hujuſmodi: Si ita eſt (ut infallibiliter ita eſt,) omnes illi morbi, in quibus vitium eſt humores afficiens *in quali*, & non *in quanto*, ſanguinis detractione non curantur; atque illi omnes, qui in ſimilibus mor-

morbis, in quibus humores, non in *quanto*, ſed in *quali* peccant, venam ſecare audent, abſque ullâ quidem rectâ methodo id faciunt, quandoquidem *Author* hic noſter inquit *ſanguinis miſsio nullatenus per ſe eſt correptiva vitioſitatis Cacochymæ.*

Cum autem nobis animus ſit, *D. Petrum* per ea punire, per quæ peccat, neque verbum, neque lineam imnutando in iis, quæ ipſe ſcripſit, en ut interpretor verba illa *Sanguinis miſsio nullatenùs per ſe eſt correptiva vitioſitatis Cacochymæ*, ut idem ſignificent, ac ſi dicatur *Sanguinis miſsio nullatenùs per ſe vitia ſanguinis in quali corrigere, & emendare poteſt.*

Præſens autem doctrina ſatis latè patet, & ejus uſus frequentiſſimus eſſe debet, nàm ſæpeſæpius in ipſis febribus, vel nulla prorſus eſt humorum abundantia, maximè ſi prima, ſecunda, tertiavè dies præterierit, tenuique victûs ratione æger uſus fuerit, vel ſi aliquid forte ſuperabundet (utatur verbis *D. Petri*) *ad Cacochymiam potius reducibile illud eſt, quam ad Plethoram, quo in caſu amethodum putandum eſt conſilium, id ſanguinis miſſione docens expugnare, quæ nullatenus per ſe eſt correptiva vitioſitatis Cacochymæ.* Verba ſunt Authoris, qualiacunque à nobis ſcripta. Comprobat hoc *Proſper Martianus verè Hippocraticus*, ex quo nullimodè conceditur, imo apertiſſimè improbatur venæ ſectio in corporibus Cacochymis febre laborantibus, ac ſimiliter innumeris aliis in morbis dicendum eſt, quod ſi Medicus quivis poſt duos, tres, quatuorvè dies plethoram adhuc accuſet, ut plurimum ſemetipſum accuſat; ſiquidem vel ipſo tempore dierum (modo in cibo, & potu nullus ſit exceſſus) etiamſi Medicus nihil moliatur plethora ceſſare debet; quanto magis id fieri putandum eſt, ſi victus ratio fuerit parcior, aut vomitu, inferna dejectione; Urinis, ſudoribuſve aliquid fuerit evacuatum? Quod ſi morbus hos temporis limites tranſilierit, indicium erit, non à plethorâ, ſed à vitio aliquo *in quali* morbum fieri; atque ideo ad ſummum his temporis limitibus poſitis, *amethodum putandum eſt conſilium id ſanguinis miſſione docens expugnare, quæ nullatenus per ſe eſt correptiva vitioſitatis cacochymæ:* Et ecce quomodo reprobatur ſanguinis detractio ipſiſſimis adverſarij rationibus.

PHILALETHES.

Jalemo frigidior D. Petrus noſter dicendus eſt, & rationes ab eo addu-

ctæ, *vel ipsas Neronianas thermas refrigerare* possent; quippe quibus *Portij*, & *Recentiorum* doctrina apertissimè roboratur, & *Censoris* oppugnationes manifestissimè refelluntur.

PHILARETUS.

Eâdem paginâ 304. tertiam refert deblaterationem supra notatis non absimilem, & quidem hisce verbis. Audite quæso, & cilia in arcum nè erigatis, si poteritis.

III.

Quia licet qualitas perniciosa dicta luis sit humorum excalefactivà non est tantæ activitatis, ut possit humores rarefacere, venarum ruptionis periculo, ob quod veniret sanguinis missio indicata, ut in anteactis est probatum.

Hinc infero sic: In omnibus ergo morbis, in quibus licet humorum excalefactiva qualitas inveniri, & considerari possit, ac debeat, quum illa *non est tantæ activitatis, ut possit humores rarefacere venarum disruptionis periculo, sanguinis missio nequaquam indicata venit*, ut elegantibus dicendi formulis Authoris ipsius utar.

Insuper hîc jure quærendum esset, & hujusmodi cum *D. Petrulo* discurrendum: Febres intermittentes terciana, scilicet, quartana, variique similes morbi, cum humores non habeant sic rarefactos, ut vasorum disruptionis periculum imminere videatur; Phlebotomiâ quidem non sunt curandi, si per dicta, scriptaque *scriptoris*, cruentandi indicans *venarum ruptionis periculum* est, & timor; cum in antedictis non adsit rarefactio, vel excalefactiva vis, quæ valeat vasa disrumpere.

BRUNUS.

Siquâ ex causâ daretur *D. Petri* caput infringi proculdubio de eo posset idem dici quod lepidè de Anfidio *Actius, Syncerus, Sannazarius*, cecinit:

Dum caput Anfidio tractat Chirurgus, & ipsum
Altius exquirit, quo videat cerebrum.
Ingemit Anfidius: Quid me, Chirurge fatigas?
Cum subij rixam, non habui cerebrum.

PHI-

PHILARETUS.

Ita eſt, ſi rixam *D. Petrus* cum *Portio* noſtro ſubire eſt auſus, vel ſaltem hydrocephalo ipſum laborare credendum eſt; hinc craſsâ obrutus lymphâ, craſſa judicia promit, ſed audiamus ipſum in quartâ oppugnatione.

IV.

Quarto quia ſicuti pigros, inquit, *ſegnes, & ægrè mobiles reddere homines, quos corripit virus hoc celticum, videmus, ita tardiorem cauſare ſanguinis circulationem, ob multas cauſas, quarum nulla venæ ſectionem admittit, eſt credendum.*

Ex hâc doctrinâ quiſnam non inferet ita : Igitur ſemper, ac aliquis morbus *pigros, ſegnes, & ægrè mobiles ægros reddit*; Item cum *ſanguinis circulationem in ſimili morbo tardiorem cauſari* arguimus, nequaquam ſanguinis miſſio admittenda eſt.

Porrò, æquo examine facto, quamplurimi morbi à tardiori ſanguinis circuitu ortum habent, ac in ſpecie quamplures febres circulationem ſanguinis ſortiuntur retardatam; ergo in hiſce febribus ſecundum doctrinam *D. Petri* à Phlebotomiâ abſtinendum, non ſolum in lue Gallicâ, ſed in aliis etiam morbis, in quibus conſpicitur ſanguinis circularem motum retardari, evidentiſſimè militat hoc argumentum *D. Petri*; Sed varij ſunt morbi, in quibus fluidorum, ac præcipuè ſanguinis, motus retardatus cenſetur, & reverà eſt; ergo in omnibus his etiam interdicendus eſt detractionis ſanguinis uſus; Et en quomodo paulatim, nunc per unum, nunc per aliud aſſertum argumentum ad mentem *D. Petri* nullimode licet Medico ad ſanguinis detractionem venire.

PHILALETHES.

Non ſunt amplius reſpiciendi in eodem Decoris, vel Dedecoris gradu *D. Petrus*, & *Petrus*; *Petrus* enim, *Circulator Cybelejus*, circuitum ſanguinis reprobat, quam *D. Petrus* in hâc propoſitione evidenter admittit.

BRUNUS.

I' nunc, & *crimine ab uno diſce omnes? D. Petrus* in tot delapſus errores in hâc veritate internoſcenda non hallucinatur, ſicut hallucinatur *Geoſonenſis Corabus.*

Transit quintâ vice *D. Petrus* suam opinionem probans ad quintum argumentum, & inquit.

V.

Quinto, quia lues hæc (nempè *Celtica*) *iisdem suis motibus à centro ad Peripheriam corporis observatis, remedium, quod hunc motum impediat, intercipiat, vel obtorqueat cujusmodi est sanguinis missio respuere demonstrat, Medicumque debere esse naturæ imitatorem, supra remansisse probatum recordamur.*

Hinc ego: Quotiescuimque igitur à naturâ aliqui instituuntur salubres motus à centro ad Peripheriam, *Remedium* quod motus hos *impediat, intercipiat, vel obtorqueat, cujusmodi est sanguinis missio, respuere ipsa scilicet natura demonstrat, medicumque debere esse natura imitatorem*, ab Authore supra probatum asseritur.

Ulterius: Si naturæ imitator Medicus esse debet, debet etiam quotquot motus natura tentat à Centro ad peripheriam perpendere; ut in hisce sedulâ consideratione sciat sæpesæpius hoc operari, per nares videlicet, per aures, per os, sivè expuitione, sivè vomitu per infernam alvi dejectionem, per urinas, quas in dies observamus naturam parare, juxta *D. Petri* sententiam, tale remedium, quod hos similesque motus *impediat, intercipiat, vel obtorqueat, cujusmodi est sanguinis missio respuere*, ac manifestè non tolerare, quod erat pro quarta ratione respondendum, & ni fallor progreditur ex hoc ad sextum (uti semper) aureum cogitatum? & ait.

VI.

Quia; cum vera essentia dicti morbi (scilicet *celtici*) *non sit Medicis satis nota unde in qualitate occultâ sitam esse communiter affirmant ferè omnes, remedium Alexipharmacum requirere, ut cætera benefica* (*seu potius venefica*) *affirmandum occurrit; nec venæ sectionem Alexipharmacum, vel specificum contra aliquam labem esse ullus hucusque dixit.*

Propter hanc *D. Petri* Rationem, nemo quidem anceps animo veniet ad determinandum, valdè nimis restringi limites, in quibus spa-

ſpatiari poſſint phlebotomantes Medici : Oſtendat mihi *D. Petrus* unum Iatrias Profeſſorem, cui in comperto ſit, ac *ſatis nota* vera quorumdam morborum eſſentia; *Et erit mihi magnus Apollo.*

Oſtendat *D. Petrus*, num ſibi ſit *ſatis nota vera eſſentia* ſcabiei (quâ ipſe vexetur adeò caninâ, & perenni, ut, totus in ſe ſcalpendo ſemper occupatus, non curet amplius tot nugamenta conſcribere) Abſque dubio quidem prorſus dubia, immo, & penitus occulta eſt : dicat, & oſtendat, ſi ipſe in eâ curandâ ſpecificis, & his diverſis utatur: Ulterius ſi ipſe *D. Petrus* quartanis febribus, ac tertianis occurrit Peruviano cortice (ut multi faciunt, ſeù verius omnes, ad ipſas curandas) dicat ſi ſibimet ipſi, vel alicui *ſatis nota ſit vera eſſentia* quartanarum, & *tertianarum*; eo magis, quod præfato cortice utitur ad illas, ac ſimiles profligandas, tanquam ſpecifico. Perpendat inſuper, & ad rectum, ſyncerumque examen revocet, an ſibimet ipſi *ſatis nota ſint veræ eſſentiæ* graviorum febrium, & præſertim earum, quas malignarum nomine horrorem inferunt. At quid dixi *perpendat?* Tenebris obſcuriores ipſi, multiſque, quos indicat, illæ ſunt, ſi minus, ac Lues Celtica, per ſpecifica medicamenta curandæ ſunt. Item videat, num ſibi, vel aliis *ſatis nota ſit vera eſſentia* variolarum, & morbillorum? Ulterius videat, an Podagræ, Chiragræ, & univerſæ Arthritides, an Epilepſiæ, Apoplexiæ, an plurium tumorum, exempli gratiâ Scirrhi, Cancri, Eryſipelatis; num ejus, cujus gratiâ lapides fiunt in animalibus; an ejus, cujus gratiâ coagulationes fiunt earum, quæ debent eſſe liquida, *vera* eſſentia genuina, de quâ dubitari nequeat, ſit ipſi nota; & an in his ſimilibus ſexcentis a iis morbis (quos enumerare piget) ſexcentis, & ultra ſpecificis res agendat ſit : Enimverò ſi in Lue Celtica, utpote occultæ cauſæ morbo non phlebotomia, ſed ſpecificis utendum, clariſſimè, ac indubitanter infertur, ergo in omnibus morbis, in quibus *vera eſſentia*, non patet, ſed ignota remanet, ſecundum *D. Petri* opinionem occurrendum eſt Alexipharmacis, ſeù ſpecificis damnandaque Phlebotomia. Hæc ſunt verba : Cujus (ſcilicet morbi) vera eſſentia nondum ſit Medicis ſatis nota, unde in qualitate occulta ſitam eſſe communiter affirmant ferè omnes remedium Alexipharmacum requirere, ut cætera benefica affirmandum occurrit; Nec venæ ſectionem, Alexipharmacum, vel ſpecificum, contra aliquam labem eſſe, ullus

 hucus-

hucuſque dixit. Audiviſtis jam, ut optimè concludit, quod propriis verbis repetendum, *Nec venæ ſectionem Alexipharmacum, vel ſpecificum contra aliquam labem eſſe ullus hucuſque dixit.*

Videat nunc *D.Petrus* quænam virtus venæ ſectioni tribuenda juxta ſuam doctrinam, quibuſque in caſibus celebranda ſit.

PHILALETHES.

O' utinam nonnulli Medici, nomine tenus Medici, ità cauti eſſent, ut hic in præfato morbo: Siquidem toties non infamaretur tale remedium aliquando (recto judicio adhibitum) proficuum, nec tale quid remedio eveniret, nec eodem abutentes imprudenter, fama deturparentur, & corpore; ſicuti contigit noſtram per Urbem diſcurrenti Lanioni cuidam potius, quam Medico, & ſi Medico *Dupondio*: Hic quondam phlebotomiæ damnavit miſeram quamdam fœmellam oſtentans hoc ſanaturam remedio, ſed quid creditis? Phlebotomiæ verè damnavit, nam eodem temporis momento, quo ex ſectâ venâ affirmabat egredi morbum, viſa fuit ingredi mors. Accedebat interea mercede defraudaturus infelicem, cum non advertens totam fœminæ domum plenam ululatu, progreditur arrogans, primoque ingreſſu occurrunt quærulæ ægrotantis demortuæ, conſanguineæ, quæ de non mittendo ſanguine pluries conqueſtæ fuerant tenuem conſiderantes complexionem debilem perpendentes virium ſtatum, morbumque ex alterius Medici opinione non egere cruentatione, immo ad mortem ægram ducturum fore aſſerentes; Confeſtim ergo viſum verbis, ut æquum erat, contumelioſis aggreſſæ fuerunt, dein ex verbis ad opera venientes verberibus ſatis benè irâ percitæ fœmineâ, ferè dilaniarunt, & ni fortuito obviam fuiſſent nonnulli continùi beneficij memores *Veſpillones*, qui manus adjutrices tanto Protectori admoverunt certè

Il fiſico gentil cadea nell' opra.

BRUNUS.

De relato eventu, nemo eſt cui nota haud ſit hiſtoria: Sed patrati criminis pœna minima hæc fuit. Illa fuit maxima, & condigna, nempè lucri detractatio, quo fruebatur in caſtro quodam, ex quo pulſus, & in quo Medicum agebat: Nec minor hoc imo valdopere major punitio illa habita eſt, quâ mulctatus fuit in expulſione à Noſocomio illo, in quod fraudulenter admiſſus fuerat, &

ad-

adſcriptus carnifex hic ad necem potius, quam vitam procurandam illic ægrè degentibus pauperculis hominibus.

PHILARETUS.

Non parum hâc narratiunculâ veſtrâ non adhuc mihi notâ, animum lætitiâ ſuffuſum habeo. Et nunc mihi patefit quod temporibus elapſis de hoc dictum fuit ſatyrico illo carmine ſatis benè huic eventui appropriato.

Ruſticus, & nuces non dant ſine pertica fructus.

Sed audite ſeptimam *D. Petri* Rationem eamque ſeptimum vulnus eidem infligentem conſpicite.

V I I.

Septimo inquit, *quia cum labes dicta* (nempè celtica) *alias fluidas ſubſtantias à ſanguine afficiat, quarum non eſt proprium Remedium detractivum venæ ſectio, non rectè adminiſtrandum eſt Remedium, quod cauſæ morbi non opponitur.*

Hæc ſunt verba *D. Petri*: Ergo (à quolibet inferri poteſt) omnes morbi, in quibus ſanguine immuni, *alias ſubſtantias fluidas* Medicus *affectas* conſiderat, non debent venæ ſectione adminiſtratâ curari; non enim illorum eſt *proprium remedium detractivum venæ ſectio*, imo *non rectè adminiſtrandum eſt remedium, quod cauſæ morbi non opponitur.*

Non enumero hîc omnes illos morbos, in quibus aliæ fluidæ ſubſtantiæ à ſanguine diverſæ afficiuntur, qui vel cuique Medicinæ Tyroni patent multiſſimi, quapropter brevitatis gratiâ non refero. Sed valet dicere quod in illis omnibus, & ſingulis ſanguinem mittere non convenit, eo quod aliarum fluidarum ſubſtantiarum non eſt *proprium remedium detractivum venæ ſectio*; *nec rectè adminiſtrandum remedium quod cauſæ morbi non opponitur*, ut eleganter *D. Petrus* ſcripſit.

Tranſit hâc expletâ ratione ad octavum argumentum, octavum acutiſſimæ ſuæ mentis miraculum.

VIII.

VIII.

Octavo, quia, cum, ut supra præmisimus ab hac labe concoctiones (sanguinis præcipuè) vitiari, & depravari observamus, quod faciei color mutatus, ad flavum, & citrinum, vergens ostendit; neque à vitiatis concoctionibus sanguinis plenitudinem oriri sit certum, non est, quod sanguinis missio pro eisdem ad naturalem statum reducendis, sit imperanda venarum sectione.

Obstupesco magis, atque magis, quotiescumque perpendo, virum, qui talibus est imbutus notitiis in talia errata delapsum tantâ, cum sui ipsius malâ existimatione: Sed redeamus ad octavum Argumentum: In omnibus igitur morbis, in quibus *concoctiones (sanguinis præcipuè) quod faciei color mutatus, ad flavum, & citrinum vergens* ostendit, quod etiam ostenditur nauseâ, vomitu, iis etiam, quæ malè parata, infernè excernuntur, cuivis minus laudabilibus, aliisque innumeris signis, quibus conjicere, ac cognoscere possumus *Coctiones sanguinis præcipuas vitiari, & depravari; Neque à vitiatis concoctionibus sanguinis plenitudinem oriri, sit certum, non est, cur sanguinis missio pro eisdem ad naturalem statum reducendis, sit imperanda venarum sectione;* Quæ verba eleganti stylo conscripto, quia veram videntur doctrinam continere, hic repetenda visa sunt.

IX.

Nono, inquit, *quia, cum morbus* de quo *loquimur, non sit malum, per se magnum, acutum, vel vehemens, quod citò, & cum vitæ periculo moveatur; alienum à ratione videtur, pro eo debellando, remedium per se magnum administrandum consulere, quod proportionem excedit.*

Illatio hæc evidens quidem est; ergo quotiescumque secundum *D. Petri* doctrinam sanguinis missio mandatur, *morbum* (omnes scire debent) *jam pronunciatum esse magnum, acutum, vehementem, qui citò, & cum vitæ periculo moveatur:* Atque ideo nisi prius juxta ejusdem *D. Petri* doctrinam pronunciet Medicus, quod *sit malum* (quod præ manibus habet) *per se magnum, acutum, vehemens, quod citò cum vitæ periculo moveatur; alienum à ratione videtur pro eo debellando remedium per se magnum administrandum consulere, quod proportionem excedit;*

ac proinde absque enarratis conditionibus nulla instituenda venarum ad sanguinis extractionem apertio, sine temeritate.

Transcendit *D. Petrus* ad nobis promulgandum decimum Argumentum, ut sequitur.

X.

Decimo, quia, cum dictus morbus sit ex se, & naturâ suâ, chronicus, & diuturnus, quâ ratione vires in venturum tempus servandas desiderat, quasque à sanguinis missione citrà proprium indicans institutâ non refrangi, nemo negabit; obsonans esset remedium, virium refractivum proponere pro morbo, qui sine illo potest rectè sanari.

Rationes ergo, quas *Author* affert pro suo Gallico morbo mihi videntur admodum refragari nobis adeo, ut firmiter, & absque censurâ, dicere possimus: Semper, ac aliquis *morbus chronicus, atque diuturnus est*, minimè curandus Phlebotomiâ; Sed multi sunt morbi, hoc ordine ægros extorquentes; Ergo juxtà allatam *D. Petri* doctrinam ægri in hujusmodi morbis non sunt phlebotomandi.

Insuper perpendendum esset, dari chronicos morbos, & diuturnos, qui sanguine detracto, fiunt acuti; In iis igitur eo magis *D. Petri* doctrina laudanda est, utpote à quâ percipitur, in talibus à sanguinis missione abstinendum.

Econtra videmus, nonnullos morbos acutos non solum sanguinis missione, non curari, sed chronicos fieri, ac diuturnos; in quibus omnibus eò observabilior est doctrina *D. Petri* præcipiens à Phlebotomia abstinendum.

Item plerique alij sunt morbi, in quibus illud maximè exoptandum, vires in venturum tempus servandas desideratur, quasque à sanguinis missione citra proprium indicans instituta, non refrangi, nemo negabit, absonans esset remedium virium refractivum proponere pro morbo, qui sine illo potest rectè sanari.

Cæterum pro coronide illud esset faciendum, nempe Catalogum illorum morborum, qui administratâ sanguinis missione curari nequeunt, ac proindè nulla in iis unquam instituenda; *absonans enim esset remedium, virium refractivum proponere pro morbo, qui sine illo potest rectè curari.* Verum cum agatur de re manifestâ, & indubitabili non est hîc immorandum.

XI.

Undecimo, quia cum in corporibus gallicatis cacochymia statim intro-

ducatur, ac vigeat, qualiſcumque ea ſit, ſivè thilioſa, ſivè pituitoſa, ſivè melancholica, quantum purgatio juvat, ſivè alvi excretio (juvat autem multum, ut ex Hippocrate lib. de coacis prænotionibus verſ. 79. conſtat) tantum ſanguinis evacuatio lædit, ſivè ſpontè hoc accidat, ſivè à Medi co ſecta vena procuretur; etenim ſi talia à corpore non educantur, qualia in eodem peccant, remedia quæcumque nihil conferent, imoque nocebunt; hac autem operandi norma, dum aliter juvare poſſumus, Tyranni non Medici munus eſt appellandum.

Hæc verba, quibus undecima ratio conſtat ſtupore me afficiunt, in his enim Author, utpote, & in cœteris jam relatis, indicat rectè ſapere, rectique judicij ſpecimen apertè demonſtrat, ut mirum ſit, quomodo hallucinari potuerit ſcribendo contra *Portium*, ita ut ſi tenorem hunc ſervaſſet in toto ejus opere crederem, quod ſcripſerit contra *Portium* non quod ipſe ſentiret, ſed ut alicui Phlebotomiæ magno fautori blandiretur: nam revera non ſolum convincunt undecim hæ propoſitiones *D. Petri*, ſed à Phlebotomiâ abſtinendum affirmare cogunt tam in gallicâ lue, pro quâ argumentatus eſt, quam in plurimis aliis morbis, ut ex eiſdem deducitur, vel invito ipſarum Authore: Hinc fateri convenit *D. Petrum Timpienſem* non eſſe comparandum cum *Petro Geoſonenſe* tamquam in omnibus fatuo.

Sed redeundo ad undecimam rationem dico ex hâc ſtabilitâ, & aliis jam dictis rariſſimè Medicum ad Phlebotomiam recurſum habere poſſe pro morbis curandis; Nam cunctas enumerando cauſas propter quas corpus, vel in corpore diſcurrentia alterari poſſunt ſyncerè loquendo potius ob cacochymiam, & ut plurimum, imo ferè ſemper, quàm ob Plethoriam propter quam vel rarò, vel nunquam: *Galenus* ipſe in Synochis ſanguinis miſſionem prohibet, niſi hæc primis diebus fuerit facta, dicit enim, quod facilè ad cacochymiam fit tranſitus propter quam minimè ſanguis mittendus eſt: Item per *D. Petrum* ſi in *gallicatis corporibus, in quibus Cacochymia ſtatim introducatur, ac vigeat, qualiſcumque ea ſit, ſiuè bilioſa, ſivè pituitoſa, ſivè melancolica &c.* damnatur phlebotomandi uſus, damnandus quoque eſt cœteris in morbis, qui à tali vitio corripiuntur, ſed multi ſunt morbi iſti, immo ferè omnes, præſertim omnes febres, quæ putridæ vocantur, tertiana ſcilicet, quotidiana, quartana, in quibus omnibus bilioſa, vel pituitoſa, vel melancholica, ſivè ſimplex, ſive ex ipſis invicem compoſita cacochymia, ut continens

causa reponitur ab assertis *Galenicis*, prout ipsæ febres, sivè legitimæ, sivè spuriæ judicatæ fuerint, & in quibus redarguit *Martinus*, increpatque recentiores adeò in mittendo in febribus sanguine audaces. Concludendum ergo absque fallacia in quamplurimis, ni dicam omnibus morbis, febribus signanter, non instituendam sanguinis detractionem, *& qui aliter se gerunt Tyranni*, (ut bene *D. Petrus* advertit) *munus est appellandum.*

Sed quæso *D.Petre* nonnè hi sunt ipsissimi sensus, ne dicam ipsissima verba, quibus in Erasistrati sui corollario *Galenum* loquentem *Portius* noster inducit? Unde ergo in tantâ opinionum conformitate, tam dira contradicendi, & oppugnandi cupido? Sit tandem inter genium, & ingenium tuum discors concordia, & *Lucam Antonium Portium* moralibus virtutibus ornatissimum,in Philosophiâ,Medicinâ, Geometriâ, in totâ Mathesi doctissimum agnoscens, ne amplius oppugnare in animo sit,sed in posterum venerare,dilige, & commenda.

His quo ad *D. Petrum* animadversis, ad nostrum redeundo scribendi scopum, monitum te *Martine* velim, te mihi antea *nec injuriâ cognitum*, *nec favore*, meque nihil fraternâ, & Christianâ nudatum charitate, ad quam totis incumbo viribus, ut lividus in te fierem, & essem conviciosus. De te quæror, qui edicto causam dedisti præstantissimum *Musitanum* nostrum Religiosissimum, DoctissimumqueVirum impugnando,indignis herclè dicteriis irrisionibusque te indecorare tentasti. Mihi pro tanto bene merito amico in animo tantum fuit privatam conscribere, modestamque Apologiam, quò eam, hac & virtute ditarem, putans ad tuas ita scriptam venturam manus, atque ab eâ fructum aliquem te percepturum: verum cum audivissem exteros nonnullos graviores equidem viros, & qui aliàs dedecorata Typis volumina conscripserunt, solâ literariâ necessitudine, quamvis longinquâ *Musitano* nostro conjuncti onus subierint ex professo hanc ventilandi materiam: Parum mihi officiosus erga tantum visus mihi essem amicum, nisi omnes meos edere nisus in hoc ipso conarer, eoque magis ut tibi morem gererem illis in punctis, in quibus tibi satisfactum iri, optare gestis: ex hoc itaque Provinciam aggressus sum, in quâ si nonnulla asperiora, quam voluerim prolata, videntur, te ipsum accusa meminisse debentem, quod uni nunquam injuriæ unâ satisfit responsivâ contumeliâ. Quid

inde censurus sis hæreo, num in bonam rediturus mentem, an verò ut inquit *Seneca in malè captis melior videatur pertinacia, quam pænitentia.* Expecto quod facturus sis, & si tibi eadem sit mens, idem sit animus, eædem scribendi sint formæ, aude, scribe, quicquid sentis, & foras manda: Parum referat benè, vel malè sentias, benè, vel malè audias; *Fama enim, sivè in bonum, sivè in malum fama est*: Nec majori ejus tubâ cognoscimus Pyrrhum maximum inter Græcos strenuitate, & sine quo in fatis erat Troiam subjici non posse, quam Erostratum Dianæ Templi in Epheso unius ex septem Orbis miraculis incendiarium, de quibus inter Hetruscos Poëtas Lyricos primus *Comes Fulvius Testi* aptè cecinit.

Or qui si ride
Erostrato di Pirro, e non men giova
D'un, eccelso Valor, un' empia prova

Non defuere, qui in alienis injuriis famæ immortalitatem quæsiverunt quâ potitus est *Gaspar Murtula*, de quo jocosè cecinit Eques *Joan. Baptista Marinus* Italicæ Poësis fœcunditate, & amœnitate, conspicuus

Gran senno ebbe costui
Che non valendo per se stesso un Zero
S'immortalò con le fischiate altrui.

Quod idem ei convenit de quo *Flaccus* scripsit

Populus me sibilat, & mihi plaudo
Ipse domi.

Si verò in meliorem frugem conversus scientificorum sequutus morem totam in argumentis acutiem ostentare voles, rejectis maledicentiæ spinis, certè non idem eveniet, quod de Echino scripsit *Martialis.*

Iste licet digitos testudine pungat acuta
Cortice deposito, mollis Echinus erit.

Totamque nostram aciem convertes in responsiva construenda argumenta per rationes, & authoritates absque probris, absque asperis verbis, & ut fit, etiam commendando, quæ magis difflare, & rejicere tentamus. Sis tu ergo Arbiter, tu Elector tuæ, & nostræ scribendi formulæ tibi in hoc obtemperabimus, & morem pro tuo arbitratu geremus; Et hæc satis de utroque *Petro*, in alterum nunc jamdiù decretum solatium concedamus.

F I N I S.

All' Eccellentissimo & Eruditissimo

SIGNORE

GIO. ANDREA LIZZANO

PHILOSOFO, & MEDICO

PRESTANTISSIMO

S'Allude al suo Libro intitolato

MARTINUS IN TRUTINA

SONETTO

DI

CATONE AVRELIO CLABES.

Ciò che mai possan far d'egro, e di male
D'un Medico imprudente i rei consigli
Approvando *Martin* gl'utti, e i perigli
De la vita del'huom mette in non cale:

Mà Tu contro di lui spiegando l'ale
Aquila generosa, e i forti artigli,
L'Error, l'inganno suo guasti, e scompigli
Con la vera del Sol luce immortale.

Quind'è ch'in quest'oprar, si destro, e fino
L'uno in mal, l'altro in ben di si gran pondo
D'uopo è dir, che gran parte habbia il destino;

Giusto del Ciel Giudizio alto profondo,
Fà tanto errare, e traveder *Martino*
Per tu così disingannare il Mondo.

Altro

S' ALLUDE A

MARTINO DI GIFONI,

E

D. PIETRO AQUENZA

TEMPIENSE

SONETTO.

ENtra in Mar d'eloquenza alto, immortale,
E con nuova erudita, e nobil' Arte,
Scioglie Chimico Eroe, fissa, e comparte
All' onde il dolce, ed alle spume il sale:

Indi del' ignoranza i mostri assale
Scorrendo alto Campion, di parte in parte
E mostran le lor membra, iufrante, e sparte
Che dou' egli campeggia, error non vale.

LIZZAN parlo di te, nè parlo in vano,
Che mentre al tuo valor fiso hò lo sguardo
M' infonde un tal pensier spirto sovrano'

E ben diran, quanto sia tù gagliardo
I voraci Avoltoi del sangue humano
Vedendo à terra il *Gifonese*, e'l *Sardo.*

MARTINUS IN TRUTINA.

Distichon ejusdem Authoris

MARTINUS, Trutinæ Insensus, Perpensus eâdem
Errorum Nebulis, Agnitus est Nebulo.

Cele-

Celeberrimo, & Experientiſſimo

DOMINO

GABRIELI CRAMERO

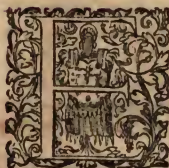
MEDICINÆ CORYPHEO

Amico meo æternum Colendiſſimo.

S. P. D.

CAROLUS MUSITANUS

IATRIAS PROFESSOR.

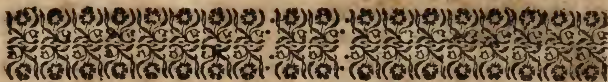
MISSA quondam in lucem Mea TRUTINA MEDICA Anno 1688. per Orbem literarium aliquot annos feliciter exſpatiata fuerat, plurimis Medicinæ Candidatis, atque cultoribus admodum accepta, grata, & magni habita: & nemo unquam, quod ego ſciam, ne levi quidem verbo ipſam vellicandi animum induerat. Cum tandem in manus cujuſdam homuli *Martini Geofonenſis* deveniſſet, qui ſe fideliſſimum *Galeni* aſſeclam, propugnatoremque jactitat; haud eam experta fuit humanitatem, quam in cœteris compererat. Cœpit homo ille acriter in ipſam invehi, atque debacchari, nugas effutire, atque conviciis, probriſque diſcerpere; ſchediſque non paucis in eam conſcriptis, volumen, quod ad TE, mi Dilectiſſime *Cramer*, mitto, typis mandavit. At nihil interea exiſtimationis, aut vigoris meæ detractum eſt TRUTINÆ, quamvis *Martinus* in ſuis eam ineptè proſcindat ſcriptis, & demoliri omnibus contendat nervis; haud enim tanti ſunt ineptorum conatus. Sinopeum philoſophum male feriati quidam illudebant, ipſe verò non illudebatur; quare dicenti, multi te irrident, ò *Diogenes*, aſt ego non irrideor, reſpondit: ità licet *Martinus* ſtylo plumbeo in ſuo volumine *Meam* divexet, ac lædat TRUTINAM, ipſa tamen non læditur, atque apud peritos

peritos viget illæsa. Candida Luna ex Cœli luminaribus alterum, latrantibus in ipsam canibus, suum iter haud intermittit; quarè cecinit Clarissimus *Alciatus*:

Et latrant, sed frustrà agitur vox irrita ventis,
Et peragit cursus surda Diana suos.

Haud aliter suum cursum per Orbem literarium mea feliciter prosequitur *Trutina*, quamquàm suas processas, tempestatesque in eam obloquendo, seu oblatrando excitet *Martinus*. Haudque tantùm edito volumine, *Martinus* nè hilum quidem obicis, aut detrimenti *Trutinæ* attulit *Meæ*, quod erat in votis, verùm etiam sibi ipse magnum peperit dedecus, & suo juramento malum acersivit, suam etenim inscitiam, suasque ineptias, quæ plerosque latebant, evulgavit; adeoque suo ipsius opere se traduxit, ut hîc apud viros literis, atque doctrinâ excultos per totam urbem fabula evaserit. Quapropter hominem responsione indignum duxi, & despicatui habendum putavi, immò in ludum literarium detrudendum, ut rectè loquendi, scribendique latinè formulas sub *ferulâ* ediscat, cùm haud parum Latinitatis Rudem, Ignarumque in hoc volumine se detegat. *Aristippum* mihi est animus in hoc imitari, qui cùm à quodam probris, & maledictis incesseretur, illum contemnens, ne intuitu quidem, nedum voce dignatus, præteriit. *Galenico* displicui: cur id morer? pluris ego facio placuisse uni *Clerico*, uni *Mangeto*, uni *Cramero*, qui mea pronis excipere animis non abnuunt; pluris ego duco Viros ex *Eruditis Lipsiensibus*, qui perlectâ meâ *Trutinâ Chirurgico-Pysicâ*, eam in acta Anni 1699. non sine ingenti laude retulerunt, quàm totum Vulgus Galenicum, quamvis innumerabile, & infinitum esset. Intereà cùm me non prætereat, quod philautiâ quadam nos homines plerumque ducamur, quæ ut ait *Seneca*, vitium nobis familiare, ac domesticum est, eaque nostra magni existimamus, alienaque adversariorum præsertim, floccipendamus; ideò ad Te Acerrimi, simul atque integerrimi judicij Virum *Martini* volumen mitto, ut cùm id legendo percurreris, syncero, quo præditus es animo, tuum calculum exhibeas; idque à Te vehementer etiam, atque etiam peto. Vale mi Suavissime *Cramer*, atque in Tuorum numero ne dedigneris me semper habere, Iterum *Vale*.

Scripsi Neapoli Anno à partu Virgineo M. DCC. *Die verò*
Laurentii Martyris.

VIRO

Nobilissimo & Reverendissimo

DOMINO D.

CAROLO MUSITANO

PHILOSOPHIÆ, AC MEDICINÆ

PROFESSORI

Famigeratissimo, & Experientissimo

S. P. D.

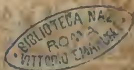
GABRIEL CRAMERUS.

NNO proximè elapso, Vir Reverendissime, & Doctissime, *Trutinam Tuam Medicam*, non solùm semel, atque iterum evolvi, sed & cum maximo oblectamento, & utilitate perlegi, quæ cùm tam firmis, & veris innixa sit fundamentis, mirari satis non possum, quòd repertus sit malevolus quidam Zoilus, & detrectator, nomine *Martinus*, fanaticus proculdubio & hypochondriacus, qui famæ, & gloriæ tuæ invidus, in doctrinam tuam ratione, & experientiâ fundatam, ausus sit debacchari. Cùm tota Medicorum familia immortales tibi debeat agere gratias, solus Cavillator *Martinus*, lucubrationes tuas toti Reipublicæ Apollineæ utilissimas, tentavit, sed irrito conatu obumbrare, si sanâ rationis mente *Trutinam tuam* trutinasset, & sine præconcepta opinione attentè legisset, admira-

tor ejus proculdubio fuisset, & loco convitiorum, summis encomiis dignissimam & lauro decorandam, pronunciasset, hoc tamen bilem tuam movere non debet, Vir Excellentissime, quòd honoris sit ab iniquis scriptis & calamis proscindi, invidia siquidem virtutis pedissequa: Eandem cum plurimis Viris Celeberrimis, & Doctissimis sortitus & aleam, qui nefarios habuere detrectatores: Blateret ergo, & grunniat *Martinus*, famam tuam conetur dilapidare, nullam tamen illi labem poterit affricare. Ignosce illi, Vir Reverendissime, forsan mores suos castigabit in posterum, nisi unus ex iis sit, qui errores suos non capiunt, aut capere nolunt, vel cum errantibus pertinaciter errare, quàm veritati subscribere malunt. Interim Vir admodùm Reverende, Nestoreos tibi apprecor annos, ut vel invito etiam ipso *Martino*, Doctissimis tuis scriptis inclytam nostram artem ulteriùs beare, & me virtutis & reconditæ tuæ eruditionis admiratorem amare, & redamare pergas.

Genevæ 9. Septembris 1709.

Ad Perilluſtrem & Reverendum

DOMINUM D.

CAROLUM MUSITANUM

Doctorem Celebrem, ac Recentioris Apollinis Artis Oraculum.

EPIGRAMMA.

DIſcutit ut tenebras nitidus Sol noctis opacæ
　Neptuni dùm undis ſurgit ab equoreis.
CAROLE, ſic umbras mentis, MUSITANE, Galeni
　Nuncque tui lumen diſſipat ingenij.
Deprecor, ut Parcæ vitæ tua ſtamina ducant
　Longa, adſitque tibi turbida nulla dies.
Ut tu mortali, proſit tibi Numen Olympi,
　Et nunc, & ſemper, ſicque Beatus eris.

Aſtæ
18. *Septembris* 1700.

Humiliſſimus, ac Studioſiſſimus Servus
JOSEPH SECUNDUS VAYRUS
Medicus Aſtenſis.

Ad Clarissimum Virum

DOMINUM D.

CAROLUM MUSITANUM

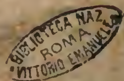
REVERENDUM PRESBYTERUM,

ET

CELEBERRIMUM MEDICINÆ DOCTOREM.

MUSITANE tuas indignus dicere laudes
 Martinus, carpit quæ malè mente capit.
Artis Apollineæ gnarum se jactat in Orbe;
 Insipiens Doctis audiet ille tamen.
Nam TRUTINAM trutinans, sapiens quam suspicit Orbis,
 Despicit hic solus, nec putat esse probam.

Venerandi Authoris iniquo adversario raptim hoc Hexastichon
Occinuit
JACOBUS BANDOL,
Theologus φιλίατρος.

IDEM

IDEM EIDEM DOMINO
DOMINO
CAROLO MUSITANO

χαίρειν,

Sed

MARTINO GEOFONENSI

ὑγιαίνειν.

MIseret me miseræ sortis tuæ, miser *Martine*, quòd in te, miseram ut bubonem, nobiles tot excitaveris Aquilas, quæ regio clangore suo reprimunt tuum ferale carmen adversus Apollinis filium, qui ipse Machaonas inter, velut Aquila in nubibus, volans, Medicinam ad Sydera tollit. Nasonis verba mutuari si liceret,

I, bibe, dixissem, purgantes pectora succos,
Quicquid & in tota nascitur Anticyra.

Tibi contrà ex intimis præcordiis gratulor, Reverende MUSITANE, cui Hippocratem atque Galenum, Paracelsum & Helmontium, suo velut Interpreti luculentissimo, & explanatori locupletissimo debitores efficit Auro Cedroque digna Tua TRUTINA MEDICA, quòd merita Medicaster elogia imprudens Tibi arcessiverit ab æquissimis legitimisque Judicibus litis inter vos in Parthenopæa ditione ventilatæ.

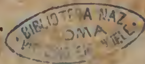
Vive diù fœlix, & sit grandæva senectus
Solamen miseris, queis morbi corpora vexant.

QUis, *Martine*, furor mentem tibi concitat atram,
Ut MUSITANUM vituperare velis?
Desine plura loqui: Sed Opus mirare silenter
Eximium, bilem si cohibere nequis.

Hoc Tetrastitcho accinuit Venerando Genitori

JOH. JACOBUS BANDOL.

RELATIO
PARNASSI
DE RESPONSO
MARTINI
TRUTINÆ MEDICÆ
MUSITANI,
SCRIBENTE
CATONE AVRELIO ACLABES.

HEXASTICHON.

BE Bene Tu Valeas, Dixit MARTINUS Apollo;
  BE Bene Me Serves, Pulcher Apollo, Precor:
En Tibi *RESPONSVM TRVTINÆ:* Cui Protinus Ora
  Umbra Tectus Atra, Protulit Ore DEUS:
Quid Tibi Cum Claris Medicæ Magnatibus Aulæ?
  I, Lanio Infamis, Barbare Tortor, Abi.

FINIS.

